

Străjer în calea furtunilor

Cadran militar buzoian

Anul V, nr. 12, decembrie 2012

DE ZIUA NAȚIUNII ROMÂNE

Străjer în calea furtunilor

Adresa:

Buzău, str. Unirii nr. 140
Tel. 0735233264
www.fundatia-averescu.ro

Director: gl. bg. dr. Nicolae Ciucă

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Redactor-șef:

lt. col. Romeo Feraru

Redactor-șef adjunct:

Emil Niculescu

Secretar de redacție:

col. (r) Constantin Dinu

Redactori:

- lt. col. Liviu Corciu

- Viorel Frîncu

Departament economie:

lt. col. (r) Gherghina Oprișan

Difuzare:

Plt. maj. Daniel Galavan

Corectură:

plt. adj. Sandu Popa

Tipar: EditGraph, Buzău

ISSN: 1843-4045

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate aparține exclusiv autorilor, conform art. 205-206 Cod penal. Reproducerea textelor și fotografiilor este permisă numai în condițiile prevăzute de lege. Manuscrisele nu se înapoiază.

Revista pune la dispoziția celor interesați spații de publicitate.

Numărul curent al revistei se găsește pe site-ul fundației, în format pdf.

Coperta 1

Parada militară - Ziua Națională
Arcul de Triumf, București 2011

Coperta 4

Pânza „Mareșal Alexandru Averescu”,
lt. col. Doru Pogoreanu.

S U M A R

- EDITORIAL -

- General de brigadă dr. Nicolae Ciucă, *1 Decembrie, identitate și mândrie națională* (1)

- AGENDA FUNDAȚIEI -

- Simpozion. *95 de ani de la succesul Armatei în ofensiva de la Mărăști* (2)
- Tabăra „Tânărul cercetaș”, ediția a II-a (4)
- Inaugurarea Cimitirului Militar din comuna Deleni, județul Iași (6)
- Final de proiect. *Pe urmele Regimentului 48 Infanterie Buzău* (10)
- Premii pentru cele mai bune comunicări științifice la istorie (12)

- EVENIMENT -

- Emil Niculescu - *File din istoria sărbătorii Zilei Armatei României* (13)
- Emil Niculescu - *Ziua Națională a României. Contribuții ale militarilor buzoieni la înfăptuirea Marii Uniri* (19)

- TEATRELE DE OPERAȚII -

- Maistru militar cls. I-a Iulian Cadulencu - *Afganistan, tradiții și speranțe* (21)

- ISTORIE, CULTURĂ -

- Locotenent colonel dr. Florin Șperlea - *In memoriam Florin Constantiniu. Un Uomo universale* (25)
- Acad. Florin Constantiniu - *Rakovski și problema Basarabiei la începutul anilor '20* (26)
- Colonel (r.) prof. univ. dr. Petre Otu - *Alexandru Averescu și bătălia de la Mărăști* (29)
- Valeria Bălescu - *Societatea „Mărăști” și realizările acesteia de pe Câmpul Istoric al bătăliei* (33)
- Locotenent colonel Liviu Corciu - *Regimentul 48 Infanterie Buzău, momente de glorie în Războiul pentru Întregirea României. Campania din sudul Basarabiei* (45)
- Emil Niculescu - *„Unde sunt cei care nu mai sunt” - file din drama armatei regale române* - (51)
- Viorel Frîncu - *Memoriul original al locotenentului aviator în rezervă Ion V. Voiculescu* (56)
- Prof. drd. Lucian Spiridon - *Evacuarea premilitarilor din județul Iași în anul 1944* (59)
- Prof. Viorel Gheorghe - *Operațiuni informative sovietice pe teritoriul României înaintea declanșării „Operațiunii Barbarossa”* (I) (61)
- Alexandru Cristian - *Mihai Viteazul, mare inovator al artei militare românești* (69)
- MEMORIA VETERANILOR - *Povestesc vechii combatanți. Sergentul major Aurel Mîncu* (73)

- TEORIE MILITARĂ -

- General de brigadă dr. Nicolae Ciucă - *Strategia NATO pentru Combaterea Terorismului* (79)
- Colonel dr. Vasile Cerbu - *Turcia, putere emergentă în ascensiune și punte între Europa, Caucaz și Orientul Mijlociu* (85)

- AREALUL BUZOIAN -

- Locotenent colonel Romeo Feraru - *Valea Buzăului, de la Măgura la Siriu* (89)

- MOZAIC BUZOIAN -

- Locotenent Daniela Marinescu - *Viitorii ofițeri ai forțelor aeriene s-au pregătit la Boboc* (91)
- Asociația Soțiilor Cadrelor Militare din România, filiala Buzău, a organizat tabăra de cercetași, *Pheonix Adventure 2012* (92)
- Locotenent colonel Dragoș Axinia - *Concursul aplicativ militar „Memorial general Baștan”, ediția XXVI, 2012. Aripi și inimi pe cerul Buzăului* (94)
- Locotenent colonel Toni Ene - *Divizia 2 Infanterie „Getica”: instrucție, coeziune, disciplină. „SIRET 12”* (95)
- Locotenent colonel Toni Ene - *„Armata Română se întoarce la tradiții”. 25 Octombrie, Ziua Armatei României* (96)
- Căpitan Fănel Iancu - *Geniștii buzoieni mereu eficienți* (98)
- Emil Niculescu - *Colonelul Pavel Zăgănescu, omagiu în bronz* (99)

Revista se difuzează structurilor militare din Buzău, asociațiilor partenere și instituțiilor publice interesate.

1 Decembrie, identitate și mândrie națională

Ziua națională reprezintă un moment important pentru fiecare dintre noi, pentru familiile noastre și, în mod deosebit, pentru noi ca națiune. Într-un material al Institutului Român pentru Evaluare și Strategie (IRES) sunt prezentate o serie de date statistice din care se poate desprinde concluzia că 90% dintre respondenții studiului declară că sunt mândri a fi români. În consecință, putem aprecia că, indiferent de cât de diferiți suntem, indiferent din ce parte a țării provenim, cu toții ne considerăm aparținând aceleiași identități, cea a nației române, care este foarte bine definită ca teritoriu, spațiu, populație, limbă, conștiință, cultură și civilizație, și care au fost puse în valoare de personalități fondatoare și evenimente cruciale de-a lungul istoriei noastre.

Putem estima, fără teama de a greși, că astăzi, în plină manifestare a fenomenului globalizării, asistăm la o readucere în actualitate a identității de neam, iar credința în menirea istorică este tot mai des adusă în discuție și dezbateră de către analiști și istorici. Privind mai atent la acel studiu IRES, putem constata că atunci când se pune problema identității naționale și a patriotismului, cel mai mare procent din populația interviată, care achiesează la aceste valori, aparține segmentului de vârstă cuprins între 51 și 65 de ani, de aceea cred că tineretul formează obiectul unei atenții aparte, fiindcă „... numai prin educația tineretului se pot asigura caracterele de care va fi nevoie mâine”, nota C. Rădulescu Motru în „Românismul”.

Țin să menționez că nu am abordat problema acordării unei focalizări sporite asupra segmentului vârstei întâi, impresionat fiind de valoarea îndemnurilor filosofului amintit și nici din teama că în rândul mai tinerilor noștri camarazi, ar exista un interes mai scăzut asupra a ceea ce înseamnă valorile la care facem referire în titlul editorialului. Nu, am căutat în mod intenționat să ajung la segmentul tinerei generații pentru că, în urma activităților pe care le-am organizat și desfășurat, la nivelul Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, în ultimii doi ani, am putut să constat că adolescenții noștri chiar trăiesc românește și poartă cu ei, în sufletele lor, tot ceea ce ține de simbolurile identității și mândriei naționale.

După ce am finalizat ceremonialul dedicat eroilor Regimentului 48 Infanterie Buzău, răpuși de tifosul exantematic și înhumați în cimitirul din comuna Deleni, am zăbovit la o mică discuție cu câțiva elevi de școală generală și liceu din municipiul Buzău, care ne-au însoțit în demersul nostru și am vrut să văd cum au perceput ei acest eveniment. Vreau să vă relatez că,

în afara satisfacției că finalizasem un proiect demarat cu oarecare temeri de neîmplinire, am mai avut plăcerea să constat că unul dintre elevi, a spus, că atunci când se cântă imnul național, îl trec fiori și nimic nu este mai emoționant și mai înălțător decât să vezi drapelul țării ridicându-se pe acordurile imnului național. Făcând să triumfe, astfel de valori și de trăiri în rândul tuturor românilor, dar mai ales în cel al tinerilor noștri, nu facem altceva decât să asigurăm consolidarea, în viitor, a neamului nostru și în același timp suntem în spiritul vremii. Pentru că tot am făcut referire la C. Rădulescu Motru, trebuie să reiterez ceea ce el semnala la începutul secolului al XX-lea, și anume că „... vremea imitațiilor a trecut”. În opinia mea consider că această afirmație este valabilă și în zilele noastre, iar în acest sens trebuie să conștientizăm că avem nevoie de o construcție conștientă și originală, în care tot ce se înfăptuiește, chiar în contextul apartenenței la UE și NATO, dar și la alte inițiative regionale și globale, trebuie să fie produsul fondului propriu, a tot ceea ce înseamnă punerea în valoare a însușirilor care sunt specifice națiunii române, care ne fac indentificabili în concertul națiunilor europene și, în general, mai mult decât un număr matricol.

Cu atât mai mult cu cât, așezarea noastră geopolitică și istoria dau posibilitatea punerii unor accente grave, prin dimensiunea vitejiei și jertfelor care au condus la realizarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Cărțile noastre de identitate națională nu pot fi „vizate” numai de sărbători, acestea sunt niște momente solemne, ceremoniale de consonanță unanimă, ce începe prin educația patriotică în familie, este continuată de școală, de accesarea valorilor culturii noastre, de cultivarea tradițiilor de luptă și a civismului pe care îl profesază și îl pune în valoare instituția militară.

Dacă se vorbește de o educație permanentă aceasta, probabil, nu trebuie să aibă în vedere numai racordarea la noutățile tehnice, ce se înregistrează în diferite domenii, ci și o privire atentă în oglinda retrovizoare, aceea care nu trebuie „aburită” de diferite fenomene, mai mult sau mai puțin trecătoare, ci ne reprezintă arborele genealogic, ștabela unor aspirații trecute din generații în generații, cu nădejdea nestrămutată că vor izbândi.

Armata reprezintă garanția că drepturile imprescriptibile ale României, ființa ei națională, vor fi păstrate cu onoare și demnitate.

General de brigadă dr. Nicolae Ciucă,
președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”

Simpozion

95 de ani de la succesul Arm

Fundația "Mareșal Alexandru Averescu" a organizat vineri, 20 iulie, la sediul Diviziei 2 Infanterie "Getica" - continuatoarea tradițiilor de luptă ale Armatei a 2-a, simpozionul "Mărăști - o promisiune onorată!"

Activitatea face parte din seria de manifestări dedicate împlinirii a 95 de ani de la succesul Armatei a 2-a în ofensiva de la Mărăști (22 iulie - 1 august 1917) din Războiul de Întregire Națională.

La manifestare au participat reprezentanți ai autorităților locale, ai unor instituții de cultură și învățământ din Buzău și Vrancea, veterani de război, elevi, cadre militare în rezervă și retragere, personal din unitățile militare din garnizoana Buzău.

Aceștia au vizitat muzeul unității, care cuprinde arme, uniforme, decorații și medalii, documente, drapele de luptă și fotografii ce marchează, la Buzău, existența unor unități de renume din istoria Armatei României: Armata a 2-a, Comandamentul 2 Operațional Întrunit "Mareșal Alexandru Averescu" și Divizia 2 Infanterie "Getica". Organizatorii au oferit oaspeților, plachete, insigne și reviste dedicate evenimentului aniversar.

Simpozionul a fost moderat de generalul de brigadă dr. Nicolae Ciucă, președintele Fundației "Mareșal

Alexandru Averescu", care în deschidere, a mulțumit celor prezenți pentru că au răspuns invitației organizatorilor, a trecut în revistă realizările recente ale fundației și a prezentat comunicarea "Mărăști - o victorie ofensivă".

În continuare s-a vizionat filmul documentar "Mărăști - o promisiune onorată!", realizat de Studioul Cinematografic al Armatei, în colaborare cu Muzeul Militar Național "Regele Ferdinand I", în anul 2006 și premiat de Uniunea Cineaștilor din România, un an mai târziu, cu "Diploma de Merit".

Oana Popescu, elevă în clasa a VIII-a la Școala Generală "Vasile Voiculescu" din localitatea Pîrscov, județul Buzău, a prezentat eseul "Pe urmele eroilor Marelui Război".

După acest moment, cei 15 elevi, care au asistat la prima parte a simpozionului, au plecat în excursia organizată de fundație la mausoleele din Focșani, Mărășești, Soveja și Mărăști, pentru a aduce un pios omagiu eroilor căzuți la datorie, în vara fierbinte a anului 1917, pentru înfăptuirea României Mari.

Colonel (r) profesor universitar doctor Petre Otu, președintele Comisiei Române de Istorie Militară și director adjunct la Institutul pentru Studii Politice de

atei în ofensiva de la Mărăști

Apărare și Istorie Militară, a supus atenției auditoriului două teme: "Importanța Primului Război Mondial în istoria României și "Alexandru Averescu în bătălia de la Mărăști".

Muzeograful Valeria Bălescu (Muzeul Militar Național "Regele Ferdinand I"), realizatoarea scenariului documentarului "Mărăști - o promisiune onorată!", a prezentat comunicarea "Înfăptuirile comemorative de pe Câmpul Istoric de la Mărăști".

Profesorul Emil Niculescu, de la Cercul Militar din Buzău, membru al Uniunii Scriitorilor din România, a realizat în expunerea "Averescu - omul politic și contemporanii din lumea literară", un crochiu al omului politic evocat de memorialiști de marcă ai epocii.

Locotenent colonelul Romeo Feraru, redactor șef al revistei "Străjer în calea furtunilor", a prezentat ultimul număr, 11, al magazinului Fundației "Mareșal Alexandru Averescu", cadran militar buzoian, publicație cu apariție semestrială.

În încheiere, generalul Nicolae Ciucă a mulțumit invitaților pentru comunicările prezentate, menționând faptul că fundația va mai organiza astfel de activități, de evocare a unor momente și oameni de excepție, înscriși cu litere aur în marea cartea a istoriei naționale.

Tabăra

Tânărul

Fundația "Mareșal Alexandru Averescu" a organizat, în perioada 20-24 august, ediția a II-a a taberei "Tânărul cercetaș", la care au participat 15 elevi din școlile generale, copii ai membrilor fundației, ce au obținut rezultate deosebite în anul de învățământ 2011-2012.

Tabăra, organizată la cabana Ardeluța, în munții Tarcău - județul Neamț, a avut un program cazon, începând cu inviorare, continuând cu instrucție de cercetare și terminând cu apelul de seară.

Pregătirea tinerilor cercetași a cuprins noțiuni și activități practice

generale, privind tehnicile și metodele de supraviețuire, prin amenajarea de adăposturi improvizate, filtrarea apei, procurarea și prepararea hranei, dar și folosirea busolei și a hărții și a mijloacelor naturale de orientare în teren.

cercetaș

ediția a II-a

Pentru că locul de desfășurare al taberei se află într-o zonă istorică și turistică deosebită, copiii au vizitat mai multe obiective din județul Neamț: barajul de la Bicaz, orașul Piatra Neamț, Cetatea Neamț și mănăstirea Tarcău.

În ultima zi de tabără a fost orga-

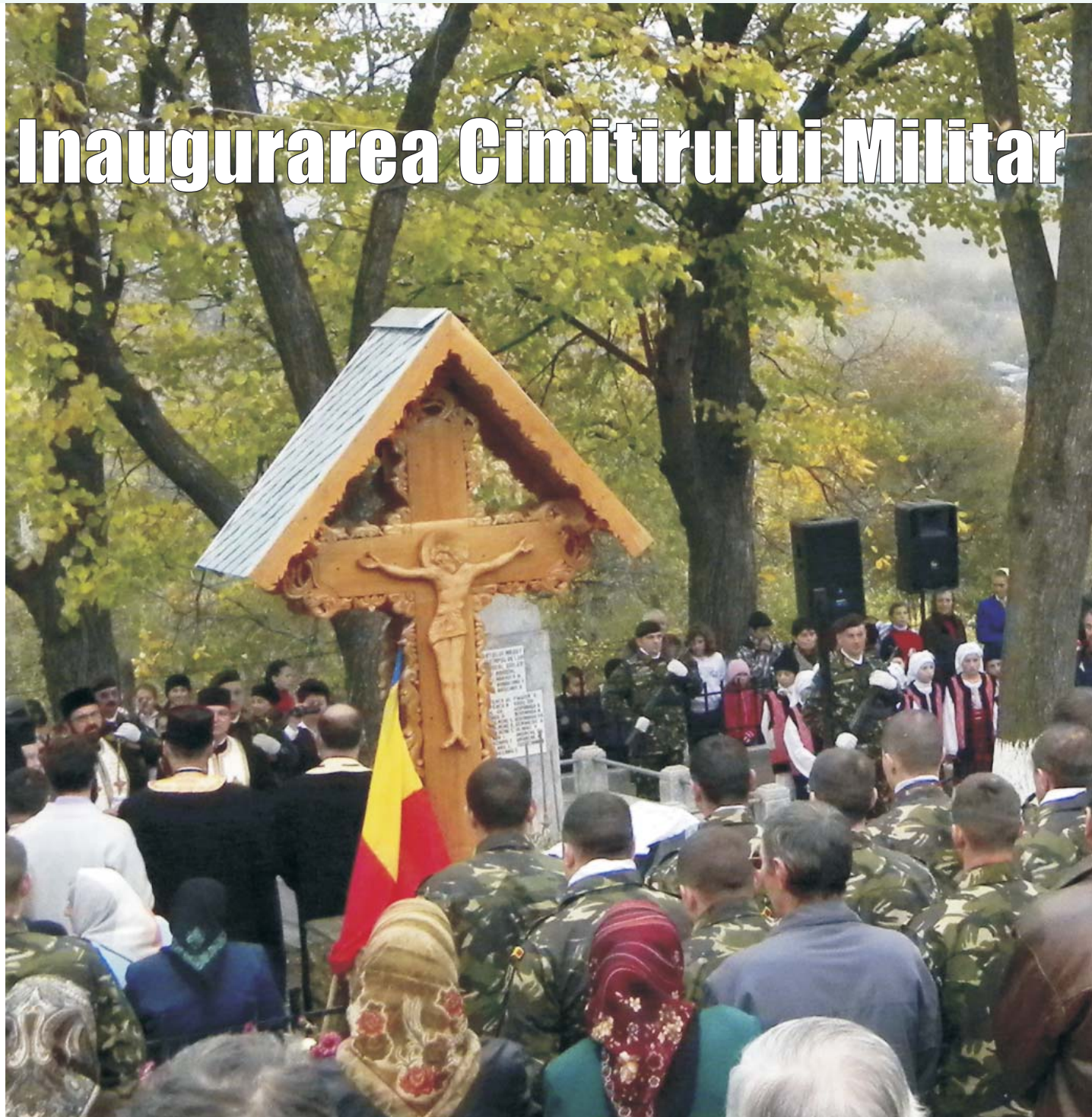
nizat un concurs de orientare turistică dar și jocuri de tabără.

La întoarcere, copiii și-au luat rămas bun, cu speranța că prieteniiile legate pe timpul taberei, vor dăinui.

De asemenea, pentru ca elevii, alături de părinți, să-și depene im-

presiile, inițiatorii proiectului au organizat o întâlnire, prilej cu care, generalul de brigadă Nicolae Ciucă, președintele Fundației "Mareșal Alexandru Averescu", a înmănat fiecărui elev, diplome de participare și un DVD cu fotografiile realizate în tabără.

Fundația "Mareșal Alexandru Averescu" – Buzău a inaugurat marți, 23 octombrie a.c., Cimitirul Militar din comuna Deleni, județul Iași, unde se odihnesc eroi din Regimentul 48 Infanterie Buzău, căzuți la datorie în iarna anului 1917.

La inaugurarea cimitirului s-a organizat o ceremonie militară la care au participat: inginer Gabriel Baltă - prefectul județului Buzău, Victor Chirilă - sub-prefectul județului Iași, Cristinel Romanescu – vicepreședintele Consiliului Județean Buzău, Bogdan

Abălași - vicepreședintele Consiliului Județean Iași, general de brigadă dr. Nicolae Ciucă - președintele Fundației "Mareșal Alexandru Averescu", general de brigadă dr. Lucian Foca - vicepreședintele Fundației "Mareșal Alexandru Averescu", general de brigadă Vasile Roman - comandantul Garnizoanei Iași, general de brigadă (rtr) Achim Alstani – președintele Asociației Cultul Eroilor –filiala Buzău, colonel (r) Ioan Timofte - președintele Asociației Cultul Eroilor – filiala Iași, Dumitru Prigoreanu – primarul comunei Deleni,

din comuna Deleni, județul Iași

locuitori și elevi din această localitate, membri ai fundației, voluntarii care au participat la reabilitarea cimitirului și elevi din Buzău.

Preasfințitul Calinic Botoșăneanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Iașilor a oficiat o slujbă de pomenire a eroilor și de sfințire a troiței.

Cu acest prilej a fost dezvelită o placă comemorativă. Au susținut alocuțiuni: primarul comunei Deleni, prefectul județului Buzău, subprefectul județului Iași și președintele Fundației "Mareșal Alexandru

Averescu". S-au depus coroane de flori pe acordul Imnului Eroilor și s-au tras trei salve de către militari ieșeni.

Manifestarea s-a încheiat cu defilarea găzii de onoare și a muzicii militare a Garnizoanei Iași.

După activitate, membrii Fundației "Mareșal Alexandru Averescu" și preotul paroh din comuna Deleni s-au deplasat la doamna Elena Vițelariu, în vârstă de 105 ani, care a trăit evenimentele din anul 1917. Mitropolia Moldovei și Bucovinei a oferit doam-

AGENDA FUNDAȚIEI

“Este o activitate pe care noi am desfășurat-o pentru a evoca și a aduce omagiul nostru, al militarilor activi, jertfei și eroismului de care ostașii români au dat dovadă de-a lungul timpului și în mod special celor care au făcut parte din Regimentul 48 Infanterie, care în iarna din 1916- 1917 și-au găsit sfârșitul aici, la Deleni”, a declarat generalul de brigadă dr. Nicolae Ciucă - președintele Fundației “Mareșal Alexandru Averescu”.

nei, Crucea Moldavă, cea mai înaltă distincție acordată de mitropolie, iar fundația a oferit o diplomă, un buchet de flori și a urat decanei de vârstă a comunei, La mulți ani, cu sănătate!

***

Regimentul 48 Infanterie Buzău face parte din regimintele care, prin jertfa supremă dată de ostașii săi, în Primul Război Mondial, a contribuit, alături de întreaga armată română, la făurirea României Mari.

În anul 1916, sângele ostașilor buzoieni a udat pământul strămoșesc al patriei, în luptele de pe Valea Oltului și în bătălia Sibiului. În iarna 1916/1917, armata română, aflată în retragere în Moldova, a fost cuprinsă de epidemia de tifos exantematic. Printre aceștia și militarii buzoieni, aflați în refacere în zona Deleni-Maxut, județul Iași. Au fost răpuși, de necruțătorul flagel, peste 600, o mare parte dintre ei, alături de trupurile altor militari, aflându-se în Cimitirul Militar de la Deleni. În vara fierbinte a anului 1917, soldații buzoieni au spus - Pe aici nu se trece! – în bătălia de la Mărășești.

Jertfele lor nu au fost uitate, nici de militarii regimentului, care, după terminarea răboiului, au ridicat un monument la Buzău și au amenajat un cimitir militar la Roșia și, nici de noi, militarii de astăzi.

***

Cimitirul Militar Deleni are o suprafață de 480 m.p. și are delimitate 8 parcele cu câte două cruci fiecare, în total 16 cruci din piatră de Năieni, județul Buzău, confecționate de Marian Apostol, primarul comunei. Ansamblul mai cuprinde o troiță din lemn de stejar sculptată de Maricel Potoroacă din Iași, o placă comemorativă pe care stă scris: *În iarna 1916/1917, în timp ce aflau în refacere, cantonați în bordee săpate în pământ la marginea satelor Deleni și Maxut, peste 600 de militari din Regimentul 48 Infanterie Buzău au fost răpuși de epidemiile de tifos exantematic și febră recurentă, care au făcut ravagii în rândurile armatei române, dar mai ales în rândul populației din greu încercata Moldovă. Parte dintre ei se află înhumați aici, în gropi comune, în șanțuri paralele săpate la marginea cimitirului comunal, ca într-o camaraderie de arme, începută odată cu Marele Război și continuată dincolo de mormânt. Acest ansamblu comemorativ a fost reamenajat în amintirea și întru pomenirea peste veacuri a sacrificiului vieților lor tinere săvârșit pentru libertatea neamului românesc. Inaugurată astăzi, 23.10.2012 din inițiativa Fundației Maresal Alexandru Averescu - Buzău, prin grija primăriei Deleni și cu sprijinul Brigăzii 15 Infanterie Podu Inalt din Divizia 2 Infanterie Getica.*

De asemenea, în cimitirul militar mai există și Monumentul eroilor comunei Deleni din cel de-al Doilea Război Mondial, datat 1992.

Elena Vițelariu:

“A venit războiul și ne-am dus, toată lumea la încărcat ce a avut, a luat din sopru calul și a încuiat ușa și a plecat unu în Poiana, altul în Flămânzi, s-a împrăștiat lumea așa. Eu când am venit nu am mai găsit nimic. Era lumea necajita, veneau soldații (n.r. rușii) și luau găinile din cuibar, mielul din plasă. Femeile, copii, toți țipau. Rău am trăit atunci.”

De la stânga la dreapta: cap. Ion Ispas, lt.col. Liviu Corciu, Nicolae Sîrbu, cap. Cosmin Spănu, cap. Nicolae Popa și plt. adj. pr. Florin Pârnu - voluntari la amenajarea Cimitirului Militar.

Final de proiect

Pe urmele Regimentul

Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” și-a propus să dezvolte proiecte pentru a cinsti memoria eroilor neamului. Prin organizarea de activități punctuale a reușit să facă cunoscute opiniei publice faptele de vitejie ale militarilor români în marile bătălii ale neamului.

În acest sens, fundația a organizat simpozioane, concursuri de istorie și tabere de reabilitare a cimitirelor militare la care au participat elevi buzoieni, excursii la obiective istorice și o serie activități dedicate Regimentului 48 Infanterie Buzău.

În municipiul Buzău se află Monumentul Eroilor Regimentului 48 Infanterie, ridicat în anul 1919 în cazarma unității, de către foștii combatanți ai Primului Război Mondial. De la acest monument a început proiectul locotenent-colonelului Liviu Corciu, secretarul general al fundației, un împătimit al istoriei, de „a merge” pe urmele acestui regiment care alături de întreaga armată română a contribuit la făurirea României Mari.

Monumentul, aflat într-o stare avansată de degradare, a fost restaurat în anul 2009, cu efortul financiar al Oficiului Național Cultul Eroilor și al Primăriei Buzău. Edilii buzoieni au amenajat un frumos loc de reflecție și meditație în zona obeliscului, denumit Parcul Eroilor și, unde se organizează de atunci, în fiecare an, la 25 Octombrie, ceremonia dedicată Zilei Armatei.

În anul 2011, proiectul a continuat cu organizarea Taberei de în-

Regimentul 48 Infanterie Buzău a fost constituit, în anul 1914, pe structura unui nucleu de ofițeri din Regimentul 8 Infanterie, majoritatea soldaților fiind de pe Valea Buzăului.

La 27 august/9 septembrie 1916, aflat în flancul drept al Grupului Olt, primește botezul focului în luptele din localitatea Roșia. În *atacul de noapte*, regimentul pierde: 22 de ofițeri și 1150 subofițeri și trupă.

La 13/26 septembrie, Regimentul 48 Infanterie primește ordin de a curăța de inamic defileul Oltului. Intervenția a zădărnicit planurile ofensivei generalului Erich von Falkenhayn de a bloca defileul Oltului și a dat posibilitatea Marelui Cartier General român să înlăture pericolul încercării, situație ce ar fi însemnat practic ieșirea din război.

Aflat în refacere, în Moldova greu încercată, în comuna Deleni, cartiruit

ui 48 Infanterie Buzău

grijire a mormintelor Eroilor Regimentului 48 Infanterie din Cimitirul Militar din localitatea Roșia, județul Sibiu. La această activitate au participat 14 elevi din județul Buzău, alături de studenți din Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” și locuitori ai comunei Roșia. La ceremonia militară organizată la 9 septembrie, la 95 de ani de la Bătălia Sibiului, a fost dezvelită, în prezența unei numeroase audiențe, o placă de marmură pe care stă scris: *Spre luare aminte a generațiilor viitoare despre sacrificiul și jertfa Regimentului 48 Infanterie Buzău, pentru întregirea României. Dezvelită cu ocazia comemorării a 95 ani de la Bătălia din 9 septembrie 1916 de pe dealul Roșia din inițiativa „Fundației Mareșal Averescu” Buzău.*

Investigațiile în arhivele militare ne-au pus în posesia informației că la Muzeul Militar Național “Regele Ferdinand I” se află drapelul de luptă al Regimentului 48 Infanterie.

În urma demersurilor am obținut prețioasa piesă care este, din 2011, expusă la muzeul Diviziei 2 Infanterie alături de însemnele a două decorații: “Avântul țării” și “Crucea comemorativă 1916 - 1918.”

În acest an, la 23 octombrie, a avut loc Inaugurarea Cimitirului Militar din comuna Deleni, județul Iași. Aici odihnesc peste 600 de militari buzoieni căzuți la datorie în iarna 1916/1917. În acest cimitir au fost amenajate 8 parcele cu câte două

cruci din piatră fiecare, a fost amplasată o troiță și a fost dezvelită o placă comemorativă ce amintește generațiilor viitoare despre sacrificiul militarilor buzoieni.

Astfel, Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” finalizează un proiect complex, pentru care, pe lângă dăruirea și abnegația celor implicați în execuția fiecărei etape, a primit sprijinul autorităților locale din județele Buzău, Sibiu și Iași.

în casele locuitorilor satelor ori în bordeie săpate în pământ, regimentul este greu lovit de tifos, aproape 600 de soldați murind.

După perioada refacerii, epopeea Regimentului 48 Infanterie Buzău continuă cu bătălia de la Mărășești, cea mai importantă operațiune militară desfășurată de armata română în timpul Primului Război Mondial și care a culminat cu contraatacul de la pădurea La Răzoare, din 06 august 1917.

Regimentul 48 Infanterie luptă la Dealul Muncelul, iar în urma pierderilor suferite, este retras și trimis la refacere și completare, fiind dislocat ulterior, în sudul Basarabiei, pentru a securiza zona în fața bandelor bolșevizate de soldați ruși, dezertori.

Acolo, în sudul Basarabiei l-a găsit sfârșitul războiului, regimentul revenind în Buzău, la 23 decembrie 1918.

Premii pentru cele mai bune comunicări științifice de istorie

În perioada 29-31 iulie 2012, municipiul Buzău a găzduit Sesiunea națională de referate și comunicări științifice ale elevilor din învățământul liceal, la disciplina istorie.

Aceasta a cuprins două secțiuni: una destinată comunicărilor științifice pe teme specifice *Istoriei Românilor*, iar cea de-a doua, pe teme de *Istorie Universală*.

Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” a acordat, la propunerea juriului, compus din profesori de istorie din Ministerul Educației și Cercetării, organizatorul activității, două premii speciale.

Generalul de brigadă Mihai Tofan, vicepreședintele fundației, a înmânat diploma de excelență, placheta fundației, cărți de istorie și nr. 11 al revistei „Străjer în calea furtunilor” elevilor: Lupu Geani Mihai – Liceul Teoretic „Carol I” – Fetești, pentru lucrarea *Les trois*

glorieuses în *Memorii* de Adele de Boigne și Simedroni Raluca-Maria - Colegiul Național I.C. Brătianu – Hațeg, pentru lucrarea *Vagabondajul, un vechi sindrom de patologie medico-socială*. Aceste lucrări vor fi publicate în paginile numărului viitor al revistei.

Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” continuă să acorde o atenție deosebită pregătirii elevilor în domeniul istoriei, fiind organizatorul unui apreciat concurs, „1 Decembrie - Ziua Națională a României”, care anul acesta își va desfășura a IV-a ediție.

File din istoria sărbătoririi Zilei Armatei României

----- Emil Niculescu, Cercul Militar Buzău

Ziua Armatei a fost mult timp sărbătorită, vreme de aproape 70 de ani, la 10 mai, dată triplu simbolică: la 9 mai a fost proclamată Independența României, iar 10 mai 1866 a fost ziua în care principele Carol de Hohenzolern a pășit pe pământ românesc, și, în 1881, la aceeași dată, de acum tradițională, țara a devenit regat, Carol I primind investirea simbolică printr-o coroană forțată din oțelul unui tun turcesc capturat la cucerirea redutei Grivița I.

Ceremonia încoronării, votată în 14 martie 1881, în numele președinților Camerei și Senatului a fost descrisă și de Constantin Bacalbașa; s-a bucurat de un fast deosebit, Bucureștiul primind ca oaspeți și pe prințul Leopold, fratele regelui, împreună cu cei doi fii ai săi, Ferdinand și Carol (cel dintâi, după adopție, devenind moștenitorul tronului). Cortegiul, plecat de la Cotroceni către Mitropolie, pentru serviciul divin, apoi către Palatul regal era deschis de Carol, călare, înaintea trăsorii regale, era înconjurat de o strălucită escortă de generali și de ofițeri superiori călări. (...) *La Palatul din Calea Victoriei, regele intră în sala tronului, 60 de drapele erau înșiruite, ținute de militari. Foarte mișcător acest spectacol, al mulțimii drapelor afișate de gloanțe. Alocuțiunea suveranului amintea, în primul rând de campania și jertfele armatei pentru dobândirea independenței naționale: „Să ne unim, dar, în fața acestor steaguri care au strălucit pe câmpul de onoare; în fața acestei Coroane, emblemă a Regatului, împregiurul căreia Națiunea strângându-se ca ostașii în preajma drapelului... (...) Să trăiască iubita noastră Românie, astăzi încoronată prin virtuțile sale civice și militare!”* Defilarea armatei a avut loc, amânată de intemperii, pe 13 mai, în fața statuii lui Mihai Viteazul.

În Capitală, cum a lăsat mărturie memorialistul Gheorghe Cruzescu, monograf al Podului Mogoșoaei, devenit, mai apoi, după 1877, Calea Victoriei, care privea, de la ferestrele casei Greceanu, evenimentul: *Trecea înaintea noastră Regele Carol I înaintea Statului său major și atașajilor militari streini, Regina Elisabeta cu Prințesa Maria și micii prinți în trăsuri „a la Deumon” și după ce luau loc alături în tribuna ridicată lângă statuia lui Mihai Viteazul, prințul Ferdinand sosea călare la întretăierea Bulevardului cu Calea Victoriei, își scotea sabia și, cu fața spre frontul trupelor încolonate pe bulevard până la Cotroceni, comanda cu glas puternic, înalt și răspicat: „Pentru*

Parada din 10 mai 1898. În frunte, generalul de brigadă Alexandru Carcașteanu (n.1845).

-----
defilare... înainte – marș!” Muzicile și goarneau izbucneau deodată, caldarâmul tremura sub ropotul cismelor și pe noi ne cuprindea un fior...²

Se mai întâmplau și accidente, dar pasabile, al căror protagonist era marele maestru de ceremonii, viitorul rege al României Mari: *La ora 12 fără un sfert, în sunetul muzicii de fanfară, începe defilarea, iar în public e „o emoțiune indescriptibilă și un vuiet mare”. Elevii liceului de ofițeri din Turnu-Severin, cu arme lucitoare la umăr, deschid parada. Apoi, ca-n fiecare an, corpul 2 armată și ofițerii de Stat major, toate „muzicile militare” din București, elevii Școlii de ofițeri, ai Școlii speciale de artilerie și geniu, cei de la Școala de Poduri și Șosele și, în fruntea infanteriei, Principele Ferdinand, care, anul trecut, își amintesc unii, a alunecat cu calul și a căzut, pentru că asfaltul nu era bine presărat cu nisip³.*

Către 1890, viitorul general și scriitor N.M. Condeescu (n. 1880) dă seama despre modul în care se serba 10 Mai în provincie, la Craiova. Se începea cu un „Te Deum”, la catedrala orașului, la care asistau prefectul județului, primarul, Comandantul corpului de armată și al diviziei locale, membri ai Curții de Apel, ofițeri superiori și polițaiul urbei. Generalul comandant al corului de armată, căruia i se zicea „Vizirul”, luptase la Plevna. După aceasta, generalul trecea în revistă trupele înșiruite până la locul defilării, moment căruia îi dă atâta maiestate, încât uralele soldaților nu mai erau de comandă, ci izbucneau vii, cu

înlăcărarea tinerească a țaranului învățat de mic cu chiotul. (...) Defilarea: comenzi scurte, apoi răpăit de tobe și izbucnirea instrumentelor de alamă ale muzicii, cu faimosul tambur major în capul convoiului, înmuiat în fireturi ca un mareșal și făcând tot felul de acrobații cu buzduganul. Urmau apoi, în frunte cu școala fiilor de mili-tari, batalionul de vânători, regimentul de linie, două regimente de dorobanți în bluze albe cu manșete și gulere albastre, ițari și opinci având pe cap legenda cușmă.

Treceau curcanii, bătând apăsat cu opincile caldarâmului și, unde se scursesese prea puțin timp de la războiul Independenței, ei apăreau oglinda vie a acelor vremuri. De altfel, toți ofițerii purtau pe piept „Trecerea Dunării, medalia războiului Independenței. Urmau cele două regimente de artilerie și defilarea era încheiată cu regimentul de călărași. După aceea, la Palatul Administrativ, prefectul primea felicitări în calitate de reprezentant al guvernului.

Seara, luminație și retragere cu torțe, ulița mare forfotea de lume...⁴.

Evenimentul avea un atât de mare impact emoțional asupra populației încât una dintre artele aflate în stadiu de pionierat, cinematografia, care nu ratează ratin-gul ce-l prevedea cu o astfel de întreprindere. *Bucureștenii au putut vedea – notează cercetătorul Constantin Popescu despre unul din gazetarii foarte în vogă ai vremii, monden și franțuzit, semnalat și de Caragiale, Mișu Văcărescu, care semna cu pseudo-nimul Claymoor – astfel (cu un explicabil orgoliu național), începând cu 8 iulie 1897, tot în sala de la „Independence Roumaine”, o serie de reportaje ca: Defilarea de 10 Mai, Cursele de cai de la hipodromul Băneasa, Târgul Moșilor, O plimbare la Șosea⁵.*

Dacă ar fi vorba, totuși, de o memorabilă victimă a paradelor de 10 Mai, acesta este sergentul veteran buzoian Iorgu Cosma, participant la ceremonia din 1902, când s-a împlinit un sfert de veac de la declarația de independență a României. Născut în comuna Rușavăț, în 1847, a fost încorporat, în 1870, în batalionul 2 vânători, și mobilizat, la 1877 în aceeași unitate, a participat, la 30 august, la asaltul redutei „Grivița 1”, fiind distins, pentru vitejie, în urma căreia a rămas invalid, cu „Virtutea militară”, „Trecerea Dunării”, „Apărătorilor Independenței”, „Steaua României”, în grad de cavaler (ordin ce se acorda numai ofițerilor) și ordinul rus „Crucea Sf. Gheorghe”⁶. Devenit monah la mănăstirea Ciolanu, cu numele de Gherasim, a defilat, la București, în fruntea Regimentului 10 Putna, pe o ploaie torențială; lipsit de bani, negăsind, decât târziu adăpost, la Azilul de noapte, a contractat o dublă pneumonie și s-a stins din viață. Luigi Cazavillian, directorul ziarului „Universul”, fost re-

porter italian de front în campania de la 1877, a deschis o listă de subscripție pantru înmormântarea eroului și ridicarea unui monument, la mănăstirea Cernica. Numita publicație insera un reportaj asupra evenimentului din 17 mai 1902: *Până acum nu s-a văzut încă o înmormântare așa de impozantă ca aceea care s-a făcut sergentului-monah Gherasim Cosma. Nu mai putem spune că au asistat la această înmormântare zeci de mii de oameni, ci fără frică de a fi dezminții, putem afirma că întreaga Capitală a venit să vadă pe viteazul sergent, pe care îl îngropa poporul cu toată pompa cuvenită marilor eroi. (...) În tot drumul până la mănăstirea Cernica, țaranii de prin sate ieșiră întru întâmpinarea cortegiului, pe când clopotele bisericilor sunau întruna⁷.*

Și în 1906, la împlinirea a 40 de ani de la fundarea dinastiei regale, ceremoniile militare au avut un fast deosebit.

La 10 mai 1915, an în care România era încă în neutralitate, cum notează Alexandru Marghiloman, în notele sale politice, parada militară coincide cu ivirea unui nou actant în primul război mondial: *Italia a por-*

Defilarea ofițerilor, 10 mai 1900

nit în război. Nu a declarat război Germaniei. Filogerman, omul plitic resimte o modificare a fluxului de simpatie: La Paradă nu era vorba decât de retragerea mea(!)⁸

După Războiul Întregirii, va fi proiectat, de către arhitectul Petre Antonescu, Arcul de Triumf, inaugurat la 1 Decembrie 1936, ziua Unirii tuturor românilor, solemnitate marcată de participarea regelui Carol al II-lea, a primului ministru, Gheorghe Tătărescu, a ministrului Apărării Naționale – generalul de corp de armată Paul Angelescu – și ai celorlalți membri ai guvernului, a invitaților de onoare din țară și străinătate, a veteranilor de război și a unui numeros public. Acest monument al omagiului vitejiei și recunoștinței față de jertfele ostirii va constitui unul dintre reperele importante ale

sărbătoririi armatei din a doua jumătate a secolului XX.

În mod constant, în perioada interbelică, defilările militare suscitau interesul bucureștenilor și, nu de puține ori, sentimentul demnității naționale și chiar un patriotism neîmpăcat de erodarea timpului. Poetul Vlaicu Bârna, tânăr și boem, arondat unei celebre cafenele, de pe Calea Victoriei, va surprinde următoarea scenă de local: *se întâmpla să fie 10 Mai, mă aflam la cafeneaua Capșa, pe la orele prânzului, când deodată, a dat năvală în văzduh un marș cântat de trâmbiți și pe inflexiunile alămurilor am auzit cadența de copite a unui escadron de Roșiori, împodobit cu ceaprazuri și căciuli de blană de iepure, ce își purta steagul pe Calea Victoriei.*

Călăreții veneau de la parada zilei naționale de 10 Mai și acum, ajunși în dreptul localului, puținii clienți de la acea oră își întorceau capul să-l privească.(...)

Dioghenide, mătăhălos, soios despre care, se zicea că lucrase ultima dată la ziarele filo-germane din timpul ocupației Bucureștilor din primul război și fusese apoi închis la Văcărești, în lotul în care au figurat Slavici și Arghezi,(...) Atunci, de la masa în care se afla adâncit în cifre, Ion Barbu a izbucnit, arătându-l cu degetul pe nefericitul bătrân:

- Stai jos, nu-ți dau voie să privești drapelul țării pentru că ești un trădător!...⁹

Ceremonia din 10 mai 1939, de pe câmpul Cotrocenilor, este descrisă chiar de rege, în însemnările sale zilnice: *Totul a mers după programul tradițional, cu deosebirea însă că sentimentul public este mult mai conștient ca în anii trecuți asupra nevoii și importanței oștirii. Fiind circumstanțe cu totul deosebite, fiind*

nevoie de a arăta armata, nu atât ca fast, cât ca o manifestație de forță și având anul acesta și mult material nou de arătat, mai ales motorizate, am hotărât că parada va fi în ținută de campanie, fără fireturi, numai cu cingătoarea de piele și decorații. (...) Trec trupa în revistă, după care începe defilarea. În cap vine Aviația, prea puțină pentru gustul meu (...) Urmează, în capul Armatei, asociațiile foștilor luptători și un grup de invalizi, care a impresionat, ca întotdeauna, publicul. Detașamentul premilitarilor urmează destul de bine, cu toate că nu pot încă obține să mărească pasul.

În sfârșit Armata, în cap cu Ghiță soldatul (generalul Gheorghe Argeșanu, n.m.), urmat de Batalionul de Gardă, totdeauna impresionant în formația lor largă și ritmul încet al defilării. Restul în ordine normală, în formația masivă, care da o impresie solidă de forță. Aspect foarte ostășesc și impecabil în uniforma kaki și cu noile căști pe cap. Au aerul, cu această coiffure, de cavaleri medievali.(...) Mulți ani am așteptat să văd asta ...¹⁰. În stricta proximitate a celei de a doua conflagrații mondiale, suveranul părea să aibă motive de satisfacție.

Pasiunea lui Carol al II-lea pentru uniforme l-a determinat ca, după lovitura de stat și realizarea „partidului unic”, Frontul Renașterii Naționale, să le creeze și demnitarilor politici recrutați o costumație cu aparență cazonă, destul de caraghioasă pentru unii din cei ce nu-și păstrasera o siluetă sportivă, între care și savantul Nicolae Iorga. Despre vanitatea reputată a istoricului, mai ales în locuri și situații publice care îi solicitau orgoliul, notează și Camil Petrescu, la apariția

București, 10 mai 1942, parada cavaleriei.

celui de al șaselea volum al memoriilor acestuia, la 20 iunie 1939, decupând un pasaj ce învedera o „vanitate puerilă”: *Invitat (la 10 Mai) – se confesează fostul prim ministru – în rândul al doilea al lojii prezidențiale, mă scuzez față de generalul Ilasievici că n-am obiceiul să privesc lumea din spate*¹¹.

Slujba dinaintea paradei de 10 mai 1943.

Anul următor, 1940, defilarea armatei, tot de ziua națională, este narată de memorialistul Gh. Jurgea-Negrilești, el însuși ofițer în rezervă, care pune lucrurile într-o inedită ecuație, luând în calcul conjunctura politică și militară europeană: *Ziua de 10 Mai nu era numai ziua națională a României. Era și ziua aleasă de astrologul lui Hitler pentru cea mai cumplită, cea mai dementă aventură din istoria modernă. În două săptămâni, Hitler a distrus supremația Europei asupra Africii și a unei bune părți din Asia. Agitației neobișnuite create de acest eveniment militarilor i se adăuga un motiv (economic) în plus. Se cutremurau cazărmile de atâtea înjurături și galopuri de bocanci. Înjurau nu numai gradele inferioare. Toți ofițerii, de la sublocotenent până la generali, primiseră ordin să defileze în noile uniforme inventate de Vodă în clipele de plictis.*

Cu multe galoane, fireturi, lampasuri, reprezentau o mină de aur pentru ceaprazari și un blestem pentru ofițeri. Prețul uniformelor era oprit din solda și așa mizeră.

Era avută în vedere situația geopolitică și sistemul de alianțe al României, urmărindu-se un dublu efect: *La noi, poruncă de la Rege, parade să fie o apoteoză. Să nu se compare cu un zece mai oarecare. Înainte de toate, o desfășurare de forțe care să-i impresioneze pe dușmani și să-l convingă pe aliați. Din păcate, în acel 10 mai atât de înșorit, alianțele apropiate, Polonia, Cehoslovacia erau topite, înghițite. (...) Românii erau pasagerii transatlanticul Titanic. Tribuna oficială, cu vreo câteva excepții, conținea ca o funestă corabie a destinului, pe cei care, vreo șazeci, vor cădea sub gloanțele legionare la Jilava. A vorbit, atașatul militar german, scortșos, cu o deferență de modă veche, „prusacă”, care a previzionat că, în două săptămâni,*

după lichidarea Poloniei, își vor putea concentra toate forțele împotriva Occidentului.

Parada propriu zisă avea ca punct forte prezentarea noilor achiziții ale armatei, *tanchetele Saint Chamond. „Adevărate buijuterii”, declara colonelul Borneanu. După câțiva ani, tot Borneanu: „Sunt o rușine, soldații le-au botezat sicrie pe șenile”. Pe urmă apar tunurile automate Bofors, suedeze. (...)*

*Regimentul 4 roșiori, altădată al reginei Maria, se prezintă splendid. Pe vremuri în fruntea lui defila chiar Regina. (...) Din cinci sute de cai și cincizeci de ofițeri care defilau, aveau să supraviețuiască patru ofițeri și doisprezece soldați. Restul a rămas pe câmpul de bătaie*¹².

După bătălia Stalingradului, din iarna anului 1942, când trupele române au trebuit să împărtășească din greu soarta hărăzită germanilor de decizia lui Hitler de a nu se retrage, optimismul românilor și al militarilor, în special, este în cădere liberă; în jurnalul generalului Constantin Sănătescu, această stare de spirit este manifestă, în însemnările din 1943: *Luni 10 Mai e o zi frumoasă. Defilarea are loc pe fosta șosea Jianu, astăzi numită Bulevardul Mareșal Antonescu. Ce lipsă de modestie din partea Mareșalului să-și pună cu anticipație numele peste tot și să nu lase posterității să recunoască dacă are vreun merit... Deși este 10 Mai constat o lipsă de entuziasm. Defilare anostă, din care un expert ar putea vedea că nu avem material. Au trecut la Școli trupe pe jos și camioane multe cu soldați,*

București, 10 mai 1943.

*spre a da impresia că avem unități motorizate și chiar blintate*¹³. Un an mai târziu, atmosfera ca și situația frontului din Est se degradaseră până la dramatic: *10 Mai 1944. Cel mai trist pe care l-am trăit... Lumea a părșit Bucureștiul de zvonul unui bombardament. La ora 9 a avut un Te Deum la Patriarhie, unde m-am dus ca reprezentant al Regelui și unde guvernul era reprezentat de G-al Pantazi, ministrul de război. În toată Patriarhia nu erau mai mult de douăzeci și cinci*

București, 10 mai 1943.

de persoane. Mareșalul și Mihai Antonescu lipseau¹⁴. Totdeauna se pare că e loc de mai rău, generalul nu putea profetiza asupra statutului României, după „înțoarcerea armelor”, se putea miza, totuși, pe statutul de țară cobeligerantă în cadrul alianței: 10 Mai 1945. Din lipsă de trupe nu s-a făcut defilarea obișnuită. La ora 11 a avut loc un Te Deum la Patriarhie, la care au asistat Regele, guvernul și autoritățile. După Te Deum Regele a venit la Palatul Regal din Calea Victoriei, unde populația l-a aclamat îndelung. După amiază. La Cercul Militar a avut loc un festival artistic urmat de dans.

De fapt operațiunile militare pe frontul armatelor românești s-au sfârșit la 10 mai 1945 ora 10 – pe frontul Armatei 1; la 12 mai 1945 ora 5 – pe frontul Armatei a IV-a¹⁵.

Victoria de la sfârșitul războiului, conform reglementărilor de la Yalta, ne-a plasat între platnicii despăgubirilor față de U.R.S.S., fără ca, formal, occidentalul să ne anunțe de abandon; „operațiunile” diplomatice păreau să contrazică ideea că umbra Kremlinului ajungea pe Calea Victoriei; cu o zi înainte de prima sărbătorire a lui 23 august (1945) au loc diversiuni diplomatice promițătoare pentru cei care nu cunoșteau procentajul stabilit de Stalin, Roosevelt și Churchill: Cum anglo-americanii au făcut o notă că nu recunosc guvernul actual deoarece a fost impus de ruși și nu exprimă voința poporului. Regele a cerut demisia guvernului, însă guvernul, după îndemnul rușilor, nu s-a supus, încălcând astfel Constituția. Iată un conflict între rege și guvern.

Sunt informat că trupele venite pentru defilare nu știu nimic de această situație, iar pentru toată siguranța li s-a luat muniția. Numai Divizia Tudor Vladimirescu are muniție¹⁶. Ceremonia, în sine, introducea o inovație, de natură politică, anticipând cumva măsluirea brevetată de istoricii viitorului regim față de momentul 23 august, aceea de a-l boteza „revoluție populară antihitleristă și antiimperialistă”; după Te Deum are loc o defilare a armatei și a unor lungi coloane de muncitori. Contrariat, generalul Constantin Sănătescu decodifică: Guvernul insinuează că la acest act au luat parte muncitorii, când în realitate a fost opera Regelui și a armatei.

În epoca anterioară acestor radicale schimbări politice, se serbau și zilele armelor (trupele de uscat, de Sf. Gheorghe, aviația, de sf. Prooroc Ilie, marina, de Sf. Maria) iar unele arme și specialități la diferite aniversări religioase, marcate de desemnarea propriilor patroni ocrotitori. După 1848, religia fiind „abolită” și din armată, acestea au intrat, până după 1990, în uitare.

În 1951, prin Decretul nr. 125 din 20 iulie, Ziua Forțelor Armate ale Republicii Populare Române este desemnată a fi sărbătorită la 2 octombrie, dată ce era menită să rememoreze faptul că, la 2 octombrie 1943, Stalin a aprobat organizarea, pe teritoriul U.R.S.S., a unei unități militare formată din voluntari români, recrutați, de către Ana Pauker, din rândul prizonierilor de război, Divizia „Tudor Vladimirescu”, ce va deveni, după război, furnizoarea de loțitori/comisari politici ai

armatei populare. Câțiva dintre generalii de prestigiu ai armatei române regale (încă, până la 30 decembrie 1947), între care N. Dăscălescu, au fost trecuți în rezervă pentru aceea de a nu fi acceptat să „asimileze” intruziunea politicului bolșevizant în structura decizională a armatei naționale.

Decretul nr. 381, din 1 octombrie 1959, dat în condițiile „dezghețului” din lagărul socialist, ce a succedat dispariției lui Stalin (1953), „tătucul popoarelor”, a cultului său, precum și plecării trupelor sovietice din țară (1958), stabilea că Ziua Forțelor Armate să se sărbătorească la 25 Octombrie, alegere motivată de eliberarea ultimei localități din Ardealul de Nord de sub ocupația horthystă. Formula dezrobirii „ultimei palme de pământ românesc” era, desigur, valabilă numai în ce privește raptul înfăptuit prin Diktatul de la Viena, trecând sub tăcere, cu „decețta” politică ce o impunea atunci marele stat vecin din răsărit, teritoriile de la est de Prut, spoliata în urma pactului Ribentrop-Molotov. Oricum, din punctul de vedere al memoriei afective colective, momentul desemnat avea, într-adevăr, o reală miză națională, prin reșezarea bornelor de graniță antebelice pe vechea lor linie, aceea trasată la înfăptuirea României Mari, consfințită și de jertfele prin care, în toamna anului 1944, s-a înfăptuit aceasta. Complexul monumental de la Carei, dezvelit la împlinirea a două decenii de la momentul istoric amintit, cinstește sacrificiul a 49.744 de ostași români (morți, răniți și dispăruți) care, integrați în cele 27 de divizii combatante în Transilvania, în intervalul 1 septembrie - 25 octombrie 1944, au eliberat 872 de localități, dintre care 18 orașe.

Sculptorul Vida Gheza, autorul acestui memorial în piatră, se confesa: *Ca punct culminant al acestui monument, am înălțat obeliscul sau flacăra veșnică, un obelisc ce seamănă cu turla bisericilor de lemn din*

Maramureș. Era încă o emblemă temerară, pentru momentul realizării ansamblului arhitectonic omagial, aceea a vechimii, spiritualității și legitimității noastre în spațiul readus, prin luptă, între hotarele naționale. Ziua Armatei României, își perpetuează, prin militarii de astăzi, oriunde flutură drapelul lor de luptă, memoria unor veacuri de luptă pentru libertatea și integritatea națională.

Note:

1. Constantin Bacalbașa, *Bucureștii de altădată (1878-1884)*, Vol.2, Editura „Eminescu”, 1993, p. 94-95; 97.
2. Gheorghe Crutcescu, *Podul Mogoșoaiei. Povestea unei străzi*, Editura „Socec & Co.”, 1945, p. 121.
3. Ioana Părvulescu, *În intimitatea secolului 19*, Editura „Humanitas”, 2005, p. 35
4. N.M.- Condiescu, *Însemnările lui Safirim*, Editura „Scrisul românesc”, 1893, p. 261;267.
5. Constantin Popescu, *Pe urmele copilăriei cinematografului sau dialog imaginar cu cronicarul Claymoor*, în: *Almanahul literar*, 1984, p. 245.
6. Florian Tucă, Mircea Corciu și F. Chirea, *Bărbai ai datoriei 1977-1878. Mic dicționar*, Editura Militară, 1979, p.71.
7. Gabriel Cocora, *Pentru libertate și unitate. Studii, articole și documente de istorie buzoiană*, Editura „Litera”, 1983, p. 102-103.
8. Alexandru Marghiloman, *Note politice*, Vol.1, Editura „Scripta”, 1993, p. 287.
9. Vlaicu Bâma, *Între Capșa și Corso*, Editura „Albatros”, 2005, p. 138.
10. Carol al II-lea, *Între pasiune și datorie. Însemnari zilnice*, Vol.5, Editura „Curtea veche”, 2002, p.364.
11. Camil Petrescu, *Notițe zilnice*, Editura „Cheiron”, 2008, p.12-12.
12. Gh. Jurgea-Nergriștești, *Troica amintirilor. Sub patru regi*, Editura „Cartea românească”, 2002, p. 265; 270;-271.
13. *Jurnalul generalului Sănătescu*, Editura „Humanitas”, 2007, p.128.
14. *Op. cit.*, p.152.
15. *Op. cit.*, p. 202.
- Op. cit.*, p.208).

Familia regală la parada de 10 mai.

Ziua Națională a României

Contribuții ale militarilor buzoieni la înlăptuirea Marii Uniri

----- Emil Niculescu

O mărturie a modului bărbătesc în care au știut să-și asume vitregile încercări militare din anul 1916 se află înscrisă pe pagina de gardă a unei Psaltiri, tipărită la Sibiu, în 1811, aflată într-o biserică vrânceană, pe care locotenentul Dincă Ștefan, din Regimentul 48 Infanterie Buzău, aspru încercat în bătălia Sibiului, de unde ieșise decimat, însemna: *În răgazul dintre două lupte, mă aflu în vechea și frumoasa biserică din lemn din Mănăstioara – Putna, unde mi-am descoperit capul în semn de respect pentru credința strămoșească, mi-am plecat genunchii în rugăciune pentru izbânda noastră în acest război și mi-am deschis mintea ca să înțeleg mai bine rostul nostru în aceste zile de cumpănă pentru țara noastră. Războiul este un rău care ne-a fost impus de robia fraților noștri din Imperiul Austro-ungar. Luptăm deci împotriva tiraniei și pentru unirea cu frații noștri din Ardeal, luptăm pentru așezarea noastră în hotarele firești ale Daciei. Credem în cauza noastră dreaptă, credem în aliații noștri, credem în Dumnezeu. Peste toate însă, credem neștrămutat într-un viitor mai bun pentru poporul român și virtuțile lui ostășești. Toate suferințele, toate silnicile și toate înfrângerile de până acum se vor transforma în bucuria victoriei. Duhul lui Ștefan cel Mare, pe ale cărui urme suntem acum, ne va aduce această bucurie.* (Horia Constantinescu, „Biserici din lemn din eparhia Buzăului”, Vol.1, Editura Episcopiei Buzău, 187, p. 42). Semnătura ofițerului este întărită de cea a preotului local, Ion Brumar.

În 1894-1895, când luase în antrepriză restaurantul din gara Buzău, Caragiale, își vizita localul ceva mai rar, mai mult pentru a se întâlni cu prieteni sau cunoscuți, printre care se numărau profesorii Basil Iorgulescu, Petre Zaharescu și căpitan Benone Anastasescu (Gabriel Cocora, *I.L.Caragiale și Buzăul*, Biblioteca Județeană „V.Voiculescu”, 1995, p.12.). De fapt era căpitanul Benone T. Anastasiu (n.1858), fost sublocotenent în campania Independenței, pensionat general, în 1916, prezumtiv partener de șah al scriitorului, nu știm de va fi luat la cunoștință de premonițiile destul de întunecate ale acestuia privind sacrificiile ce așteptau noua generație (*noi am răs destul, pentru ca fiii Noștri să aibă de ce plânge*), Fiul generalului, căpitanul Toma B. Anastasiu (n.1 decembrie 1887, Buzău) din

Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria”, va cădea eroic, la Oituz, înainte de a împlini treizeci de ani, fiind avansat, post-mortem, la gradul de maior (Valeriu Niculescu, „Buzău – Râmnicu Sărat. Oameni de ieri. Oameni de azi”, Vol.2, partea 2, Editura „Evenimentul Românesc”2001, p. 8).

Scriitorul și publicistul mizilean George Ranetti, prieten și admirator al lui Caragiale, refugiat, în 1916, la Iași, unde va lucra în redacția ziarului „România”, editat de Marele Cartier General român va aduna, după așezarea țării pe temelile sale istorice, câte ceva din recolta lirică a anilor de restriște. Între acestea, „Zdreanța glorioasă”, versurile descriind ceremonia de decorare a drapelului Regimentului 9 Dorobanți Râmnicu Sărat: *Ca printr-o vrajă mi-am uitat/ Durerea și necazu/ În clipa când am salutat, Drapelul ce-a fost decorat/ Eri cu „Mihai viteazu”// (...) Și n-ai vrea zdreanța ta s-o schimbi/ Scump Regimente 9,/ Căci poart' ai nemuririi nimbi,/ Și mândru mâine o s-o plimbi/ Prin România Nouă!* (George Ranetti, „D'atunci și d'acolo”, Editura literară a Casei Școalelor, 1921). Regimentul se distinsese și la Prisaca, pe 1 august 1917, condus cu energie și bravură de locotenent colonelul Dimitrie Todicescu, împreună cu căpitanul Stoica Petrescu, locotenentul Theodor Jurescu și sublocotenentii Liviu Teodorescu și Vasile Popescu.

Pe 1 august 1917, la Mărășești, artileria inamică bombardează încă de cu noapte, toată ziua până seara, pozițiile de la Prisaca ale trupelor Regimente 8 Buzău și 9 Râmnicu Sărat. *Rupți de explozii, îngropați în tranșee, străpunși de schije, asfixiați de gaze, ostașii și comandanții lor dau enorme jertfe. (...) Regimentul 8 „Buzău” cu doar cele două batalioane ce le are, este împresurat din toate părțile. Încearcă să străbată cercul dușman. Ce scene de marasm trebuie să aibă lupta în care buzoienii pun ultimele lor puteri. Nu reușesc decât vreo 80-90 care, mai în spate, încropesc iar o apărare la podul de pe Siret* (Colonel dr. V. Mocanu, „Timp al îndârjirilor eroice 1916-1917”, Editura Militară, 1986, p. 183).

Prin Înaltul Decret Nr. 910, din 18.IV. 1918, și drapelul Regimentului Buzău Nr.8 primește Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III, cu următoarele argumente: *Pentru vitejia și avântul cu care s-au luptat ofițerii, subofițerii și*

soldații regimentului în aprigele lupte din 1916-1918. S'au distins în mod strălucit la atacul pozițiilor de pe Dealul Beldiei și satului Bodza-Van (Transilvania), în care au capturat 4 ofițeri, 550 trupă și un bogat material de război, precum și în luptele din Dobrogea, din Octombrie 1916. În 1917, în noaptea de 24-25 August, batalioanele acestui eroic regiment au atacat cu furie pădurea de pe malul drept al Siretului, satele Doaga și Srăjescu, cucerindu-le și provocând pierderi extraordinare de mari. De la 26 Iulie la 1 August, regimentul a rezistat cu tărie pe poziția sud de pădurea Prisaca, respingând toate atacurile date de numeroasele forțe inamice și rămânând neclintit în grozăvia bombardamentului artileriei vrăjmașe (Colonel Eugen Ichim, „Ordinul militar de război <Mihai Viteazul>”, Editura „Modelism” & „Jertfa”, 2000, p. 106). Decretul era semnat de rege și de ministrul de război, generalul C. Herjeu. Decorarea steagului a avut loc, la 1 noiembrie 1918, de către regele Ferdinand I, în garnizoana Iași. Numai în bătălia decisivă de la Mărășești, jertfele Regimentului 7 Artilerie Buzău și, mai ales, ale Regimentului 8 Infanterie au numărat 15 ofițeri și 1800 de soldați.

Regimentul 7 Artilerie, sub comanda locotenent-colonelului Leon Gavrilu, participase, în toamna anului 1916, la luptele de la Cobadin, Topraisar și cele din jurul Bucureștiului (Constantin Ucrain și Cornel Paraniac, „In Memoriam. Omagiu artileriștilor români”, București, 1993, p. 32); la Mărășești, a fost citat în Ordinul de zi nr. 10 din 20 august: *Toate atacurile inamice s-au sfârșit de eroica rezistență a infanteriei noastre, susținută fiind în cele mai bune condițiuni de focurile distrugătoare ale artileriei noastre. Atât regimentul 7 artilerie cât și regimentul 19 obuziere au executat tragerile cu atâta precizie și cu atâta măiestrie, încât dușmanul a fost în unele puncte absolut zdrobit și pus pe fugă.*

În 24 Iulie, generalul Eremia Grigorescu, pentru a veni în ajutorul trupelor ruse, care încep să se retragă spre Ciușlea și Doaga, ordonă Diviziei 5 Infanterie să ocupe un aliniament de apărare între Doaga și Moara Albă, în spatele Diviziei 34 Infanterie ruse, iar artileria diviziei (Brigada 5 artilerie, formată din regimentele 7 artilerie și 19 obuziere, 13 baterii) intervine imediat cu foc pentru a stăvili atacul inamic, după ce mai întâi ocupă poziții de tragere pe malul estic al Siretului, în raionul Satul Nou-Pucheni (Victor Stănculescu și Constantin Ucrain, „Istoria artileriei române în date”, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 111-112). La Doaga, Divizia 5 a avut 44 de ofițeri, și 1770 soldați morți, răniți și dispăruți.

Edificatoare pentru sacrificiul de sânge al buzoienilor în Războiul pentru Întregire este lista eroilor din comuna de munte Gura Teghii, majoritatea mobilizați în Regimentele 8 Infanterie și 7 Artilerie; au căzut doi sublocotenenți (Dumitru Furtunescu și Gheorghe Oproescu – ucis la Mărășești), un plutonier, șase sergenți, un caporal și 98 de soldați (Gabriel Cocora, „La poalele

Penteleului. Gura Teghii”, Editura „Litera”, 1979, p. 149-155).

Dintre oamenii de carte buzoieni, care fost sub arme în campania 1916- 1918 și au reflectat această experiență în literatură memorialistică și istorie amintim pe Constantin T Stoika, V. Voiculescu, medic militar și Pamfil Șeicaru.

Sublocotenentul erou Constantin T. Stoika (1892 –23 octombrie 1916) poet, prozator, editor, a participat la luptele de Valea Oltului cu Regimentul 1 Grăniceri și, rănit de un proiectil, s-a stins curând din viață. Decorat post mortem cu Ordinul „Coroana României” cu spade în gradul de cavaler și Crucea comemorativă a războiului 1915-1918, cu baretele Ardeal-Carpați. În urma experienței sale de front, îi scria profesorului și mentorului său Ovid Densușianu: *Începe a se desluși tot mai bine că ducem o luptă de rasă; vorbele mari nu mai pot impresiona pe nimeni. (...) Niciodată Omul-fiară nu mi-a apărut mai în splendoarea lui. Unde o fi Nietzsche cu sacrul supra-Om? (Maria Georgescu, „Scrisori cu parfum de epocă”, Editura Militară, Societatea Scriitorilor Militari, 2006, p. 65). I-au fost tipărite, postum, versuri și un jurnal denumit „Însemnări din zilele de luptă” (1921; 1977). Despre acestea criticul literar Perpessicius scria: *cu jertfa vieții lui, cu tinerețea lui spintecată de moarte (...) arată mai bine decât oricine care a fost cu adevărat generația de sacrificiu a ultimului deceniu.**

Căpitanul V. Voiculescu (1884-1963), poet, prozator, dramaturg, publicist, a activat la Spitalul militar nr. 371 din Bârlad; acolo i-a apărut, în 1918, volumul „Din Țara Zimbrului”, conținând versuri de front (premiat de Academia Română în 1920).

Sublocotenentul Pamfil Șeicaru (1894-1980) istoric, memorialist, strălucit publicist interbelic, directorul ziarului „Curentul”, a comandat un pluton de mitraliere, în Regimentul 17 Mehedinți, luptând de la Cerna până la Cireșoia; a fost citat de două ori prin ordin de front, distins cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a, Crucea de război 1914-1918, „Steaua României” și o decorație franceză. Cea mai importantă contribuție a sa asupra războiului de întregire națională a fost „România în Marele Război” (Editura „Eminescu”, 1994, 384 p.), cercetare îmbinând documentele cu experiența personală, scrisă și tipărită în exil (Editura Minard, 1968), întrucât, în toamna lui 1944, a fost condamnat, în „procesul ziaristilor” la moarte, în contumacie. Pagina finală a acestei istorii rezumă crezul tuturor celor care au contribuit prin vitejia și spiritul de sacrificiu la înfăptuirea României Mari, la 1 Decembrie 1918: *Ca toate națiunile cu veche tradiție, greu încercate de-a lungul veacurilor, națiunea română a dat dovada unei rezistențe fără seamăn. Vremelnice încovoiate sub povara vicisitudinilor, ea s-a ridicat cu mai multă îndârjire pentru a-și afirma existența națională. (...) România este o mare și indestructibilă realitate în sens ascendent.*

Afganistan, tradiții și speranțe

----- Mastru militar clasa I-a Iulian Cadulencu, instructor în Detașamentul Școala de Tancuri - Kabul

Din cele mai vechi timpuri, afganii au fost războinici aflați în căutarea sub orice chip a libertății. Închiși între munții lor, izolați la intersecția marilor imperii, afganii au fost obligați să fie tot timpul pe picior de război contra invaziilor externe. Cum invaziile grecești, hindușe, persane, mongole, britanice, sovietice și americane nu ar fi fost parcă de ajuns, zona a fost dintotdeauna un teatru de operațiuni pentru dese conflicte inter-tribale și, mai ales, interetnice, care au devastat și încă răvășesc viața locuitorilor de aici. Acesta deoarece Afganistanul este compus dintr-un mozaic de populații diverse, cu obiceiuri, religii și concepții sociale diferite.

Afganii tipici sunt considerați etnicii paștuni, cei mai vechi locuitori ai Afganistanului. Alături de ei trăiesc tadjici, uzbeki, turkmeni, baluci, aimaki și mongoli hazara. Prevalent rămâne grupul paștunilor care au fost dintotdeauna majoritari, iar astăzi numără circa 42 % din populația țării. Etno-genetic, paștunii sunt o ramură a iranienilor de est, care numără azi 43 de milioane de oameni, fapt ce-i face cel mai mare grup etnic distinct din întreaga lume. Trăiesc organizați în 60 de triburi, împărțite la rândul lor în 400 de sub-clanuri. Fără nicio excepție, sunt cu toții musulmani sunniți.¹

La fel ca alte populații care au apărut și s-au dezvoltat în zone muntoase, paștunii sunt extrem de reticenți la orice contact cu exteriorul, țin foarte mult la conceptul de onoare personală, prețuiesc loialitatea față de clan, sunt pasionați de arme, pe care le țin tot timpul asupra lor, fiind oricând gata să rezolve disputele prin luptă. Luptele inter-tribale și cultul răzbunării ridicat la rang de artă întregesc tabloul unei țări în care invadatorii nu au reușit nici măcar să unifice provinciile afgane într-un singur stat.

Întreaga viață a paștunilor este marcată de respectarea percepțelor și obligațiilor de clan și individuale cuprinse în *Paștunwali* - *severul cod tradițional afgan*. Regula de bază a codului de onoare afgan este ospitalitatea, pe locul secund fiind răzbunarea. Ambele concepte sunt obligații sociale de la care nu se va dezice niciun paștun. Nicio insultă, nicio jignire, nicio nedreptate nu scapă nerăzbutată.

Afganii nu s-au luptat deschis niciodată, ci în cel mai clasic stil oriental, s-au mulțumit să-și ob-

serve, aparent placizi, dușmanii, să trăiască în apropierea bazelor militare, să cunoască obiceiurile soldaților și tehnica de luptă.

Dragostea de țară nu este doar o trăsătură importantă a militarilor afgani, este o obligație esențială de la care nu se dezice niciun bărbat afgan, nici măcar marele cuceritor Alexandru Macedon nu a reușit să-i supună cu totul pe durii strămoși ai afganilor de astăzi.

Misiunea Detașamentului NTMA Școala de Tancuri Kabul, rotația 4, este de planificare, organizare și

participarea, în diverse forme, la desfășurarea instruirii militarilor din cadrul structurilor de blindate ale unităților Armatei Naționale Afgane, în centrele și poligoanele de instruire din Kabul.

Detașamentul NTMA Școala de Tancuri Kabul, rotația 4, a desfășurat activități pentru instruirea subunităților de tancuri din cadrul Brigăzii 3 ANA, precum și a Batalioanelor de blindate tip MSF din cadrul ARMOR BRANCH SCHOOL, îndeplinindu-și cu succes sarcinile încredințate, insistând zi de zi pe factorul calitate în îndeplinirea misiunilor.

Calitatea instruirii a demonstrat determinarea, energia și pricepera la întregul proces de instruire a militarilor Armatei Naționale Afgane, lucru apreciat de generalul de brigadă Richard DENNIS - DCOM A și generalul maior James FERRON – NTMA - DCG.OPS în timpul unui exercițiu de conducere, executat în cadru tactic, la care au participat militarii afgani din cadrul batalionului de tancuri, alături de instructorii români.

Partenerii de coaliție participanți la activitate au apreciat activitatea detașamentului prin participarea activă la procesul de constituire și

operaționalizare a armatei afgane.

Cei doi generali au subliniat profesionalismul și determinarea militarilor români în îndeplinirea misiunilor, mulțumindu-le acestora pentru întreaga activitate desfășurată în teatrul de operații Afganistan.

Militarii Detașamentului Școala de Tancuri Kabul, instruiesc militarii afgani cu tehnica avută la dispoziție, cu sala ce curs care a fost dotată prin grija instructorilor anteriori, care și-au înmânat din serie în serie la fel ca sportivi care practică ștafeta, tot ceea ce au învățat, experimentat, câștigat și format de-a

lungul celor șase luni de misiune. Conform dictonului *omul sfințește locul* și instructorii români au lăsat fiecare câte ceva, după posibilități, plecând de la resurse materiale și terminând cu obiceiurile militarilor afgani, războiul din Afganistan dovedind tuturor analiștilor politici și experților militari că tehnologia, oricât ar fi ea de avansată, nu supli-nește factorul uman.

Analfabetismul unora dintre recruți și lipsa de pregătire îngreunează activitatea instructorilor români, dar acest lucru nu i-a împiedicat, pe militarii Detașamentului Școala de Tancuri Kabul, să-și

desfășoare activitățile zilnice, datorită cunoștințelor temeinice, trecerii peste barierele de comunicare folosind un registru complet de metode îndelung exersate, dublate de calitate pedagogice, de răbdare și mult tact, îndeosebi prin puterea exemplului personal.

Fiecare zi de instrucție pentru militarii români începe cu o zi înainte, atunci când, fiecare instructor pregătește tema pentru a doua zi, temă care include pe lângă o prezentare detaliată și o abordare prin care instructorul român trebuie perceput de militarul afgan ca purtător al conținuturilor de în-

vățământ, ca animator și evaluator al procesului respectiv, certificând totodată obligațiile ce decurg pentru el din aceasta, expunerea sistematică, conversația, lucrul cu manualul și alte cărți, demonstrația didactică, lucrările practice, exercițiul, pentru că, este foarte cunoscută speculația militarului afgan, aceea că nu poți să te prezinți în fața acestuia nepregătit, de aici și faptul că respectul trebuie câștigat prin respect.

După ce barierele de comunicare au fost depășite și cu ajutorul taji-manului (interpretului), instructorii români au urmărit dezvoltarea inte-

TEATRELE DE OPERAȚII

reselor militarilor afgani folosind elemente originale: în locul învățării din manual le propunem militarilor afgani lucrul independent, lucru care a ajutat procesul consolidării cunoștințelor, formării priceperilor, aptitudinilor etc.

Priceperea instructorilor români exprimată prin capacitatea de a aplica cunoștințele în mod conștient, activ, participativ, corect, în condiții schimbate față de metodele practicate în țară, au reușit să conducă militarii afgani pe calea cunoașterii, trecând de la o etapă la alta.

Există militari în rândul afganilor care sunt entuziasmați atunci când învață o lecție nouă, dar marea lor majoritate așteaptă de la instructorii români să îi inspire, să îi provoace și să îi stimuleze, pentru

aceasta, foarte mult depinde de abilitatea instructorilor de a menține interesul cursanților, de a le dezvolta percepția că ceea ce învață este folositor pentru mai departe, în mod constant, instructorul român asigură un feedback pozitiv pentru că în acest fel va crește încrederea militarilor afgani că s-au descurcat cum trebuie și că pot să facă un lucru destul de bine.

Nu trebuie neglijat faptul că instructorii români i-au câștigat pe militarii afgani și prin învățarea unor cuvinte cheie în limba afgană, lucru care duce uneori și la protejarea vieții, câștigarea încrederii.

Caracterul durabil al misiunii noastre depinde în mare măsură și de succesul avut de seriile anterioare de aceea ne vedem obligați să continuăm cu aceeași seriozi-

tate și la efortul de reconstrucție a țării, oferind asistență pentru antrenarea trupelor militare afgane, demonstrând astfel prin misiunile îndeplinite, că suntem în măsură să ne ridicăm la nivelul aliaților.

Pe lângă sarcinile încredințate, militarii români, sprijină, antrenează și consiliază personalul de stat major și instructorii Școlii de subofițeri ANA, facilitează instruirea de bază (alfabetizarea) concomitent cu instruirea de specialitate.

-----
¹<http://www.descopera.ro/cultura/4904870-afganistan-tinutul-unde-se-impiedica-imperiile>

IN MEMORIAM FLORIN CONSTANTINIU

Un Uomo universale

Pătruns de tradiția Școlii Superioare de Război, unde N. Iorga era invitat să conferențeze sau să țină cursuri de istorie militară, l-am rugat pe academicianul Florin Constantiniu să deschidă cursul de istorie militară a românilor, pe care îl predau la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu. A acceptat cu mare plăcere, entuziasmat, și a fost prezent în instituția militară de învățământ superior din cetatea de pe Cibin, la deschiderea anului universitar, în mai multe rânduri. Îmi mărturisea, de fiecare dată, că șansa de a le vorbi viitorilor ofițeri despre rostul cunoașterii istoriei militare îl revigora.

Florin Constantiniu era la curent cu cele mai recente apariții din istoriografia militară occidentală, descoperind cu bucurie gânditorii militari contemporani care propuneau interpretări și concepte noi. Întotdeauna mi-l voi aminti citind. Pentru mine, Florin Constantiniu este însăși întruchiparea Lecturii. Despre care obișnuia să spună, scuzându-se cumva pentru lungile ceasuri în care se lăsa cufundat în paginile unei cărți pe care o devora sau ale revistelor pe care și le achiziționa conștiincios la intervalele de apariție anunțate, că este, astfel, prizonierul „lenei” intelectualului. Voluptatea descoperirii era de nestăvilit. Ținea să împărtășească, generos, noile informații și interpretări. Am „citit”, astfel, alături de Florin Constantiniu, sute de cărți. Le-am discutat, multe din ele, în detaliu, mai ales după ce mă prevenea că trebuie să le parcurg eu însumi pentru că sunt esențiale pentru profesia pe care mi-am ales-o. L-am ascultat de cele mai multe ori. Și a avut dreptate. Pe unele mi le împrumuta, semn al unei afecțiuni cu totul speciale, fiindcă Florin Constantiniu avea, în relație cu volumele la care ținea, o atitudine protectoare împinsă la extrem. Cel cărui mi împrumuta o carte era, în mod sigur, bine înstăpânit în sufletul său.

Academicianul și istoricul Florin Constantiniu se numără printre ultimii enciclopediști și polihistori autentici de la noi. Un adevărat Uomo universale, a cărui cultură istorică era cu totul impresionantă. Ușurința cu care aborda teme ale istoriei universale și românești, în perioade care se întindeau din zorii evului mediu până în zilele noastre, m-a fascinat întotdeauna. Fiindcă generația mea este una a specializă-

rii înguste. Ni s-a inculcat acest principiu. Și poate că, într-o anumită măsură, ne este de folos într-o vreme în care explozia informațională ne silește la aprofundări limitate. Dar mă gândesc mereu la enciclopedistul Florin Constantiniu de care îmi este atât de dor, și îmi spun, opintindu-mă în procesul Cunoașterii, că el ar fi știut să mă lămurească în acele probleme în care insistențele mele nu sunt însoțite de rezultate acceptabile. Și mi-ar fi ghidat pașii Cunoașterii, succint, comprehensiv, în explicații care mi-ar fi rămas în minte pentru totdeauna.

Locotenent colonel Florin Șperlea

Rakovski și problema Basarabiei la începutul anilor '20

Academician Florin Constantiniu

Unirea Basarabiei cu România, votată de Sfatul Țării de la Chișinău (27 martie/9 aprilie 1918), a deschis o nouă fază în litigiul teritorial ruso-român, generat de anexarea teritoriului dintre Prut și Nistru de către Rusia, în urma păcii de la București (1812). Guvernul sovietic (Consiliul Comisarilor Poporului) a refuzat să recunoască decizia de unire de la Chișinău. Cu puțin timp înainte, el decisese arestarea ministrului României la Petrograd, rupea relațiilor diplomatice cu România și confiscarea tezaurului, evacuat în Rusia, în anii 1916-1917¹.

În anii 1917-1918, bolșevicii au încercat să instaureze în Basarabia Puterea Sovietică² apoi, prin acțiuni militare și printr-o ofensivă desfășurată în comun cu Republica Sovietică (a Sfatului Ungară) să comunizeze România³.

Toate aceste acțiuni au eșuat. Slăbită de efortul făcut pentru a obține victoria în războiul civil, angajată, apoi, într-un conflict militar cu Polonia (1920-1921), prin care încerca să răspândească revoluția în Europa (prin Polonia spre Germania), Rusia Sovietică a adoptat o atitudine mai conciliantă față de România. Obiectivul principal urmărit de diplomația sovietică era de a separa România de Polonia, de a împiedica o acțiune militară a celor două țări împotriva Rusiei Sovietice și de a bloca o alianță româno-polonă.

Între timp, poziția României în problema Basarabiei se consolidase prin tratatul din 28 octombrie 1920, în urma căruia Franța, Marea Britanie, Italia și Japonia recunoșteau unirea⁴. La 3 martie 1921, se încheiasă Convenția de alianță româno-polonă, dublată de o convenție militară. Rusia Sovietică își dădea seama că este în propriul interes să se arate dispusă la dialog cu partea română.

Vârful concesiilor sovietice s-a înregistrat în discuțiile dintre reprezentantul român, Gheorghe Filality, și cel sovietic, Lev Karahan, începute la 22 septembrie 1921, la Varșovia. Într-o discuție între cei doi diplomați (la care participa și interpretul sovietic), Karahan a formulat o propunere, rezumată astfel de Filality: „Dacă am priceput bine, ne propuneți o târguială. Doriți să faceți din Basarabia o monedă de schimb, să renunțați la dânsa, dar să scăpați și de darea socotelilor (*restituirea tezaurului – n. n.*). «Da, așa este», a spus Karahan⁵.

Oferta sovietică a fost respinsă de ministrul de Externe al României, Take Ionescu, care i-a telegrafiat lui Filality: „Pretenția lui Karahan – și acest lucru te rog să-l spui în șase ochi (subl. în text) în chipul cel mai categoric –, că statul român ar avea vreun interes ca să capete de la guvernul bolșevic recunoașterea unirii Basarabiei cu

România, este, cu desăvârșire, neîntemeiată⁶.

Șeful diplomației române credea că „nici Rusia de azi, nici Rusia de mâine nu au nici un drept să se amestece în chestiunea unirii Basarabiei cu România⁷”; pentru el, tratatul din 28 octombrie 1920 avea o valoare superioară: „Această unire a fost recunoscută de Marile Puteri, așa că atunci când un nou guvern rusesc, recunoscut de Marile Puteri, ar voi să ridice chestiunea, el se va găsi în drept în fața unui act deplin al dreptului internațional⁸”.

Explicabil până la un punct, în contextul anului 1921, raționamentul lui Take Ionescu apare ca profund eronat, în lumina așa-numitei reguli a epilogului (istoricul știe cum s-au desfășurat, ulterior, evenimentele). România a ratat șansa istorică de a avea recunoscută, de către guvernul sovietic – fie și în schimbul tezaurului –, apartenența Basarabiei. E puțin probabil că, mai târziu, URSS ar fi respectat înțelegerea convenită în 1921, dar, pentru România, o astfel de recunoaștere, mai exact, o astfel de ofertă, a fost un moment istoric; el nu s-a mai repetat niciodată.

În politica Moscovei față de România se manifestau atunci două orientări fundamentale diferite:

a) o poziție intransigentă, refuzând recunoașterea unirii Basarabiei cu România și restituirea tezaurului și mergând până la luarea în considerație a folosirii forței pentru ocuparea provinciei pruto-nistrene;

b) o poziție conciliantă, dispusă la recunoașterea apartenenței Basarabiei la România, în schimbul renunțării, de către România, la tezaur, reluarea relațiilor diplomatice și comerciale, neparticiparea României la alianțe împotriva URSS⁹.

Printre partizanii cei mai fermi ai Basarabiei Sovietice s-a aflat și Christian Rakovski. Bulgar de obârșie, dar român prin cetățenie, el a devenit unul din fruntașii Partidului Social-Democrat din România, înainte de primul război mondial¹⁰. Un internaționalist în deplinul înțeles al cuvântului, el s-a refugiat în Rusia după ce fusese eliberat din detenția de la Iași de o mulțime de manifestanți, în majoritate soldați ruși, cu prilejul mitingului de la 1 mai 1917. În strânse relații cu Lenin și, mai ales, cu Troțki, el a devenit, în 1919, președintele Consiliului Comisarilor Poporului și comisar pentru Afacerile Străine al Ucrainei Sovietice. În 1919, Rakovski a fost unul din promotorii planului de sovietizare a României, printr-o acțiune comună ruso-ucraineană-ungară. Intrat în conflict cu Stalin, aflat în luptă cu Troțki pentru succesiunea lui Lenin, Rakovski a fost trimis într-un exil aurit, în 1923, în

calitate de reprezentant plenipotențiar (*polpred*)¹¹ la Londra. Pentru a îndulci pilula, a fost numit și unul din locuitorii comisariatului poporului pentru Afacerile Străine, G.V. Cicerin.

Correspondența lui Rakovski cu M.M. Litvinov, și el locuitor al lui Cicerin, este deosebit de instructivă pentru cunoașterea vederilor sovietice în problema Basarabiei, la începutul anilor '20. Scrisorile publicate în Federația Rusă de cercetătorii Oleg Ken și Aleksandr Rupasov, aparțin intervalului 29 decembrie 1923-11 februarie 1924¹².

Nu vom prezenta aici conținutul acestei valoroase corespondențe, pe care o discutăm în altă parte¹³. În cuprinsul prezentului articol, ne vom referi la informațiile de ordin istoric, privind poziția lui Lenin și a altor lideri bolșevici față de Basarabia. Din acest punct de vedere, scrisoarea lui Rakovski către Litvinov, din 11 februarie 1924, este cea mai valoroasă.

Prima informație se referă la poziția lui Lenin în menționata problemă. Rakovski relatează că, aflat în biroul lui Lenin, la Kremlin, în ajunul convocării Adunării Constituante (evenimentul avea să aibă loc la 5/18 ianuarie 1918), liderul sovietic și Rakovski au fost de acord că „Basarabia, dacă își exprimă dorința, poate, desigur, să se alipească viitoarei Republici Sovietice Socialiste Române și, fiind Puterea Sovietică în România, atunci, desigur, rezolvarea acestei probleme nu ar mai prezenta nici un fel de dificultăți”¹⁴.

Potrivit mărturiei lui Pantelimon Halippa, care s-a întâlnit cu Lenin în vara anului 1917, așadar, înainte de a lua puterea, liderul sovietic le-ar fi spus (Halippa era însoțit de Grigore Sinicliu și de bulgarul Ciurmacencu), referitor la destinul Basarabiei, următoarele: „Mergeți acasă și procedați așa cum vă dictează interesul și momentul politic potrivit, dar faceți totul prin Sfatul Țării al vostru”. Lenin i-a sfătuit chiar să se adreseze României în problema cadrelor didactice și a manualelor școlare¹⁵.

Lenin, înainte de luarea puterii, și Lenin, de după luarea puterii, erau, cel puțin în problema Basarabiei, două personalități diferite. Răspunsul dat lui Pantelimon Halippa nu arată decât că, la *acea dată*, viitorul fondator al statului sovietic nu se opunea, în principiu, unirii Basarabiei cu România, dacă ea era hotărâtă de Sfatul Țării. Să nu se uite că Lenin era de acord cu principiul autodeterminării popoarelor până la despărțirea de statul în care trăiau. Aceasta era perspectiva bolșevicilor în problema națională. În același timp, din perspectiva luptei de clasă, ei doreau ca, în statele nou apărute prin exercitarea dreptului la autodeterminare, puterea să aparțină comunistilor, regimul politic fiind unul de tip sovietic.

În 1918-1919, Rakovski credea că este posibilă comunizarea României într-un timp foarte scurt.

Împuternicit de guvernul sovietic să combată „contra-revoluția” în România, el a instituit, la Odessa, un regim de teroare împotriva refugiaților români, mai ales a parlamentarilor, pe care i-a luat ostateci, storcându-i de bani și amenințând să-i execute dacă nu-i vor fi satisfăcute cererile¹⁶.

Sub presiunea amenințărilor, generalul Alexandru Averescu, devenit prim-ministru și ministru ad-interim al Afacerilor Străine, a semnat controversatul acord, din 20-24 februarie/5-9 martie 1918, cu Rakovski și alți reprezentanți sovietici¹⁷. Lăsând, aici, la o parte, interpretările și justificările date de partea română (Averescu, în primul rând¹⁸), rămâne convingerea lui Rakovski (preluată de partea sovietică, până la destrămarea URSS și împărțită și astăzi de istoricii ruși) că Averescu se angajase să evacueze, în decurs de două luni, Basarabia¹⁹. Invazia forțelor Puterilor Centrale și fuga bolșevicilor din Odessa au spulberat toate speranțele lor, născute din Acordul Averescu-Rakovski.

La începutul anului 1921, arată Rakovski, după încheierea războiului sovieto-polonez (eșecul este trecut sub tăcere de Rakovski) și înfrângerea forțelor alb-gardiste ale generalului Wranghel, Puterea Sovietică a fost confruntată cu o situație dificilă: ce destinație să dea celor cinci milioane de militari, înrolați în Armata Roșie, din care o treime se aflau în Ucraina? „Atunci – scrie Rakovski – la unii tovarăși ucraineni, în special, la tovarășul Frunze, a apărut ideea de a folosi armata noastră, a cărei stare de spirit, după înfrângerea lui Wranghel, devenise combativă, pentru a elibera Basarabia. Acest gând îl seducea foarte mult pe Ilici. El m-a chemat și s-a sfătuit cu mine cum trebuie procedat. I-am exprimat deschis temerea că ocuparea Basarabiei ne va antrena în război cu România și că resursele noastre interne nu permiteau să susținem un nou război. Nu știu dacă din cauza acestor considerente sau a altora, dar Ilici nu a stăruit în această idee”²⁰.

Intențiile lui Mihail V. Frunze (Frunză) sunt de înțeles, dacă se ține seama că el era fiul unui felcer moldovean din fostul județ Tiraspol. Ajuns unul din conducătorii Armatei Roșii, el a deținut, în anii 1921-1924, funcția de comandant al forțelor armate din Ucraina și Crimeea, pentru ca, în 1925, să devină comisar al poporului pentru Armată și Flotă și membru supleant al Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice²¹. În spiritul ultimului segment al biografiei sale, când el se aflase tot timpul în mijlocul trupelor, M.V. Frunze vedea într-o acțiune de forță în Basarabia soluția ideală a problemei.

Nu aceeași era însă și percepția factorilor de decizie de la Moscova. Convinsă că închiderea dosarului basarabean era în interesul Rusiei Sovietice, conducerea sovietică a făcut oferta menționată mai sus în conversațiile Filality-Karahan: Basarabia în schimbul tezaurului. În scrisoarea către Litvinov, din 11 februarie 1924, Rakovski comentează foarte sever propunerea lui Karahan: „Vă este cunoscut, de asemenea, că, de această imensă greșală politică (*oferta sovietică – n. n.*) ne-a salvat aroganța prostească a lui Take Ionescu, care, executând voința guvernului francez, a ordonat lui Filality să refuze categoric a purta orice fel de negociere referitoare la Basarabia”²².

Rakovski continuă relatarea cu reacția sa și a liderilor sovietici ucraineni față de directivele date lui Karahan: „Împotriva acestei politici, noi înșine ne-am opus din Ucraina în chipul cel mai hotărât, iar eu, din însărcinarea

Biroului Politic Ucrainean (*este vorba despre Biroul Politic al Partidului Comunist din Ucraina – n. n.*) am redactat un memorandum către Biroul Politic al CC al PC(b) din întreaga Rusie. Aceasta se întâmpla în vara lui 1921. Ulterior, când am vorbit cu diverși membri ai Biroului Politic, ei erau deja de acord că, într-adevăr, este inadmisibil să se reducă problema Basarabiei la o chestiune de cumpărare și de vânzare și că o astfel de politică poate să submineze autoritatea noastră politică”²³.

Scrisorile lui Rakovski sunt lungi pledoarii pentru o poziție intransigentă a Moscovei în problema Basarabiei. Aceste texte cuprind argumentele sale, izvorâte nu numai din perspectiva relațiilor bilaterale, ci și a impactului acestei probleme pe plan internațional și, în special, în lumea balcanică, pe care el o cunoștea foarte bine.

Din toate aceste texte, răzbate ura puternică a lui Rakovski față de „România boierilor”, acoperită de invectivele și atacurile sale. Poziția lui Rakovski poate fi rezumată prin formula întâlnită în scrisoarea din 29 decembrie 1923: „Nu trebuie să ne grăbim, în nici un fel, să scoatem spinul basarabean din piciorul României”²⁴.

Așa cum s-a văzut, în problema basarabeană, la vârful conducerii sovietice se produsese o deplasare de la conciliere la intransigență. Această orientare găsea un puternic sprijin și stimulent din partea unor comuniști moldoveni/basarabeni, partizani ai creării unei Republici Autonome Moldovenești pe teritoriul Ucrainei. Alături de M.V. Frunze, devenit personalitatea cea mai importantă a Armatei Roșii, se afla Grigore I. Kotovski, comandantul Corpului 2 Cavalerie, considerat unul din eroii Războiului civil²⁵. În memoriul redactat de un grup, condus de Grigore Kotovski, și aprobat de Frunze, prin care se cerea crearea amintitei formațiuni statale-teritoriale, se scria: „Republica Moldovenească ar putea juca același rol, de factor politico-propagandistic (*față de România – n. n.*), pe care îl joacă Republica Bielorusă față de Polonia și cea Karelă față de Finlanda. Unirea teritoriilor de ambele părți ale Nistrului (*reanexarea Basarabiei – n. n.*) ar servi drept cuțit strategic al URSS față de Balcani (prin Dobrogea) și față de Europa Centrală (prin Bucovina și Galiția), pe care URSS le-ar putea folosi drept cap de pod în scopuri militare și politice”²⁶.

În ajunul discuțiilor româno-sovietice de la Viena (27 martie-2 aprilie 1924), Biroul Politic al Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice a fixat ca linie de urmat delegației sovietice principiul: în nici un caz Basarabia nu poate fi cedată României”²⁷. Rakovski putea să fie satisfăcut.

Publicat în „Studii și articole de istorie”, an LXXIX, 2012, p. 52-57 (revista Societății de Științe Istorice din România)

NOTE:

¹ Ministerul Afacerilor Externe al României, Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse, *Relațiile româno-sovietice. Documente*, vol. I, 1917-1934 (citată, mai departe, RRS, vol. I), București, Ed. Enciclopedică, 1999, p. 10-13 (Comunicatul guvernului sovietic, din 1/14 ianuarie 1918, privind protestul corpului diplomatic de la Petrograd împotriva arestării lui Constantin I. Diamandy, ministrul

României în Rusia), p. 17 (Hotărârea guvernului sovietic privind ruperea relațiilor cu România și confiscarea tezaurului).

² Anton Moraru, *Istoria românilor. Basarabia și Transnistria 1812-1992*, Chișinău, Tipografia Editurii Universul, 1995, p. 167 și urm.

³ Mihail Meltiuhov, *Osvoboditelniîi pohod Stalina. Bessarabaskii vopros v sovetskih-rumînskikh otnoșeniiah, 1917-1940 gg.*, Moscova, Ed. Lauza-Eksmo, 2006, p. 73 și urm.

⁴ Japonia nu a ratificat tratatul pentru a nu-și compromite interesele economice cu URSS. Guvernul RSFS Ruse și al RSS Ucrainene au declarat că „nu se consideră în nici un fel legate de tratatul încheiat”, RSS, vol. I, p. 89.

⁵ *Ibidem*, p. 141.

⁶ *Ibidem*, p. 155.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, p. 156.

⁹ Vezi studiul introductiv a lui Oleg Ken și Alekandr Rupasov la corespondența Rakovski-Litvinov, „*Nam necego toropitsia vînimati iz rumînskoî noghi bessarabaskuiu zanozu*”, „Istocinik”, 2000, nr. 1 (citată, mai departe, „Istocinik”, l. c.), p. 46-47.

¹⁰ Pentru biografia lui Rakovski, vezi Francis Comte, *Christian Rakovski (1873-1941). Essai de biographie politique*, vol I-II, Lille-Paris, 1975; Pierre Broué, *Rakovski ou la révolution dans tous les pays*, Paris, Fayard, 1996; V.Ia. Grosul, *H.G. Rakovski – revoluționar, diplomat, publicist*, „Novaia i noveșia istoriia”, 1988, nr. 6, p. 151-175.

¹¹ *Polnomocniîi predstaviteli (polpred)* – rang diplomatic, echivalent celui de ambasador, deținut de toți diplomații sovietici care își desfășurau activitatea peste hotare; a existat în diplomația sovietică până în 1941.

¹² „Istocinik”, l. c., p. 48-61.

¹³ Am întocmit o lucrare despre rolul lui Rakovski în relațiile româno-sovietice (prima parte) și critica făcută de el degenerării birocratice a socialismului (partea a II-a), pe care sperăm să o publicăm cât mai curând.

¹⁴ „Istocinik”, l. c., p. 58.

¹⁵ Ion Constantin, *Pantelimon Halippa. Neînfricat pentru Basarabia*, București, Ed. Biblioteca Bucureștilor, 2009, p. 27.

¹⁶ Vezi mărturiile lui Gr. Procopiu, *Parlamentul în pribegie, 1916-1918. Amintiri, note și impresii*, [ed. a II-a], București, Ed. Universitaria, 1992; Henri Stahl, *Cu Parlamentul în URSS*, ed. a II-a, București, Ed. Dominor, 2003.

¹⁷ RRS, vol. I, p. 26-27.

¹⁸ Vezi, de pildă, Petru Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, București, Ed. Militară, 2005, p. 212 și urm.; Frederic Nanu, *Politica externă a României, 1918-1933*, Iași, Institutul European, 1993, p. 108-109.

¹⁹ „Istocinik”, l. c., p. 58.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Enciclopedia Sovietică Moldovenească*, vol. VII, Chișinău, 1977, p. 181-182; de reținut că, aflat în Rusia Sovietică, în 1920, liderul socialist Ioan Flueraș nota că ofensiva împotriva lui Wranghel „era condusă de moldoveanul român din Basarabia, Frunză, comandantul armatelor ucrainene”, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, *Ideologie și structuri comuniste în România*, vol. III, 1 ianuarie 1920-3 februarie 1921, ed. Florian Tănăsescu ș. a., București, INST, 2001, p. 184.

²² „Istocinik”, l. c., p. 58.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, p. 52.

²⁵ *Enciclopedia Sovietică Moldovenească*, vol. III, Chișinău, 1972, p. 465

²⁶ Gheorghe Negru, *Politica etno-lingvistică în RSS Moldovenească*, Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2000, p. 14.

²⁷ „Istocinik”, l. c., p. 49. Pentru campania împotriva României, susținută de basarabeni aflați în URSS, în acea perioadă, vezi Octavian Tâcu, *Problema Basarabiei în relațiile sovieto-române, în perioada interbelică, 1919-1939*, Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2004, p. 88-90.

Alexandru Averescu și bătălia de la Mărăști

----- Colonel (r.) prof. univ. dr. Petre Otu, Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară

Bătălia de la Mărăști este cea mai strălucitoare izbândă ofensivă a Armatei Române în Primul Război Mondial, căruia Alexandru Averescu îi datorează bastonul de mareșal și mare parte din gloria ulterioară care l-au transformat în Mesia românilor, trimis de Dumnezeu să-i izbăvească de toate păcatele și să le arate drumul fericirii pământești. Prin urmare, victoria obținută nu poate fi disociată de comandantul care a planificat și condus întreaga operație, binomul Averescu-Mărăști fiind indestructibil.

Pe marginea acestui binom voi face unele considerații care au în vedere nu atât desfășurarea bătăliei în sine, altminteri foarte cunoscută în istoriografie, cât raporturile din interiorul înaltului comandament românesc înaintea, în timpul și după confruntare.

Prima problemă asupra căreia ne referim este **locul și rolul bătăliei de la Mărăști** în ansamblul confruntărilor de pe Frontul Românesc din vara anului 1917. Stabilirea Planului de operații pentru vara anului 1917 a fost obiectul multor discuții între autoritățile române și cele ruse, precum și în interiorul corpului de comandă al armatei.

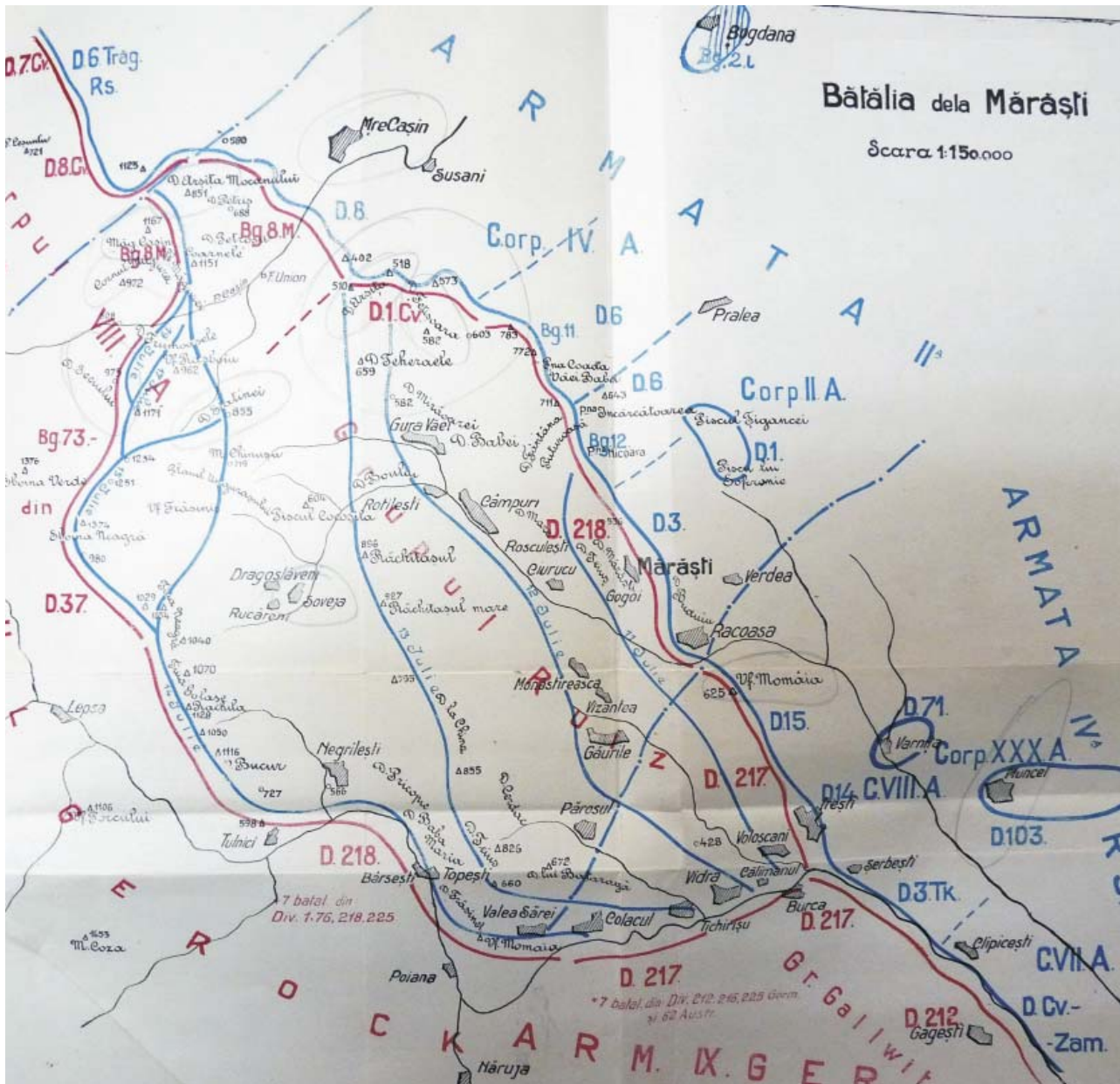
La 15/28 martie 1917, regele Ferdinand a avut o lungă discuție cu generalii Alexandru Averescu și Constantin Prezan pe tema viitoarei ofensive de vară a trupelor române și ruse. Generalul Prezan a propus crearea unei noi armate, Armata 1, care, împreună cu Armata 6 rusă, urma să dea lovitură principală în sectorul Nămolosa. Ulterior, Armata 1 urma să convergă spre Râmnicu-Sărat, iar Armata a 6-a rusă spre Brăila. Când privește Armata a 2-a, ea urma să pătrundă în Transilvania, prin trecătoarea Oituz, obiectivul fiind Brașovul. În mod aproape firesc, ținând seama de rolul secundar oferit Armatei 2, Alexandru Averescu nu a fost de acord cu interlocutorul său, având o viziune proprie.

După opinia sa, rolul principal trebuia să revină Armatei a 2-a care, întărită cu două divizii, trebuia să înainteze spre Putna-Focșani-Râmnicu-Sărat, împingându-l pe inamic în câmpie. Concomitent cu această lovitură principală, ar fi declanșat ofensiva și Armata 1, ceea ce l-ar fi determinat pe inamic să-și replieze frontul spre Râmnicu - Sărat sau chiar Buzău. S-ar fi ajuns, astfel, la deplasarea frontului pe aliniamentul

Cricov-Ialomița. Principalul neajuns al planului schițat de Constantin Prezan era manevra divergentă, ceea ce ducea la împrăștierea forțelor și, fapt grav, după opinia lui Averescu, la descoperirea flancurilor celor două armate. Ideea lui Prezan că va acoperi acest interval cu mase de cavalerie l-a indispus, deoarece era greu să-i spulberii pe nemți cu unități de cavalerie. Aprecierile lui Averescu la adresa lui Constantin Prezan sunt, din nou, caustice: „Nici până azi nu a priceput caracterul războiului actual și nu a parvenit să-și dea seama de adevărata valoare a dușmanului ce avem în față”.

La 30 mai/12 iunie 1917 s-a desfășurat, la Iași, consiliul de război în vederea viitoarei ofensive. Au luat parte regele Ferdinand, prințul Carol, generalii Șcerbacev, Golovin, Prezan, Christescu și Averescu. Generalul Averescu și-a menținut ideile anterioare, propunând ca lovitură principală să fie dată la joncțiunea dintre cele două fronturi ale inamicului, respectiv în zona Oituz, pentru a disloca flancul stâng al adversarului spre Târgu Secuiesc și cel drept spre Râmnicu Sărat. Lovitura principală trebuia dată de Armata a 2-a pe direcția Râmnicu Sărat. Apreciez că și planul propus de Alexandru Averescu avea lacunele sale. Era

vorba, în realitate, de două acțiuni distincte pe teatre diferite – în Transilvania și în Câmpia Muntenă. Cele două grupări de forțe erau despărțite de bariera Carpaților, ceea ce ar fi reprezentat un obstacol serios pentru manevra forțelor de pe o direcție pe alta.

În cele din urmă, ideile generalului Prezan, sprijinit de Înaltul comandament rus, au avut câștig de cauză. Planul de operații avea drept obiectiv nimicirea inamicului din regiunea Focșani, pentru a nu permite acestuia să transfere forțe pe alte fronturi. În același timp, se dorea și o revanșă față de înfrângerea gravă suferită în toamna anului 1916. Lovitura principală trebuia dată de către Armata 1 română, comandată de generalul Constantin Cristescu. Aceasta trebuia să rupă frontul în sectorul Podul Huroia-Olăneasca, să inain-

teze pe direcția generală Râmnicu Sărat și să cadă în spatele Armatei 9 germane. Misiunea trebuia îndeplinită în cooperare cu Armata 4 rusă, care cu forțele de la flancul drept, urma să atace din fâșia Răcoasa (exclusiv) - Irești (inclusiv) pe direcția dealul Momâia, atacul urmând să se canalizeze spre Putna, de unde apoi trebuia să se atingă aliniamentul râului Milcov.

Armata 2 dezvoltă ofensiva în sectorul Mărăști, scopul fiind atragerea forțelor inamice și ușurarea pe această cale a acțiunii forțelor de pe direcția principală. Acțiunea ei trebuia să preceadă pe cea a grupării principale.

Odată definitivat Planul de campanie, comandantul Armatei 2, generalul Alexandru Averescu a trecut la pregătirea morală și materială a viitoarei ofensive. Au

fost executate recunoașterile, s-au construit noi drumuri de acces, s-au făcut aprovizionările, s-a intensificat instrucția unităților etc.

În ziua de 20 iunie/3 iulie 1917, Alexandru Averescu a semnat „Ordinul de operație nr. 1638” care conținea toate detaliile privind viitoarea bătălie. Misiunea încredințată Armatei 2 era de a contribui în mod indirect la străpungerea frontului în zona Nămolosa, prin executarea unei ofensive energice pe valea Putnei. Pentru aceasta generalul Averescu a hotărât desfășurarea unui atac general în întreaga fâșie a Armatei, cu o deschidere de 37 de kilometri, respectiv între dealul Arșița Mocanului și marginea de vest a satului Răcoasa. Lovitura principală, inclusiv sectorul de rupere cu o lărgime de 13 kilometri, a fost stabilită la flancul stâng al dispozitivului, împărțit în două sectoare. În primul dintre ele, situat la dreapta, comandat de generalul Gheorghe Văleanu, comandantul Corpului 4, acționa Divizia 8 infanterie și o brigadă din Divizia 6 infanterie.

În al doilea, cel din stânga, au fost dispuse diviziile 3 și 6 (mai puțin o brigadă), toate forțele fiind coordonate de generalul Arthur Văitoianu, comandantul Corpului 2 armată. În rezervă au fost dispuse Divizia 1 și Brigada 2 călărași. Totalul forțelor organice ale Armatei 2 se ridica la 56 de batalioane, 14 escadroane, 258 de tunuri și 50 000 de oameni. Pe timpul desfășurării ofensivei armata a mai primit în sprijin sau ca întărire Divizia 1 cavalerie, Brigada 2 călărași, Brigada de grăniceri, Batalionul 17 pioneri.

Concomitent cu acțiunea marilor unități române trecea la ofensivă, la flancul stâng al Armatei 2, Corpul 8 și Divizia 3 trăgători Turkestan, din Armata 4 rusă, care aveau misiunea să cucerească vârful Momâia și satul Irești.

Înainte de bătălie, generalul Averescu și regele Ferdinand au adresat fiecare un ordin de zi ostașilor și ofițerilor Armatei 2, cerându-le să lupte pentru „izgonirea cotropitorilor din căminele noastre”.

Un alt aspect privește **rolul generalului Averescu în conceperea și conducerea bătăliei**. Nemulțumit de rolul modest atribuit Armatei pe care o comanda, Averescu a adoptat în lunile martie-iulie 1917 o atitudine opoziționistă, vâzând în mai toate deciziile de ordin operativ – strategic adoptate de Marele Cartier General conspirații împotriva sa puse la cale de generalul Constantin Prezan, secondat de locotenent-colonelul Ion Antonescu, șeful secției operații. El a dorit să-și impună punctul de vedere în mai toate chestiunile, păstrând convingerea că este singurul deținător al adevărului. O mărturisește deschis în celebrele sale „Notițe” „Mărturisesc adevărul, că m-am săturat de atâtea discuțiuni fără folos. Am ajuns un fel de opozant permanent și întotdeauna în minoritate, dacă nu chiar izolat. Evident, exceptez pe ai mei, care formați în vederile mele, văd lucrurile ca și mine”.

Cu meticulozitatea cunoscută, generalul Averescu a organizat minuțios pregătirea bătăliei, fiecare mare unitate și unitate cunoscând bine misiunile. Cu toate acestea, Averescu este autorul unui gest greu de explicat pentru un comandant de valoare sa. În preziua bătăliei a trimis Marelui Cartier General o scrisoare în care releva insuficiența forțelor puse la dispoziție și nu-și asuma răspunderea pentru soarta ofensivei ce urma să se desfășoare în următoarele ore. În fața acestei opinii, în care un comandant de armată nu-și lua responsabilitatea acțiunii forțelor aflate în subordinea sa, generalul Prezan a avut o decizie fermă. El i-a cerut lui Averescu să treacă la acțiune pe „răspunderea Marelui Cartier General”.

Comandantul Armatei 2 a trebuit să se conformeze acestui ordin și să treacă la acțiune. De reținut că în „Notițe”, Averescu trece total sub tăcere acest episod; dimpotrivă el își exprimă „ferma încredere” în succesul forțelor pe care le comanda „Sunt convins, scria el, că acțiunea care începe azi va fi pentru soldatul nostru un titlu de glorie și pentru țară de mândrie”. După bătălie, soldată cu un succes răsunător, generalul Averescu nu a mai vrut să împartă cu nimeni gloria obținută pe câmpul de luptă. A uitat scrisoarea trimisă Marelui Cartier General și ordinul imperativ al generalului Prezan.

Explicația gestului ține de personalitatea complexă a generalului Averescu. Foarte atent cu prestigiul și faima sa în viitorime, el a căutat să-și asigure, cum se spune, spatele. În caz de nereușită, câmpul de luptă este plin de capcane și oricând putea apărea un eveniment neprevăzut, el putea invoca, prin acel document, că a avut dreptate, că a fost, din nou, un vizionar.

Și în timpul ofensivei, personalitatea lui Averescu nu s-a dezmințit. După două zile de bombardament al artileriei, atacul s-a declanșat în dimineața zilei de 11/24 iulie și a continuat și în ziua următoare – 12/24 iulie – cu un succes deplin.

Dar, în plină ofensivă victorioasă, Marele Cartier General a decis să oprească acțiunea Armatei 2. Această decizie s-a datorat situației ce s-a creat pe frontul de nord. La 6/19 iulie, trupele austro-ungare au trecut la ofensivă obținând succese importante, între care ocuparea, la 12/25 iulie, a orașului Tarnopol. Întregul dispozitiv româno-rus dintre Carpați și Prut era în pericol să fie întors, ceea ce a impus măsuri rapide și hotărâtoare. Ofensiva Armatei 1 române și a Armatei 6 ruse în sectorul Nămolosa a fost oprită. De pe front urmau a fi scoase o serie de mari unități ruse, ele fiind deplasate ulterior în nord pentru a opri înaintarea armatelor austro-ungare.

În aceste condiții, Marele Cartier General a dispus și încetarea ofensivei Armatei 2 și Armatei 4 ruse. Ordinul opririi ofensivei l-a indispus profund pe Alexandru Averescu. După opinia sa, pericolul din nord ar fi

impus, dimpotrivă, continuarea acțiunii armatei sale, pentru a exploata succesul deja obținut. Apreciind că nu poate opri atacul, deoarece aliniamentul pe care ajunseseră trupele nu era favorabil apărării, Averescu s-a adresat generalului Constantin Prezan cerând continuarea acțiunii. Răspunsul șefului Marelui Stat Major a fost evaziv; a subliniat necesitatea opririi ofensivei, dar a lăsat decizia la latitudinea comandantului Armatei 2. Interpretând acest răspuns ca o aprobare, Alexandru Averescu a continuat atacul și în zilele de 13/26-14/27 iulie 1917. În seara zilei de 14/27 iulie 1917, Marele Cartier General a dat Ordinul de operații nr. 36, prin care a decis, în mod practic, oprirea ofensivei Armatei 2. În perioada 15/28 iulie-19 iulie/1 august 1917 acțiunile au avut un caracter local.

La Marele Cartier General, nemulțumirea față de comandantul Armatei 2 era foarte mare. „De fapt, Averescu – scria I.G. Duca – era preocupat exclusiv de gloria lui personală“. Generalii ruși au fost contrariați de insubordonarea lui Averescu, Golovin spunându-i lui Gheorghe Gh. Mârzescu, ministru în guvernul Brătianu, că românii trebuie să instaureze disciplina printre generali, iar ei, rușii, o vor pune în rândul soldaților. La rândul său, generalul H.M. Berthelot a cerut ca pentru acest gest de insubordonare Alexandru Averescu să fie demis de la comanda Armatei a 2-a. Era o măsură radicală, pe care regele, sfătuit de primul ministru Ion I.C. Brătianu, a refuzat să o ia.

Generalul Alexandru Averescu era foarte popular în armată și în opinia publică, iar victoria de la Mărăști îi sporise această popularitate. Demiterea sa a doua zi după victorie ar fi părut drept o dovadă de rea-credință și ar fi fost rău primită de armată și de cetățeni. De asemenea, comandantul Armatei a 2-a avea întinse legături cu oamenii politici conservatori, partenerii de guvernare ai liberalilor care, în cazul demiterii favoritului lor, ar fi protestat și s-ar fi ajuns la greutăți pe acest plan. Averescu a rămas comandant al Armatei 2 și și-a savurat succesul dobândit, devenind, așa cum arată I.G. Duca, tot mai independent în fieful său de la Bacău.

Cât privește pe generalul Prezan el avea să constate acum în postura de șef ce înseamnă actul de nesupunere a unui subordonat. Continuarea de către Alexandru Averescu a ofensivei de la Mărăști a contribuit la subțierea frontului și la descoperirea flancului său drept, ceea ce a fost, într-un anume fel, o invitație adresată austro-ungarilor să atace în acest punct slab. În timpul bătăliei de la Oituz, generalul Constantin Prezan era foarte nemulțumit de gestul lui Alexandru Averescu, învinuindu-l că a provocat, în parte, ofensiva trupelor austro-ungare din sectorul Oituz.. „Când Averescu – îi spunea Prezan lui Duca – îmi tot cere rezerve, îmi vine să-i răspund de ce nu m-ai ascultat când îți ceream după Mărăști să te oprești și să nu-ți

dezorganizezi frontul. Acum, ca să-l scap din încurcătură sunt bun, atunci însă eram colegul care din gelozie nu vrea să-l lase să culeagă laurii marilor sale izbânzi“. Constantin Prezan are dreptate până la un anumit punct, dar Alexandru Averescu nu poate fi totuși învinovățit de declanșarea ofensivei în valea Oituzului, planificată de mult timp de Puterile Centrale. De altfel, ofensiva în sectorul Oituz a și fost întrevăzută de comandantul Armatei 2.

Consecințele bătăliei. Ofensiva de la Mărăști a fost o adevărată capodoperă de artă militară, care a evidențiat calitățile de comandant ale generalului Alexandru Averescu, avansat mareșal în anul 1930. Biruința obținută era strălucită, frontul dușman fiind distrus pe o lățime de 30 de km și o adâncime de 20 de kilometri. Au fost eliberați 500 de kilometri pătrați cu 30 de localități. Pierderile proprii s-au ridicat la 110 ofițeri și 4 782 de soldați (morți, răniți și dispăruți), iar cele provocate inamicului au constat în 2 793 de prizonieri și un impresionant material de război.

Importante au fost și consecințele pe plan strategic, chiar dacă ea a fost oprită în plină desfășurare. Inamicul a fost obligat să renunțe la ofensiva proiectată tot în sectorul Nămolosa, așa cum făcuse și comandamentul româno-rus, mutându-și efortul mai la nord, în sectorul Focșani-Mărășești. De asemenea, el a declanșat acțiunea fără a mai avea răgazul finalizării concentrării tuturor forțelor și mijloacele, ceea ce a reprezentat un ajutor indirect pentru următoarele confruntări din zona de sud a Moldovei-Mărășești și Oituz. În același timp, continuarea ofensivei și după ce Marele Cartier General a dispus oprirea ei, a dus la subțierea frontului și la descoperirea flancului drept al Armatei, ceea ce a reprezentat o invitație pentru inamic să atace în acest punct slab. El a sesizat această deficiență și a declanșat ofensiva pe direcția Ferestrău-Grozăvești-Oituz, fapt ce l-a obligat pe generalul Averescu să revină pe aliniamentul din 12/25 iulie 1917.

Victoria de la Mărăști a probat calitățile deosebite ale ostașilor români, ale comandanților de diferite trepte și a avut o mare semnificație morală, reprezentând, într-un anume fel, o revanșă față de suita de înfrângeri din toamna anului 1916.

În timpul bătăliei, generalul Averescu și-a etalat din plin calitățile sale de comandant, organizând cu minuțiozitate toate aspectele confruntării. Pe drept, victoria de la Mărăști îi aparține și prin aceasta locul său în galeria marilor comandanți de oști români este bine meritată. De fapt, aceste fapte de arme, dintre care cea mai strălucită este cea de la Mărăști, reprezintă cea mai consistentă secvență din biografia lui Alexandru Averescu, singura prin care el a rămas și va rămâne în memoria generațiilor de ieri, de astăzi și de mâine.

Societatea „Mărăști” și realizările acesteia de pe Câmpul Istoric al bătăliei

----- Valeria Bălescu, Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”

Dacă istoria întregirii neamului românesc câștiga prin nepieritoarea victorie de la Mărăști un nou simbol de biruință, pe colinele umbrite ale Munților Vrancei se prăbușise în cursul bătăliei frumosul sat de altădată, Mărăștiul. În afară de cele câteva case avariate care mai existau, restul era un morman de ruine, pe care propria artilerie le incendiasse și distrusese. Încă de atunci, s-a născut ideea reclădirii Mărăștiului.

Când în dimineața duminicii de 9 iulie 1917 sute de tunuri deschiseră focul asupra Mărăștiului și, imlicit, a tranșeelor dușmane, în sunetul clocotitor al văzduhului, generalul Mărgineanu, comandantul Diviziei a 3-a, a chemat la el preotul Diviziei și l-a întrebat:

- "Părinte, ce Sfânt este astăzi în Calendar?"

- "Sf. Maria Magdalena" - a răspuns preotul.

- "Atunci, e zi cu noroc părinte!" - exclamase generalul, continuând apoi: "Fac legământ acum, în fața morții [...], că dacă Dumnezeu ne ajută să căpătăm victoria, biserica satului Mărăști, pe care tunurile noastre o distrug, o voi reface-o cum nu a fost alta mai frumoasă, și-i voi da hramul Sfintei Maria Magdalena, care este și ziua Reginei noastre Maria".

Așa că, neuitând promisiunea făcută în fața lui Dumnezeu și a camarazilor, imediat după relativa stabilizare a frontului Armatei a 2-a

române, la 12 septembrie 1917, generalul Alexandru Mărgineanu, respectându-și promisiunea zilelor glorioase din iulie, făcea o memorabilă propunere. Aceasta a rămas înscrisă în procesul-verbal (nr. 14448/1917) al adunării generale a Diviziei a 3-a, prin care se consemna: "În cea mai glorioasă bătălie dată la începutul campaniei de trupele Diviziei a 3-a, s-a eliberat de la 11 iulie 1917 satul Mărăști, din mâinile dușmanilor. Bravele noastre trupe au mai eliberat în acea memorabilă bătălie și alte sate, însă nici unul n-a suferit de pe urma barbariei dușmane ca satul Mărăști. Nu mai este satul Mărăști de altădată. Este o adevărată ruină. Avem, deci, înalta îndatorire morală și patriotică de a pune iarăși pe picioare acel sat.

Înainte de a începe, noi care l-am cerut, trebuie să luăm inițiativa înjghebării unui fond sub numele de fondul «Mărăști», cu care mai târziu să se înalțe un sat și mai frumos, și mai mare. Doresc ca prima contribuție să fie dată de ofițerii, subofițerii și soldații Diviziei a III-a, după care fondul ce se va strânge va fi sporit prin contribuțiile populației românești. În acest scop, fiecare, după putere, își va da obolul său. Sumele colectate se vor strânge sub directa supraveghere a fiecărui comandant de regiment, întocmindu-se, totodată, tabele nominale cu cei care au cotizat. După strângerea definitivă a sumelor ele

se vor vărsa de către regimente, cu forme în regulă, Serviciului Intendenței Diviziei a III-a, care îmi va raporta rezultatul cel mai târziu la 25 septembrie".

Propunerea a fost acceptată cu multă însuflețire de "întreaga adunare a ofițerilor generali și superiori, delegați ai trupelor Armatei a 2-a [...], luându-și fiecare angajamentul solemn de a sprijini totdeauna înfăptuirea patrioticelor scopuri urmărite de Societate".

Ulterior, sprijinind ideea generalului Mărgineanu, generalul Alexandru Averescu a convocat pentru 5 decembrie 1917, la Coșofenești, pe Troțuș, unde era sediul Corpului II Armată, "ofițerii generali și superiori, delegați ai diviziilor" care făceau parte din organica Armatei a 2-a, pentru a hotărî asupra propunerii comandantului Diviziei a III-a, în privința adunării unui fond ce trebuia să restaureze satul Mărăști. La data precizată au participat la adunarea generală a Armatei a 2-a toți generalii de corp de armată, comandanții de divizii, de brigăzi și câte doi comandanți de regiment din fiecare divizie.

La întrunire, generalul Alexandru Averescu a propus ca patriotica idee să fie dezvoltată, în sensul creării Societății cu numele "Mărăști", din care urma să facă parte toți ostașii trupelor și serviciilor Armatei a 2-a. Astfel, delegații diviziilor Armatei a 2-a s-au constituit, de drept, în prima adunare generală a Societății

"Mărăști". S-a dat citire apoi unui text de regulament pentru strângerea și administrarea fondurilor necesare operei de restaurare.

Prima adunare generală delibărând asupra scopului și mijloacelor de înlăptuire ale Societății, punea, așadar, bazele primului Statut al Societății "Mărăști" (redactat definitiv la 11 ianuarie 1918). În cuprinsul său erau consemnate dezideratele importante ce-și propunea Societatea a înlăptui:

1. Să perpetueze din generație în generație comemorarea bătăliei de la Mărăști;

2. Înălțarea unui monument comemorativ;

3. Refacerea unei porțiuni din lucrările dușmane;

4. Reconstituirea satului Mărăști".

În acest sens, generalul Averescu amintea că reconstruirea satului Mărăști presupunea zidirea unei biserici, a unei școli și, îndeosebi, clădirea unei cripte-mausoleu care să adăpostească osemintele ostașilor români și străini căzuți pe acest front ș.a.

*

În același cadru, prin vot, a fost ales și Comitetul Diriguitor al Societății, constituit din 12 membri. În ansamblu, aceștia erau marii comandanți care-și conduseseră spre victorie ostașii în focul bătăliilor de la Mărăști și, iată, că se îngrijjeau și de sufletele camarazilor care, prin jertfa supremă, asiguraseră un titlu de glorie unităților sub drapelul căroră luptaseră. În primul rând, generalul Alexandru Averescu a fost desemnat președinte de onoare, funcție pe care a avut-o până în 1938 când a decedat, în locul său fiind ales apoi generalul Arthur Văitoianu. Generalul Alexandru Mărgineanu a fost desemnat președinte activ, funcție de care s-a achitat cu mare cinste până în anul 1930, când a trecut în lumea celor drepți, fiind apoi înlocuit de generalul Gheorghe Văleanu.

Ca membri au fost aleși generații: Sava Dimitriu, Dabija Gheorghe, Alexiu Alexandru, Negoescu

Gheorghe; coloneii: Macri Ion și Calotescu Constantin, maior Paschievici Corneliu, locotenent-coloneii: Gheorghiu D., Gheorghiu A., Botez M. Gheorghe. Din rândul acestora a fost ales și directorul executiv, cel care a condus efectiv Societatea, având și dreptul de a o reprezenta legal. Inițial, pe această funcție a fost desemnat colonelul Angelescu Mihail, iar la 1 noiembrie 1920 a fost înlocuit cu generalul Simionescu Grigore. La 1 iulie 1923 și acesta era schimbat, cu generalul Gheorghe Dabija, cel care-și va îndeplini misiunea cu multă dăruire, rămânând fidel Societății până la desființarea acesteia. El și-a legat numele, pentru totdeauna, de multe dintre realizările Societății "Mărăști".

Tot atunci au mai fost aleși: un secretar al Comitetului, în persoana maiorului Tătărescu Ștefan, și un casier, căpitanul de intențență David Petre.

Trebuie arătat că, în general, toți cei menționați au activat în cadrul Societății fără a fi retribuiți, deci printr-o contribuție benevolă. În timp, desigur că vor surveni și alte modificări de responsabilități.

Timp de 31 de ani Societatea "Mărăști" a funcționat cu sediul în București (inițial str. general Berthelot, nr. 83), în acord cu Legea-Decret din 27 iulie 1920¹, sancționată de regele Ferdinand I, prin care se recunoștea dreptul de persoană morală și juridică a acesteia.

De-a lungul timpului, alături de personalitățile menționate s-au adăugat și altele, civile și militare, fiecare primind calitatea convenită în cadrul Societății, pe măsura importanței personalității sale, dar și după măsura aportului la înlăptuirile Societății. De pildă, au fost desemnați ca membri de onoare generalii: Gheorghe Văleanu, Arthur Văitoianu, Popovici Ion, Cihoschi Henrich, Constandache Gheorghe, Manolescu Chiraculea, Moșoiu Traian. Acestora li s-au mai adăugat apoi ministrul Constantin Argetoianu, P.S.S. Pimen - Mitro-

politul Moldovei și Sucevei -, Alexandru Zissu, cel care donase Societății 30 ha de teren în comuna Mărăști, pentru construirea obiectivelor propuse, generalul Ștefănescu Amza (ministrul M.Ap.N.), ministrul George Mârzescu, dr. Liviu Gigăreanu, prefect al județului Timiș-Torontal ș.a.

La patru ani după înființare, prin Înaltul Decret regal nr. 16/3 ianuarie 1921, scopul Societății era extins, permițându-i-se și posibilitatea de a crea noi instituții: orfelinat, sanatoriu pentru ofițeri și trupă etc., în funcție de mijloacele materiale de care putea să dispună.

La început Societatea nu a avut un patrimoniu distinct, el a fost dobândit în timp, prin construcțiile pe care le-a realizat. De altfel, faptul că Societatea se născuse pe lângă Corpul Diviziei a III-a și administrația (contabilitatea) Societății, pe perioada 1917-1919, a fost făcută tot pe lângă această Divizie, cu funcționari militari și, deci, în concordanță cu prevederile administrației militare. Ori, prin Decizia din 11/24 iulie 1919, administrația urma să se realizeze după normele contabilității simple, cu totul aparte de cea a comandamentului Diviziei a III-a. Acest lucru a fost apoi legiferat prin Decizia nr. 18, din 12 septembrie 1922, a Înaltei Curți de Conturi, în Secțiuni Unite, deoarece a stabilit că Societatea "Mărăști" nu este o administrație publică, ci o Societate particulară, ce se administrează conform statutelor, de un Comitet Diriguitor și Adunarea Generală a Societății și, ca atare, nu cade sub incidența art. 253, din Legea asupra contabilității publice, ce se impunea tuturor administrațiilor de stat.

*

Cu toate aceste pregătiri în forță, datorită situației dificile de la frontierele României și dislocarea de trupe impuse de necesități, Societatea s-a aflat timp de doi ani de la înființare în imposibilitatea înlăptuirii obiectivelor propuse, datorită neputinței de a strânge fonduri. Totuși,

Începând din 1919, conform Statutului, s-au început lucrările de la Mărăști, fiind planificate a se desfășura în mai multe etape. Mai întâi s-au întocmit planurile conducerii tehnice a lucrărilor. Pentru aceasta, Societatea a constituit un Serviciu Tehnic, în care au lucrat nume de marcă în domeniu, de multe ori fără plată. Din 22 martie 1919, din acest serviciu au făcut parte: Cretzoiu - arhitect șef, George Cristinel - arhitect ajutor, Kosinski - arhitect ajutor, Șerbănescu - constructor desenator, Spreitzer - constructor desenator.

După 1920, conducătorul șantierului de la Mărăști a fost în exclusivitate arhitectul Pandelescu Șerbănescu.

Pentru început, a fost necesară construirea a 140 barăci pentru adăpostirea locuitorilor, până ce li se puteau construi casele în ruină. Apoi, au fost astupate șanțurile-tranșee care brăzdau satul Mărăști, în toate sensurile, activitate care a solicitat munca a aproximativ 400 oameni, timp de doi ani.

Lucrările planificate a fi realizate pe Câmpul Istoric de la Mărăști au fost începute, inițial, în regie proprie (locuințe, uzină hidraulică), apoi au fost date în antrepriză. Astfel, în urma unei licitații publice, la care s-au prezentat 5 ofertanți, la 10 februarie 1920 câștig de cauză avea firma Romașcu & C. Blaimayer, din București, care făcea un rabat de 10,27% sub prețul unitar al devizelor, cu condiția ca Societatea să-i furnizeze materialele și uneltele necesare, la un preț rezonabil.

Aceasta urma să realizeze case pentru săteni, o biserică, o școală și o uzină hidraulică.

De la început, Societatea a avut în vedere soluționarea aprovizionării cu materiale a șantierului de la Mărăști, pentru aceasta fiind nevoie, în primul rând, de căi de acces și depozite. S-a urmărit în acest sens punerea în funcțiune a căii ferate înguste "Tișița", prin care se realiza legătura dintre Mărășești și Mărăști (trecea prin satul Răcoasa, cu destinația Soveja).

Această linie s-a pus în funcțiune pe la sfârșitul anului 1919, când s-a consolidat terasamentul, s-au făcut podurile, s-au construit limite de garaj, prelungindu-se spre gara Mărășești, și s-a adunat o parte din materialul rulant risipit datorită războiului. Pentru că linia trecea la 2 km de satul Mărăști (deci între Răcoasa-Mărăști), a fost necesar a se înființa un depozit de tranzit, pe locul cedat de moșierul Negroponte (cel care donase și terenul pe care s-a construit Mausoleul de la Mărășești, unde sunt înmormântați ostașii căzuți pe frontul Armatei I-a române). Până la această cedare depozitul funcționase, provizoriu, în una dintre magaziiile oferite de C.F.R., de unde urma ca materialele să fie transportate cu camionul din gara Mărășești la gara Societății "Tișița", la o depărtare de 5-6 km. În asemenea condiții grele, în anul 1919 au fost transportate la Mărăști 50-60 vagoane de materiale. De fapt, ele ajungeau mai întâi la Răcoasa, de unde se transportau, apoi, pe șoselele precare distruse de război, până la Mărăști.

Aceasta a impus și nevoia construirii de noi șosele, prevăzute cu "lucrări de artă": poduri, drenaje etc. Una dintre aceste șosele începea din satul Răcoasa, suia prin cătunul Alba și continua în linie dreaptă pe platoul de sud al satului Mărăști. Locuitorii din Răcoasa pe ale căror locuri s-a construit această șosea "au cedat în mod benevol locurile lor Primăriei comunei Răcoasa". Dar, pentru că această șosea nu putea satisface integral cerințele de transport din cauza terenului foarte accidentat, permițând doar tracțiunea animală, s-a căutat posibilitatea unui alt drum practicabil. Acesta s-a găsit pe versantul drept al pârâului Alba. El se întindea pe 6-7 km și avea o pantă de 3-5%. Cu sprijinul locuitorilor din Răcoasa și Mărăști (prin zile de prestație, cu aprobarea Ministerului Lucrărilor Publice), această cale a fost terminată abia în campania lucrărilor din anul 1921.

Lunile iunie și iulie ale anului 1920 au fost foarte ploioase, fapt ce a dus la distrugerea șoselelor și a căii ferate înguste "Tișița", ceea ce a determinat și o stagnare a lucrărilor pe șantierul Societății. De aceea, s-a impus necesitatea construirii unei linii de Decauville, ceea ce a presupus construirea unei căi ferate înguste, între cătunul Gogoiu (situat în apropierea căii ferate "Tișița") și satul Mărăști. Aceste lucrări s-au dat în antrepriză Societății "Romașcu D. & C. Blaimayer", furnizându-i toate materialele necesare, atât pentru instalații cât și pentru construirea liniei. Lucrările au durat jumătate din campania anului 1920 și s-au terminat în primăvara anului 1921. Astfel, linia pornea de la calea ferată îngustă "Tișița" și urma cursul pârâului Dracea-Mare, pe o lungime de 1,4 km. Pe această linie au fost făcute trei poduri peste Dracea, mai multe diguri pentru îndepărtarea apelor și o mulțime de tăieturi în maluri.

Dar materialele aduse cu această cale ferată până la Mărăști trebuiau urcate până la o înălțime de 60 m, apoi dirijate unde era nevoie. Pentru înlăturarea acestui inconvenient, Societatea a construit un funicular, compus dintr-un troleu, acționat de o "locomobilă". Funicularul avea o diferență de nivel - între punctul de plecare și punctul de sosire - de 63 m înălțime, pe o lungime de 240 m. Deci, o pantă de 26-50 m. Astfel, cu cablu și troleu se trăgea o greutate de aproximativ 16-20 tone de material. În acest mod, în anul 1921 (când exploatarea liniei s-a făcut în regie proprie), s-au transportat cca 7-8000 tone material, furaje etc.

Pentru repararea și întreținerea acestei linii a fost necesar și un mare atelier mecanic, înzestrat cu două strunguri, mașini de găurit rapid, raboteze, forje cu ventilație etc. Acestea i s-a mai adăugat un alt atelier de lemnărie, înzestrat cu mese de lucru, fierăstrău circular etc. Apoi, a fost nevoie ca pe lângă acestea să fie con-

struite și locuințe pentru lucrători, precum și remize pentru adăpostirea mașinilor C.F.R.

Luându-se în calcul și faptul că pentru construirea clădirilor din Mărăști era nevoie de cărămidă presată, s-a găsit și un teren pentru fabricarea acesteia, în lunca satului Gogoiu, în dreapta șoselei ce ducea spre Soveja. Pentru început, în 1919, s-a început realizarea cărămizii cu forme de mână, făcându-se 700.000 buc. cărămizi/an, complet arse. Pentru adăpostirea lor, până la uscare, a trebuit să fie construite și șoproane, care ocupau o suprafață de 3.000 mp.

S-a realizat apoi o uzină, în care s-a instalat o presă malaxor, acționată printr-o mașină cu abur, de 24-30 H.P., cu un debit de 12-15.000 buc/zi. În acest fel a fost sporit randamentul, nădărdindu-se a fi realizate cca 2.500.000 buc cărămidă/an, complet arse.

Pământul pentru confecționarea cărămizii era adus cu ajutorul unui troleu, iar apa necesară mașinii și fabricării cărămizilor se trăgea cu o pompă de înaltă presiune, într-un bazin construit la o înălțime de 5 m.

Desigur că și pentru adăpostirea lucrătorilor acestei fabrici s-au construit locuințe, tot din cărămidă.

Nevoia de adăpostire a materialelor și animalelor, alimentelor, a făcut ca în lunca Gogoiu să fie realizată o serie de depozite, fapt materializat pe locul "cedat" de locuitorul mărăștean Ioniță Popa, în suprafață de 400 mp. Inițial, pe această suprafață au fost instalate și birourile Administrației Societății "Mărăști", Serviciul Tehnic, locuința șefului de depozit și a corpului de gardă. Toate aceste construcții au fost realizate din lemnărie, iar părțile locuibile au fost zidite în interior cu cărămidă, magaziile fiind prevăzute în interior cu rafturi și scule.

Tot la Gogoiu, pe o suprafață de 700 mp s-a construit și o magazie pentru adăpostirea lemnăriei și șitei, iar pentru adăpostirea animalelor au fost construite, din cărămidă, două grajduri: unul pe Valea

Dracei cu o suprafață de 120 mp, iar celălalt în zona depozitelor de la Gogoiu, cu o suprafață de 300 mp.

Pentru asigurarea hranei zilnice a lucrătorilor a fost înființată o brutărie, precum și o cantină.

*

Satul Mărăști fiind așezat pe un platou lipsit total de apă potabilă, fără vreo fântână, și pentru că diferența de nivel - de la pânda freatică până la nivelul așezării satului - varia între 60-150 m înălțime, locuitorii erau nevoiți să-și procure apa necesară de la o fântână aflată la 1 ½ km depărtare de sat. Aceste lucrări au fost date în antrepriză tot firmei "Romașcu D. & C. Blaimayer" care le-a început în vara anului 1919 și le-a terminat în anul 1921.

Apa necesară s-a obținut prin captarea debitului pârâului Limpejoara, la confluența acestuia cu pâraiele Albași Vârlanul. A fost nevoie în acest sens de construirea unei uzine hidraulice, ce ocupa o suprafață de 150 mp, prevăzute cu două pompe centrifuge de 20 de atmosfere și de două motoare pe benzină, de 20 C.P. fiecare. Aceste materiale au fost aduse din Elveția și erau deosebit de costisitoare.

Debitul apei la captare era de 120 mc/oră, iar pentru colectarea propriu-zisă era nevoie de un bazin, care s-a construit în nordul satului, la cota 536. Numit bazin distribuitor, acesta era construit din beton armat, cu o capacitate de 80 mc. El era legat de uzina hidraulică printr-o conductă de refulare, din tuburi de fontă în lungime de aproximativ 1,3 km, cu un Ø de 100 m/m, cu o diferență de 132 m înălțime între pompă și bazinul de sursă (distribuitor). Apa odată ajunsă în acest ultim bazin pornea apoi spre sat printr-o conductă de distribuție, tot din fontă, cu același diametru, lungă de 4 km, instalată pe șoseaua principală a satului și cu ramificație spre locul Școlii. Pe această conductă erau instalate - la intrarea și ieșirea din sat - două adăpători pentru vite. De asemenea, în interiorul satului erau instala-

late 10 guri de apă pentru nevoile populației și 10 guri hidranți necesari activităților edilitare, precum și pentru cazuri de incendii.

Toate acestea erau în 1922 date în funcțiune.

Mai târziu însă, după cinci ani mai precis, din lipsă de fonduri aprovizionarea cu apă a satului a încetat. De aceea, în intenția de a repune în funcțiunea instalația de apă a satului, Societatea a propus sătenilor să contribuie și ei la întreținerea conductei, prin cumpărarea de combustibil (benzină, ulei). Locuitorii nu au agreeat această colaborare, ba mai mult, unii dintre ei s-au dat la furturi ale pieselor instalațiilor de pe conductă.

Într-o asemenea situație, Societatea a venit cu o nouă propunere, și anume înlocuirea motorului pe benzină cu unul cu abur, alimentat cu lemne, pe care locuitorii aveau obligația să le aducă, gratuit, din pădurea ce se afla în jurul uzinei. Potrivit noii orientări, în acest stadiu, se mai prevedea: schimbarea traseului conductei de refulare pentru a avea o ieșire în scurt, spre nordul satului, unde trebuia construit un bazin de distribuție, care, la rândul-i, urma să fie legat cu conducta existentă în sat. Diametrul acestei conducte era prevăzut să fie mai redus și confecționat din țevă de fier. Astfel, se preconiza ca noile instalații să fie mai ușor de exploatat, fiind mai practice, cu o mai bună funcționalitate și întreținere, presiunea maximă fiind planificată la 8 atmosfere, "având în vedere enorma diferență de nivel între noul bazin și actuala uzină". În acest sens, la 3 decembrie 1927 Comitetul Diriguitor al Societății aproba oferta Industriei Fierului din Ploiești, pentru construirea instalației de apă, în termen de 1 an, sub supravegherea inginerului N. Veropol.

Potrivit devizelor apoi, în perioada 1927-1928, s-a realizat transformarea instalațiilor și a uzinei de apă, precum și construirea unui bazin distribuitor de apă în sat,

asa încât la 30 august 1929 inginerul N. Veropol semna procesul-verbal de recepție a acestor lucrări.

În timp, intenția benefică a Societății de a rezolva problema alimentării cu apă a satului Mărăști s-a dovedit a fi pe cât de necesară pe atât de chinuitoare, datorită intemperiiilor: inundațiile din anii '30 și august 1940; cutremurul din noiembrie 1940, după cum și precaritatea disponibilităților financiare ale Societății, de a le putea repara în timp. În final, toate aceste neajunsuri au avut ca finalitate imposibilitatea folosirii lucrărilor de alimentare cu apă a satului Mărăști. Apoi, după instalarea la putere a regimului comunist, s-a dorit distrugerea uzinei hidraulice. Doar intervenția masivă a locuitorilor au determinat decizia de a lăsa motoarele acestei uzine în sat, pentru a fi folosite la construirea unei mori locale.

Cu toate acestea, din ruine, satul Mărăști renăscuse datorită societății "Mărăști", devenind în scurtă vreme un sat modern, alături de lucrările prezentate fiind realizate case "stil moldovenesc", zidite cu cărămidă presată și cu tencuieii din beton.

*

La început, pentru adăpostirea locuitorilor a căror case fuseseră distruse de război, au fost construite în zona depozitelor de la Gogoiu, pe o suprafață de 200 mp, niște barăci, prevăzute în interior cu paturi, sobe ș.a. Apoi, începând din toamna anului 1918 și până în primăvara anului 1919, au fost amenajate "acceptabil pentru locuit" 100 de locuințe, în mare parte din scânduri în exterior, iar în interior lipite cu lut.

După ce în 1919 s-a înființat serviciul de construcții, în campania de lucrări ce a urmat, până în anul 1920, au fost realizate un număr de 14 case de diferite tipuri (5, 12, 13, 14, 15, 17, 31, 33 ...), fiind date în folosință pentru cazurile de urgență: familiilor de orfani, invalizi ș.a., predarea lor dorindu-se a fi fă-

cută cu prilejul serbării din 11 iulie 1920. Dar, vremea fiind rea, până la sfârșitul anului 1920 s-au terminat doar două case. A urmat apoi campania anului 1921, când s-au realizat și celelalte locuințe, în general având aceeași structură, diferența constituind-o, în funcție de tipul casei, doar camerele mari (variind de la 2-3 camere). De pildă, locuința cetățeanului Ioniță Popescu ("tip 17"), situată pe artera principală a satului, era compusă din două camere mari, de câte 5-6 m, și o cameră mai mică pentru bucătărie, toate prevăzute cu sobe și plite. Casa avea două intrări, un pridvor, o scară, o pivniță pentru alimente, iar în spatele casei un chiler, pentru păstrarea uneltelor agricole. În continuarea chilerului era un șopron pentru adăpostirea căruței, iar deasupra lui un pădul pentru porumb. Gospodăria era completă cu un "grajd frumos", unde puteau fi adăpostiți doi cai și trei vite cornute mari (boi). Deasupra acestui grajd era un pădul pentru fân, iar în spatele grajdului fusesse construită chiar și o latrină.

Recepția tuturor caselor a fost făcută la 25 decembrie 1921, fiind date în primire locuitorilor.

Apoi, în campania de lucrări a anului următor, 1922, au mai fost îmbunătățite încă alte 25 de case țărănești, lucrările constând în adăugarea de alte camere, cerdacuri etc.

*

Una dintre marile realizări ale Societății "Mărăști a fost și rămâne Școala "Regina Maria".

Deoarece copiii din Mărăști mergeau să învețe în satul Răcoasa, la o depărtare de 5 km de vatra satului, prima grijă a Societății a fost de a le asigura un spațiu acceptabil pentru formarea școlară. Pentru început, a fost transformată în școală una dintre casele sătești refăcute, care a început să funcționeze încă din 1919. Localul a fost prevăzut cu toate cele necesare, iar pentru copiii orfani Societatea le-a pregătit rechizite, haine etc. Apoi, în anul

1920 s-a început construirea unui local de școală, corespunzător cerințelor moderne, terminat în 1921 și care purta numele de Școala de țesătoare "Regina Maria". Aceasta fusesse amplasată pe o arteră laterală a satului, pentru a face posibilă frecventarea ei și de către copiii cătunelor învecinate: Gogo și Roșculeți.

Școala avea 4 clase mari, în care puteau învăța până la 200 de elevi, o sală de conferințe cu o suprafață de 100 mp, o cameră pentru cancelarie, una pentru bibliotecă, în dreapta și stânga locuințe pentru învățători, compuse din câte două camere, și la subsol trei camere pentru servitori. Școala mai era prevăzută în mijloc cu un vestibul mare pentru recreație iarna, realizându-i-se inclusiv mobilierul intern. De pildă, între anii 1923-1924 școala a funcționat cu bănci doar pentru o clasă, cu perspectiva de a avea câte trei elevi în bancă, deci, într-o clasă puteau fi cca 60 de elevi.

"Școala primară" - tip "urban", a fost recepționată la 25 decembrie 1921, fiind predată lui Ion Radu Baniță (posibil directorul școlii).

De la început, maestra Școlii a fost maica Magdalena Luga, plătită lunar de Societate. După anii '30, datorită unor neînțelegeri cu preotul comunei, aceasta a plecat la Mănăstirea Agapia.

La 4 aprilie 1928, Școala de țesătoare "Regina Maria" intra în posesia a 8 ha teren, prin donația moșierului Al. Zissu. Același moșier mai dona 2 ha și pentru școala comunală, care trebuia să o înființeze Primăria Mărăști, Societatea promițând sprijinul.

Dovadă a eficienței și importanței Școlii de țesătoare "Regina Maria" era și rezultatul expoziției organizată în noiembrie-decembrie 1929, desfășurată la teatrul "Maria Ventura", din București. Manifestarea a fost pusă sub patronajul reginei Maria iar rezultatul a fost peste așteptări, lucrările elevelor țesătoare luând locul I pe țară. Interesul manifestării a fost sporit și prin

aportul pictorului Aurel Bordenache care, alături de tablourile puse în vânzare în folosul Societății, a expus și macheta Mausoleului ce se construia, o parte din sculpturilor acestuia, precum și fotografiile tuturor lucrărilor și construcțiilor executate până la acea dată la Mărăști.

Pentru că la finele anului școlar 1930/1931 Școala de țesătoare "Regina Maria" fusese desființată de către Guvern, din motive de "economii bugetare", în toamna anului 1931 Societatea a obținut reînființarea acesteia, totodată fiind și reorganizată. Ea devenea Școala "Regina Maria" de țesătoare și gospodărie, pentru că i se adăuga încă un atelier, de croitorie. Școala avea personal didactic și profesional complet plătit de Ministerul Instrucției, iar în grija Societății revenea întreținerea elevilor. Pentru că acestea proveneau din familii sărace, neputând să-și plătească întreținerea, era necesară intervenția statului. Dar pentru că nu totdeauna erau returnate fondurile planificate către Societate, Comitetul Director a hotărât, în principiu, ca bursele neacoperite de stat să fie suportate de Societate. Astfel, în 1931, din totalul de 28 elevi fiind alocate de stat burse doar pentru 15 (cu 12 lei/zi), restul de 13 erau întreținute pe seama Societății, banii necesari obținându-i din economiile făcute cu întreținerea școlii, din veniturile balurilor și serbărilor.

La 1 februarie 1933, Școala cunoștea o nouă modificare, benefică, devenind Școala de Meserie și Menaj "Regina Maria", cu două secțiuni:

1. Secția de meserii - având atelier de țesut și croitorie;
2. Secția de menaj - cuprinzând: bucătărie, spălătorie și călcat.

Cursul Școlii era de 5 ani și avea scopul de a dezvolta în viitoarele stăpâne de case gustul și priceperea pentru conducerea casei și a familiei, și să "prepare" elevii pentru continuarea studiilor de specialitate.

La școală se studia un număr important de materii, printre care: religia, România, franceza, aritmetica, contabilitatea, fizica, chimia, istoria, geografia, zoologia, botanica, igiena, noțiuni de puericultură, educație civică și socială, muzică, desen, caligrafie, gospodărie, gimnastică. Deci, o educație pluridisciplinară. Îndeletnicirile practice se aplicau sistematic, în atelierul de țesut, croitorie, bucătărie, spălătorie și călcat, astfel că la final, absolvenții obțineau de drept calificarea de "maestre" ale Școlii de meserii și menaj.

Odată cu trecerea timpului, clădirea Școlii a suportat mai multe reparații, mai semnificativă fiind cea săvârșită în urma stricăciunilor provocate de cutremurul din 9-10 noiembrie 1940.

În aceeași perioadă a anilor '40, din lipsă de fonduri pentru întreținere și în perspectiva desființării Societății, generalul Gh. Dabija era de părere că mai potrivit ar fi fost predarea Școlii către Ministerul Apărării Naționale sau Consiliului de Patronaj, pentru înființarea unui colegiu militar a orfanilor de război, deoarece "localul era destul de spațios și dotat cu dependențele necesare", având 29 de paturi de fier rămase de la fosta Școală de gospodărie și o cameră de baie, unde se puteau instala dușuri.

În continuare se puneau problema Școlii Primare din Mărăști.

Pentru că aceasta funcționa într-un local neîncăpător și neigienic, Comitetul Societății, în ședința din 19 februarie 1931, a hotărât să fie mutată la Școala de țesătoare și gospodărie "Regina Maria", într-o încăpere care servise drept locuință președintelui Alexandru Mărgineanu (decedat în 1930). Măsura se intenționa a fi provizorie, pentru un an, până când Comitetul școlar își construia un local propriu de școală. Societatea își menținea angajamentul de a se da Comitetului școlar suma de 20.000 lei pentru cumpărarea terenului necesar construirii școlii, terenul urmând a fi

cumpărat de Societate și apoi donat "cu acte". În acest scop, Societatea a intervenit la Casa Pădurilor pentru aprobarea materialului lemnos necesar, cu o reducere de 75%, angajându-se, totodată, să pună la dispoziție Primăriei și grinzi de brazi, care erau la moara Gogoiu. Primăria însă nu a construit Școala nici mai târziu pe locul donat de Societate (la 21 decembrie 1946), ci l-a vândut locuitorului Nicolae Gârlan. De aceea, și pentru că Societatea era pe cale de desființare, la 18 septembrie 1948, Inspectoratul Școlar Putna, cu ordinul 4285/1948, făcea cunoscut că Ministerul Învățământului Public a dispus ca pe lângă Școala "Regina Maria" să se înființeze Școala de 7 clase, recrutând elevi pentru ciclul II complet, și cerea să i se pună la dispoziție sălile de clasă necesare. Societatea a aprobat la acea perioadă două clase.

*

Înamicul făcuse din vechea biserică un cuib de mitraliere, fapt pentru care armata română a fost nevoită ca prin bombardamente să o distrugă.

Începută a fi construită pe locul celei vechi, a fost finalizată în 1921. S-a urmărit astfel ca "tipul ei să fie de caracter moldovenesc" și să corespundă tuturor regulilor canonice.

În cuprinsul actului de cititorie se înscriseră pentru veșnicie următoarele:

"Astăzi 11/24 iulie 1921, zi aniversară a izbândeii ostașilor români, zi aniversară a înfrângerii dușmanilor și a curățirii satului Mărăști de cotropirea străină, sub Domnia Gloriosului nostru Rege Ferdinand I și a slăvitei noastre Regina Maria, în prezența Altețelor lor Regale, Principele Moștenitor Carol al României și Prințesa Elena, de față fiind reprezentanții Guvernului, prezidat de către Primul Ministru General de Corp de Armată Alexandru Averescu, membrii Senatului și Adunării Deputaților, atașații militari ai puterilor amice și aliate, trimișii și delegații tuturor

marilor instituții de Stat și locuitorii satelor din regiunea Mărăștilor, cu binecuvântarea și rugăciunile I.P.S.S. Miron Cristea Mitropolitul Primat al României și a tuturor preoților de față, așezat-am noi, Comitetul Diriguitor al Societății «Mărăști», sub președinția Generalului de Divizie Alexandru Mărgineanu, spre veșnică pomenire a patimilor țării și spre neștearsă amintire a vitejiei armatelor Române, acest pergament în piatra de temelie, a acestui Dumnezeiesc locaș, reclădit de Societatea «Mărăști» pe locul celui vechi, dărâmat de trupele de ocupație germane, în anul 1917. Cucernică și evlavioasă închinăciune adusă Proniei Cerești de-a pururea ocrotitoare a neamului nostru".

În privința picturii, este de amintit că generalul Al. Mărgineanu a insistat inițial pe lângă Aurel Bordenache pentru ca acesta să efectueze pictura interioară a bisericii. Artistul însă a declinat propunerea, recomandându-l în schimb pe pictorul Ionel Ioanid, ca fiind "cel mai distins pictor, singurul care obținuse marele premiu de la Paris, la concursul de bizantinism în pictura bisericească". Așadar, biserica a fost pictată în stil bizantin și, potrivit cerințelor înscrise în contractul din 12 iulie 1926, printre lucrările sacre prevăzute a fi realizate se regăseau și portretele regelui Ferdinand I și al reginei Maria, pe cele două locuri de sub cor, după cum, în dreapta intrării, au fost pictate și portretele celor doi renumiți generali, Alexandru Averescu și Alexandru Mărgineanu.

La loc de cinste, la intrarea bisericii, a fost realizată și Sf. Maria Magdalena, pictură care amintește veșnic de hramul sfântului locaș.

Tot la intrarea bisericii, a fost așezată și o placă din marmură cu motto-ul ce poartă semnătura reginei Maria: "Să reclădim cu dragoste în amintirea celor căzuți aici".

În final, pictura integrală a bisericii a fost terminată la 1 mai 1927.

A urmat, apoi, înzestrarea sfân-

tului locaș cu toate doazele necesare, iar la recepția definitivă, la 29 mai 1928, existau și lucrări de electrificare, cu dotările corespunzătoare.

În completare, s-a construit o clopotniță, precum și o casă parohială, recepția tuturor realizându-se la 9 iunie 1928.

Legat de construirea bisericii s-a impus o altă realizare notabilă a Societății "Mărăști", și anume amenajarea unui nou cimitir al satului. Pentru că la început acesta era în curtea bisericii, a trebuit să fie strămutat în partea de sud a satului, fiind dotat și cu o împrejmuire solidă. În locul ce a devenit liber (la biserică) s-a amenajat un frumos parc, fiind plantat cu verdeață și pomi roditori dispuși pe lângă gardul bisericii, alături de trandafirași urcători.

După efectuarea acestor lucrări, la 10 iunie 1928, s-a produs cu mare fast serbarea de sfințire a bisericii din Mărăști, în prezența reginei Maria, a A.S.R. Principele regent Nicolae, reprezentanți ai Guvernului, clerului, armatei, delegați din toate regimentele Armatei a 2-a care au participat la ofensiva de la Mărăști, împreună cu drapelurile unităților, decorate cu Ordinul "Mihai Viteazul". Acestora li s-au alăturat elevi, autorități civile precum și o mare populație.

Societatea a sprijinit reclădirea și a altor locașuri de cult, cum ar fi: schitul Mușunoaiele, biserica din Vizantea Mănăstirească și biserica de la Gogoiu, care a fost sfințită în 1942.

*

În campania de lucrări a anului 1928, mai precis la 27 martie, s-a făcut recepția a încă două lucrări edilitare, artistic realizate, de antreprenorul Gavril Petrescu, după proiectul arhitectului Pandele Șerbănescu.

Unul dintre acestea este "Arcul de Triumf", aflat la intrarea satului, având o înălțime de 3,70 m. Este prevăzut, în ambele părți, cu două porți mici, iar în partea de sus

poartă înscrisul: "Câmpul - Istoric - Mărăști".

Celalată lucrare este Fântâna monument, realizată din piatră și având și o adăpătoare pentru vite.

Dar, dintre toate înfăptuirile Societății "Mărăști", un loc aparte îl ocupă Mausoleul.

*

Odată cu festivitatea de sfințire a Bisericii Sf. "Maria-Magdalena", la 10 iunie 1928 s-a desfășurat și ceremonia punerii pietrei fundamentale a Criptelor-Monument, loc de mare pioșenie sufletească, clădit cu scopul de a adăposti osemintele ostașilor căzuți în luptele de la Mărăști, și prin care să se perpetueze recunoștința veșnică față de jertfa lor. Festivitatea s-a petrecut într-un cadru maiestuos. Piatra de temelie a Monumentului a fost pusă de regina Maria, însoțită de Principele Moștenitor, regentul Nicolae, de I.P.S.S. Pimen, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, de înalți oficiali și în prezența ostașilor Armatei a 2-a, a unui numeros public.

Referitor la planul Monumentului, este de menționat faptul că încă din 23 martie 1928 era aprobat devizul estimativ propus de arhitectul Pandele Șerbănescu (diplomat al Școlii Superioare de Arhitectură din Paris). În acord cu acesta, în ansamblu, Monumentul cuprindea: "12 osuare pentru osemintele eroilor [...], în mijloc cu o sală pentru ceremonii, de 6/8 m", prevăzută pe o latură cu un altar, iar vis-à-vis cu o criptă mai mare pentru două sarcofage. Acestea din urmă trebuiau să "rămână vizibile", iar pe lângă ele să fie loc pentru a se putea "circula în voie".

Același deviz stipula ca "în mijlocul sălii mari, pe un postament mai ridicat", să se facă un sarcofag mare, criptele să fie luminate vertical, "prin prize de lumină lux-fer, având diferite efecte obținute prin colorarea geamurilor".

În exterior, deasupra criptelor, în dreapta și în stânga, "mai avansat", erau prevăzute cele două intrări la cripte, iar lateral - față de axul cen-

tral -, erau concepuți doi piloni destinați a susține două vase mari din bronz, necesare pentru arsul tămâii. Pilonii erau prevăzuți cu două socluri avansate, rezervate pentru sculpturi, iar între piloni, pe o placă mare de marmură, cu două coloane antice dorice, urma să fie săpate numele vitejilor eroi.

Inițial Mausoleul era planificat a fi ridicat la cota 536, dar, din motive financiare, s-a renunțat la această idee, rămânând ca, mai târziu, pe acel loc să se ridice o statuie a regelui Ferdinand, împreună cu a generalilor Averescu și Mărgineanu, propunere care până la urmă a rămas doar la stadiul de proiect.

Pentru că era o lucrare complexă, din aceleași motive pecuniare, construirea Mausoleului a început mai târziu față de celelalte obiective ridicate de Societate, abia în anul 1928, după cum am menționat. A fost amplasat la ieșirea de nord a satului, pe locul expropriat de la locuitorii: Ioan Băeșu, orfanii I.N. Iancu și o parte din terenul Obștii moșnenilor mărășteni. Se preconiza ca în cursul anului 1935 să se termine până pe 12 iulie cea mai mare parte a lucrărilor, ceea ce ar fi corespuns promisiunii făcute regelui Carol al II-lea, în 1934, cu prilejul inaugurării statuii "Victoriei", de la Tișița, și dorinței generalului Averescu.

Lucrările pentru construirea Monumentului eroilor de la Mărăști au trenat apoi, până în 1941, la lipsa fondurilor necesare adăugându-se și cauze naturale (inundații, cutremur). Datorită acestora și inaugurarea Monumentului s-a tot amânat, până către cel de-al doilea război mondial, iar după izbucnirea războiului și instalarea regimului comunist acest lucru a fost imposibil de realizat.

Mausoleul de la Mărăști este o construcție cu două etaje subterane, cu o adâncime totală de 7 m. La primul etaj a fost amenajat muzeul Mausoleului, iar la al doilea nivel subteran se află cele 12 cripte-osuare, în care sunt înhumați

aproximativ 5.342 de eroi cunoscuți și necunoscuți, români, ruși și germani.

Pentru închiderea osuarelor, Industria Română de Cristale și Oglinzi (I.R.C.O.), în anul 1935, a executat 12 buc geamuri de semi-cristal, de 7 mm grosime, în dimensiune de 2/1,40 cm, plane, cu partea de sus rotundă, mate și gravate cu desenul reginei Maria, realizat în stilul Art Nouveau.

Mai târziu, în anul 1940, din dispoziția Societății "Cultul Eroilor", plutonierul Panait se deplasa la Mărăști pentru reașezarea osemintelor în cripte, lucrare finalizată în septembrie 1941. Astfel, osemintele au fost așezate, în general, pe "nișe ternare" de plăci din beton armat, iar pe 6 trepte au fost dispuse craniile. Apoi, în fața criptelor au fost montate cristalele, cu ornamente ajurate lateral. Tot la acest nivel, în sala centrală, sunt și cele patru sarcofage care adăpostesc osemintele importanților foști comandanți din timpul bătăliei de la Mărăști: generalul Alexandru Averescu (cel dublu, din sala centrală); la dreapta acestuia sarcofagele generalilor Alexandru Mărgineanu și Gheorghe Văleanu. Ele au fost realizate de sculptorul Caroll Thot.

De jur-împrejurul celor două sarcofage au fost realizate cripte-columbare, pentru adăpostirea osemintelor eroilor ofițeri căzuți la Mărăști.

În locul fostului Altar (stânga față de sarcofagul central), abia în 1941 a fost realizat și sarcofagul pentru generalul Arthur Văitoianu, de sculptorul Alexandru Nache (Bordenache). Ornamentațiilor inițiale ale tuturor sarcofagelor li s-au adăugat apoi altele, în chip de capete de lei, cu belciuge realizate din bronz, cât și mici basireliefuluri cu chipul generalilor respectivi.

În ceea ce privește ornamentația exterioară a Monumentului, menționăm că aceasta a fost realizată tot de sculptorul Aurel Bordenache. Aflându-se în 1928 pentru prima

dată la Mărăști, participând la festivitatea de sfințire a Bisericii și punerea pietrei fundamentale a Mausoleului, pentru că nu putuse realiza pictura bisericii, Aurel Bordenache promitea generalului Alexandru Mărgineanu executarea "fără pretenții materiale" a tuturor lucrărilor de modelaje care vor fi necesare pentru Mausoleu, promisiune pe care a și onorat-o în 1929. La 10 noiembrie 1929, în prezența arhitectului Pandelescu Șerbănescu, delegatul Societății "Mărăști", s-au și recepționat și luat în primire "toate modelajele pentru decorațiunea artistică a Monumentului", care erau:

1.) "Haut-relieful din stânga (intrării) în dimensiune de 4 x 2,75, reprezentând «Cinstirea Eroilor de Țară - Armată și Văduve», compus din trei figuri și un cal (în bas-relief), două văduve, o tânără adolescentă și un copil mic întregi";

2.) "Haut-relieful din dreapta (intrării) de 4 x 2,75, reprezentând, de asemenea, onoarea eroilor, compus din 6 figuri: un cal și un vultur, din care o parte bas-relief și restul întregi, adică pe un fond de drapel apare Vulturul Țării aducând o ramură de stejar în cioc; un gradat călare dând onorul la drapel; un veteran - tot cu drapelul (bas-relief) și bătrânul părinte și bătrâna mamă cu doi nepoți - întregi";

3.) Grupul central (din parcul Mausoleului) - simbolizând "exemplul dat de eroi urmașilor, conceput din două figuri mai mari ca mărirea naturală, reprezentat printr-un soldat murind ce trece Făclia neamului unui tânăr adolescent, țăran (...)".

În 1934 toate aceste mulaje erau deja turnate în gips, de Caroll Girolami, sub supravegherea sculptorului A. Bordenache, și se găseau la București, fiind montate pe placaje de lemn într-o sală mare de la fabrica de mobilă din Șoseaua Basarab, nr. 27, pentru a putea fi văzute de turnătorii în bronz, în scopul ofertelor ce urmau a fi făcute. Apoi, în vara anului 1935, modelele au fost turnate în bronz de

Turnătoria "Gh. Dănilă" (București). De menționat este și faptul că materialul necesar acestor lucrări a fost acordat de Ministerul Armamentului, Inspectoratul General Tehnic al Armatei (Direcția Materialelor), prin aprobare guvernamentală (Gh. Tătărescu), provenind din țevile unor tunuri grele.

La exterior, Monumentul a fost placat, în 1935, cu piatră "albă de Slănic", la recomandarea antreprenorului Gavril Petrescu. Tot în exterior, pe fața Mausoleului, în intrândul dintre cei doi stâlpi de piatră, de lângă pilonii cu haut-reliefuri, au fost așezate cele 15 plăci din marmură albă de Cararra, lustruită, pe care au fost încrustate numele eroilor cunoscuți, înhumați în Mausoleu. Această lucrare a fost executată în 1935, de sculptorul în marmură Nicolae Colios (din Focșani).

Totodată, s-au efectuat (în campania din 1936) și lucrările de "anaturare" ale Monumentului, care cuprindeau: "facerea zidăriei de piatră în jurul monumentului, pavaje, consolidarea malurilor, instalarea apei și scurgerii ei de la bazinul construit în fața monumentului; se comandase toată fierăria necesară împrejmuirii, inclusiv două lampadare (realizate în Atelierul de sculptură "Gh. Stănculescu"); în dreptul monumentului s-au montat pe stâlpi de fier lămpile necesare; s-a nivelat și pavat terenul din fața împrejmuirii, consolidându-se malurile din fața printr-un enorm zid de piatră, cu balustradă; s-au montat toate bronzurile interioare și externe care decorează acest Monument, urmând ca în anul următor, 1937, pe locul rezervat vehiculelor, să se facă un pavaj de bolovani, până în dreptul consolidării malului.

La 4 februarie 1936, antrepriza Balaban Trifu se angaja să realizeze, în termen de 40 de zile, gardul împrejmuitor al Monumentului, din fier, în lungime de 300 ml, prevăzut cu două porți mici și două mari. Din patru în patru metri, pe

acest gard au fost fixate ornamente, "făclii" și "săbii", din fontă, în total: 104 "făclii" și 52 "săbii".

Doi vulturi din bronz, opera sculptorului Spiridon Georgescu, străjuiau de-o parte și de alta a celor două mari intrări, în memoria ne pieritoare a unei bătălii emblematică.

Străjuiau - am spus -, pentru că înainte de anul 2005 unul dintre acești doi vulturi (cel de la intrarea din dreapta) a fost înstrăinat, printr-o atitudine de neînțeles, tocmai de către autoritățile focșănene (care au și sarcina protejării acestui patrimoniu), pentru a fi amplasat pe soclul unui alt monument, aflat în fața Garnizoanei Brigăzii 282 Focșani.

Grija Societății "Mărăști" a fost de a amenaja și calea de acces spre Monument, pentru aceasta fiind expropiată suprafața de 1715 mp (cu 8 lei mp) din terenul unor locuitori, pentru alinierea și lărgirea drumului din dreptul Criptelor - Mausoleu.

Pentru consolidarea terenului pe care se afla Monumentul (datorită ploilor versantul abrupt din dreapta se măcina), în septembrie 1939 s-au început — de către antrepriza G. Petrescu — lucrările de sprijinire a acestui mal. S-a făcut astfel o zidire din piatră, lucrare care s-a început de la intersecția șoselelor ce duc - una spre Monument și cealaltă spre Uzina de apă, până la digul cel mare, lucrare finalizată la 1 mai 1941.

După numeroase amânări, în vara anului 1938, când criptele erau "aproape gata", se preconiza inaugurarea Monumentului, la care își anunțase prezența regele Carol al II-lea. Două motive însemnate însă făcuse ca festivitatea să fie amânată: pe de o parte, vremea ploioasă și desfundarea drumurilor făcuse impracticabilă șoseaua spre Mărăști; iar pe de altă parte, lipsa marelui mareșalului Averescu din țară.

La scurt timp însă, un fapt dureros avea să ducă iarăși la amânarea evenimentului. Cel care fusese marele strateg de la Mărăști, ge-

neralul Alexandru Averescu (devenit mareșal din 1930), Comandanul Armatei a 2-a române, dispăruse dintre cei vii, la 4/5 octombrie 1938, fiind adus și înmormântat în sarcofagul ce-i fusese destinat, la Mausoleul Mărăști, în mijlocul ostașilor pe care-i condusesese spre victorie, în vara anului 1917. Pe aceleași locuri, cu opt ani în urmă (1930), avusese parte de o mare bucurie. Din partea Societății "Mărăști", în cadrul unei fastuoase manifestări, îi fusese înmănat Bastonul de conducător, pe de o parte în amintirea victorioaselor lupte purtate în anul 1917, iar pe de altă parte, pentru implicarea în reconstrucția satului Mărăști.

În aceste condiții, noul președinte de onoare al Societății a devenit generalul Arthur Văitoianu.

În aceeași perioadă, generalul Dabija, directorul Societății, amintea Comitetului Director de decizia luată în 28 iunie 1934 (după moartea soției mareșalului Averescu, Clotilda), prin care se prevedea că "atunci când va muri Al. Averescu să se aducă și rămășițele soției sale de la Turnu Severin și (să fie) depuse în același sarcofag". Faptul nu s-a putut materializa în 1938, de aceea se propunea ca sarcofagul mare al mareșalului Al. Averescu să fie înlocuit cu unul pentru o persoană, iar partea cealaltă să fie dusă la biserică și, ca sarcofag independent, să fie amplasat în dreapta tindei bisericii, iar sub pardoseală să se facă o criptă care să adăpostească osemintele Clotildei Averescu.

După această dată, în timp, prin demersuri către moștenitorii familiei Averescu (a avut doi copii adoptivi), osemintele Clotildei Averescu au fost aduse într-un final la Mărăști. În anul 1943 coșciugul său se găsea așezat, provizoriu, în sarcofagul din altar (destinat generalului Arthur Văitoianu).

În memoria mareșalului Alexandru Averescu, Societatea i-a ridicat în fața Mausoleului și un bust din bronz.

Bustul propriu-zis a fost realizat de sculptorul Oscar Späethe, în mărime de 1¼ (unu și un sfert), până sub talie, și-l înfățișează pe marele strateg în "ținută de campanie, cu mantaua pe umeri, de o perfectă asemănare și într-o atitudine demnă pentru locul indicat". Lucrarea a fost definitivată și recepționată la 10 iulie 1940, la București. A urmat, apoi, realizarea soclului pentru susținerea acestui bust, care a fost realizat de firma "Marmi", din "placaj de piatră de Vratza". Recepția definitivă s-a făcut la 7 octombrie 1940.

Inscripția ce o poartă este: "Mareșalul României Alexandru Averescu/1859-1938".

În legătură cu ridicarea bustului mareșalului Averescu, în aceeași perioadă (1940-1941), s-au impus a fi realizate și alte lucrări "lucrări de pietrărie", fiind executat un nou fronton al Monumentului, pe axul central, care să permită ridicarea nivelului de montare a stemei țării (turnată în bronz). Oricum, această stemă nu a dăinuit mult, pentru că, la fel ca și alte ornamente care aminteau de regalitate, a fost îndepărtată după instaurarea regimului comunist. La început aceste ornamente au fost astupate cu hârtie sau material de culoare roșie, după care unele au dispărut definitiv.

La începutul anului 1934, Comitetul Diriguitor a decis amenajarea unui "muzeu în care să se strângă o parte din trofee și obiectele de curiozitate deosebită, cucerite de dușman în bătălia de la Mărăști". Au fost delegați pentru a se ocupa de organizarea acestuia generalul Dabija și colonelul Ionescu Munte.

Pentru înzestrarea acestui muzeu a trebuit să se intervină la Ministerul Apărării Naționale, "spre a [...] da o parte din armamentul și muniția de tot felul, din epoca marelui război". De asemenea, se propuneau și demersuri la Muzeul Militar (aflat atunci în parcul Carol), pentru a dona o parte din obiectele istorice necesare: "uniforme, fotografii, tablouri cu episoade din tim-

pul marelui război și, în special, de pe frontul Armatei a 2-a". În același scop, se urmărea și confecționarea unor manechine, "reprezentând tipuri de luptători români, precum și ai armatelor amice și inamice, dotați cu armament din timpul marelui război"; confecționarea unor panoplii pentru așezarea pieselor de armament, iar "pentru a arăta geniul militar [...], scene, episoade istorice din timpul marelui război. La loc de cinste erau prevăzute a fi așezate tablouri sau picturi în ulei, care să reprezinte pe regele Ferdinand I și regina Maria în ținută de război, pe principele moștenitor Carol, precum și foști comandanți de unități, până la șefii de corp de armată și, eventual, ofițerii decorați cu Ordinul «Mihai Viteazul», pentru fapte de bravură pe frontul de la Mărăști.

Se planificase și confecționarea unor "troițe de stejar, cu inscripții istorice, care să releve ofensiva de la Mărăști", cu referire la Regimentele: 2 Vânători "Argeș", 22 "Dâmbovița", 28 Infanterie "Radu-Negru", 30 "Muscel", 17 "Mehedinți" și 18 "Gorj". Ele urmau a fi montate în beton, pe Câmpul Istoric de la Mărăști, în dreptul locurilor pe unde luptaseră fiecare.

De asemenea, se prevăzuse și confecționarea a "două planșe de gips, în relief, dintre care una cu regiunea Câmpului Istoric Mărăști și o alta cu întreaga regiune a câmpului de operații al Armatei a 2-a, cuprinsă între Tg. Ocna-Varnița", care să înfățișeze "dispozitivele armatelor amice și inamice, cu direcțiunile de atac ale Armatei Române".

Mai apoi, în primăvara anului 1936, maiorul Nicolaescu N. Ioan a primit misiunea ca până la sfârșitul aceluiași an să definitiveze organizarea muzeului. Termenul nu a putut fi respectat, numitului maior luându-i mai mult timp să amenajeze punctul muzeistic, pentru că, așa cum specifica în raportul informativ, această activitate o făcuse "în timpul liber (sărbători, învoiri, concedii legale)".

La 18 decembrie 1937, pentru muzeu au mai fost realizate: 9 tablouri încadrate în rame; au fost tăiate geamuri pentru încadrat fotografii (erau în total 628 fotografii și 120 diapozitive); au fost transportate de la Târgoviște la Mărăști 4 lăzi cu arme vechi.

În timp, s-au mai adăugat și alte obiecte. Astfel, după moartea mareșalului Averescu, la 13 martie 1939, au fost aduse o serie de obiecte ale acestuia pentru a fi expuse.

În timpul celui de-al doilea război mondial și în perioada ce i-a urmat, patrimoniul Societății s-a depreciat sau a dispărut, în mare parte datorită locuitorilor. Așa s-a întâmplat de pildă la 8 mai 1945, când muzeul a fost prădat de hoți, care "au stricat ușa și au furat de pe panoplie 7 arme, 4 săbii, 3 revolve tip francez".

Când plutonierul major Năstase Simion (administrator și custode al Câmpului Istoric) preda la 17 august 1945 gestiunea lui Iftimie Mihăilă, în muzeu se aflau importante obiecte: "arme și carabine modele diferite - 68 buc, revolve modele diferite - 1 buc, pistoale vechi cu capse - 5 buc, săbii - 66 buc, teci de sabie - 39 buc, baionete obișnuite - 6 buc, baionete [...] - 33 buc, baionete lungi cu tăiș - 23 buc, tesace - 18 buc, puști mitraliere - 3 buc, lănci de cavalerie - 4 buc, căști românești - 5 buc, căști germane - 8 buc, grenade de mână defensive - 2 buc, lopeți tip «Lineman» - 2 buc, capete bronz - 3 buc, teci pentru tesace - 2 buc, teci pentru baionete lungi, ascuțite - 8 buc, teci pentru baionete lungi, cu tăiș - 3 buc, vergi armă - 12 buc, încărcătoare F(P)M - 1 buc, mitraliere diferite modele - 4 buc, mortiere de tranșee cu proiectilul său - 1 buc, aruncătoare de mine - 3 buc, aruncătoare de grenade (rusești) - 2 buc, aparat de ochire pentru artilerie - 1 buc, obuze diferite calibre - 13 buc, manechine echipate - 6 buc, tablouri - 6 buc, plăci de bronz și ordine de zi - 8 buc, hărți (planuri

directoare) - 2 buc, relief - 1 buc, pictură reprezentând pe generalul Mărgineanu - 1 buc, fotografii cu imagini din războiul 1916/1918 - 300 buc, rame de lemn cu geam, cu 4 rânduri de fotografii - 15 buc, rame cu geam și fotografii - 6 buc, inventar cu efectele marelui Averescu (14 piese)".

Printre lucrările de mare anvergură înfăptuite de Societate în satul Mărăști a fost realizată și instalația de electrificare, atât pentru iluminatul public cât și pentru iluminatul celorlalte obiective (mausoleu, biserică, școală, uzine ș.a). Recepția definitivă a acestor lucrări s-a petrecut în anul 1942 și făcea obiectul celor începute în aprilie 1936, de antrepriza inginerului Mircea Vidrașcu, garantat de antrepriza Gavril Petrescu. Pentru că M. Vidrașcu a abandonat lucrările, din 28 noiembrie 1937 acestea au fost preluate de garantul Gavril Petrescu.

În 1943, în conjunctura deciziei de predare a Societății "Mărăști" către Asociația «Regina Maria» pentru Cultul Eroilor (inițial înființată cu titulatura de: "Societate mormintele eroilor căzuți în război"), aceasta nu s-a făcut la termenul potrivit de lege pentru că Societatea nu terminase în totalitate lucrările de refacere ale satului Mărăști.

Una dintre aceste lucrări era și instalația electrică, care trebuia revizuită, pentru că stâlpii de lemn, în mare parte, putreziseră. Pentru aceasta, Societatea a obținut de la C.F.R. o serie de materiale precum și lucrători specializați, pentru executarea lucrărilor în mod gratuit.

*

Tuturor acestor înfăptuiri, le-a mai fost adăugat și Căminul Cultural "Mareșal Averescu", așezământ fondat în memoria fostului președinte onorific al Societății. Acesta avea să funcționeze în Casa Parohială, din 10 noiembrie 1942, momentele culturale urmând a se desfășura într-o sală de clasă a școlii "Regina Maria".

În 1943, Societatea făcea apel la

Fundația regală "Mihai I", pentru a-i fi donate un număr de cărți, în scopul întemeierii unei biblioteci, care să servească la culturalizarea maselor. Ajutorul a venit, apoi, prin: Ministerul Propagandei Naționale, Casa Școalelor, Ministerul Cultelor și Artelor. În acest fel, Căminului Cultural "Mareșal Averescu" i-au fost trimise un număr de 200 titluri diverse (pentru că unele erau în mai multe volume, în total au fost 287 cărți).

În același scop nobil, Căminul a fost dotat și cu un aparat de radio, care, la 28 decembrie 1947, în urma ordinului Comandaturii sovietice, a trebuit să fie predat comandantului sovietic de la Vidra (jud. Putna).

III. Desființarea Societății și predarea patrimoniului

Potrivit prevederilor Decretului Lege nr. 2532/1940 (art. 13, al. 2), publicat în "Monitorul Oficial" nr. 176/1940, Partea I-a, Societatea "Mărăști" trebuia să-și înceteze activitatea iar întregul său patrimoniu urma să-l predea Așezământului «Regina Maria» pentru Cultul Eroilor. Dar, pentru că Societatea nu-și terminase de construit toate obiectivele, în acord cu prevederile statutare, "Comitetul pentru controlul asociațiilor de foști luptători" îi comunica la 15 aprilie 1943 că a hotărât amânarea predării întregului patrimoniu, până la finalizarea programului de lucrări. Se preconiza ca totul să fie gata la 24 iulie 1943, astfel ca în duminica de 25 iulie, o dată cu ceremonia bătăliei de la Mărăști, să aibă loc și ceremonia de inaugurare a Mausoleului, în prezența regelui Mihai și a lui Ion Antonescu. Evoluția evenimentelor politice nu a permis însă acest lucru.

După război, pe măsură ce se producea intrarea în sfera de penetrare a ideologiei comuniste, acest lucru se va resimți și pe Câmpul Istoric de la Mărăști, operele acestuia fiind supuse la unele

transformări, în general, cele legate de regimul monarhic. De pildă, la 1 aprilie 1948, custodele Mihăilă Iftimie i s-a făcut cunoscut că trebuia să șteargă "orice inscripție de la Școală și Uzina electrică, care amintea de regalitate"; să "ridice toate tablourile cu regele Ferdinand, regina Maria și Mihai de la sala de festivități de la școală, cancelaria administrativă, muzeul istoric, cripta-mausoleu, a ușilor de la intrarea în cripte". Instrucțiunile spuneau că pentru îndepărtarea unor asemenea însemne regale trebuiau acoperite "cu pânză sau hârtie roșie ornamentele de ciment de la coloanele din interiorul criptelor, iar la cristale, se va acoperi coroana regală și monograma reginei Maria".

La 30 iunie 1948 se raporta executarea ordinului.

În acea vreme au fost îndepărtate și cele trei icoane de la altarul Mausoleului, ele fiind solicitate de către locuitorii satului Gogoiu, pentru a le duce în biserica lor, alături de încă alte două troițe de la Școală, aceasta fiind lipsită de odoare. La 7 septembrie 1948 primeau răspunsul Societății, prin care aflau că le puteau doar împrumuta, cu condiția ca atunci când li se va cere să-i fie înapoiate imediat.

Instalarea la conducerea comunei a unor oameni zeloși, susținători ai comunismului, la acea vreme au adus multe prejudicii importanțelor edificii clădite de Societate, în memoria ostașilor morți pentru dănuirea și liniștea Țării. În loc să consolideze, nou-veniții s-au apucat să distrugă ceea ce alții cu mare chin au înfăptuit. Uneori au avut și sprijinul localnicilor, ai celor pentru care se construiseră importante obiective. Într-un asemenea context, la 22 mai 1948, era vândut prin licitație, de către notar, localul uzinei hidraulice. În perioada iunie - septembrie 1948 s-au petrecut și multe cazuri de furturi și stricăciuni ale sătenilor din avutul Societății "Mărăști", cum ar fi: ruperea florilor din parcul Mausoleului; tăierea sal-

cânilor din plantație; răufăcătorii au demontat cu ciocane și dălți o porțiune din gardul de fier al Mausoleului, iar pentru că au fost surprinși de vecini nu au reușit să-l disloce din beton, ci, numai l-au sfărâmat și deplasat; locuitoarea Ioana Gj. Trifu a fost găsită de învățătorul Gh. Jinga prin plantația de protecție a Mausoleului, tăind cu toporul stâlpii și salcâmi din plantație ș.a.

Pentru că obiectivele istorice înfăptuite se deteriorau continuu iar Societatea nu mai dispunea de fonduri pentru a le întreține, la 22 iunie 1948, aceasta încă cerea ajutor bănesc la Guvern, primului-ministru dr. Petru Groza, pentru a putea să repare: Mausoleul, în care erau infiltrații majore, biserica, clopotnița, casa parohială, precum și realizarea modificărilor impuse de noul regim, privind înlocuirea ornamentelor la cripte.

În afară de aceste solicitări de natură materială, Societatea intervenea la același Guvern și pentru a lua măsuri în vederea anihilării tendințelor abuzive ale conducătorilor politici, care ajunseseră până la arestarea custodelui Mihăilă Iftimie (7 ianuarie 1949), la spargerea uziinei hidraulice și tendința de a susține materialele găsite, ori stragerea arhivei Societății etc.

Deci, patrimoniul Societății "Mărăști" trebuia predat Așezământului Național «Regina Maria» pentru Cultul Eroilor care, la rândul-i, era și el desființat, prin Decretul nr. 48/1948, publicat în "Monitorul Oficial" nr. 124/31 mai 1948.

Ca urmare a acestor succesiuni de desființare, potrivit Decretului amintit, întregul patrimoniu al Așezământului trecea la Ministerul Apărării Naționale, conform Deciziei Ministeriale nr. 297/8 iunie 1948 (document semnat de ministrul Apărării Naționale, Emil Bodnăraș).

Anul următor, prin Decizia Ministerului Apărării Naționale (Direcția Administrație și Gospodărie), bunurile Așezământului erau trecute către Muzeul Militar Național, acesta fiind înștiințat prin adresa nr.

1177/23.06.1949. De fapt, în ceea ce privește patrimoniul Societății "Mărăști", fusese preluat de Ministerul Apărării Naționale doar Mausoleul, restul patrimoniului trecând în responsabilitatea Primăriei Mărăști, potrivit unei analize din 15 decembrie 1948.

Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 989/1952 și Ordinul Circular nr. 17.632/1952, al Consiliului de Miniștri, majoritatea criptelor de război (definitive sau provizorii), cripte sau osuare de eroi au fost date pentru întreținere, înfrumusețare și pază în sarcina sfaturilor populare pe teritoriul cărora se găseau, rămânând, totuși, câteva în sarcina Ministerului Forțelor Armate (M.F.A.), printre care și Mausoleul de la Mărăști. Acest fapt era adus la cunoștință de către M.F.A. (Direcția Cazare și Exploatare Cazărmi) serviciului similar al Regiunii II Militare. Prin comunicatul în cauză se consemna: "Se face cunoscut că potrivit art. 13, din Legea operelor comemorative de război, publicată în «Monitorul Oficial» nr. 124/31. 05. 1948, terenul și mausoleele câmpurilor istorice de la Mărăști, Mărășești au trecut asupra Ministerului Forțelor Armate, întrucât societățile respective care au organizat aceste lucrări și-au încetat activitatea". Ca urmare, s-a dat Ordinul secret nr. 61.408/13.02.1953, al Regiunii I-a Militare, "să ia măsuri de îngrijire a acestor mausolee ca bunuri ale armatei".

La acea dată, aceste mărturii de jertfă și eroism erau date uitării, fiind total neîngrijite.

În baza celor de mai sus, la 12 martie 1953, se prezentau la Mărăști delegații: teh. sublt. Dumitru Constantin și A.C. Cocriș Virgil, ambii de la U.M. nr. 13045, asistați fiind de Setrărescu M. Gh., delegat din partea Muzeului Militar Național din București, fără a fi de față cineva de la care să preia vreun inventar.

Astfel, neprezentându-se oricine de la care să ia în primire, delegații

amintiți mai sus s-au adresat Primăriei din localitate, "unde nu au găsit nimic", nici o evidență. De aceea, au preluat ceea ce găsiseră, realizând în prealabil un "recensământ al tuturor bunurilor". Așa s-a procedat la "luarea în primire a părții imobile, mobile și a obiectelor istorice ale Mausoleului din Mărăști".

În prezent, atât Mausoleul cât și celelalte obiective, sunt în administrarea autorităților județene, care trebuie să se ocupe de întreținerea lor și, prin acesta, de înfăptuirea "operei de propagandă", scopul pentru care Societatea "Mărăști", timp de 31 de ani (1917-1948), s-a străduit să țină trează conștiința oamenilor, despre ceea ce a însemnat Bătălia de la Mărăști pentru istoria Țării și nu numai.

În ceea ce ne privește, evocând încă o dată marea strădanie a Societății "Mărăști", pentru a ne lăsa mărturie Câmpul Istoric de la Mărăști, ne alăturăm cu sufletul tuturor acelor români care au luptat și au clădit pe urma războiului, tocmai pentru a nu-i uita, pentru a le readuce în actualitate marile frământări și maiestruosele înfăptuiri, pentru a ne aduce, astfel, prinosul de recunoștință față de toți cei pentru care viața a fost ultima redută, în calea vrășmașilor din orice vreme.

Note:

1. Lege publicată în "Monitorul Oficial" nr. 92/27 iulie 1920, modificată ulterior, pe măsură ce se impuneau noi necesități, pe care Societatea trebuia să le rezolve.

Regimentul 48 Infanterie Buzău, momente de glorie în Războiul pentru Întregirea României. *Campania din sudul Basarabiei*

----- Locotenent colonel Liviu Corciu, Divizia 2 Infanterie „Getica”

MOTTO:

Armata rusă a fost lovită mortal de revoluția bolșevică. (...) Soldații cerură încheierea imediată a păcii și demobilizarea; în cazul în care aceste lucruri nu s-ar realiza, ei anunțară că vor părăsi frontul. (...)

Moldova cunoscă astfel o nouă calamitate, aceea a retragerii destrăbălate a armatelor rusești cu cortelul ei de brigandaje pe spinarea nenorocitului popor. Constantin Kirițescu, Istoria Războiului pentru Întregirea României

De ce se scot la lumina tiparului fapte și lucruri de acum aproape 100 de ani? Mai vibrează azi în noi resorturile care vibrau în cei de acum aproape un secol? Răspunsul ar putea fi într-un fragment dintr-o scrisoare particulară, publicat în volumul „Bucovina desrobită”, în care voluntarul bucovinean Ion Grămadă, doctor în litere al universității din Viena, om de știință și scriitor, căzut în atacul Cireșoaiiei la 9 septembrie 1917, în rândurile Regimentului 8 Vânători, scria: ” ... câtă frumusețe sublimă cuprinde jertfirea de sine, jertfirea făcută de bună voie. Sunt momente când simți parcă însăși suflarea Dumnezeirii cum îți atinge fruntea ca o adiere binefăcătoare. Și atunci uiți tot ce ai iubit în viață, tot ce-i călător ca nisipul pustiului și nu regreți de loc lumea ce ai lăsat-o în urmă.”

Mai suntem noi, cei de azi, la înălțimea valorilor morale ale celor de ieri? Presupunem că da. Sperăm că nu va fi nevoie de confirmare...

Generată de dezagregarea unităților armatei ruse de pe frontul românesc, urmare a izbucnirii la Petrograd a revoluției bolșevice, situația din toamna anului 1917 este amplu descrisă de istoricul Constantin Kirițescu¹, care prezintă felul în care unitățile armatei ruse, bolșevizate, se reatrăgeau spre casă pe drumurile Moldovei, *pline de cete de soldați, fugari de pe front, (...) ducând cu ei arme, tunuri, cai, vehicule și fondurile statului.*

Sătui de război, molipsiți de ideile vehiculate de agitatorii bolșevici, anume că armistițiul recent încheiat ar însemna de fapt sfârșitul războiului, soldații ruși *luau cu asalt trenurile, grămădindu-se unii peste alții pe acoperșurile vagoanelor, pe scări, pe tampoane, devastând gările și vagoanele, amenințând cu armele pe mașiniști și pe funcționari.*²

Îngrijorat de situația armatei ruse care, pe de-o parte părăsea în masă linia frontului, iar pe de altă parte se gră-

bea spre Basarabia, *jefuind satele prin care treceau, batjocorind populația, și chiar vânzându-și efectele militare, uneori chiar armele și muniția, Marele Cartier General român a luat imediat măsuri energice. În primul rând a înlocuit sectoarele de front părăsite de unitățile armatei ruse cu unități românești, ajungându-se ca tot frontul să fie ocupat numai de armata română.*

O altă măsură luată a fost împărțirea teritoriului din spatele frontului în zone³, în fâșii paralele, de la Nord la Sud, de la linia frontului până la Prut, fiecare zonă fiind dată în paza unei divizii române, a cărei misiune era să supravegheze unitățile ruse din zona respectivă, să împiedice dezertarea lor cu armele și să reprime încercările de brigandaje.

Divizia 13 Infanterie, din care făcea parte și Regimentul 48/49 Infanterie, se afla în rezerva Armatei I, alături de Diviziile 11 Infanterie, 1 și 2 de Cavalerie și Regimentul

5 Călărași, și primise responsabilitatea zonei cu centrul la Bârlad.

Astfel, după ce este retras în refacere ca urmare a pierderilor mari suferite în *Bătălia de la Varnița – Muncelu*, Regimentul 48/49 Infanterie își dipune subunitățile pe valea inferioară a *Tutovei*, în sectorul Pogonești - Simila - Zorleni - Pogoana - Ciocani -Ivești.

Intenția Marelui Cartier General român era instalarea de posturi militare puternice⁴, la răspântiile drumurilor mari, prin stațiile importante de cale ferată, la podurile peste râuri și în special peste Siret, care *opreau cetele de Ruși, le dezarmau, le confiscau obiectele furate și le îndrumau apoi pe drumurile stabilite în program, spre a trece prin Basarabia în Rusia.*

Din arhiva regimentului.

În seara zilei de **21 august** se primește ordin ca regimentul să se organizeze în *Valea Zăbrăuciorului*.

La **22 august** regimentul se află astfel: batalionul I și II pe pozițiile de la nord de *Muncelu*, iar batalionul III-lea în rezervă în pădurea vest *Holbănești*.

Așa a stat regimentul până în ziua de **25 august** când fiind schimbat de Regimentul 26 Infanterie, a mărșăluit până la *Poiana Renghei* unde a rămas în repaus până la 29 august.

La **29 august** regimentul s-a pus în marș de la *Poiana Renghei* ocupând sectorul dintre cotele 527 și 571 la Nord de *Poienele Popei* unde a stat până în seara zilei de **5 septembrie** când, fiind schimbat de Regimentul 50 Infanterie, s-a întors iarăși la *Poiana Reughei*.

În zilele de **6 și 7 septembrie** regimentul găsimdu-se la *Poiana Renghei* a avut batalioanele I și III-lea de lucru la drumul de la cota 333.

La **11 septembrie** 1917 regimentul face marș de la *Poienele Renghei* la *Dealul Bodeiu*.

12 septembrie marș până în comuna *Sihastru*.

13 septembrie marș până în comuna *Nârtești de jos*.

Aici în *Nârtești* Regimentul 48/49 Infanterie începe reorganizarea unităților, primind oameni de la centrul de instrucție al Armatei I-a pentru umplerea golurilor.

Se începe instrucția și școlile în corp și se trimit ofițeri și trupă la centrul de instrucție **Huși** pentru specializări.

Se iau măsuri pentru iarnă, amenajându-se locuințele locuitorilor ce erau destinate a servi trupei și construindu-se barăci, grajduri și silozuri.

Se înființează o școală pentru comandanții de companii pe brigadă, sub conducerea căpitanului francez Mahieux.

La **3 decembrie** 1917, batalionul II-lea sub comanda d-lui maior Mateescu Ion îmbarcându-se la *Berhești* pleacă cu destinația *Bumbota Fălci* fiind gata, la nevoie, să treacă la *Leova*, în Basarabia, pentru a împiedica devastările rușilor.

La **10 decembrie** 1917 conform ordinului circular al Marelui Cartier General regimentul 48/49 Infanterie cu batalionul I și al II-lea prezente se pune în marș de la *Nârtești* la *Pogonești*.

Pe zona de refacere, la *Nârtești* se lasă un ofițer și 53 de soldați pentru paza cantonamentului și furajelor rămase.

De la *Pogonești* regimentul pornește a doua zi ajungând la *Ciocani* unde, după ce **se pune sub ordinele Diviziei 2 Cavalerie**, se împarte astfel:

- Batalionul I sub comanda maiorului Gealep cu reședința la *Căbești* având detașate: compania 3-a la *Pogonești*, 2 plutoane la *Stănești* și 1 pluton la *Corăești* unde se mai găseau și o baterie din Regimentul 23 Artilerie pusă la dispoziția Regimentului 48/49 Infanterie.

- Batalionul al III-lea sub comanda căpitanului Menica cu reședința la *Ciocani* având detașate: compania I la *Pogoana*, a II-a la *Fătăciuni*, iar a III-a la *Crângani*, la dispoziția regimentului.

- Compania I-a de mitraliere în întărire la Batalionul I, având 2 secții la *Căbești*, 1 secție la *Pogonești* și o alta la *Stănești*.

- Compania III-a mitraliere în întărire la Batalionul al III-lea cu 2 secții la *Crângu*, o secție la *Pogoana* și o alta la *Fătăciuni*.

- Batalionul al III-lea mai are la dispoziția sa 2 escadroane din Regimentul 6 Roșiori care se găsesc: unul la *Ivești* și al II-lea la *Zorleni Simila*.

Toate unitățile au misiunea de a împiedica devastările unităților și soldaților izolați ruși ce se scurg spre Prut și menținerea liniștei și ordinei.

Cu acest dispozitiv și această misiune a rămas Regimentul 48/49 Infanterie în cantonamentele indicate mai sus până la **8 ianuarie 1918**.

La **8 ianuarie** conform ordinului Armatei I, regimentul compus din cele 2 batalioane se adună la *Crângu*, pentru a se deplasa batalionul I la *Bosești*, iar batalionul al III-lea la *Untești*. În aceeași zi regimentul primește ordin de revocarea deplasării înapoiindu-se unitățile în vechile sectoare.

La **9 ianuarie** regimentul se adună iarăși la *Crângu* și se pune în marș spre gara *Bârlad* unde se îmbarcă la ora 3 dimineața.

10 ianuarie 1918. La ora 13 regimentul debarcă în gara *Fulgerești* și se pune în marș cu destinația *Oancea* unde se pune sub ordinele Diviziei 13. Aici a sosit în aceeași noapte și batalionul al II-lea.

Ocupația militară a Basarabiei.

Referindu-se la tabloul începutului de an 1918 în Basarabia, care se proclamase republică autonomă odată cu încheierea armistițiului pe frontul românesc, Constantin Kirițescu vorbește despre *debandada generală a armatei rusești*, Moldova, dar mai ales Basarabia, fiind *innecate de valurile cetelor de soldați desmățați, cari părăsiseră frontul și porniseră acasă, jefuind și devastând tot ce întâlneau în cale*⁵.

Urmare a deciziei politice de a interveni în Basarabia, amenințată de anarhia revoluționară rusă⁶, Marele Cartier General român ordonă ca 4 divizii române, între care și Divizia 13 Infanterie, să treacă Prutul cu misiunea de a *aduce rânduială și liniște în satele și târgurile basarabene*⁷.

Spre deosebire de misiunea Diviziei 11 Infanterie care

primise misiunea de a înainta spre Chișinău, Diviziei 13 Infanterie i-a revenit o *misiune mai îngrată*, aceea de a pacifica sudul Basarabiei, regiune locuită nu de moldoveni, ci de o populație amestecată, formată din bulgari, găgăuzi, ruși, cazaci și ucraineni, *regiunea cea mai înfestată de bandele bolșevice* și, în consecință, *cea mai ostilă*.⁸

Momentul este surprins de marele istoric⁹, astfel:

Divizia 13 română a primit, la 21 ianuarie (8 ianuarie, pe stil vechi – s.n.) însărcinarea importantă de a trece Prutul, spre a pune capăt svârcolirilor revoluționare, a asigura depozitele armatei și a pacifica regiunea prin ocuparea militară a Basarabiei de sud.

Cu trupe din divizia 13 se formează două detașamente. Detașamentul Prut, constituit dintr-un batalion din regimentul 48 infanterie cu artilerie și cavalerie, trece Prutul în ziua de 24 ianuarie (11 ianuarie, pe stil vechi – s.n.) pe la Vadul lui Isac și coboară spre sud, pe malul de răsărit al râului, ocupând satele și punând în siguranță podurile și vadurile; la 27 ianuarie (14 ianuarie, pe stil vechi – s.n.) detașamentul a ocupat Reni, faptele consemnate în cartea de istorie având acoperire 100% în mențiunile din arhiva regimentului. Iată datele.

Din arhiva regimentului.

11 ianuarie 1918. Conform ordinului Brigăzii 26 Infanterie, regimentul se împarte astfel:

- Batalionul I căruia i s-a alipit o baterie din Regimentul 23 Art., un escadron din Regimentul 5 Călărași și un escadron din Regimentul 6 cavalerie a pornit prin KAHUL, Basarabia cu destinația a curăța terenul de pe stânga Prutului de trupele ruse răsvrățite și a ocupa orașul Reni pentru a asigura comunicația dintre Reni și Galați, dezarmând atât populația civilă cât și bandele armate de soldați ruși.

- Batalionul al III-lea împreună cu o companie și o secție de mitraliere din batalionul II rămâne în Oancea, iar 2 companii și 3 secții de mitraliere ale batalionului al II-lea se pune în marș spre Kahul, cu aceeași misiune ca și batalionul I.

- Batalionul I în acest timp ocupă localitățile: Kirgany, Manta, Valea lui Isac, Bran, Vădeni, dezarmând atât populația civilă cât și trupele ruse ce se găseau cantonate în aceste localități.

La **12 ianuarie** Batalionul al III-lea trece și el de la Oancea la Kahul.

13 ianuarie 1918 Batalionul I ocupă satele Slobozia Mare, Chislița și Giurgiulești.

15 ianuarie o companie din Batalionul I cu o secție de mitraliere și un pluton de cavalerie ocupă satele: Cisme și Etulia, iar la **17 ianuarie** 1918 Batalionul I ocupă localitatea Reni, după care a dezarmat satele Karagaci și Kartal stabilind la Kartal un pluton cu 2 puști mitraliere pentru a împiedica trecerea bulgarilor, cari veneau după alimente. Plutonul de la Kartal a detașat o grupă la Satul Nou cu aceeași însărcinare.

Odată atins obiectivul inițial, la 18 ianuarie regimentul se pune în mișcare de la Oancea, având cu el numai ba-

talionul II și statul major, în timp ce Batalionul al III-lea de la Kahul se îndreaptă spre Bolgrad.

Practic, Regimentul 48/49 Infanterie a executat o manevră pe batalioane, cu două direcții de înaintare, prima, majoră, cu **Detașamentul Prut**, de securizare a malului răsăritean al Prutului, între localitățile Cahul și Reni, iar cea de-a doua, secundară, de asigurare a flancului stâng al **Detașamentului Prut**, între localitățile Cahul și Bolgrad.

Ulterior, în cea de-a doua fază, a dezvoltat manevra cu un detașament de valoare batalion întărit, pe direcția Bolgrad – Furmanca – Kilia.

Și acest episod este surprins în cartea lui Constantin Kirițescu¹⁰, care, referindu-se la modul în care marina fluvială a cooperat cu forțele terestre pentru ocuparea orașului Chilia, face mențiunea că *de pe uscat înaintează detașamentele Dragu și Rotaru (trei batalioane de infanterie, patru baterii de artilerie și cavalerie)*, fiind vorba de forțe din Regimentul 47 (col.Dragu) și 48/49 Infanterie (col.Alexandru Rotaru).

Din arhiva regimentului.

În Bolgrad rămâne numai Batalionul III-lea, iar restul regimentului, batalionul II și stat major, continuă marșul până la Kol Karacurt ocupând cu mici detașamente și Kol Szikerlyk-Kitay și Wichezch.

23 ianuarie marș de la Kol Karacurt la Kol Szikerlyk-Kitay de unde a doua zi pornește la Furmanca, iar de aici la Kilia de unde comandantul regimentului și statul major se întoarce la Bolgrad, rămânând în acel sector numai batalionul al II-lea.

Batalionul al II-lea după câteva operațiuni în jurul Kiliei a fost înlocuit de batalionul II din regimentul 47 Infanterie, iar el a intrat sub ordinele brigăzii 26 Infanterie luând garizoana la Ismail în ziua de **31 ianuarie 1918**.

Până la **16 februarie** 1918 batalioanele au menținut același sectoare, un dispozitiv în formă de triunghi, respectiv, Batalionul I la Reni, Batalionul II la Ismail, iar Batalionul III la Bolgrad, îndreptându-se din nou afirmația lui C-tin Kirițescu, *Prutul de jos e acum în mâinile române*.

Etapa finală a manevrei Regimentului 48/49 Infanterie în campania din sudul Basarabiei a fost determinată de necesitatea operativă de înlocuire a sectorului Regimentului 51 Infanterie. Astfel, în data de **16 februarie** batalionul I a fost schimbat la Reni de Batalionul III din Regimentul 21 Infanterie, și traversând dispozitivul de securitate al Batalionului III, este împins către nordul localității Bolgrad.

În data de **17 februarie**, Batalionul I sosit la Bolgrad, și a împărțit sectoarele subunităților astfel:

- 3 plutoane, 4 puști mitralieră și o mitralieră ocupă gara TraianWal;

- 1 pluton și 1 pușcă mitralieră, ocupă gara Taraclia;

- 1 pluton cu 2 puști mitraliere, ocupă gara Ceadârlunga, localitatea care reprezintă punctul extrem la nordul dispozitivului de securitate adoptat de regiment, adânc în inima Bugeacului tătăresc.

Denunțarea armistițiului.

Aproape în același timp cu intrarea Regimentului 48/49 Infanterie pe teritoriul Basarabiei, în cancelariile politicienilor se pregăteau tratativele de pace. După succesele diplomatice al Puterilor Centrale cu Ucraina și Rusia lui Troțki, cunoscute drept *Pacea de la Brest - Litovsk*, comandamentul Mackensen transmise invitația guvernului de la Iași de a participa, la Focșani, la noi tratative¹¹ menite a transforma termenii armistițiului, în acord cu noile împrejurări politice și militare.

Urmare a propunerilor germane, considerate ca fiind inacceptabile, după două ședințe ale consiliului de miniștri și un consiliu de coroană, guvernul național, Brătianu – Take Ionescu, a demisionat la 8 februarie 1918, lăsând locul *unui guvern necolorat politicește*¹², care să aibă înăuntrul țării concursul tuturor, neștirbit de nicio patimă politică, iar față de dușman să poată prelungi negocierile de pace, fără să fie suspectat din prima zi. A fost debutul pe scena politică a generalului Alexandru Averescu, impus de necesitățile dureroase ale momentului.

Nu vom intra aici în detaliile negocierilor de pace, întrucât nu fac obiectul articolului de față, cu toate aceste trebuie amintit că partea română s-a implicat în acest dureros și complicat proces la cel mai înalt nivel¹³, protestând de fiecare dată față de condițiile excesiv de grele, ce implicau, printre altele, cedarea Dobrogei, rectificări de frontieră în munții Carpați și concesiuni economice.

În fața ultimatumului reprezentanților Puterilor Centrale, care ceruseră un răspuns oficial cel târziu până la 2 martie 1918 (*stil nou – s.n.*), ora 12, copleșit de responsabilitatea deciziei, regele Ferdinand a convocat în data de 2 martie 1918 un nou consiliu de coroană, care, după îndelungi deliberări, a transmis în seara aceleiași zile acceptarea termenilor impuși.

Era prea târziu; pentru întârzierea de câteva ore reprezentanții Puterilor Centrale *au denunțat armistițiul*, trupele reintrând în stare de beligeranță.

Iată cum este consemnat momentul **în arhiva regimentului**:

La **18 februarie** 1918 (*stil vechi – s.n.*) denunțându-se armistițiul, Batalionul I compus din o companie și 3 secții de mitralieră, 2 plutoane din (*Regimentul – s.n.*) 5 Călărași și o baterie din Regimentul 23 Artilerie sunt trimise pentru a face paza malului stâng al Dunărei.

Batalionul își împărțește forțele astfel:

- un pluton de infanterie cu 2 puști mitralieră în localitatea *Mănăstirea Terapontia*;
- 1 pluton și jumătate la *Kol Satunova*. Grosul forțelor rămâne la *Kol Barta*.

Demobilizarea.

Consecință a păcii preliminară de la Bufta, prin care România se obliga să demobilizeze imediat cel puțin 8 divizii, proces aflat sub conducerea comună a comandamentului Grupului de armate Mackensen și a Marelui Cartier General român, demobilizarea a dat posibilitatea ofițerilor și soldaților rezerviști, în special celor originari

din Muntenia să se întoarcă la vatră, în teritoriul ocupat.

Au fost păstrate cu efective de război diviziile de dincolo de Prut, ce asigurau stabilitatea Basarabiei, precum și un număr de 8 divizii din Moldova, cu efective mai reduse, nucleul armatei române, renăscute din propria cenușă, care va participa la glorioasa campanie a anului 1919, de cucerire a Ardealului și ocupare a Budapestei.

Demobilizarea și întoarcerea la vatră a celor ce luptaseră nebiruiți pe văile Troțșului și a Siretului, este descrisă de Constantin Kirițescu¹⁴ ca *un șir de formalități care jigneau și umileau pe glorioșii luptători*, siliți a trece prin mai multe etape - dezarmare, vizită corporală, despăduchere – urmate de marșuri lungi, sub escorta gărzilor germane și de predare a uniformelor către autorități.

În acest context, dispozitivul Regimentului 48/49 Infanterie în sudul Basarabiei a fost restructurat, astfel că, succesiv, forțele acestuia au fost redислоcate pe malul drept al Prutului, la nord de Galați, în zona localităților *Șivița, Tătarca și Ijdileni*.

Din arhiva regimentului.

La **1 Martie** batalionul I se reîntoarce la *Bolgrad* de la *Kol Barta*. Batalionul al II-lea părăsește și el la 6 martie 1918 garnizoana *Ismail* întorcându-se la *Bolgrad*.

La **7 martie** 1918 regimentul 48/49 Infanterie mai puțin compania 1-a care rămâne neschimbată la *Kol Curci* și un pluton din compania 2-a rămas la *Ceadâr Lunga* s-a pus în marș de la *Bolgrad* cu destinația *Tătarca, Șivița și Ijdileni*, jud.Covurlui.

8 martie 1918 regimentul se află astfel cantonat: batalionul I la *Tătarca*, batalionul II-lea și statul major la *Șivița*, iar batalionul III-lea la *Ijdileni*.

Aici se execută demobilizarea regimentului, ofițerii și trupa părăsind *Șivița* și trecând în teritoriul încă ocupat de inamic în două detașamente conduse de ofițeri activi.

Primul detașament compus din 30 ofițeri și 1247 oameni de trupă a plecat din *Șivița* la **11 martie**, ora 6^{1/2}, iar al II-lea compus din 25 ofițeri și 881 trupă la ora 12.

Regimentul 48/49 Infanterie, demobilizat are de la **14 Martie** numai 3 companii:

- Compania 1^a compusă din oameni proveniți din Regimentul 48 Infanterie;
- Compania 2^a compusă din oameni proveniți din Regimentul 49 Infanterie;
- Compania de mitraliere compusă din 6 piese.

Așa stă Regimentul 48/49 Infanterie până la 28 martie 1918 când, conform ordinului Marelui Stat Major nr.20828/918, comunicat cu al Diviziei 13-a nr.8354/918, regimentul se dezdoește (*se desparte – s.n.*) formând două regimente distincte, Regimentul 48 Infanterie și Regimentul 49 Infanterie – unindu-se în același trup fiecare din regiment cu părțile lor sedentare.

La **1 aprilie** 1918 Regimentul 48 Infanterie începe a se administra separat având garnizoana stabilită la *Șivița*.

În ziua de **9 aprilie** 1918 a sosit în *Șivița* partea sedentară a regimentului și cercul de recrutare care conform ordinelor din momentul contopirii cu părțile sedentare, a trecut sub comanda regimentelor.

Se începe și demobilizarea oamenilor sosiți de la partea sedentară, demobilizare care ține mult timp, făcându-se pe măsura ce oameni soseau din detașări.

La **24 aprilie** Regimentul 48 Infanterie trece pe picior de pace, încheindu-se pacea de la București.

Pacea de la București.

Urmare a demisiei guvernului Averescu, căruia i se imputa că nu rezistase pretențiilor germane și nu prelungea cât mai mult tratativele, grăbindu-se să accepte condițiile impuse¹⁵, regele Ferdinand a numit pe Alexandru Marghiloman, care prin *mlădiere politică și oportunism* știuse să se ferească de atitudini prea intransigente¹⁶, să negocieze pacea.

Alexandru Marghiloman, una dintre cele mai mari personalități politice pe care le-a dat Buzăul, era la acel moment, după cum îl caracteriza Constantin Kirițescu¹⁷, *singurul om care în această împrejurare putea să aducă țării serviciul de a ușura o parte din greutățile ce i se puneau pe umeri, prin îndemânarea lui cunoscută și prin creditul de care se bucura pe lângă dușmani, și care avea, conform opiniei aceluiași istoric, o misiune de sacrificiu legată de o grea răspundere în fața istoriei.*

Pacea de la București, impusă de Puterile Centrale a fost semnată la 7 mai 1918 în palatul Cotroceni, iar în urma acestui act politico-militar România înceta a mai fi un stat independent. Armata Română era ca și desființată, Dobrogea și crestele Carpaților, pe toată întinderea lor, luate de bulgari și de unguri, *starea de război devenea stare de ocupație*, României revenindu-i sarcina de a susține trupele străine staționate pe teritoriul ei. Țara era aservită economic și financiar, izolată de restul Europei.

Un ilustru ziarist francez¹⁸ scria în ziarul *La Victoire* un articol emoționant despre acest moment:

Oricât ne-am fi așteptat la această catastrofă, nouătea va fi primită astăzi de toți Aliații, și în special de noi, cu o vie durere. România n-a fost bătută de germani, ea le-a fost predată, cu mâinile și picioarele legate, de revoluția rusă. Printr-un exces de scrupuluri, învingătorii i-au lăsat independența nominală.

Încercuită, încătușată, România încetează, din ziua de astăzi, a mai fi o țară independentă. Ea devine un stat vasal al Pangermaniei.

Aceasta este recompensa României pentru gestul măreț care, în vara anului 1916, a făcut-o să se arunce în vâltoare..

Aceasta e răsplata iubirei ei pasionate pentru Franța, marea soră latină, a cărei dragoste a contribuit pentru o bună parte la intrarea sa în luptă de partea celor cari se sbăteau pentru drepturile popoarelor ...

Cu toată atmosfera tensionată din țară, dincolo de lipsurile cu care se confrunta populația, sărăcită, înfometată spoliată de forțele de ocupație, situația Regimentului 48 Infanterie Buzău nu se schimbă semnificativ. Aflat în dispozitiv la nord de Galați, gata să intervină peste Prut, dacă situația ar fi impus acest lucru, Regimentul 48 Infanterie Buzău, deși cu efective reduse, făcea parte dintre unitățile menținute prin efectele tratatului de pace.

Din arhiva regimentului.

În ziua de **3 iunie** 1918, conform ordinului Ministerului de Război, cercul de recrutare, îmbarcându-se la *Frumușița*, a plecat în garnizoana Buzău.

La **16 iunie** Regimentul 48 infanterie a ieșit de sub comanda Brigăzii 26 Infanterie și a intrat sub ordinele Brigăzii 35 Infanterie care e formată din Regimentul 48 și 49 Infanterie sub comanda d-lui general Stămbulescu.

La **1 august** comandantul Regimentului dl. colonel Rotaru Alexandru fiind mutat în Regimentul 16 Suceava, lasă comanda Regimentului D-lui Maior Mateescu Ioan, care a o ține până la **12 septembrie 1918** când se prezintă Dl. locotenent colonel Cociăș Vasile.

Ulterior, când situația politico-militară a luat o întorsătură neașteptată, datorită succeselor Antantei pe frontul de la Salonic, și o forță expediționară aliată, sub conducerea generalului Berthelot, marele prieten al României, se apropia de Dunăre, a fost decretată mobilizarea generală.

Capacitatea combativă scăzută pare să fi fost principalul motiv pentru care odată cu decretarea mobilizării¹⁹, moment în care toate comandamentele, corpurile și serviciile au trecut pe picior de război, urmând ca efectivele să se completeze cu oamenii de la vatră, până la contingentul 1894 inclusiv, regimentul nu a mai primit sarcini operative.

Prin decretul regal nr.3179, regele Ferdinand se adresa Armatei:

OSTAȘI!

Ora mult așteptată de toată suflarea românească și îndeosebi de voi, vitejii mei ostași, a sunat în sfârșit după o lungă și dureroasă așteptare.

Trecerea trupelor aliate peste Dunăre ne impune ca o sfântă și patriotică datorie să luăm iarăși arma în mână ca să izgonim împreună cu ele pe vrăjmașul cotropitor din țară și să aducem liniște populației asuprite.

Regele vostru vă cheamă din nou la luptă ca să înfăptuiți visul nostru de atâtea veacuri: Unirea tuturor Românilor pentru care în anii 1916 -1917 ați luptat cu atâtea vitejii.

Sufletele celor căzuți pe câmpul de onoare vă binecuvântează pentru această ultimă sfortare; privirile credincioșilor noștri aliați sunt îndreptate cu dragoste și încredere și cu dragoste spre Țara noastră și fiii ei, camarazii noștri din de armă din biruitoarele armate, francezii și englezii care vin în ajutorul nostru, cunosc vitejia voastră de la Oituz, Mărăști și Mărășești; arătați-le că că timpul de așteptare n-a putut să slăbească brațul ostașului român. Frații noștri din Bucovina și Ardeal vă cheamă pentru ultima această luptă ca prin avântul vostru să le aduceți eliberarea din jugul străin. Bituința e a voastră și viitorul va asigura întregului neam românesc viața pașnică și fericită.

Înainte deci cu vitejia strămoșească! Dumnezeu este cu noi!
Ferdinand.

Regimentul 48 Infanterie a trecut pe picior de război²⁰; în vederea acestei mobilizări și pentru completarea efectivelor s-au vărsat de Divizia 13-a de la coloana III Trăsuri, 93 oameni de trupă.

Mobilizării i-a urmat, chiar a doua zi, ordinul Marelui Cartier General român nr.91²¹, privind încetarea ostilităților ca urmare a acceptării de către comandamentul Mackensen a condițiilor de armistițiu, trupele române primind ordin a se opri pe linia atinsă de capetele lor de colană, până la noi ordine.

După acest moment, nu mai sunt consemnate evenimente semnificative în arhiva regimentului; în baza ordinului ministrului de război nr.22327/1918, după ce un detașament de 30 de soldați conduși de un ofițer a fost trimis la Buzău spre a curăți și a repara cazarmile, în ziua de **23 decembrie** Regimentul 48 Infanterie, care își trimisese pe căile ferate aproape toată gospodăria, se pune în marș sub comanda colonelului Botez Alexandru, părăsind *Sivița*, și pe șoseaua *Galați-Brăila*, pornește la *Buzău*, unde sosește în seara zilei de 25 decembrie, stabilindu-se în cazarmile proprii.

După 30 de luni de lipsuri și suferință, pentru Regimentul 48 Infanterie Buzău, Marele Război se sfârșise.

În loc de epilog.

La data de 1 august 1918 colonelul Alexandru Rotaru a fost mutat de la Regimentul 48 Infanterie Buzău, care se găsea cu efectivele mult reduse prin demobilizarea a peste două mii de oameni, la comanda Regimentului 16 Infanterie Suceava, dislocat pe frontiera cu Austro-Ungaria, ca o recunoaștere a unei înalte ținute morale, a meritelor sale de ofițer și comandant.

Colonelul Alexandru Rotaru a fost cel care reorganizase și transformase, alături de consilierul militar francez, căpitanul Mahieux, rămășițele Regimentului 48 Infanterie Buzău din toamna anului 1916, în unitatea care avea să lupte la *Răzoare*, *Muncelul* și în sudul *Basarabiei*.

Cu ocazia plecării, acesta înscrie în Ordinul de Zi pe unitate nr.98, un emoționant mesaj de rămas bun adresat Regimentului 48 Infanterie Buzău, mesaj pe care îl consider cel mai nimerit epilog al acestui articol:

IUBIȚI CAMARAZI

În grele momente am avut cinstea de a fi chemat să comand acest regiment, atunci când toată atmosfera ce ne înconjură respira jale atât din cauza boalelor cât și a nenumăratelor lipsuri. Mi-a trebuit să găsesc inimile voastre oțelitate pentru ca să înfrunte toate aceste nevoi și să ne și pregătim cu folos pentru lupta cea mare din a doua perioadă a campaniei.

Vă aduceți cu toții destul de bine aminte de munca încredințată în Deleni.

*Onoare vouă vrednici ostași ai Regimentului 48/49 Inf. căci intrând în grelele lupte de la *Blehani*, *Cosmești*, *Răzoare*, *Mărășești* și *Muncelul* ați dovedit că dacă știți să îndurați nevoia, știți în același timp să fiți printre primii luptători ai Diviziei și deci ai armatei.*

Cum vedeți împreună cu voi am trecut momentele cele mai grele pe care un ostaș le poate avea în viață, dar și cele mai înălțătoare pentru mine, căci prin voi am câpătat recompensele cele mai frumoase pe care le-ași fi putut dori așa că astăzi când din ordin trebuie să vă pă-

răsesc, fiind numit comandant al Regimentului Suceava Nr.16 cu inima strânsă de durere trebuie să mă despart de dragii mei viteji de care mă leagă cele mai frumoase amintiri ostășești.

Primiți deci din partea mea cele mai calde mulțumiri pentru sentimentele de înalt patriotism de care ați dat dovadă, cât și pentru dragostea și ascultarea de care sunt mândru că mi-ați arătat.

Fiți neconținut gata pentru realizarea idealului nostru pentru care s-a risipit atâta sânge și nu cruțați nici un dram de oboseală în munca ce trebuie să desfășurăm căci momentele mari se apropie.

Numai atunci când vom putea să ne îndeplinim idealul vom putea scăpa de toate nenorocirile care ne stăpânesc astăzi.

Recomandându-vă acum la despărțire cinste și curățenia sufletească de care orice bun român trebuie să fie stăpânit, mă despart de voi cu tot regretul și rugând pe domniile ofițeri care sunt călăuzele trupei în meseria armelor a nu pune nici unul mai puțină dragoste de muncă de cât v-am arătat eu, vă zic la revedere pe câmpul datoriei ori când și ori unde țara va avea nevoie de noi

Să trăiți iubiți camarazi ai Regimentului 48 Infanterie.

Peste numai un an de la acest mesaj colonelul Alexandru Rotaru defila pe câmpul datoriei, în fruntea Regimentului 16 Infanterie Suceava, prin fața Parlamentului din Budapesta. Țara avusese, din nou, nevoie de el.

NOTE:

¹ C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916–1919*, Ed. Casa Școalelor, București 1927, vol.III, p.30.

² Idem

³ Idem

⁴ Idem, p. 31

⁵ Idem, p. 81

⁶ Idem, p. 86

⁷ Idem, p. 87

⁸ Idem, p. 93

⁹ Idem, p. 94

¹⁰ Idem, p. 101

¹¹ Idem, p. 217

¹² Idem, p. 221

¹³ Idem, p. 226

¹⁴ Idem, p. 265

¹⁵ Idem, p. 231

¹⁶ Idem, p. 232

¹⁷ Idem, p. 233

¹⁸ Gustave Herve, articol intitulat *Pauvre Roumanie!*

¹⁹ Centrul de studii și păstrarea arhivelor militare istorice, Pitești, fondul R.48 Infanterie, dosar nr.836, fila 1-19;

²⁰ Idem, dosar nr.11, fila 135;

²¹ Idem, dosar nr.836, fila 1-19.

„Unde sunt cei care nu mai sunt”

- file din drama armatei regale române -

----- Emil Niculescu

Lotul „Pajura Neagră”

Teodor Duțu s-a născut, la Buzău, în 8 mai 1923, lunatic și de o vârstă cu Ion Caraion, și a început să-și însemneze memoriile de carceralitate, la vârsta de 70 de ani („După 50 de ani. Amintiri despre cei care nu mai sunt”, 2 vol., Buzău, Editura „Alpha MDN”, 1999, 302 +290 p.), nu fără teama că, *dacă uneori din aceste pagini se va degaja uneori un abur de părelnică ranchiună, sau dacă, alteori, printre cuvinte, se vor strecura fărâme de suflet strepezit, sub un destin prea amar și nedrept, aceasta se va datora doar neputinței mele de a mă preface a fi mai creștin decât sunt.* N-a avut timp să testeze reacțiile provocate de cartea sa, s-a stins din viață, în decembrie 1999, înainte de lansarea cărții, ce aco-peră numai cinci din cei nouă ani de detenție.

Fiu de ceferist, urmează Liceul „B.P. Hasdeu”, într-o promoție cu Stelian Diaconescu, viitorul scriitor și deținut politic Ion Caraion, apoi îmbolnăvindându-se de plămâni, ia bacalaureatul la Liceul „D. Bașotă” din Brașov, unde este coleg cu prozatorul Constantin Țoiu; termină Facultatea de Drept din București, este ajutat de fruntași penenți să intre în poliția judiciară și să fie transferat la Buzău, tocmai când partidul țărănist fusese scos, după înscenarea de la Tămădău, în afara legii.

Legat sentimental de discipolii locali ai lui Iuliu Maniu, nu se dezice de ei în timpul prigoanei comuniste și, împreună cu alți prieteni (Tică Vrapciu, mort la canalul Dunăre-

Teodor Duțu, septembrie 1946

Marea Neagră, după trei ani de detenție, Ion Chirulescu, Matei Viciu etc.), intră în vizorul Siguranței infiltrată de oamenii noii puteri „populare”. Aceștia căutau să decapiteze orice împotrivire față de regimul adus pe tancurile sovietice și erau ajutați să o facă chiar de viitoarele lor victime, între care *patru puștani inimoși și îndrăzneți, mari amatori de filme franceze cu maquis-uri, (care) din spirit de imitație sau din teribilism sau poate ceea ce li se părea lor că e patriotism, s-au constituit în grup de rezistență împotriva comunismului: Popescu Stelian- fiul unui colonel, Vasiliu Paul – fiul unui căpitan, Șogodel Alexandru – fiul unui funcționar la primărie și Bogaciu Gheorghe – fiul unui grefier, elevi în anii V-VI la „Hasdeu”, implicați mai apoi în procesul „Pajurei negre”. Ca un me-*

mento, memorialistul mărturisitor, în pofida suferințelor de tot felul hărăzite de pușcării, previne asupra atitudinii sale, neschimbate până la senectute: *Niciodată în istoria țării noastre (dacă nu în istoria lumii) n-a fost pedepsită mai crunt, mai fără milă curățenia sufletească a copiilor, și nevinovatul entuziasm patriotic al tinerilor unei întregi generații, ca în această perioadă de instalare a comunismului în România. Oricât de mici și neînsemnate ar părea acum, la o analiză rece, faptele și nefaptele lor, nimeni nu le poate pune la îndoială gândurile bune pe care le-au avut (atunci) când au făcut ceea ce au făcut sau de cele mai multe ori n-au apucat să facă.*

Începând cu 23 martie 1948, în două zile și trei nopți, aveau să fie arestați cei care, „orchestrați” de turnători și informatori, alcătuiau numita organizație subversivă, încadrată, datorită a o mie de cartușe (calibrul 9 mm. scurt), dirijate către ea, ca grup *paramilitar și terorist*. Comisarul Teodor Duțu va afla despre sosirea în penitenciarul județean, rând pe rând, a colonelului Balotescu, comandorului Titi Niculescu, locotenentului aviator Titi Barbarău, negustorului Panaitescu, aviatorului Vali Cârliștea, elevilor Tudoroiu Gicu, Stoicescu Teodor, Neagu Dumitru, Dobrescu Xenofon, Mihăilă Gheorghe, Paul Vasiliu, Părvulescu Nicolae, Bogaciu Gheorghe, Alexandru Șogodel, profesorului Paul Spirescu, căpitanului Cristian Vasiliu (tatăl lui Paul Vasiliu), Niță Iulian, Niță Gheorghe, colonelului Eftimie Popescu, fost comandant al Regimentului 7 arti-

lerie Buzău, comandorul Vasile Sidon, unor fruntași P.N.Ț. și P.N.L. – Costel Mihăilescu, generalul Alexandru Nicolici și Mircea Brădeanu. Sunt trimiși, pe 29 martie, în arestul Siguranței Generale, la București; acolo mai aștepta sublocotenentul de aviație Traian Macovei, care fusese arestat în legătură cu grupul colonelului Tobă Ion (poreclit „Hatmanul”, ofițer de cavalerie, prieten intim cu celebrul Scorzeny) care deși era de la Focșani, avusese ultimul domiciliu la Buzău.

Procesul lotului „Pajura neagră” s-a judecat pe 24 iunie, la Uranus, ziua Drăgăiciei de la Buzău, un bălci oferit membrilor grupului de către magistrații militari ai Curtii Marțiale. Dosarul, în forma lui finală, cuprindea 47 de incriminații, cu vârste cuprinse între 17 și 52 de ani – generalul Alexandru Nicolici (condamnat la 2 ani de închisoare, dar mort, după expirarea acesteia, în 1953, la colonia de muncă de la Capul Midia), acuzați a se fi reunit să provoace atentate și acte de sabotaj și să mențină opinia publică într-o atmosferă ostilă regimului comunist. Pedepsele, în afară de șase achitări, variau între 20 de ani de muncă silnică - aviatorul Mircea Romeo Robovici, în vârstă de 24 de ani - și 4 luni cu suspendare – eleva Caloenescu Marcela, de 18 ani. Între pedepsiți se numărau: aviatorii: Valeriu Cârliștea, Iulian Niță, Nicolae Ghiță, cpt. Cristian Vasiliu, lt. Ion Georgescu și col. Nicolae Balotescu

Fusese „atașat” „Pajurei negre” și avocatul Dumitru Dem. Iliescu, comandant legionar, scriitor, pe care memorialistul îl va reîntâlni, la Aiud, bombănind prin curtea închisorii versuri de detenție: *E soare de jar, dar inima-i sloi, /Iar noi, ca și hoții-n convoi/Pășim trist, câte trei, câte doi./Deși nu ne-au pus nici un lanț la picioare,/Târșim năclăiți de-ndoieli și sudoare/Nici unul din noi n-a furat, n-a ucis/Osânditu-ne-au doar pentr-un vis.*

Ofițeri în gulagul românesc

Comisarul Teodor Duțu a fost condamnat la zece ani de temniță, fără grațiere, pentru „favorizarea” infractorului(...) acțiuni în favoarea unor organizații politice paramilitare,... și deținerea ilegală de arme (pistolul de ofițer de poliție). Cumulați, anii de detenție dedicați lotiștilor trec, cu puțin de două sute patru, adică două veacuri; în realitate timpul efectiv de pușcărie s-a dilatat, pentru cei mai mulți, cum a fost și pentru generalul de brigadă Alexandru Nicolici, fost comandant al Regimentului 7 artilerie

Buzău (n. 1892, m. 30 ianuarie 1953 n.m.), cel pe care memorialistul îl reține pentru optimismul deseori infantil și ca autor al glumelor nevinovate pe care le provoca, în ciuda mizeriei instalate pe capul nostru; astfel, îl saluta pe poetul Radu Gyr, ceremonios: - Am onoarea, domnule pro-so-fer, după care, drept represalii, se răspundea: -Bună dimineața, domnule Co-li-nici. În pofida unei ahtieri după zvonuri „de bine”, provocări lansate în special de aparatul de propagandă al torționarilor și caraliilor, pe general sărbătorile de Crăciun ale anului 1953 n-aveau să-l mai prindă în viață.

În peregrinările mele prin penitenciare dar mai ales la Aiud – notifică Teodor Duțu - , am cunoscut peste 40 de generali (tot ce avusesse armata română mai bun și mai valoros) și de 7-8 ori mai mulți colonei.(...) Eu am văzut întotdeauna în toți acești ofițeri, așa cum am mai spus, doar oameni mai în vârstă decât mine, care îndurau aceleași suferințe ca și mine, nu ca generali , ci ca oameni supuși deopotrivă cu ceilalți acelorași încercări, căroră le făceau față nu în raport cu gradele pe care le avuseseră, ci cu virtuțile omului din fiecare din ei.

Pe „hatmanul” Ion Tobă, memorialistul îl va întâlni, în 1955, între zidurile de la Gherla, unde îl precedase o faimă dintre cele mai contradictorii, datorată comenzii unor plutoane de represalii împotriva partizanilor din Rusia. Pe atunci, era, temperamental, sanguin, împins deseori în limitele colericului, era orgolios și intolerant cu lucrurile și oamenii care îi dis plăceau, fiind oricând în stare să aleagă, să adopte cele mai neașteptate și riscante atitudini (soluții) în orice situație s-ar fi găsit. Foarte inteligent și spontan, trecea drept un extraordinar om de acțiune, în stare să rezolve situații în care nouă inși din zece ar fi clacat. Era stăpânit, permanent, de un fel de dușmănie furioasă împotriva rușilor și se pare că această rusofobie a lui a fost cea care a determinat comportamentul său din timpul războiului în Rusia (Crimeea), după ce, în împrejurări pe care nu le cunosc, a ajuns să aibă chiar și comanda unei unități germane (zice-se chiar de SS).

La Jilava, camera-celulă 6 redus, se afla, încadrat în lotul (Nichifor) Robu-(Iatrate) Micescu (marele jurist interbelic), și generalul Vasile Crețoiu, condamnat la 10 ani închisoare, fără grațiere.

Închisorea de la Aiud concentra, la un moment dat, foarte mulți militari, dintre care majoritatea ofițeri superiori, de la colonel la general

de armată, celularul era de un fel de disciplină cazonă, ca într-un cantonament militar sau mai degrabă ca într-un lagăr de prizonieri militari. Ierarhiile erau riguros respectate și nu auzai ca salut decât „să trăiți domnule general”, când cel care saluta era un grad inferior, sau „am onoarea domnule general”, când cel care saluta era un general de brigadă, iar cel salutat unul de divizie sau de corp de armată. Această rigoare va suferi, în timp, unele derogări, în funcție de atitudinea, comportamentul avut când compăreau în procesele de la Tribunalul poporului, care îi condamnase pe criminalii de război sau de la Curtea Marțială, care condamnase pe cei cu activități anticomuniste în diverse loturi constituite după 23 august 1944.

Unul dintre exemple îl furniza generalul Macici, acuzatul nr.1 în primul lot de criminali de război, după lotul Mareșalului, fost comandant al corpului de armată de la Tiraspol, numit după atentatul de la Odessa. După aruncarea în aer a comandamentului româno german, devine, prin funcția ce o ocupa, comandantul interimar al acesteia și, în această calitate, primește de la Antonescu, telefonic, dispoziția de a ordona represaliile militare, lucru pe care îl și face, la ordinul verbal primit, transmite, tot oral, prin generalul Trestioreanu, ordin celor care l-au executat. În fața Tribunalului Poporului și a celor aproape 40 de inculpați, generalul Macici nu a avut, însă, tăria să-și recunoască ordinul dat lui Trestioreanu de a transmite eșaloanelor inferioare executarea. El a pretins că atunci când a preluat comanda (oficial sau formal), ordinul de represalii fusese deja dat și era în curs de executare. Generalul Trestioreanu, în această situație, și-a asumat el, conform codului onoarei militare, răspunderea; ambii, împreună cu alți 27 de învinuiți au fost condamnați la moarte, mai apoi, beneficiind de grațierea regală, pedeapsa

fiind transmutată în muncă silnică pe viață.

La Aiud, Macici, ardelean și educat în spiritul școlii militare germane – mândru și distant -, va suporta boicotul camarazilor de pușcărie, care-i condamnaseră atitudinea, în urma unui consiliu militar ad hoc. Generalul Macici, pe patul de moarte, agonizând, datorită unui flegmon în gât, în 1950, la Zarca fiind, spunea că nu poate să-și dea sufletul dacă Trestioreanu și ceilalți nu-l iartă. Ultimul care l-a iertat a fost Trestioreanu. A făcut-o ultimul, dar a făcut-o, iar Macici a murit îndată după ce i s-a comunicat iertarea.

La polul opus se afla atitudinea lui Dionisie Fotino, cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, licențiat în drept la Paris, comandantul legiunii de jandarmi din Transnistria, care, în fața completului de judecată, și-a exonerat subordonații de orice vină, pronunțându-se asupra acuzării acestora de crime de război: - Bine, dar au făcut-o din ordinul meu. Acolo a fost un război adevărat, nu unul de operetă, ei făceau parte dintr-o armată disciplinată și, dacă nu mi-ar fi executat ordinul, i-aș fi împușcat. Cota de respect și de dragoste a subordonaților față de Fotino era fără margini.

La Zarca, un număr de generali de artilerie, între care și generalul Nicolae Stoenescu (m. 2 martie 1959, în colonia de muncă de la Culmea, n.m.), „fondaseră” un cerc de matematică și un campionat de șah. Între 1948 și 1951, fostul comisar inventariază, la Aiud „efective” militare importante între care generalii: Dumitru Popescu (Codiță) - ministru de interne, Nicolae Stoenescu – ministru de finanțe, Constantin Pantazi – din 1942, ministrul de război, Gheorghe Jienescu – subsecretar de stat al aerului, Nicolae Șova – ministrul marinei, D. Popescu – ministrul lucrărilor publice, Tudose, Ghineraru, Topor – fost comandant al jandar-

mereriei, Antonescu, Anton, Constantin Eftimiu – ministru al lucrărilor publice în guvernul Sănătescu, Emilian Ionescu – fost comandant al gărzii regale; coloneii Murgescu – fost comandant al lagărului de evrei de la Vapniarca, Odăgescu, Petală, Sachelarie Teodorescu, Eugen Plesnilă, Gheorghe Zlătescu – fost comandant al lagărului de la Târgu Jiu, Glavăț, Vlăsescu – care lucrase la cifru și lista co-boară, ierarhic, până la locotenentul Florin Ghineraru, fiul generalului, și unii subofițeri.

În diverse loturi, unele politice, mai figurau: generalul Pretoricescu (legionar), amiralul Horia Măcelariu, comandori de marină: Toma Matei, Condeescu, Eftimie, generalul Aurel Aldea –fost ministru de interne sub Sănătescu, comandorul Tudor Greceanu, căpitanul M. Tanțu – fostul comandant al grupului de parașutiști de la Băneasa, generalul Anton Marin (aceștia în lotul Miscării Naționale Române).

Generalul Constantin Pantazi

O observație a fostului caporal T.R. Teodor Duțu, asupra personalităților militare cunoscute în pușcărie se impune cu pregnanță: *menționez că, după nu prea multă vreme de trăit între marii comandanți ai armatei române, am ajuns să știu că acei care erau cu adevărat oameni de o valoare profesională și de mare caracter, erau cei care nu contestau pe nimeni și care – întâmplător sau nu – nici nu erau la rândul lor contestați de ceilalți.* Unul dintre aceștia a fost, fără puțință de tăgadă, generalul Constantin Pantazi, care, până la a-l întâlni în celulă, avea în acel an cinci ani de detenție, în care trecuse prin atâtea încercări grele, de la Lublianka rusească și tribunalele poporului (vorba colonelului Ispopescu – care popor?) trecând prin Jilava, unde și-a așteptat până în ultima clipă execuția. Delicat și comunicativ, disprețuia însă pe față

pe cei ajunși în suferință, care nu-și mai purtau crucea cu demnitate. (...) Era un om rezonabil în tot ce făcea și era clar că se preocupa să nu îngreuneze viața celor cu care împărțea celula, indiferent cine erau aceia. (...) Suporta mizeria cu îndârjirea mândră a unui spartan, și cu resemnarea înțeleaptă a unui stoic.

Aici lucrurile nu par a fi bătute în cuie, există nuanțe în ce privește enduranța la o situație cu totul excepțională, care ține cumva de „rezistența materialelor”, de un coeficient ce nu e constant pentru toți cei supuși unei astfel de probe; Virgil Nemoianu referindu-se la „victime și vinovați” („Convorbiri literare”, nr. 7, iulie 2012, p. 17) notează: *Pușcăria comunistă nu era una normală (ca să nu mai vorbim de penitenciarul norvegian din ziua de azi, unde condițiile de trai depășesc cu mult nivelul mediu din „lumea a treia”, chiar și pe cele din Europa de Est, de pildă). Nu: era iad. Rezistența în condiții de iad diferă de la persoană la persoană, ea nu intră sub jurisdicția etică a normalității. În nici un sistem etic eroismul nu este o virtute obligatorie.*

Faptul că Teodor Duțu era cam de vârsta fiului său, locotenentul Ion Pantazi, pe care nu-l mai văzuse de 2-3 ani, și nu mai avea nici o știre despre ai lui, i-l apropia, motiv pentru care îi împărtășește credința că *fiul său nu va ști și nu va putea să suporte multă vreme închisoarea de afară și că până la urmă va ajunge în cea de aici, dinăuntru zidurilor.* Presimțirea i s-a adevărit, memoriile de reclusiune politică ale locotenentului (*Am trecut prin iad*, Sibiu, Editura ???, 1993) au fost editate inițial în Occident devenind încă un capitol la dosarul golgotei la care a fost supusă, după 1944, armata.

Apropiat a lui Ion Antonescu, a fost arestat odată cu mareșalul și predat, împreună cu grupul, la 31 august, rușilor; după unele „stații” prin apropierea Moscovei, după

tentativa lui Antonescu de a se spânzura, la 17 iunie 1945 au fost mutați la închisoarea N.K.V.D-ului, Lubianka, unde se aflau generali germani, japonezi, români, iar el a avut aproape convingerea – dintr-o anumită împrejurare – că erau și francezi și chiar englezi și americani. Toți erau supuși unor permanente anchete, urmărindu-se obținerea din partea lor a unor declarații de importanță istorică. (...) Diferitele moduri în care generalului, în captivitate, i se impunea să

Generalul Constantin Pantazi.

recunoască faptul că războiul României contra U.R.S.S. a fost un război nedrept, de cotorpire, Pantazi răspundea că *singurul unghi din care el a privit întotdeauna acest război este doar cel îngăduit de educația sa partitocă și militară, unghiul ofițerului de carieră, a cărui existență nu este justificată decât de rosturile de apărare a țării sale, ori de câte ori acesta o cere. (...) În ceea ce privește recunoașterea că Basarabia și Bucovina ar fi pământuri rusești, Pantazi l-a întrebat pe anchetatorul său de ce rușii i-au permis lui Ștefan cel Mare să zidească cetăți de apărare românești tătarilor, a cazacilor și a polonezilor pe teritoriul lor și unde erau ei când domnitorul Moldovei,*

cuprinsă între Carpați și Nistru, se luptase cu tătarii din Crimeea care ajunseseră să stăpânească în afara acestei peninsule și sudul Ucrainei și parte din Bugeacul basarabean.

Spre a completa evocarea lui Teodor Duțu, amintim că fostul ministru de război a fost transferat, la 10 august 1957, la penitenciarul din Râmnicu Sărat, unde a decedat la 23 ianuarie 1958. Despre acest final de detenție și viață există depozițiile lui Corneliu Coposu, întemnițat tot acolo, care arăta că era *pușcărie monocelulară. Fiecare deținut fiind singur în celulă, nu avea deloc lumină naturală, iluminarea era asigurată de un bec de 15 w., iar în timpul iernii nu se făcea încălzirea celulei.* Singurul avantaj, dacă se poate numi așa era lipsa înjurăturilor, fiindcă *gardienii care ne păzeau nu erau români, vorbeau o limbă stranie, asiatică, nu erau nici slavi, erau un fel de kirkizi, turkmeni (...)* de un neam străin, niște brute, care nu știau cu cine au de a face. Nu știu ce idei aveau ei despre noi, dar, probabil, pentru ei eram doar niște cifre și pentru menținerea ordinii aplicau ca metodă de disciplinare a deținuților bătaia. *Intrau în celulă, 4-6 gardieni gealați din aceștia înarmați cu bastoanele și băteau pe toți deținuții, pe rând, fără nici o justificare, până caădeam jos* (Corneliu Coposu, *Dialoguri cu Vartan Arachelian*, Editura „Anastasia”, 1991, p.95-97).

În zona de jos a galeriei militarilor figurau coloneii Sachelarie Teodorescu, din jandarmerie, cel care-l arestase pe șeful S.S.I., Eugen Cristescu, D. Captaru, din Divizia „Tudor Vladimirescu” și Eugen Plesnilă, un trio de supremă ticăloșie, turnătorii colegilor de detenție. Stigmatul pe care memorialistul li-l aplică este, încă o dată, învederat cu scrupulozitate: *Eu am văzut întotdeauna în toți acești ofițeri, așa cum am mai spus, doar oameni mai în vârstă decât mine,*

care îndurau aceleași suferințe ca și mine, nu ca generali, ci ca oameni supuși deopotrivă cu ceilalți acelorași încercări, cărora le făceau față nu în raport de gradele pe care le avuseseră, ci cu virtuțile omului din fiecare din ei.

Este, până la urmă, vorba și de așa-numita „rezistență a materialelor”, nu toți erau croiți din aceeași plămadă și criță. Colonelul Mihai Gheorghiu, trecut bine de 70 de ani, fost în cavalerie, aflat încă de la începuturile sale în serviciul de spionaj militar, în care calitate făcuse parte din misiunile militare de pe lângă diverse ambasade ale țării, îndeosebi la Paris și Londra, pretindea că pedeapsa de doi ani, pe care o executa el, îi fusese atribuită prin confuzie, nu avea comun cu făptuitorul decât numele, adevăratul vinovat avea 35 de ani. Totuși, nu contesta sentința, dintr-un dublu considerent: - *Ce, sunt prost, eu tot stau închis fiindcă am fost cine am fost. Dacă între timp îi execut tizului meu condamnarea, el va apărea în viitor la cazier cu pedeapsa executată. Când eu am să ies, am să-l pun să-mi plătească cu vârf și îndesat și sunt sigur că o s-o facă, fiindcă, oricum, pentru doi ani de libertate, oricine are (și el are) plătește oricât. Acesta va fi venitul, afacerea care-mi va asigura bătrânețea. Deștept, nu? N-a apucat să-și valorifice „investiția”, decedând.*

Nu era singurul care înfrunta la o vârstă înaintată represaliile politice comuniste, mărturiile lui Corneliu Coposu atestă un alt record în materie: *Îmi amintesc că după ce am ajuns prima dată la Jilava și-a făcut intrarea în celulă un om care semăna foarte bine cu scheletele din muzeele de anatomie; nu auzea foarte bine, era foarte bătrân și întrebat de șeful celulei câți ani are, a răspuns foarte senin că peste 10 zile împlinește 100 de ani. Era un fost general, arestat de curând pentru că în 1919 scrisese o broșură cu titlul „Nistru, fluviu româ-*

nesc” și acum suporta consecințele acestei opere istorice. Era generalul Zadic, armean de origine, care a intrat pe un cal alb în Chișinău, fiind cel care a comandat armata română eliberatoare; a murit cu două zile înainte de a deveni centenat. Basarabia era un subiect atât de inflamant încât tot ce era legat de ea era imprescriptibil.

Cei pe care memorialistul a „focalizat” mai mult în memoriile sale au fost din afara castei militare:

Teodor Duțu în vremea redactării memoriilor.

Istrate Micescu, marele jurist și excepționalul om de cultură, poezii Nichifor Crainic și Radu Gyr, pentru ale căror versuri de detenție a fost unul dintre reductabilii memoratori, Ghiță Pop, fruntașul țărănist, pictorul Sever Burada și alții; numai faptul că ofițerii erau atât de numeroși în carceralitate, încât nu puteau fi uitați îi aduce, de atâtea ori, în pagini.

Titlul sub care sunt adunate aceste memorii vin ca un ecou al poeziei lui Nichifor Crainic la întrebările pe care supraviețuitorii bolgiilor, temnițelor și le puneau:

Întrebat-am bufnița cu ochiul sferic, / Oarba care vede-n întuneric / Tainele neprinse de cuvânt: / Unde

sunt cei care nu mai sunt? / Unde sunt cei care nu mai sunt? // Zis-a bufnița: Când va cădea / Marele-ntuneric, vei vedea. Este drama celor care pe lângă libertate și-au pierdut, în robie politică, nu numai demnitatea ci și existența pământească.

Este relevantă pentru stoicismul celor întemnițați o amintire despre Istrate Micescu; știind care îi va fi soarta, în cazul că va deceda, - groapa comună - se asigurase că familia, cândva, va putea să-i identifice rămășițele pământești și să le înhumeze creștinește prin aceea că își procurase un nasture mare de sifon, pe care, își ruga camarazii, să i-l pună în gură, înainte de a fi dus pe ultimul drum, ca pe un număr matricol, cum aveau combatanții în cele două războaie ale secolului.

Rațiunea acestor rememorări este înregistrată, încă de pe atunci, în 1954, când pașii naratorului se încrucișează cu ai lui Caraion: acesta venea iar Duțu pleca la băile de plumb și uraniu de la Cavnic: *i-am șoptit într-o fulgerătoare încrucișare de drumuri, cuvintele lui Cicero: „Cui dolet meminit” și I-am întrebat:*

-Tu ai să îți mîntie Stelică?

-Da! Dar eu am să mă strădui să nu rămân prizonierul amintirilor legate de aceste suferințe. Nu a reușit, întreaga operă lirică a lui Caraion este plină ca un ghioc de mare de amintirea temniței, care l-a urmărit și în exil, până pe malurile lacului Lemn, unde, în 1986, s-a stins din viață.

Teodor Duțu, deținutul politic ce a purtat pe zeghe numărul 9121, a ales de la început: *Mai bine prizonierul (robul) amintirilor, decât dezrobitorul uitării.* Un fragment de întunecată, cruntă istorie urcă până la noi prin fidelitatea unei memorii, pe care timpul n-o mai poate învinge.

Memoriul original al locotenentului aviator în rezervă Ion V. Voiculescu

----- Viorel Frîncu, publicist, Biblioteca Județeană „V. Voiculescu” Buzău

În numărul trecut al revistei „Străjer în calea furtunilor”, am publicat o schiță biografică a unui pilot de război – Ion Voiculescu -, fiul marelui poet, prozator, dramaturg și publicist Vasile Voiculescu, născut în comuna buzoiană Pârscov.

La baza materialul mai sus menționat a stat o bogată sursă de informații, de la evocările unor foști camarazi de arme ai eroului nostru și până la cărți semnate de exegeți ai vieții și operei voiculesciene. Între timp, în încercarea noastră de a completa această schiță biografică, am apelat la noi surse de informare, apărute după publicarea articolului, dar, mai ales, am avut deosebita satisfacție, ca în demersul nostru, prin amabilitatea domnilor comandor dr. Marian Moșneagu, Șeful Serviciului Istoric al Armatei, și col. (r.) prof. univ. dr. Gheorghe Nicolescu, fost comandant al Arhivelor Militare Române din Pitești, să obținem o copie după dosarul personal al lt. av. (r.) Ion Voiculescu.

Acest fapt ne-a determinat să revenim asupra conținutului materialului deja publicat, aducându-i completările și îndreptările necesare, urmând, ca anul viitor, la comemorarea a 50 de ani de la moartea scriitorului V. Voiculescu, să publicăm un volum dedicat fiului acestuia, „un Icar cu obârșii buzoiene”.

UN VERITABIL DOSAR DE CADRE

Uneori, memoria biografilor s-a dovedit a fi mai mult sau mai puțin fidelă, poate pentru că puțini ar pune la îndoială sau ar încerca să mai cerceteze cele afirmate de aceștia, atunci când se raportează la faptele reale întâmplate cu zeci de ani în urmă.

Chiar dacă numele acestora sunt de notorietate, este evident că absența unor surse certe, la acea vreme, a făcut ca documentarea să fie lacunară, fiind înlocuită cu fantezia și/sau imaginația autorului.

Referitor la biografia lt. av. rez. Ion Voiculescu, după ce am intrat în posesia „Memoriului original” în-tocmit de Comisariatul Militar Rai-onul Lenin, Oraș București, am avut

Locotenentul Ion Voiculescu

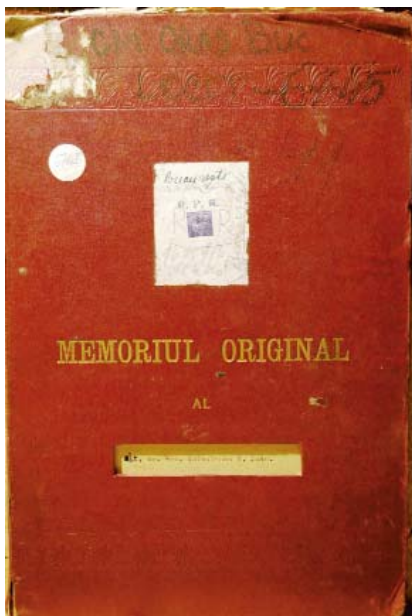
-----
surpriza ca unele informații, pri-vindu-l pe zburătorul cu obârșii bu-

zoiene, să aibă caracter inedit, în timp ce altele, aduc lumină și în-dreaptă datele eronate vehiculate în scrierile unor biografi și exegeți ai vieții și operei scriitorului V. Voiculescu. Acribia cu care ofi-țerul desemnat s-a ocupat de în-tocmirea dosarului lt. av. rez. Ion Voiculescu, ne-a determinat să în-credințăm tiparului cele mai impor-tante date, ca o reparație morală a biografiei ofițerului.

Alcătuind pe structura unui che-stionar, dosarul cuprinde, în cele 17 file, toate etapele vieții lui Ion Voiculescu, până la data de 27 noiembrie 1956, la acestea adău-gându-se referințe, calificative, precum și alte documente mai puțin relevante.

Astfel, din „dosarul de cadre”, al lt. av. în rez. Ion V. Voiculescu,

aflăm că pilotul de război s-a născut la 16 mai 1916¹, în București, din părinții Vasile Voculescu, medic, și Maria Mittescu, casnică, la vremea aceea, domiciliați în Capitală, în strada Lanțului nr. 1. Urmează studiile primare, între anii 1924-1928, și liceale, la „Titu Maiorescu” și „Sf. Gheorghe”, din București, în perioada 1928-1936, dar bacalaureatul îl va obține la unul din liceele craiovene.

Între anii 1936-1939, îl regăsim, ca student, la Facultatea de Drept din București, coleg fiind cu Constantin Vișinescu, buzoian de origine, cel care, mai târziu, ca avocat, va fi apărătorul poetului V. Voiculescu, în procesul intentat de autoritățile comuniste. Din cauza declanșării celei de a doua conflagrații mondiale (1939-1941), Ionică Voiculescu își va lua licența în Drept, abia în anul 1946². Până atunci, timp de un an (1944 - 1945), este fără ocupație, perioadă când își pregătea examenul de licență, după care i se va ivi posibilitatea, pentru scurtă vreme, să profeseze, (februarie 1946 – noiembrie 1948), ca avocat stagiar, în Baroul Ilfov, și ca secretar personal al cunoscutului magistrat bucureștean Traian Mihail.

Va abandona cariera de avocat și, după încă un an de șomaj (noiembrie 1948 - octombrie 1949), se angajează contabil, la Ministerul Muncii, la Căminul de copii „Ștefan Gheorghiu” de la Snagov, mecanic, la Cooperativa „Munca socialistă”, referent tehnic și, în cele din urmă, atașamentist pe unul din șantierele bucureștene, aceasta fiind ultima consemnare a unui loc de muncă pe care îl ocupa Ion Voiculescu, la 27 noiembrie 1956.

La rubrica „Despre părinți și rude”, cu specificația, mai ales dacă sunt stabilite în străinătate și dacă are relații cu ele, acesta scrie: „Marta Voiculescu - soră - pictoriță - Paris - Franța - de naționalitate franceză - plecată din țară pentru studii, a rămas acolo de 20 de ani. Nu corespundez.

Olga Pontremoli soră - pictoriță - Paris - Franța - de naționalitate franceză. Nu corespundez.” Vigilent, ofițerul, care i-a întocmit dosarul, președintele comisiei nr. 1, lt. maj. C. Dudău, notează cu cearneală roșie: „Ține legătura prin scrisori” (sic!).

Ca o concluzie, în ultima sa „Foaie de notare”, se menționează: „Din discuțiile avute cu ofițerul (lt. av. rez. Ion Voiculescu - n.n.), reiese că este un element sincer și și-a arătat toată activitatea la serviciile sale pentru a fi folosite.

Propuneri: Poate să rămână ca ofițer de rezervă cu specialitatea nr. 94.”

EPOPEEA UNUI ZBURĂTOR, ÎNTR-UN „INSECTAR” CU SCOARȚE ROȘII

Cariera militară o va începe, după absolvirea Școlii de ofițeri de rezervă de aviație (București, nov. 1939 - nov. 1940), când va fi repartizat, în funcția de ofițer al adjutantului, în cadrul Flotilei 1 Vânătoare (22 iunie - 1 octombrie 1941). La 1 noiembrie 1940, a fost avansat la gradul de adjutant major av. în rez., iar la 8 iulie 1941, prin Înaltul Decret Regal nr. 1968, este ridicat la gradul de sublocotenent.

După o scurtă trecere, ca detașat la Flotila 2 Vânătoare, la 16 aprilie 1942 este mobilizat, iar la 9 august 1942 este trimis pe Frontul de Est, pe Nistru, ca pilot de legătură, în cadrul Flotilei 3 Informație Buzău, Esc. 113 Legătură, unde va activa, apoi, pe teatrele de război din regiunea Rostov-Tacinskaia-Crimeea, până la 16 aprilie 1943. Va fi lăsat la vatră (1 iunie 1943), până la noi ordine, după care, la 1 iulie 1943, a fost detașat, pentru antrenamente, la Școala de piloți de vânătoare de la Ziliștea - Buzău (iulie - decembrie 1943). La 24 martie 1944, este înălțat la gradul de locotenent av. rez. și detașat în zona de operații, în cadrul Flotilei 3 Informație, Esc. 113 Leg. (10 aprilie 1944), ca pilot de legătură.

Va fi desconcentrat și mutat la Baza Specială Aero (15 iulie 1944), iar în perioada august-octombrie 1944, este din nou integrat în cadrul Esc. 113, unde va face legătura între comandamentele din București – Făurei – Transilvania-

24. Mutații în timpul serviciului militar

DATA	De la	Până la	Comanda sau formația	Comandamentul, unitatea sau formațiunea	Nr. ord. de serv. / Alinaș / Serv. / Comandă sau formație / Nr. de detașare
1939	11	1940	eliv	Sc. of. rez. aviație	
1941	11	1941	of. adjutant Flotila 1 Vânătoare		
1942	11	1943	pilot legatură	Flotila 3 Informație Escadrila 113 Legatură	
1943	11	1943	of. eliv	Flotila 3 Informație Escadrila 113 Legatură	
1944	11	1944	pilot legatură	Flotila 3 Informație Escadrila 113 Legatură	
1945	11	1945	of. comandant	of. aviație 134 / Regia a aviației Esc. 5207	

apoi în cadrul Flotilei 7 Aerotransport (1 septembrie 1945) și Grupului Aerotransport (10 iulie 1946).

Pe tot parcursul carierei sale de aviator, lt. av. rez. Ion Voiculescu a primit calificative foarte bune, așa cum nota și Comandantul Flotilei 3 Informații, evaluare contrasemnată de Comandantul Regiunii 3 Aeriană, general de escadră av. C.

Vasiliu: „De la 1 XI 1942 – 16 IV 1943, [lt. av. rez. Ion Voiculescu – n.n.] a fost pe front comandant al unei secții de legătură din Esc. 113 Leg., în Crimeea, pentru a ține legătura cu trupele din Cuban. Și-a îndeplinit elogios această misiune, sburând cu secția sa, pe timp de iarnă, de la Kerci în Cuban, ținând o legătură normală cu trupele ce luptau în capul de pod din Cuban. A executat, în acest timp. 26 de ore de zbor, ca pilot în misiuni de legătură pe front. Este un sburător curajos, serios și de mare nădejde, în momente grele pe front.”

Într-o altă „Foaie calificativă”, pe anul 1943/1944, de la 1 Noiembrie 1943 până la 31 octombrie 1944, comandantul Flotilei 3 Aerotransport, consemna câteva dintre faptele de eroism ale militarului: „În ziua de 27 august 1944, cu mult curaj și devotament, a luat parte la luptele pentru curățirea zonei de trupele germane. Stăpânit de spiritul camaraderesc și cu multă bravură, a reușit a evacua din mijlocul luptei pe camaradul său, sergentul TR Trâmbițașu, care era grav rănit la cap, salvându-i astfel viața.

Între 23 VIII 1944 – 7 IX 1944, a executat 12 misiuni (33 h 20'), făcând legătura cu St. Maj. Aer și trupele care luptau contra germanilor din zona București și regiunea petrolieră.

În trei misiuni s-a înapoiat la teren cu avionul lovit de gloanțe inamice.

Anul acesta a executat în total 192 h 45' zbor, în misiuni de legătură.

S-a dovedit un sburător curajos și cu frumoase sentimente patriotice.

Decorații:

- Coroana României cu spade și panglică, clasa a V-a, Virtutea Militară;

- Virtutea Aeronautică, clasa Crucea de Aur, cu spade.”

Calificative elogioase a primit lt. av. rez. și în anii următori, Subsecretarul de Stat al Aerului, general inspector al aerului Emanoil Ionescu, fiind de acord că ofițerul

de rezervă „merită a înainta la gradul de căpitan rez. la alegere”.

Nu știm câtă satisfacție personală a avut Ion Voiculescu l-a primirea veștii că a fost propus la înaintarea la gradul următor, însă este cert că, după încheierea războiului, acest fapt nu i-a fost de folos, mai ales că, nefiind membru de partid (P.M.R.), accensiunea spre profesia de aviator ar fi fost sortită, din fașă, eșecului. Așa poate se și explică diversitatea meseriilor pe care acesta a fost nevoit să le schimbe, cu mult sub pregătirea și studiile pe care le-a făcut.

După moartea tatălui, scriitorul V. Voiculescu, crezul celor doi fii, Radu și Ionică, a fost acela de a-și reabilita juridic părintele, de a recupera din mâinile Securității și a valorifica opera voiculesciană. „Ionică «era nebun», pentru că a luat cu asalt birourile serviciului de securitate, dovedind cu aprecierile criticilor că Voiculescu nu era mai prejos de «Ștefan cel Mare» (M. Sadoveanu) și că trebuia scos la lumină. După două săptămâni a fost chemat și a plecat cu un portbagaj de manuscrise, toate purtând stigmatul ștampilei Securității.”ⁱⁱ Din păcate, *Caietul negru*, ce conținea poezii inedite, a dispărut în 24 octombrie 1973, odată cu o parte din mobilier și studiul biografic „Povestea unei camere”, bănuită fiind Elisabeta Ilescu, soția lui Ionică Voiculescu, despărțită de fapt, nu și de drept de acesta.

Mai mult, Ionică Voiculescu s-a

luptat cu autoritățile comuniste pentru reabilitarea imaginii tatălui său, cerând rejudecarea procesului din august 1958 și anularea sentinței din noiembrie. Demersurile sale sunt încununat de succes, fiind anunțat printr-o adresă oficială, datată 10 decembrie 1968, că: „Prin Decizia nr. 2 din 15.02.1968 Plenul Tribunalului Suprem a desființat Sentința de condamnare a tatălui dvs., Voiculescu Vasile, așa încât toate consecințele acelei sentințe au încetat”⁴.

Ion Voiculescu, ca fost aviator, în timpul celui de al doilea război mondial, și-a măsurat curajul în fața inamicilor văzuți sau nevăzuți, iar după moartea tatălui său, s-a dovedit a fi „cel mai statornic și perseverent militant pentru editarea manuscriselor inedite, pentru punerea în circulație a unor texte fidele versiunilor lăsate de poet, ca și pentru publicarea unor pagini memorialistice personale⁵ în care a adus elemente noi și prețioase referitoare la viața de medic și de scriitor a autorului «lubirii magice». Proza, teatrul și o bună parte din poeziile postume voiculesciene au putut vedea lumina tiparului datorită lui. Tot lui I. Voiculescu i se datorează și recuperarea unor manuscrise valoroase, după reabilitarea postumă a scriitorului. Istoricii literari, criticii și cititorii îi datorează, de aceea, lui I. Voiculescu o recunoștință pe deplin cuvenită”⁶

NOTE:

¹ Extras de naștere nr. 4089/1916, fond Starea civilă a Primăriei orașului București.

² Arhiva Facultății de Drept București, diploma de licență nr. 36858/1946.

³ Gheorghe Postelnicu, *Viața și opera lui Vasile Voiculescu*, București, Editura Europress Group, 2012, p. 68.

⁴ Adresă aflată în Arhiva familiei; apud Florentin Popescu, *Pe urmele lui Vasile Voiculescu*, ediția a II-a, revăzută, adăugită și îngrijită de autor, Buzău, Biblioteca Județeană „V. Voiculescu”, 1994, p. 298.

⁵ Ion Voiculescu, *Începuturi literare*, în „Articole, comunicări, documente - V. Voiculescu”, vol. I, Buzău, 1974.

⁶ Florentin Popescu, *Op. cit.*, p. 96.

Evacuarea premilitarilor din județul Iași în anul 1944

Profesor drd. Lucian Spiridon

Chiar dacă evacuarea populației civile era în plină desfășurare, reprezentanții Marelui Stat Major au decis printr-o hotărâre ulterioară că atât ei cât și conducerile corpurilor de armată aveau „libertatea să intervină urgent în zonele de evacuare, ținând seama că nevoile operative primează”¹. Acestora li s-au pus la dispoziție toate mijloacele de transport ale C.F.R. Reprezentanții Corpului 4 Armată Iași aveau obligația de a transmite „din 15 în 15 zile câte un raport asupra mersului operațiunilor”². Guvernul a hotărât ca ultimele formațiuni care se evacuaau să fie jandarmii și armata operativă. Decizia guvernului a luat în calcul și o eventuală înfrângere a Germaniei, care ar fi determinat împingerea liniei de front de către sovietici până pe teritoriul național. Măsura de prevedere era motivată de victoriile înregistrate de armatele sovietice pe fronturile din Caucaz și Crimeea. Evacuarea armatelor de pe frontul de est era impusă și de necesitatea formării în spatele frontului a unei armate care să poată ține piept înaintării sovieticilor spre interiorul României.

Pentru evacuare, erau prevăzuți și premilitarii, alături de armata operativă retrasă de pe frontul de est. Prin evacuarea premilitarilor se urmărea conservarea potențialului uman necesar în momentul declanșării unei noi ofensive germano-române³. Contingentele de premilitari erau evacuate în zona de sud și de vest a României⁴. Deși s-a dorit ca premilitarii să fie bine echipați, au fost și situații în care

detașamente întregi erau lipsite de echipamentul minim necesar. De aceea, prin mai multe rapoarte de informare, I. G. P. aducea la cunoștință organelor în drept situația din teren și solicita remedierea acestor lipsuri. Pentru o mai bună coordonare a evacuirilor, au fost trimiși la Iași ofițeri care aveau ca responsabilitate asigurarea hranei pentru premilitari pe traseu, până la destinație, dar și cazarea lor. Deoarece garniturile de tren erau insuficiente și multe linii ferate fuseseră distruse, premilitarii din județ și din restul Moldovei urmau a se evacua pe jos, stabilindu-se traseele pe care aceștia trebuia să le parcurgă. Astfel, premilitarii din Iași erau evacuați, într-o primă etapă, în județul Vaslui și, după aceea, în județe din sudul țării. Coloanele de evacuați premilitari din municipiul Iași și cei din restul județului au mers pe culoarul galben, pe traseul „Urleasca – Perișorul – Scărlătești – Chioibășești – Poenarul – Bordea – Brăteanu – Doicești – Însurăței – Orătești, toate localități aflate la sud de Făurei”⁵. Inspectoratul Pregătirii premilitare, pe parcursul evacuării, s-a ocupat de organizarea marșurilor, fiecare coloană de evacuați din rândul premilitarilor având hrană pentru 12 zile⁶. Centrele pentru reprovizionarea acestora aveau stocuri care puteau asigura hrana pentru o perioadă de 10 zile. Conform hotărârilor Marelui Stat Major, comandanții detașamentelor ce se deplasau pe jos trebuiau să anunțe cu cel puțin 24 de ore înainte Centrul de Reprovizionare unde

urmau să realizeze oprirea și numărul premilitarilor care erau în coloanele ce urmau a face staționarea. Principalele centre de reprovizionare din sudul țării se găseau la Adjud, Râmnicul Sărat, Buzău, Cilibia, Târgoviște și Pitești.

Au existat și cazuri când premilitarii au fost implicați în schimburi de focuri cu soldați sovietici. Așa a fost și cel al unui grup de premilitari din zona Pașcani, care a înregistrat în urma unui schimb de focuri, cinci morți și doi răniți. Guvernul a hotărât ca familiile celor morți să „aibă aceleași drepturi ca și cele ale ostașilor morți sau răniți pe front”⁷.

Grupele de premilitari evacuați din județ continuau să facă instrucție⁸. Inspectoratul General al Pregătirii Premilitarilor avea ca sarcină asigurarea instruirii acestora, asigurându-se astfel și păstrarea disciplinei în cadrul formațiunilor respective. Zilele de instrucție erau duminica și în zilele de sărbătoare. Pentru instruirea premilitarilor, autoritățile apelau și la învățătorii sau profesorii din zonele de evacuare. În 1944, Subinspectoratul Municipal Iași a asigurat instrucția premilitarilor evacuați cu ajutorul personalului propriu, dar și cu concursul învățătorilor și a intelectualilor din zonele de primire a evacuaților. În paralel cu ședințele de instruire, „la fiecare școală s-au organizat cursuri destinate premilitarilor analfabeți”⁹. Premilitarii evacuați, care nu munceau pământul, făceau instrucție toată săptămâna, pentru că, în timpul campaniei agricole de vară, programul putând fi redus sau chiar suspendat, lucrul

era lăsat la latitudinea comandanților¹⁰. Deși premilitarii erau antrenați în muncile agricole și în activități din alte sectoare economice, condițiile lor de trai erau grele. Ei se confruntau cu o acută lipsă de hrană. Pe parcursul verii anului 1944, Serviciile Speciale de Informații au transmis Președenției Consiliului de Miniștri note informative referitoare la situația premilitarilor. În una din informări se arată că premilitarii din județul Iași se în-apoiază foarte des la domiciliile lor, pentru a-și lua mâncare, întrucât „la detașamente nu li se dă decât o pâine pe săptămână”¹¹.

Pe parcursul anului 1944, în rândul tinerilor premilitari a acționat o propagandă intensă, realizată de instructori și localnici, pro-germană

până la 23 august și pro-sovietică, mai ales după această dată. Notele informative consemnau că „propagandiștii se duc pe terenurile de instrucție ale premilitarilor sau în clase unde au loc ședințele și fac acolo propagandă, sau iau premilitarii la manifestațiuni politice, sau îndeamnă pe premilitari să nu mai participe la ședințele de pregătire premilitară”¹². Din această cauză, au apărut diverse conflicte între tineri. Unii dintre ei erau derutați, pentru că nu înțelegeau schimbările care aveau loc într-un ritm alert. Tinerii erau îngrijorați, apoi, de soarta familiilor lor, care rămăseseră sub ocupație sovietică. Starea de spirit a premilitarilor evacuați din județul Iași a fost consemnată într-un raport întocmit de S. S. I. și In-

spectoratul Regional, în care se preciza că sunt îngrijorați din cauza familiilor evacuate în alte județe sau lăsate sub ocupația sovietică¹³. Raportul arăta că este normal să fie îngrijorați, dacă ținem seama că mulți fac parte din mediul rural și că, din copilărie până la evacuare toți au trăit numai în mediul familiilor lor, necunoscând mediul străin, așa cum se întâmplă la orașeni¹⁴. Au fost și detașamente de premilitari care nu au reușit să se evacueze din cauza avansării rapide a frontului. Autoritățile au decis ca premilitarii să se ocupe de distribuirea hranei populației și armatei și să asigure transportul răniților. Alte obligații ale acestora erau asigurarea pândeii și declanșarea alarmei în caz de atac aerian.

NOTE:

¹ A. N. I. C. - I. G. J., dosar 44/ 1943, f. 28. *Instrucțiuni speciale nr 670.900.bis*.

² *Ibidem*, f. 11. Prin intermediul CFR au fost evacuate și arhivele deținute de către instituțiile militare și civile. Ordinul prevedea că se evacuează „întreaga arhivă de orice natură aflată asupra Comandamentelor, trupelor și serviciilor. Secțiile și serviciile din Marele Stat Major, Statul Major al Aerului evacuează aceste documente la serviciul istoric al Marelui Stat Major. Fiecare ladă, sac sau pachet va purta numele unității, numărul de ordine și va avea un inventar separat. Fiecare transport era însoțit de un delegat responsabil”. *idem*, dosar 12/ 1943-1944, f. 194 Marele Stat Major, Serviciul Istoric, nr. 7103 din 12 ianuarie 1944, *Instrucțiuni pentru evacuarea și punerea în siguranță a arhivelor*.

³ Premilitarii trebuiau să realizeze un stagiul de pregătire de trei ani, pe parcursul a 40 - 50 de ședințe în fiecare an, [...] în zilele de sărbătoare. Anul de instrucție includea o concentrare de 4 la 7 zile, pentru fixarea temeinică a cunoștințelor. Activitatea premilitară era consemnată în livrete individuale, fiecare tânăr primind la sfârșitul perioadei de pregătire un anumit calificativ: cu pregătirea premilitară completă, cei care asimilau cunoștințele predate și frecventau regulat cursurile, cu pregătirea premilitară necompletă ori fără pregătire premilitară, cei care dovedeau dezinteres la învățatură sau cumulau anual mai mult de 12 absențe nejustificate”, Sergiu Balanovici, *op.cit.*, p.115.

⁴ Conform ordinelor transmise de Marele Stat Major fiecare „Subinspectorat al Pregătirii Premilitare Județene concursa la evacuarea tinerilor premilitari din celelalte contingente evacuable”, A. N. I. C. - I. G. J., dosar 44/ 1943, f. 138. *Instrucțiunea specială nr.703. 600. din 22 martie 1944*

⁵ *Ibidem*, f. 125.

⁶ A.N.I.C., fond I.G.J., dosar 8/1944, f. 90. *Instrucțiunea Specială nr. 703.600. din 22 martie 1944* în care se arată că fiecare coloană de premilitari „va fi însoțită de 20 de căruțe,

luate prin rechiziție prin grija Cercurilor Teritoriale”

⁷ Sergiu Balanovici, *op. cit.*, p. 137.

⁸ Pregătirea a fost condusă la nivel regional și județean de cadre active din armată. Programul efectuat de premilitari era adaptat tot timpul nevoilor armatei române și directivelor transmise de Marele Stat Major. Au existat și momente când grupuri de premilitari pe durata războiului au fost trimiși în Germania pentru a se instrui în domeniu medical așa cum a fost cazul unui grup de premilitari care realizau un stagiul la Institutul de Radiologie din Posen, având ca obiectiv combaterea tuberculozei în țară. Conform înțelegerilor între părți de întreținerea acestora trebuia să se ocupe partea germană. În urma unei vizite în Germania realizată de ministru subsecretar de stat al Educației Extrașcolare, generalul Victor Iliescu, în perioada 25 septembrie-6 octombrie 1943, acesta a elaborat mai multe rapoarte privind modul de realizare a instructajului. Generalul afirma că ar fi putut fi preluat doar caracterul tehnic al instructajului și anume „să executăm cu premilitarii partea de specialitate care revine unităților militare însărcinate cu paza teritoriului în interior, înlocuind astfel cea mai mare parte din aceste elemente cu premilitari” Centrul de Cercetare și Păstrare., fond 3719, dosar 666, ff. 311-312, 540-544.

⁹ *Idem*, fond 5419, dosar nr 717, f. 206.

¹⁰ În județul Prahova a luat ființă Organizația „Munca Tineretului Român” „înființată la 23 decembrie 1941 cu scopul de a organiza și coordona pregătirea premilitară a tineretului. Organizația dispunea de un Centru de pregătire, înființat în 1941 la Breaza. În 1944 Organizația a primit spre instruire și educare 900 de premilitari evacuați”, Sergiu Balanovici, *op.cit.*, p. 135.

¹¹ Centrul de Cercetare și Păstrare, fond 5419, dosar nr.718, ff. 127- 128.

¹² *Idem*, dosar nr. 759, f. 245.

¹³ *Idem*, dosar nr 752, f. 186.

¹⁴ Sergiu Balanovici, *op. cit.*, p. 137.

Operațiuni informative sovietice pe teritoriul României înaintea declanșării „Operațiunii Barbarossa” (I)

----- Profesor drd. Viorel Gheorghe

În perioada interbelică România a crezut în principiul securității colective ca ultim bastion în fața puterilor revizioniste. Din păcate, acest principiu nu a reușit să devină viabil în condițiile concrete din acei ani, iar România a constatat că în momente foarte dificile nu se poate sprijini decât pe propriile sale forțe. Lipsită de o capacitate militară care să-i permită rezistența în fața agresorilor și prinsă la mijloc de interesele marilor puteri, în vara anului 1940 elita politică a țării a fost obligată să accepte dureroase pierderi teritoriale pentru a păstra ființa statală.¹

Din fericire, nu toate instituțiile statului român în aceste momente dificile au fost prinse pe picior greșit. Noile cercetări realizate în arhivele românești pun în evidență faptul că anumite organisme ale statului au reușit să informeze din timp autoritățile superioare competente de intențiile anumitor vecini.

Serviciile românești de informații și contrainformații și-au dovedit din plin utilitatea, atât în anii premergători declanșării celui de-al doilea război mondial, dar mai ales în perioada extrem de dificilă a războiului.

Aflăte într-o luptă acerbă pentru obținerea de informații, dar și pentru contracararea rețelelor adverse,

serviciile speciale românești au obținut rezultate dintre cele mai bune în fața unor servicii dușmane extrem de puternice, cum a fost N. K. V. D.-ul sovietic.

Explicația acestor succese este foarte simplă. În toată perioada interbelică, din cauza atitudinii ostile a U.R.S.S.-ului, România a fost nevoită să-și creeze rețele de informații dincolo de Nistru și în același timp a trebuit să anihileze rețele informative sovietice de pe teritoriul propriu. În felul acesta, serviciile românești au reușit să-și facă o imagine destul de bună despre organismele similare sovietice, despre organizarea lor și despre modul de operare.

Un al doilea motiv a fost acela că în aceste servicii au lucrat în general oameni care au înțeles să-și facă datoria față de Patrie.

Înțelegerea exactă a primejdiei numită N.K.V.D. a făcut ca serviciile românești să fie foarte atente la toate acțiunile acestuia, chiar dacă ele se desfășurau la mare distanță de granițele României.² Un asemenea exemplu este raportul din 4 mai 1939 aparținând Grupei a III-a din Corpul Detectivilor și care dădea informații despre activitatea centrului „ I.N.O.-Gugb ” în Europa. Conform acestei informații, centrala pentru Europa era în curs

de mutare de la Paris la Stockholm. „Până în prezent acest centru a fost la Paris unde acționa camuflat sub denumirea < Biroul Cominternului pentru Europa Occidentală >. Una din ramurile de activitate ale acestui centru constă în urmărirea și pedepsirea dușmanilor personali ai lui Joseph Stalin, care se adăpostesc în Franța și Spania. Asasinatele prea vizibile asupra preținșilor dușmani ai URSS-ului au provocat în Franța vie nemulțumire... Față de această situație s-a hotărât ca Centrul... să fie mutat la Oslo, însă datorită dificultăților ce s-au ivit și în urma directivelor primite de la Moscova, mutarea sediului acestui centru se va face în capitala Suediei. La Stockholm au și sosit cca 15 agenți ai INO-Gugb... înarmați cu pașapoarte false franceze și engleze având în frunte pe un anume Raymond (nume fals) care în ultimul timp a acționat în Belgia...”³

Intensificarea acțiunilor sovietice pe teritoriul României a fost înregistrată de serviciile românești încă din 1939. Doi agenți sovietici sunt identificați de autoritățile românești tocmai în zona sensibilă dintre Carpați și Dunăre, unde se găseau numeroase sisteme de fortificații și în zona Ardealului.

Unul din aceștia era Diligul Ion

supranumit și Popescu Ioan. El a fost capturat la 14 iulie 1939 la Galați. După cum informa prefectul județului Corvului, cu notă confidențială informativă Nr. 3426 din 14 iulie, respectivul agent sovietic trecuse fraudulos frontiera venind din Uniunea Sovietică și avea asupra lui suma de 21.000 lei.⁴

Nu a fost primul caz din această perioadă descoperit în această zonă foarte sensibilă. În lunile următoare, ca semn al deteriorării situației, numărul agenților sovietici capturați aici a crescut destul de mult.

Al doilea agent identificat acționa în zona Ardealului și se ascundea sub numele de Tulceanu Simion. Comandamentul Corpului de Jandarmi cu ordinul Nr. 29920/1939, dădea câteva informații despre acest agent sovietic în vârstă de 35-40 de ani. Era robust, înalt de 1,80 m., cu umerii lați, o față plină părul șaten deschis, puțin cărunt, ochi albaștri și gura mare. De obicei se recomanda ca fiind inginer, dar cineva avizat putea constata imediat că nu are cultura de specialitate necesară. Drept acte prezenta un buletin de identitate eliberat de Primăria din Ismail, un livret și un carnet de la Biroul Populației din cadrul Poliției Ismail. A călătorit în țară cu diverse misiuni încredințate de sovietici, dar zona privilegiată era Ardealul. În urma cercetărilor s-a stabilit că această persoană mai avea o soră, elevă în ultima clasă de liceu la Ismail. Fiind considerat un agent extrem de periculos, poliția și jandarmeria erau îndemnate să ia cele mai severe măsuri pentru identificarea și arestarea lui Tulceanu Simion.⁵

În primăvara lui 1940, acțiunile informative sovietice în România s-au intensificat dar și diversificat ca metode de acțiune. În lunile aprilie și mai 1940, Comandamentul Corpului de Jandarmi atenționa unitățile din subordine despre aceste activități. Cu ordinul secret Nr. 39821/1940, făcea cunoscut că

în zonele de interes militar serviciile sovietice au trimis femei cu moravuri ușoare care să obțină informații de la soldați și ofițeri. În ordinul secret Nr. 27590/1940 se atrăgea atenția asupra intensificării propagandei comuniste în rândul trupelor, dar mai cu seamă în zonele unde erau dislocate principalele forțe ale Armatei Române.⁶ Deja începeau să prindă contur planurile sovietice de subminare a forțelor militare dar și de inițiere a unor mari tensiuni în cadrul societății românești.

Un caz concret de agent sovietic capturat în timpul unei acțiuni informative a fost prezentat în ordinul de informațiuni Nr. 51/1940 emis de același Comandament al Corpului de Jandarmi. În gara Codru-Babadag din județul Tulcea a fost capturat de serviciile românești agentul sovietic Ioan Ciumacenco, care avea asupra sa schițe, fotografii și date despre depozitul de muniții din Babadag. În urma cercetărilor s-a stabilit că era născut la Zalocani, județul Cetatea Albă, dar avea domiciliul în București, pe strada Mitropolitul Iosif, nr. 16. Curierul său era Emil Manoliu, de loc din Jurilofas-Tulcea și cu domiciliul tot în București, pe strada Zorilor, nr. 12. Și acesta a fost ulterior capturat. În urma acestui caz, posturile de jandarmi au primit ordin să întărească supravegherea în jurul depozitelor militare și să țină sub observație toate persoanele străine.⁷

La începutul lunii iunie 1940, Regimentul III Jandarmi din Galați arăta că la muncitorii ce lucrau la construirea fortificațiilor au apărut activități suspecte. Unii dintre aceștia făceau schițe ale fortificațiilor și ale terenului pe care le dădeau la diferite persoane din afara zonei.⁸

Lucrurile începeau să se precipite și semnele furtunii erau tot mai numeroase. Raportul Nr. 1394 din 12 iunie 1940 al Biroului Statistic Militar Iași către Armata a IV-a este o adevărată radiografie a unor mo-

mente de mare cumpănă⁹. Iată ce nota locotenent-colonelul Ion Palade în acest raport: „În prezent în orașele Bucovinei este o stare de neliniște, cauzată de o posibilă agresiune sovietică. Neliniștea sporește cu cât populația este informată de concentrările de forțe sovietice la graniță, de evacuările unităților PS (părțile sedentare n.n.) din Nord și pregăturile militare ce se fac la noi... În general orașele de graniță trăiesc momente de mare neliniște, mulți locuitori își fac pregătirile de evacuare, mulți militari și-au evacuat familiile și bagajele și nesiguranța aceasta slăbește starea de spirit, dând loc de lansări de zvonuri alarmiste...¹⁰. Zborurile de avioane sovietice semnalate deasupra frontierei și în apropierea Nistrului precum și aterizarea forțată a unui aparat sovietic în apropiere de localitatea Berezina, au creat o stare de neliniște în populație.¹¹ Aceste zboruri sunt interpretate ca indicii a intențiilor agresive pe care le nutrește URSS împotriva României. Zvonurile lansate cu acest prilej, răspândite de la om la om, arată că au fost lansați mai mulți parașutiști, ceea ce face să se alarmeze populația din Basarabia”.¹²

Într-o altă dare de seamă, dar adresată Marelui Stat Major, Biroul Statistic Militar Iași, consemna arestarea la Iași, în luna martie 1940, a unui grup de 9 agenți sovietici conduși de Feiga Dorfmani la care s-au găsit copia unui important document militar românesc care prezenta informații asupra situației din URSS, precum și capturarea unui curier trimis de sovietici pentru a culege informații cu caracter militar.¹³

Raportul locotenent-colonelului Ion Palade pune în evidență starea foarte tensionată existentă în Bucovina și Basarabia cu mai bine de o lună de zile înainte de agresiunea sovietică. Nu trebuie să surpindă faptul că în Bucovina populația era mai speriată pentru

că în cazul agresiunii sovietice pe aici urma să vină lovitura principală. Nu au fost însă singurele informații pe care serviciile românești le-au avut despre intențiile ostile ale Uniunii Sovietice. Unele au provenit de la un agent dublu, care lucra pentru spionajul sovietic dar și pentru spionajul militar românesc și anume „Grișa”. Acesta, pe numele său real Moisei Gherman Alexeevici, se născuse la 27 ianuarie 1899 în comuna Dubăsari, Transnistria și era român de origine. Serviciul militar l-a satisfăcut la Regimentul 405 Cavalerie din compunerea Armatei Roșii. Lipsit de mijloace materiale, între 1920-1928 a practicat contrabanda cu tutun, când mai mult ca sigur a intrat în vizorul NKVD-ului.¹⁴

În anul 1929 a primit pământ și a intrat în colhoz unde a rămas doar un an. Până în 1932 a făcut cărașie. Atunci el a fost arestat și condamnat la trei ani închisoare. Era primul pas în racolarea sa de către serviciile sovietice. Înainte de a ajunge la închisoare a fost contactat de un colaborator al serviciilor secrete care i-a propus recrutarea în schimbul libertății. Moisei Gherman a acceptat imediat, după care a început instructajul. A primit numele de cod „Grișa” și prima misiune. Trebuia să treacă în Basarabia unde urma să se prezinte ca refugiat. Odată ajuns trebuia să facă în așa fel încât să fie racolat de serviciile informative românești. Imediat cum era implantat avea ca sarcină identificarea personalului care lucra pentru spionajul românesc, a agenților operativi și a refugiaților transnistreni care frecventau Comitetul acestora de la Chișinău.¹⁵

După ce în septembrie 1932 a trecut Nistrul cu ajutorul grănicerilor sovietici, ajungând la Chișinău, la 3 mai 1933 reușește să fie recrutat de Centrul B al Marelui Stat Major și a început să lucreze ca agent extern pe lângă Corpul 3

Armata. În această calitate a făcut numeroase deplasări în URSS, de unde aducea informații, după cum a stabilit contraspionajul românesc, furnizate de NKVD-ul din Tiraspol. Pentru a-l proteja pe „Grișa”, dar și pentru a-și proteja propria acțiune, NKVD-ul i-a creat acestuia din 1935 o falsă „rețea” compusă din doi agenți, care erau însă controlați de sovietici.¹⁶

Din 1936 și până în august 1939, „Grișa” rămâne în URSS, unde este folosit la misiuni interne. În august 1939 este trimis la Chișinău cu o scrisoare pentru un evreu care lucra pentru URSS. Revine la Chișinău la începutul lui iunie 1940 tot cu o misiune de curier. De data aceasta contactează direct Centrul B „aducând informațiunea că Sovietele vor ataca”. Cei de la Centrul B aveau însă suspiciunile lor și i-au cerut să plece în Transnistria de unde să aducă informații despre trupele sovietice și planurile acestora. Revine dintr-o primă misiune, dar nu și din cea de a doua desfășurată în preajma zilei de 26 iunie 1940. După mai multe alte evenimente, „Grișa” este în final arestat de jandarmii de la Dubăsari la 14 decembrie 1941.¹⁷ Aceasta a fost foarte pe scurt activitatea unui agent dublu care a informat Centrul B de intențiile reale ale sovieticilor. Cum s-au folosit sau nu autoritățile române de aceste informații reprezintă o altă problemă de elucidat.¹⁸

Revenind la momentele premergătoare invaziei sovietice putem observa o creștere a măsurilor de siguranță luate de autoritățile românești.

La 13 iunie 1940, Ministrul Apărării Naționale și ad-interim la Aer și Marină, general de corp de armată I. Ilcuș cerea prin ordinul general Nr. 38 „controlul tuturor persoanelor care circulă în trenuri sau cu automobilul în zonele petrolifere, în porturi sau în alte zone supuse anumitor restricțiuni. Cum diferite persoane se pot folosi chiar

de haina militară pentru a putea pătrunde mai ușor în zonele unde au interes să se formeze acest control urmează să se facă și asupra tuturor persoanelor care poartă haină militară”.¹⁹ Aceste măsuri de siguranță erau luare împreună cu Ministerul de Interne.

Regimentul 3 Jandarmi Galați cu ordinul Nr. 1152 din 19 iunie 1940, făcea aprecierea că în ultima perioadă „prin convorbiri telefonice se fac foarte multa indiscrețiuni periculoase Apărării Naționale”. De aceea unitățile subordonate au primit interdicția de a mai transmite telefonic date cu caracter secret, precum dislocări și concentrări de trupe, nume de comandamente etc.²⁰ Exista bănuiala că sovieticii ascultă convorbirile telefonice de pe teritoriul României, bazată probabil pe anumite informații.

Cu toate acestea, trimiterea corespondenței secrete prin curieri nu era întotdeauna o operațiune sigură. Acești curieri puteau fi identificați și urmăriți de agenții inamici pentru a li se sustrage corespondența. Un asemenea fapt extrem de grav pentru siguranța națională a României s-a petrecut în ziua de 21 iunie 1940. În acea zi, doi agenți sovietici, un bărbat și o femeie, au reușit să fure dintr-un tren o servietă cu corespondență militară ultra-secretă adresată Marelui Stat Major și Ministerului Apărării Naționale. Comandamentul Corpului de Jandarmi cerea cu ordinul Nr. 29 444 urmărirea și arestarea celor doi agenți. În urma anchetei, semnalmentele celor doi au putut fi stabilite, ușurându-se astfel activitatea organelor de căutare.²¹ Ce conțineau aceste documente și ce rol a avut ulterior pierderea lor încă rămâne de stabilit. Nu este exclus însă ca sovieticii să fi intrat astfel în posesia unor date de mare importanță pe care le-au folosit în zilele următoare în luarea unor decizii politice sau militare.

Cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, cu tot cortegiul de

nenorociri care a urmat, nu a însemnat diminuarea efortului informativ sovietic.²² Ei au profitat din plin de această situație, de exodul uman din teritoriile cedate pentru a infiltra în rândurile acestora un mare număr de agenți. Foarte mulți militari români dar și funcționari, care nu au reușit să se retragă odată cu armata română au devenit victime ale serviciilor secrete sovietice, mulți dintre aceștia fiind obligați prin șantaj sau amenințări să lucreze pentru organele NKVD.

În același timp, rămâne absolut meritoriu faptul că în aceste condiții extrem de dificile, toate serviciile contrainformative românești au continuat să lucreze identificând noi și noi agenți și rețele de spionaj sovietice. În același timp, serviciile de spionaj românești au reușit într-un timp destul de scurt să-și organizeze rețele informative eficiente în Basarabia și nordul Bucovinei. Acestea au trimis o mare cantitate de informații, astfel încât autoritățile de la București au aflat în mod oportun de orice eveniment important petrecut.

Chiar și după cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, spionajul sovietic rămâne în continuare interesat de zona Curburii Carpaților, de zona petrolieră și de Dobrogea. Pentru un stat care oficial promova pacea, interesul pentru capacitățile defensive ale României poate părea destul de neobișnuit. Oricum, cazurile ulterioare de spionaj sovietice descoperite de serviciile românești pun în evidență pe lângă aceste aspecte și o implicare foarte interesantă în chestiunea Transilvaniei.

În zilele atât de dificile ale retragerii din Basarabia și nordul Bucovinei, au existat numeroase provocări ale serviciilor sovietice care au avut ca scop dezorientarea autorităților românești. Din acest motiv, la 29 iunie 1940, Comandamentul Corpului de Jandarmi transmitea ordinul Nr. 20598 prin

care cerea ca jandarmii să nu execute decât ordinele primite de la șefii ierarhici cunoscuți: „Toate ordinele primite de la orice alt superior, oricât de mare ar fi, necunoscut de jandarmi nu se execută”. În aceeași situație erau și ordinele date telefonic.²³

Destul de repede serviciile românești au început să-i identifice pe militarii români care neretrăgându-se la timp au fost capturați de sovietici și obligați să lucreze informativ pentru aceștia. Un asemenea exemplu a fost acela al fruntașului Someșanu Toader din Regimentul 4 Roșiori, capturat de sovietici la Cetatea Albă. După cum transmitea Oficiul Pretoral Nr. 69 cu nota informativă Nr. 82 din 18 iulie 1940, Someșanu Toader a fost reținut de sovietici timp de mai multe zile și „convins” să lucreze pentru ei. În timpul instructajului i s-au stabilit următoarele misiuni: să afle date despre stațiile CFR importante, despre nodurile de comunicații, despre depozitele de muniții și armament, despre dotarea cu armament a unităților românești, mai ales cu cel nou și organizarea lor, precum și realizarea unor schițe amănunțite despre stațiile CFR Botoșani și Bârlad. I s-a înmănat suma de 5000 lei și i s-a atras atenția ca misiunea să fie îndeplinită până la 4 februarie 1941. Informațiile urmau să fie trimise prin curieri.

În noaptea de 14-15 iulie 1940, a fost trecut peste graniță de patru ofițeri sovietici și de un pescar rus între satele Valul lui Isac și Călărași. Someșanu Toader, ajuns pe teritoriul României, a avut surpriza să constate că era așteptat de grănicerii români care l-au arestat.²⁴

Cam în aceeași perioadă, la 10 iulie 1940, trecea în România pe la Oancea-Cahul, curiera sovietică Rahmonovici care era de talie mijlocie, blondă cu ochi albaștri, vorbea româna, rusa și germana și care avea misiunea de a acționa în zona Bârlad-Galați.²⁵

O rețea de agente sovietice a

fost identificată în cursul lunii august 1940 și de către Poliția de Siguranță. Direcția Generală a Poliției cu ordinul telegrafic cifrat Nr. 62219/1940 le prezenta pe aceste spioane cu ordinul de a fi arestate. Cele patru agente erau de loc din Drepcăuți-Hotin și anume: Lidia Cosmariuc, Vera Palmarciuc, Maria Tresu și Elisabeta Văcăriței.²⁶ În lunile următoare autoritățile românești au constatat o adevărată preferință a sovieticilor pentru folosirea femeilor în misiuni de spionaj.

Foarte repede, serviciile românești au început să aibă o imagine completă despre metodele folosite de sovietici după ocuparea Basarabiei și a nordului Bucovinei. Un exemplu în acest sens este raportul din 6 septembrie 1940 al Poliției Județului Suceava către Direcția Generală a Poliției în care se arăta că „organele GPU-ului (Direcția Politică de Stat între 1922-1923, după care s-a transformat în OGPU-Direcția Politică Unificată de Stat, până în 1944, în fapt serviciul de securitate sovietic, n.n.) folosesc ca agenți pentru acțiunea de spionaj din România pe foștii soldați ai armatei noastre rămași în teritoriile ocupate. În acest scop, soldații proveniți din armata română sunt instruiți într-o școală numită Secția operațiunilor internaționale comuniste și apoi trimiși în România cu misiunea de a se înrola în armată sau de a se angaja la fabricile de muniții sau arsenalul armatei de unde pot culege informații”²⁷. Acești agenți foloseau acte false create în laboratoarele OGPU. Buletinele aveau ca dată a eliberării aprilie 1939 și aveau ștampila Poliției din Bălți și Cetatea Albă pentru cei din Basarabia și cea a chesturii Cernăuți pentru cei din nordul Bucovinei. Livretele militare falsificate păreau a proveni în principal ca din partea Regimentelor 93 sau 96 Infanterie, dar ele nu posedau modelul nou de ordin de mobilizare ci doar pe cel

vechi care nu mai era în uz, semn că serviciile sovietice încă nu știau de această schimbare. În finalul raportului erau consemnate alte informații vitale pentru capturarea acestor agenți: „atât buletinele de la birourile de populație cât și livretele sunt completate cu numele celui ce le poartă și celelalte date cu un scris lipsit de caligrafie și nu prezintă nici un semn de uzură”.²⁸

Erau doar primele concluzii referitoare la folosirea soldaților români de către serviciile sovietice, cazurile ulterioare ducând la o cunoaștere mai bună a acestui procedeu.

Două zile mai târziu de acest raport al poliției sucevene, cea ieșeană identificase doi foști jandarmi care lucrau pentru OGPU. Primul era fostul șef al secției de jandarmi Cobalna-Soroaca, Bănanu Ion rămas intenționat în Basarabia. A fost imediat racolat și antrenat, iar la începutul lui septembrie 1940 deja se găsea în România cu misiuni de spionaj. Al doilea era plutonierul Dănilă A. de la secția de jandarmi Drochia, care recrutat de serviciile sovietice era folosit doar în misiuni speciale.²⁹

Predilecția sovieticilor pentru culegerea de informații din zona foarte sensibilă Focșani-Galați este confirmată și de raportul Nr. 14216 din 12 septembrie 1940 al Biroului 2 din cadrul Diviziei 21 Infanterie către forurile superioare și în care sunt prezentate două cazuri de spionaj petrecute la Galați și Tecuci în lunile august-septembrie 1940. Primul caz a avut-o ca protagonistă pe Domnica Eftimie, soția plutonierului major Eftimie din Regimentul 6 Grăniceri. Rămasă în Basarabia și repatriată abia la 24 august 1940, Domnica Eftimie s-a prezentat la Tecuci la unitatea de artilerie unde era acum încadrat soțul său. A intrat imediat în atenția Biroului 2 datorită sumelor mari de bani pe care le-a cheltuit în scurt timp și pentru că a reușit să revină în Basarabia cu o parte însemnată

a bagajelor, lucru total anormal în condițiile în care sovieticii confiscau totul. Bănuiala Biroului 2 s-a confirmat la interogatoriul Domnicăi Eftimie care a declarat în final că lucra pentru spionajul sovietic.³⁰

Al doilea caz de spionaj a avut în centru tot o femeie, Naghi Ilona, de origine maghiară, fostă lucrătoare la fabrica de tricotaje din Chișinău. Rămasă în Basarabia a fost recrutată de sovietici și instruită cu alte 44 de femei care și ele au fost trimise cu misiuni informative în toată România. După ce s-a terminat instrucțiunea a fost adusă la Ismail și trecută prin Delta Dunării cu ajutorul unei bărci conduse de ofițeri sovietici deghizați. Trecută pe teritoriul românesc a fost preluată de un agent care era ofițer al Armatei Sovietice și membru GRU și care a adus-o la Galați. Naghi Ilona a primit misiunea de a merge la Tecuci pentru a culege informații cu caracter militar. A ajuns la Tecuci la 5 august 1940 și s-a angajat ca bucătăreasă la restaurantul hotelului „Jitaru” de lângă gara CFR. Aici trebuia să intre în primul rând în contact cu militarii dislocați în această garnizoană și în special cu cei de origine rusă sau basarabeană. La 28 august 1940 a fost vizitată de agentul GRU care probabil coordona acțiunea tuturor celor 44 de femei spion și i-a cerut anumite date cu caracter militar. Naghi Ilona a fost însă arestată la 1 septembrie 1940, odată cu Domnica Eftimie. Dacă la interogatoriu Naghi Ilona a prezentat mai multe date false încercând să deruteze Biroul 2, în schimb Domnica Eftimie s-a oferit să lucreze și pentru spionajul militar românesc pentru a intoxica GRU cu date false.³¹

Interesul spionajului militar sovietic GRU pentru zona fortificată Focșani-Galați, pentru unitățile militare românești aflate aici pe poziții defensive, pentru Dobrogea este în condițiile date destul de surprinzător. „Poarta Focșanilor” era o linie

de fortificații eminentemente defensivă și numai aici se putea opri cu succes un eventual atac al armatei sovietice. Rațiunile pentru care sovieticii făceau atâtea eforturi pentru a afla date esențiale despre această zonă pare a depăși interesul pe care îl are în mod normal un serviciu de informații militare față de alte armate.

Un alt agent sovietic care acționa în zonă a fost capturat la 8 septembrie 1940 de o patrulă a pichetului de grăniceri „Lascăr Catargiu”. După cum raporta Poliția Județului Tulcea, agentul se numea Domașcu Anatol și tocmai trecuseră Dunărea în mod clandestin, venind de la Ismail. Acesta a declarat că la evacuarea Basarabiei și-a trimis la București mama și sora, el rămânând pentru a-și lichida averea. În felul acesta justifică prezența asupra sa a unei sume de 115000 lei. Era doar „legenda” care se fabrică pentru orice spion. În cele din urmă Domașcu Anatol a recunoscut că era agent GRU. Trebuia să intre în contact cu alți agenți din Galați, Brăila și Constanța și trebuia să procure informații despre dispozitivele grănicerilor și al trupelor românești din această zonă.³²

Avalanșa agenților sovietici identificați sau capturați de serviciile românești continuă. La 14 septembrie 1940, Inspectoratul Polițiilor și Siguranței „Dunărea de Jos” emitea ordinul Nr. 10335 prin care cerea urmărirea evreicei Epstein, în vârstă de 31 ani, agentă sovietică. Se repatriase pe la Ungheni, având asupra sa acte false pe numele Barat Ana. De la Ungheni a venit direct la București. Se pare că era o agentă importantă pentru sovietici.³³

Inspectoratul General al Jandarmeriei, apărut în urma reorganizării jandarmeriei, arăta în ordinul secret Nr. 581/1940 adresat tuturor unităților din țară, că în jurul datei de 12 septembrie a fost trimis în țară un periculos agent sovietic și

anume Mihăilescu Ștefan. Înainte de cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, respectivul fusese diriginte PTT în comuna Ucrocineț, județul Staroajineț. Era în vârstă de 35-38 de ani, înalt, brunet și vorbea foarte bine româna, ucraineana și germana. De data aceasta sovieticii au preferat să-l treacă în România printre localitățile Frătăuți și Vicov din județul Rădăuți.³⁴ Acest caz era doar unul care pune în față autorităților românești o altă metodă practică de sovietici din ce în ce mai des și anume recrutarea unor foști funcționari români rămași în Basarabia. Din această cauză pentru a evita angajarea în funcții publice a unor agenți sovietici, Direcțiunea Siguranței din cadrul Direcției Generale a Poliției, la 2 septembrie 1940 a emis ordinul secret Nr. 61789 în care se menționa „ suntem informați că printre funcționarii refugiați cu întârzierea din Basarabia și Bucovina de Nord sunt unii care se repatriază cu misiunea specială de a face spionaj în favoarea URSS. Față de această situație avem onoare a vă ruga să binevoiți a dispune ca aceștia să nu fie acceptați în serviciu, decât, după ce se va cere pentru fiecare caz în parte avizul acestei Direcții Generale ”.³⁵

Datorită aflului de funcționari refugiați destul de târziu din Basarabia și nordul Bucovinei, pentru a se evita pe cât posibil infiltrarea agenților sovietici, Direcția Siguranței revine la 21 septembrie cu un nou ordin Nr. 66625 adresat autorităților locale. Funcționarul venit din teritoriile ocupate de URSS și Ungaria trebuie înainte de a fi angajat să completeze un chestionar în care urma să precizeze pe lângă datele familiale și personale, situația sa militară și descrierea amănunțită a tuturor evenimentelor și împrejurărilor care l-au afectat din ziua retragerii autorităților românești. Poliția de Siguranță impunea de asemenea acestor funcționari să prezinte și date cu

caracter general observate cât a stat sub ocupație, informații cu caracter militar sau indicarea persoanelor care au avut atitudini antiromânești.³⁶

Această atitudine preventivă a Poliției de Siguranță a avut rezultate pozitive, eliminându-se în bună parte pericolul de a avea un număr mare de agenți sovietici infiltrați în administrație și cu acces direct la date confidentiale.

Din nou, zona Tecuciului revine în atenție. La 8 octombrie 1940, Biroul 2 de la Divizia 32 Infanterie arăta într-o notă informativă adresată Comandamentului Corpului 3 Armată că se impune deconcentrarea imediată a sublocotenentului rezervist Pintilescu, ofițer de transmisiuni, care era bănuț de legături cu spionajul sovietic dar și de simpatii comuniste. În urma cercetărilor s-a stabilit că soția sa și un frate al ei fuseseră dovediți și condamnați pentru spionaj în favoarea Uniunii Sovietice. Casa acestuia, aflată la Tighina, fusese folosită de serviciile sovietice drept casă conspirativă. Din aceste motive, prezența sa în continuare în Armata română era o sursă potențială de pericol.³⁷

În toată luna octombrie 1940, serviciile românești au identificat numeroase rețele sovietice de spionaj, majoritatea formate din refugiați basarabeni. O excepție era Lazăr Edon, zis Edmund sau Eduard, care încă din 1930 emigrase la Moscova și care acum își făcuse apariția în România cu misiunea de a colecta cât mai multe date despre armată și mai ales despre starea de spirit a populației. IGJ-ul sublinia că era de naționalitate maghiară dar avea în continuare cetățenia română.

Mai erau identificați de serviciile românești drept agenți sovietici și studenții Izmona și Yarka din Chișinău, măcelarul Wladislav Casa din Cernăuți, preotul Dandea Alexandru din Bădicu-Cahul, preotul Meșcov Constantin din Zărnești-

Cahul și Burdulescu Ion din Constantinești-Cahul. Toți trecuse deja în România în mod clandestin.³⁸

Eficiența serviciilor românești în identificarea și neutralizarea rețelelor de agenți dar și a curierilor este demonstrată în mod indirect, de un fapt relativ banal. De exemplu, au aflat că șoferul și chelnerul de la popota NKVD de la Ismail au primit ordin să treacă în România atât pentru a aduce bani necesari anumitor rețele, dar și pentru a strânge diferite informații.³⁹

Nu toți agenții sovietici au fost trecuți în mod clandestin peste frontieră în România. De multe ori aceștia au venit prin comisiile de repatriere folosindu-se de numele lor reale. A contat în descoperirea agenților sovietici care au folosit această metodă informațiile venite din partea rețelelor românești de spionaj din Basarabia și nordul Bucovinei. Au fost identificați astfel Poleanski Dionisie, de loc din Storojineț care a lucrat ca interpret pentru NKVD căruia i-a furnizat și multe informații despre unii ofițeri superiori români, Băncescu C. din Vicovul de Jos-Rădăuți, Lujonschi Zenaida, soție de funcționar de origine rusă, Spetka Boris, elev la Școala Normală din Cernăuți, Semeniuk Gheorghe din Codolești, mecanic de locomotivă, Ostopovici Emilian, mecanic la uzina electrică din Zostavna și Hostiuc Vasile, ucenic la aceeași Uzină electrică. Aceștia au fost trecuți pe la comisia de repatriere Bondujeni, iar unii au trecut și pe la Comisia de triere din Buzău. Zonele în care trebuiau să acționeze erau Roman, Buzău și București. Lujonschi Zenaida se bănuia că lucra pentru spionajul militar sovietic GRU.⁴⁰

Informații importante puteau obține contrainformațiile românești de la curierii sovietici capturați. Un asemenea curier era identificat la sfârșitul lunii octombrie 1940⁴¹ în persoana lui Parfenie Novitchi, rus de origine, dar cetățean român, de loc din comuna Vâlcov. Un alt

curier capturat era Nicolai Eftimie Pașcanu, după cum informa Biroul Statistic Militar Iași cu nota informativă Nr. 4402 din 18 noiembrie 1940, adresată Marelui Stat Major. Respectivul făcea parte din compania sanitară a Spitalului Militar „Regina Elisabeta” din București. Deși era de loc din comuna Gliceni, județul Bălți unde își avea și familia, nu a vrut să plece în Basarabia odată cu restul militarilor din Armata Română care au dorit să fie demobilizați și trimiși în zonele natale, aflate sub ocupație sovietică. La 3 noiembrie 1940 dezertează însă și încearcă să treacă Prutul pe 13 noiembrie 1940 prin dreptul satului Hermezeiu. Este însă capturat și încredințat subcentrului informativ Iași.⁴²

În aceeași perioadă este capturat și Gheorghe Toader Covaliu, care în ziua de 9 noiembrie 1940, spre seară, a trecut Prutul în mod clandestin pe la Bazia, județul Iași, dar capturat imediat de jandarmii din această localitate. A fost și el preluat de organul informativ al Marelui Stat Major și anume Centrul A.⁴³

Scopurile și metodele folosite de agenții sovietici aflați în misiune în România erau bine evidențiate de maiorul Traian Borcescu, șeful Biroului 2 din Secția a II-a a Marelui Stat Major. Acesta, în nota informativă strict secretă Nr. 218.300 din 20 noiembrie 1940, scria: „Exploatarea situația creată prin cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord, serviciul de spionaj sovietic și-a intensificat activitatea într-o măsură foarte mare. N.K.V.D. (O.G.P.U.) caută să profite de repatriții din ținuturile ocupate, pentru a recruta dintre ei un număr cât mai mare de informatori. Pentru recrutarea acestora se servește de mijloace diverse... în raport cu situ-

ția familiară, cu firea, cu interesele fiecărei victime și a pregătirii ei intelectuale. Unora le exploatează dorința de a se întoarce în țară, altora sentimentele familiare, legăturile sentimentale, pofta de parvenire, viciile, etc... . Procedeu de cercetare și instruire variază și el după caz. Pentru intelectuali se întrebuintează metoda convingerii. Pentru cei cu pregătire redusă, amenințarea. Tuturor li se fac promisiuni că vor fi bine răsplătiți bănește și că vor avea situații bune în U.R.S.S. . În caz de refuz, amenințarea cu moartea și cu surghiunul. În toată această gamă a procedurilor, banul își are locul de cinste”. În continuare maiorul Traian Borcescu evidențiază principalele scopuri urmărite de N.K.V.D. „În toate misiunile încredințate agenților informatori se stăruie intens asupra informațiilor cu caracter militar. Aceste informații se referă la dispozitivul trupelor și efectivul lor în zonele de apropierea Prutului. Se pretind însă date ample și asupra zonelor din interiorul țării...reorganizările efectuate, dislocări, armamentul, lucrările de fortificații permanente sau pasagere. Apoi numărul unităților motorizate, artilerie, aviație, aerodromuri, șosele, căi ferate, depozite de muniții și alimente. Se mai cer insistent date personale asupra comandanților și a ofițerilor subalterni, despre felul lor de viață, vicii, legături familiale, cunoștințe personale care i-ar putea influența, etc.... Câțiva informatori cu pregătire intelectuală mai serioasă au primit misiunea să culeagă date asupra importului de mașini, armament și orice material din Germania și Italia, asupra prezenței specialiștilor germani și italieni în întreprinderile noastre

industriale, în aviație, etc. Aproape tuturor li se dă și însărcinarea să observe cu multă atenție starea de spirit din armată și a populației din toate straturile sociale, în special a muncitorilor din industrie. Aceste informații sunt culese cu scopul de a exploata anumite nemulțumiri în favoarea lor. Se urmărește prin acest procedeu crearea unui spirit defetist și o dezagregare morală a populației.⁴⁴

În finalul acestui studiu, Traian Borcescu prezintă câteva metode uzuale folosite de N.K.V.D. pentru transmiterea informației. „N.K.V.D. recomandă în general următoarele procedee: 1.prin curieri, care pot fi identificați după o parolă stabilită mai înainte. 2.informatorii înșiși se pot întoarce cu informații culese în anumite zile și vor trece printr-un anumit punct dinainte stabilit. Odată trecuți vor cere să fie duși în fața ofițerilor N.K.V.D. care i-au trimis. Nu vor declara nimic decât în fața acestora. Se dă câte o parolă și pentru grănicerii sovietici ca să le înlesnească drumul. 3. Adresele informatorilor rezidenți vor fi comunicate prin anunțuri în ziarele mari din capitală sub forma banală de pierderi de acte, vânzări etc.”⁴⁵

Traian Borcescu a reușit într-un mod foarte sintetic să prezinte organelor românești cu misiuni contrainformative, scopurile și metodele folosite de N.K.V.D. În lunile următoare aceste tendințe s-au confirmat mai ales după 22 iunie 1941, când sovieticii au încercat din răspuț să dezorganizeze armata română prin crearea unor tensiuni în spatele frontului cu ajutorul organizațiilor comuniste și a rețelelor de agenți.

(Va urma)

NOTE

1. În ultimii ani situația politică și militară a României în perioada inițială a Războiului a fost mult analizată, mai ales pe baza unor noi documente de arhivă sau în lumina unor noi interpretări. Printre acestea amintim: Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, București, 1995, vol. II (în mod special capitolul 25); idem, *România în războiul mondial din 1939-1945*, Colecția „România în istoria universală”, Tomul 27, Iași, 1995; idem, *Ultimatumul Molotov și destinul Basarabiei (1940)*, în „Mousaios”, VIII,

Buzău, 2003; idem, *22 iunie 1941: clipa astrală a istoriei naționale*, în „Mareșalul Antonescu la judecata istoriei” (ed. Gh. Buzatu), București, 2002; idem, *Politica externă a României în ajunul conflagrației mondiale din 1939-1945*, în „Omagiu istoricului Valeriu Florin Dobrinescu” (ed. Horia Dumitrescu), Focșani, 2003; Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *Complot împotriva României, 1939-1947. Basarabia, Nordul Bucovinei și Ținutul Herța în vâltoarea celui de-al doilea război mondial*, București, 1992; *Pactul Ribbentrop-Molotov și consecințele lui pentru Basarabia. Culegere de documente*, Chișinău, 1991; Serghei Hacman, *Problema Basarabiei și a Bucovinei în relațiile sovieto-germane, iunie 1940-iulie 1941*, în „Sargeția”, XXV, 1992-1994; Constantin I. Stan, *Ultimatumul sovietic din iunie 1940, prologul Dictatului de la Viena*, în „Acta Musei Napocensis”, vol. 32 /11, 1995; Gheorghe Zbucă, *Cadrilater 1940*, în „Studii și Articole de Istorie”, vol. LXVI/2000; Valeriu Florentin Dobrinescu, Ion Constantin, *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial, 1935-1947*, Iași, 1995; Ion Giurcă, *Anul 1940. Drama României Mari*, București, 2000; Dr. Alexandru Dușu, Maria Ignat, 1940. *Drama României. Rapt și umilință*, București, 2000

2. Stalin a mobilizat întregul potențial al serviciilor secrete sovietice pentru a-și lichida opoziția din emigrație. Nici o figură importantă nu a scăpat de „mâna lungă a revoluției”. Detalii despre aceste operațiuni vezi la Christoffer Andrew, Oleg Gordievski, *KGB. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, București, 1994; Thierry Wolton, *KGB-ul în Franța*, București, 1992; Ernest Volkman, *Spionaj*, București, 1998. De altfel, serviciile informative românești au mai fost preocupate și de alte activități ale sovieticilor.

3. Arhiva Națională Istorică Centrală (în continuare ANIC), Fond Direcția Generală a Poliției, dosar 216/1939, f. 3

4. Idem, *Fond Ministerul de Război. Cabinetul Ministrului*, dosar 164/1928-1944, f. 19 și 20

5. Arhiva Națională Buzău, *Fond Legiunea de Jandarmi Buzău*, dosar 11/1939, f. 53

6. Idem, *Fond Legiunea de Jandarmi Râmnicu Sărat*, dosar 4/1940, f. 3 și 10

7. *Ibidem*, f. 18

8. *Ibidem*, f. 26

9. ANIC, *Fond Ministerul de Război. Cabinetul Ministrului*, dosar 64/1940, f. 106

10. *Ibidem*, f. 114

11. *Ibidem*, f.131

12. *Ibidem*, f.132

13. *Ibidem*, f. 45-46

14. ANIC, *Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, dosar 184/1942, f. 99

15. *Ibidem*, f. 100

16. *Ibidem*, f. 105

17. *Ibidem*, f. 106

18. Pentru detalii despre cazul "Grișa" vezi Viorel Gheorghe, *România și URSS. Războiul invizibil*, în *Revista Jandarmeriei*, anul XI, nr.18 (236), 2001, p.8

19. Arh. Naț. Buzău, *Fond Școala de Subofițeri de Navigație Piloți*, dosar 1/1941-1943, f. 114

20. Idem, *Fond Legiunea de Jandarmi Râmnicu-Sărat*, dosar4/1940, f. 31

21. *Ibidem*

22. Cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei necesită și astăzi multe discuții. Trebuia sau nu România să se apere după modelul oferit de Finlanda? Iată ce scrie reputatul istoric finlandez Matti Klinge referitor la acest conflict cunoscut în istoriografia finlandeză drept „Războiul de iarnă”: „Este un adevăr faptul că pactul de neagresiune germano-sovietic, unde într-o clauză secretă erau definite sferle de influență ale părților, pune Finlanda într-o situație complet nouă. Conform acestui pact, Germania a rămas absolut neutră în timpul Războiului de Iarnă din Finlanda. Și în același timp s-au risipit și speranțele finlandeze în ceea ce privește realizarea unei alianțe nordice. Așa se face că Finlanda, nu prea bine dotată din punct de vedere militar, a trebuit să intre de una singură în război...era clar că Finlanda nu putea rezista prea mult timp atacurilor unei armate atât de puternice”. (Matti Klinge, *Privire asupra istoriei Finlandei*, trad. rom. de Teodor Palic, Ed. Otava, Helsinki, 2001, p. 130 și 132. Finlanda deși a rezistat eroic, tot a trebuit să cedeze Moscovei ce vroia aceasta. Situația României era și mai complicată din cauza petrolului, vital pentru Germania. Guvernul de la București a știut ce va urma, dar decizia cedării celor două provincii a reprezentat mai degrabă rodul intervențiilor diplomatice germane și italiene decât o expresie a convingerii elitei politice românești.

23. Arh. Naț. Buzău, *Fond Legiunea de Jandarmi Râmnicu Sărat*, dosar 4/1940, f. 33

24. ANIC, *Fond Ministerul de Război. Cabinetul Ministrului*, dosar 164/1928-1944, f. 64

25. Arh. Naț. Buzău, *Fond Legiunea de Jandarmi Râmnicu Sărat*, dosar 4/1940, f. 53

26. *Ibidem*, f. 58

27. ANIC, *Fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 2/1940, f. 6

28. *Ibidem*, f. 7

29. *Ibidem*, f. 9

30. Idem, *Fond Ministerul de Război. Cabinetul Ministrului*, dosar 164/1928-1944, f. 22

31. *Ibidem*

32. ANIC, *Fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 2/1940, f. 14

33. Arh. Naț. Buzău, *Fond Legiunea de Jandarmi Râmnicu Sărat*, dosar 4/1940, f. 65

34. *Ibidem*, f. 67

35. Idem, *Fond Poliția oraș Buzău*, dosar 22/1940, f. 1

36. *Ibidem*

37. ANIC, *Fond Ministerul de Război. Cabinetul Ministrului*, dosar 164/1928-1944, f. 32

38. Arh. Naț. Buzău, *Fond Legiunea de Jandarmi Râmnicu Sărat*, dosar 4/1940, f. 77

39. *Ibidem*, f. 78

40. *Ibidem*, f. 80

41. *Ibidem*, f. 82

42. ANIC, *Fond Ministerul de Război. Cabinetul Ministrului*, dosar 64/1940, f. 328

43. *Ibidem*, f. 296

44. Idem, *Fond Inspectoratul General Al Jandarmeriei – Teritoriu*, dosar 589, f. 284

45. *Ibidem*, f. 285

Mihai Viteazul, mare inovator al artei militare românești

Alexandru Cristian, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

Istoria unui popor este ca o carte care abia așteaptă să fie deschisă. Istoria românilor este una plină de încercări, eșecuri și reușite. Conștiința unității spațiului carpato-danubiano-pontic este motorul istoriei noastre. Fără această idee conducătoare neamul românesc nu putea rezista în timp. O insulă latină într-o mare slavă, călăuzită de un singur țel, libertatea.

În istoria noastră domnitorul care a avut prima idee de unitate a fost Mircea cel Bătrân (1386-1418). Nereușita sa a dus la declanșarea luptei pentru neatarnare a românilor din cele trei țări aflate în fața tăvălugului turcesc, Țara Românească, Moldova și Ardealul. Marii voievozi ai secolului XV au fost și mari comandanți de oști, Vlad Țepeș, lancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare. În acele timpuri armata era organizată în jurul domnului. Acesta dispunea de oastea mică și oastea mare. Oastea mică era armata permanentă a domnului și a boierilor din jurul său, iar oastea mare era compusă din țărâtime și orășenime sub comanda unor comandanți proprii și cu armele proprii. La vremuri grele, tot românul devenea ostaș, spune Nicolae Bălcescu.

O altă mare dispută care a măcinat țările române a fost una a puterii domnitorului. Boierii care erau conservatori credeau că domnitorul trebuie să fie un autocrat. Boierii, care vedeau împărțirea atribuțiilor guvernării, aveau o viziune mai

nouă. Împărțirea puterii între domn și boieri a dus la disoluția instituției fundamentale în țările române, voievodul. Aceste viziuni diferite au fost cauza eșecului obținerii independenței totale față de Înalta Poartă, țara nu era unită, era scindată de opinii contrare asupra puterii politice.

Personalitatea lui Mihai Viteazul este cu atât mai însemnată, cu cât vedem că el a reușit să înfrângă orice mișcare centrifugă a statelor românești și să le unească, într-o perioadă în care domnii noștri se schimbau precum anotimpurile. Domnia sa este una dintre cele mai frumoase pagini din istoria neamului românesc, spune P.P. Panaitescu.

Unirea de la 1600 este văzută ca un act glorios. După unii istorici, acesta este o dovadă a spiritului puternic al voievodului român și a credinței sale în unitatea românilor. Alți istorici cred că Unirea este dovada poftei sale nemăsurate de a stăpâni teritorii și oameni. Fără îndoială că Mihai Viteazul a fost un om ambițios, numai un astfel de ins poate reuși ceea ce a realizat acest mare conducător. Dar a fost numai o ambiție proprie? O ambiție proprie este de obicei limitată, acest mare voievod a gândit în plan îndepărtat și strategic. Analizând, acțiunile sale duc la o singură concluzie: a vrut să unească toate cele trei țări și să zdrobească toate pericolele în jurul lor, toate statele vecine nu trebuiau să mai reprez-

inte o reală amenințare la adresa micilor state române. Unite, acestea puteau deveni o putere greu de învins. Supranumit Restauratorul Daciei Mari personalitatea lui Mihai Viteazul este măreață și în același timp controversată.

1. Bătălia de la Călugăreni, un mit?

Domnia lui Mihai Viteazul, mai exact istoria militară a domniei sale, a fost împărțită de Nicolae Iorga în două mari etape. Prima etapă este cea cuprinsă între 1593-1599 și este reprezentată de lupta pentru eliberare de sub puterea otomană. A doua etapă, cea a Unirii, 1599-1601, este cea a luptei cu statele apusene cu o altă organizare armată la nivel strategic și tactic. Mihai Viteazul este primul domnitor care a folosit în oastea sa soldații profesioniști (Iefegii) și mercenari.

Vârful culminant al campaniei

pentru obținerea independenței este bătălia de la Călugăreni, din data de 13/23 august 1595. Această bătălie este o încununare a gândirii strategic-tactice a lui Mihai Viteazul. După părerea multor analiști, această bătălie a fost pierdută. Argumentul lor forte este că, după victoria de la Călugăreni, oastea lui Mihai Viteazul s-a retras în munți. În opinia noastră bătălia a fost câștigată, la nivel tactic nu strategic. Vom încerca să analizăm confruntarea de la Călugăreni și să ne susținem punctul de vedere. Bătălia de la Călugăreni a fost cea mai mare victorie tactică din istoria militară a poporului român și o capodoperă a artei militare românești.

Armata turcă avea forțe numeroase, dimensiunea sa era impresionantă chiar și pentru vremurile noastre, între 80.000 și 100.000 de oameni. Această forță comandată de Sinan-Pașa, marele vizir al Imperiului Otoman, era o armată de campanie. Scopul marelui vizir era îngenuncherea Țării Românești și pătrunderea în Ardeal și Ungaria. Odată pătrunsă, armata otomană a lui Sinan-Pașa putea face joncțiunea cu oștile pașalelor de la Buda și Timișoara astfel având drumul deschis către Viena. O altă realitate istorică este că întreaga armată turcă nu a trecut Dunărea, după mai multe surse se pare că au reușit să treacă fluviul aproape 40.000 de oameni. La Călugăreni au luptat aproximativ jumătate din numărul soldaților turci plănuiți pentru marea campanie otomană.

Armata română era net inferioară din punct de vedere numeric. În componența sa avea 16.000 de oameni și 12 tunuri, dintre care 8000 de lefegii. Pentru a preîntâmpina trecerea masivă a armatei otomane, Mihai a organizat detașamente de 200-500 de soldați pentru a acoperi vadurile Dunării și anume la Brăila, Siliștra, Giurgiu și Nicopole. Această apărare

avansată avea ca scop hărțuirea dușmanului și îngreunarea trecerii. Încetinirea aceasta a fost în folosul oastei lui Mihai Viteazul care a avut timp să-și pregătească terenul de bătălie și să aștepte ajutoarele aliaților.

Satul Călugăreni este cel aflat la jumătatea distanței dintre București și Giurgiu. În sud-estul satului, se află un vad de trecere, un vad nămolos, mocirlos. Acolo, la confluența Neajlovului cu râul Cîlniștea, se află Vadul Calugărenilor, care se continuă cu Defileul Călugărenilor. Acest defileu este împrejmuț de Codrii Vlăsiei, aici s-a dat marea bătălie a lui Mihai Viteazul.

Dispozitivul de luptă a voievodului a fost orientat către vadul de trecere. În centru a fost dispusă cavaleria, pe flancuri infanteria iar în fața lor tunurile. În pădurea Vlăsiei aștepta Albert Kiraly cu rezerva sa de 6000 de oameni și 2 tunuri. Bătălia a fost începută de 10.000 de oameni sprijiniți de 10 tunuri. Pentru a da mai multă forță apărării, pe malul stâng al Neajlovului, deci în flancul armatei otomane, domnitorul a dispus așezarea unui detașament de arcebușieri. Armata lui Sinan-Pașa, mult mai numeroasă, a fost văduvită de faptul că nu putea să-și desfășoare toate forțele. În centru, armata otomană era comandată de Sinan-Pașa, în flancuri de Hassan-Pașa și de Satârgi-Mahomet-Pașa. Hassan-Pașa trebuia să urmeze râul Neajlov în vest și să cadă în spatele forțelor lui Mihai Viteazul iar Satârgi-Mahomet-Pașa, beiful Țării Românești numit de Sinan-Pașa, trebuia prin est să cadă asupra flancului stâng al românilor.

Mihai Viteazul și-a așezat armata în vadul Călugărenilor, profitând de mediul înconjurător. Sinan-Pașa, încercat comandant de oști și neînvins până la Călugăreni, și-a imaginat o tactică de înconjurare a armatei române, un "clește tactic" în care românii să fie nimiciți. Cunoscând mai bine

terenul și avantajele sale, în zorii zilei de 13/23 august Mihai Viteazul atacă primul și apoi se retrage. Otomanii, crezând că românii sunt demoralizați, se aruncă către centrul armatei române căzând în capcana întinsă de Mihai Viteazul. În defileul Călugărenilor, neputând să-și desfășoare puterea, sunt nevoiți să lupte om la om cu românii. Documentul de la Praga, care descrie bătălia, spune că niciodată în istoria lumii nu s-a văzut o atâta ură într-o confruntare militară.

Superioritatea numerică s-a văzut și în defileul Călugărenilor: românii înlocuiau om cu om, turcii un om cu mai mulți oameni. În după-amiaza zilei Mihai Viteazul va face mișcarea decisivă care va duce la victorie, rămasă în istorie ca și contraofensiva de la Călugăreni. Nemaiputând suplimenta numărul de trupe, Mihai Viteazul îi dă ordin lui Albert Kiraly să atace cu toată puterea centrul armatei otomane. În acest timp cu un detașament de câteva sute de oameni face un ocol și cucerește podul pe care armata turcă intra în defileu. În centrul oamenilor săi, face minuni de vitejie, ce vor intra în legendă. Separând armata otomană în două, voievodul va slăbi forța ofensivei. În flancul stâng îl trimite pe căpitanul Miron Cocea, să cadă în spatele turcilor, ce înaintau pe șoseaua care duce către pod. Acesta reușește să captureze artileria turcească aflată pe Dealul Doamnei de pe care se putea vedea tot frontul. Astfel turcii sunt atacați de propria artilerie. Gândirea tactică a lui Mihai Viteazul a fost genială. Observând că oamenii sunt oboșiți și nu mai pot ține centrul frontului, acesta îi înlocuiește cu rezerva proaspătă a lui Kiraly. Totodată se gândește să stopeze avalanșa de oșteni turci și să rupă armata în două pentru a o putea învinge pe rând. În defileu se puteau împropăta încontinuu liniile de luptă otomane datorită supe-

riorității numerice. Lipsită de ajutor și de provizii, armata din defileu putea fi nimicită. Gândind aceste lucruri Mihai a dat dovadă de o capacitate superioară de comandă față de Sinan-Pașa. Acționând așa, Mihai Viteazul a blocat linia de comunicare între cele două linii ale armatei otomane. Căpitanul Cocea a reușit să cucerească artileria turcă, estimată la 60 de tunuri și să atace spatele frontului otoman. Izbutind acest lucru, Mihai Viteazul lovea armată turcă frontal cu forțe proaspete. Lateral, cu sprijinul întregii artilerii aflate pe câmpul de luptă, armata turcă era supusă unui foc permanent.

Victoria lui Mihai Viteazul a fost una tactică. Acesta a oprit înaintarea mării armate otomane la Călugăreni. Nu a putut fructifica pe deplin victoria, deoarece prin vadurile Dunării treceau în continuare detașamente turcești. Armata de campanie a Imperiului Otoman a fost evaluată la 100.000 de oameni. La Călugăreni s-au aflat doar 40.000 de oameni dintre care au luptat efectiv 20.000 - 30.000 de ostași. Cifrele sunt relative, dar toate atestările documentare ne indică clara superioritate a armatei otomane. După această victorie, Mihai s-a retras în munți, unde a așteptat ajutoarele. Retragerea sa a fost una ordonată, ariergărzile sale i-au hărțuit mereu pe otomani. Măreața armata otomană se confrunta cu lipsuri și cu un moral scăzut. La Călugăreni au pierdut aproximativ 7000 de oameni dar și cel mai important simbol, steagul verde al Profetului Mahomed. Cu ajutoarele primite de la aliați și cu Mihai Viteazul la comanda supremă a armatelor aliate țara a fost eliberată de otomani după victoriile de la Târgoviște, București și Giurgiu. Călugăreni a fost bijuteria tactică a marelui voievod care a salvat nu numai țara sa, dar și Imperiul Habsburgic de la expansiunea otomană.

2.Schimbarea paradigmei militare sub Mihai Viteazul

În acele timpuri armata română avea în organizarea sa trei categorii de forțe, cavaleria, infanteria și artileria. Organizarea era axată pe vectorul de putere terestru. În marile state, forța navală, era bine dezvoltată, mari flote au avut Spania, Anglia, Franța și Imperiul Otoman. Statele românești nu aveau o dezvoltare mare a forței navale. Principalul gând strategic era apărarea. Țările Românești trebuiau să se apere de vecini, erau într-o continuă defensivă. Apărarea strategică era de fapt apărarea independenței. Adesea conducătorii noștri din acele timpuri au fost priviți ca niște comandanți pașnici și orientați către căutarea păcii. În istoria secolului al-XV-lea, mării comandanți de oști au fost comandanți defensivi. Nu am avut în epoca medievală un comandant la fel de ofensiv ca Mihai Viteazul. Strategia ofensivă a lui Mihai Vodă s-a putut baza pe două elemente. Primul element a fost evoluția armatelor și apariția armelor de foc. Mihai Viteazul este întâiul domnitor român care folosește arme de foc la scară largă și soldați profesioniști. Al doilea element al acestei strategii este scopul politic al marelui domnitor, independența țărilor române și unirea lor. Strategia sa militară a fost dezvoltată și de dorința de a înlătura jugul turcesc și de a elibera toți românii.

Schimbarea paradigmei militare sub Mihai Viteazul este una de substanță. Armata este acum mai evoluată din punct de vedere calitativ, mai antrenată, mai suplă, flexibilă și mai adaptabilă la orice tip de campanie. Armata lui Mihai Viteazul este una modernă, în stare să execute manevre ofensive, defensive, de patrulare, de interpunere, de învăluire, de atac în orice zonă de relief. Deși la nivel cantitativ se observă o ușoară regresie datorită deselor războaie, armatele române cu greu puteau

aduna, ca pe vremea lui Ștefan cel Mare, 40.000 de oameni, succesele sunt mai importante.

Marele domnitor a introdus noi elemente de strategie. O interesantă gândire strategică este acțiunea de preîntâmpinare. Atacurile dese și repetate la gurile Dunării sunt operațiuni militare menite să slăbească avântul ofensiv al inamicului și să-l încetinească. Acțiuni de hărțuire duse de avangardă sau de ariergardă sunt acțiuni de tatonare tactică. Observăm la Mihai Viteazul un caz de război de uzură a adversarului, ulterior dezvoltat într-un război de nimicire. Avant la lettre Mihai Viteazul anticipează strategii specifice perioadei moderne. Mihai Viteazul, în bătălia de la Călugăreni, a folosit strategia directă, atacul frontal al inamicului, dar și cea indirectă, învăluirea și pătrunderea în spatele frontului, primei linii de luptă otomane, și ruperea armatei în două. Împletirea acestor două strategii a dus la victoria de la Călugăreni. Un strateg modern și un tactician desăvârșit, Mihai Viteazul a știut când să se folosească de o victorie sau când să renunțe la câștig tactic pentru a nu pierde războiul. Bătălia de la Călugăreni este un exemplu de renunțare la un câștig tactic imediat, pentru a câștiga strategic pe termen lung.

La Dunăre apărarea a fost una activă, de preîntâmpinare. Victoria asupra otomanilor în campania din 1595 a fost datorată mai multor factori. Unul principal este rapiditatea mișcării de trupe. Ofensiva turcă a fost mai înceată, armata lor s-a deplasat cu 4, 5 km pe zi pe când armata aliată comandată de Mihai Viteazul cu 12 km pe zi, spune colonel Victor Atanasiu în monografia sa închinată marelui voievod. Pentru a nu fi stopați în contraofensiva lor, aliații au cucerit cetatea Târgoviștei spre a păstra o linie de de comunicație cu Ardealul și pentru a avea un punct de sprijin. Spiritul tactic combinat cu viziunea

strategică a comandantului acesteia a permis armatei române să învingă un dușman mai puternic din toate punctele de vedere.

Arta militară românească din epocă era împărțită în strategie și tactică. Marii comandanți de oști români au fost mari tacticieni dar, din păcate, nu au fost și mari strategii. Mihai Viteazul a îmbinat ambele calități, mare strateg și tactician de geniu. Strategia sa a fost unirea celor trei țări și distrugerea armatelor inamice, iar tactica a fost punerea în practică a acestor idei cu orice mijloace. Strategia a fost una simplă, unite cele trei state aveau mai multă putere în fața unui imperiu care stăpânea peste 70 de popoare. În obținerea gloriei militare Mihai Viteazul a fost ajutat de marii săi căpitani de oști Baba Novac, Radu, Preda și Stroe Buzescu, banul Manta și banul Mihalcea, ultimul remarcându-se ca un mare diplomat. Despre Mihai Viteazul și oștenii săi generalul Radu Rosetti spune că "dacă nu au fost tacticieni desăvârșiți au fost însă bărbați".

3. Unirea lui Mihai Viteazul, o nouă perspectivă

Actul istoric de mare însemnătate, Unirea lui Mihai Viteazul, este privit de mulți autori ca ceva spontan, fără un plan prestabilit. Alți autori cred că unirea este un gest de cutezanță și de maxim orgoliu al voievodului. Celebra frază "Și hotarul Ardealului. Pohta ce-am pohtit: Moldova, Țara Românească." este expresia unei voințe de nebănuite a marelui voievod de a înfăptui acest măreț gest. Este o voință a inimii sale de român, o poftă a sufletului său. Mulți l-au văzut ca pe un cotropitor, în opinia noastră este dorința unui conducător român de a uni cele trei țări sub aceeași pecete. De unde această dorință? Pentru că cele trei state vorbeau aceeași limbă și aveau aceeași religie.

Unirea a putut fi realizată pe două fronturi, unul politic și unul militar. Frontul politic este reprezentat de actele diplomatice realizate de voievod. Frontul militar este expresia campaniilor militare. Frontul diplomatic l-a avut ca important reprezentat pe banul Mihalcea. Banul Mihalcea este singurul diplomat al lui Mihai Viteazul care a împărtășit același vis cu marele domn, visul Unirii, spune Mircea Malița.

Ideea unității celor trei țări este conturată din anul 1594 de când Mihai Viteazul îi trimite pe Radu clucerul Buzescu și Preda stolnicul Buzescu la principele Transilvaniei Sigismund Bathori, respectiv la domnul Moldovei, Aron-Vodă. Împreună toate cele trei țări puteau fi mai puternice împotriva Imperiului Otoman. Banul Mihalcea a avut misiuni diplomatice la Praga, la împăratul Rudolf al-II-lea al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană. În pofida diplomației active a Banului Mihalcea și a reușitelor sale planurile ascunse au fost altele. În data de 16 noiembrie 1599 la Consiliul de Război al Sfântului Imperiu soarta lui Mihai Viteazul era pecetluită, Giorgio Basta trebuia să fie conducătorul Ardealului iar Mihai să se mulțumească cu Țara Românească. În ciuda acestor piedici nimeni nu a putut sta în calea visului lui Mihai Viteazul, Unirea celor trei țări române din 1600. Chiar dacă a durat numai

138 de zile, acestea sunt cele mai luminoase din istoria poporului român, până la Mica și Marea Unire. Alături de marele voievod banul Mihalcea a visat, și el, această unire. Este diplomatul care s-a zbatut, la fel de mult ca și marele voievod, pentru acest vis.

Dacă această Unire a fost un vis personal de mărire, o oarbă ambiție, atunci de ce atâția oameni s-au jertfit pentru acest vis? De ce marele Miguel de Cervantes Saavedra a spus despre bătălia de la Călugăreni „că ar fi cea mai glorioasă întâmplare pe care a văzut-o prezentul sau trecutul sau pe care o va vedea viitorul.” Și dacă tot a fost o ambiție personală, de ce nimeni nu a mai putut cataliza atâtea forțe și atâtea energie pentru a realiza acest lucru, decât abia peste 300 de ani?

Momentul glorios al lui Mihai Viteazul este unic. Unirea sa este îndemnul luptei, în viitor, pentru independență și unificare. Indiferent de condiții sau de voința sa Mihai Viteazul nu putea jertfi un popor pentru propria sa ambiție. Dovada clară a fost reușita scopurilor sale; un scop personal este unul limitat și distrugător. Un scop măreț este constructor de fapte mărețe și înfăptuitor de realizări unice. Gloria sa antumă era mare, dar cea postumă este greu de egalat cu a oricărui mare comandant de oști din istoria noastră.

MEMORIA VETERANILOR

Povestesc vechii combatanți

Sergentul major Aurel Mîncu

----- Interviu

- *Domnule Aurel Mîncu, vă felicităm pentru vârsta la care ați accedat, 93 de ani, împliniți în 4 noiembrie, anul curent, și vă rugăm să acceptați rugămintea redacției de a reface din amintire biografia dumneavoastră de tinerețe, atunci când erați sub arme, nu înainte de a schița un portret al premilitarului. V-ați născut în satul Pâcle, județul Buzău.*

- Născut, de-adevăratalea, am fost în comuna Cochirleanca, la câmp, unde părinții mei aveau niște pământ, și coborâseră la cules de porumb. Școala primară, și cea mai lungă, șapte clase, restul au fost calificări în diverse domenii, încercam și eu să țin pasul cu istoria, am făcut-o la Pâcle, unde avea un conac doctorul Angelescu, fost ministru al învățământului, cu domnul învățător Curcă, de pământ din Brăila, om de mare suflet, abia venit de pe băncile școlii normale, cum i se zicea pe atunci școlii ce pregătea „dascăli” pentru școlărim. Din familia noastră au purtat ghiozdanul destui, eram șapte frați, din care trăitori mai sunt doi. Tata făcuse școală la Berca, la „Cetățuie”, o fostă mânăstire de pe vremea lui Brâncoveanu. Nu aveam, cum se numește, avere, dar nici nu eram lipsiți de cele ce ne trebuiau; toamna când se făcea clacă la depănușatul porumbului, chema tata doi lăutari de peste apa Buzăului, de la Căndești, un cobzar și-un vio-

Aurel Mîncu la vârsta de 93 de ani.

rist, care cântau cocoțați pe grămada de ștuleți, în timp ce el scotea din beci un hârdău de vin pentru cei ce veniseră la treabă; la miezul nopții, fie că se termina sau nu lucrul, începea hora (de aici mi s-o fi tras și mie plăcerea de a dansa, care nu mi-a trecut până la bătrânețe). Mergeam la baluri, la noi sau la Policiuri, unde era un obicei: organizatorii puneau pe masă un braț de cârnați afumați și un șir de covrigi; cine se prindea la rămășag, trebuia, cu o lovitură de ciomag să fărîme mai toți covrigii, iar cei cu rezultate slabe, dădeau o vadră de vin.

- *Când s-a întrerupt, pentru ani buni, cum rezultă din livretul militar al dumneavoastră, flăcăiala?*

- În februarie 1941, când cercul de recrutare Buzău m-a repartizat

la Regimentul 21 Infanterie Fortificații Focșani, unde comandant era maiorul Bălțeanu, un oltean, iar cel al companiei de transmisiuni, unde fusesem repartizat, căpitanul Zătreanu. Aveam trei aparate cu câte trei „servanți” fiecare.

După ce Ion Antonescu a ordonat trecerea Prutului, noapte în care au bătut clopotele în toate satele, am fost mutați în cazematele de la Vadu Roșca, trei rânduri, din lanțul de fortificații Galați-Nămoloasa-Focșani, construit pe vremea lui Carol I. Mai apoi, transmisioniștii am fost trecuți la Armata 4, Divizia 9 Infanterie, la Botoșani, și ne-am pus în marș să trecem Prutul, împreună cu germanii, pe la Ripiceni; lupte grele la traversarea râului au avut loc mai la vale, la Țiganca. Răutatea războiului am văzut-o înainte de a primi, propriu zis, boțelul focului, la Edinița, un orașei unde a avut loc un pogrom; vai și amar de evrei, cu atât mai mult cu cât, cel care își asumase rolul de iudă era unul de-al lor, îmbrăcat într-o haină germană de piele. Jandarmii din plutoanele de execuție n-au tras, toți, în carne vie dar acesta îi arunca în gropile comune, tot de victime săpate, și pe cei încă vii, poate doar răniți, ce supraviețuiseră. De acolo ne-am îndreptat spre Soroca, urmând să trecem Nistrul pe la Tiraspol, pe un pod de vase construit de nemți. Pe malul basarabean a trebuit să facem,

construcție de linii telefonice cu unitățile celelalte, românești și germane, care urmau să forțeze apa. A fost un cumplit duel de artilerie și bombardament aerian, malul celălalt fiind plin de cazemate sovietice; canonada a rupt liniile de legătură, pe care le-am restabilit cu un camarad, Duțu Agapie, și el buzoian, din Odăile. În prima zi, nu s-a putut trece, ne tocău rușii cu bombele și proiectilele. A intrat în luptă aviația germană, aparatele lor se lăsau în picaj deasupra cazematelor ca ciocirile, aducându-le la tăcere. Primii au trecut nemții, ei aveau și autoamfibii și, pe urmă noi, pe podul de vase construit. Armata roșie se retrăgea în debandadă, urmărită îndeaproape de nemți, dar, datorită numărului mare de trupe care treceau Nistrul și planificării orarului de intrare pe pod, ne-a plouat, o noapte întreagă, ca pe vaci – oamenii noștri, care se ocupau de încartiruire în Tiraspol, mai ușor găseau înțelegere la o casă mai sărmană, unde trei-patru soldați puteau să pună capul jos și să-și usuce, cât de cât, echipamentul, decât la gospodăriile înstărite, ai căror stăpâni, n-ar fi cedat nici un colț și un braț de fân de la grajd. Aviația rusă a bombardat din nou podul de vase, pe care, tocmai atunci trecea o coloană de prizonieri din ai lor. S-au dat lupte într-o pădure apropiată de capul de pod, unde cadavrele sovieticilor stăteau ca butucii. Marșul spre Bug s-a făcut ca prin brânză, fără lupte dar într-un ritm de înaintare istovitor, în care aveam etape și de câte 70 km. Am coborât spre Odesa, cu lupte la Vigoda, unde i-am schimbat de pe poziții pe nemți.

- *La Monteoru, în dreapta clopotniței, cum intri, este o cruce ridicată de o creștină, pe care sunt două fotografii ceramice: a soțului, căzut la Turtucaia, în 1916, și a fiului ucis la Vigoda, douăzeci și cinci de ani mai târziu.*

- Acolo s-au prăpădit mulți români, noi construim un punct de

comandă mai trainic, folosind și niște traverse de cale ferată. După un bombardament greu și lung, căpitanul Negrescu, ieșit din adăpost, după ce trecuse iadul și ne făceam prezența, am constatat că încărunțise. Pierderi de vieți au fost și la Dalnik, unde s-a amenajat un cimitir al eroilor de peste un hectar, ordonat militărește, pe grade. Preoții militari au avut mult acolo de lucru. Pe frontul de răsărit, trebuia, treptat, să te obișnuiești cu ideea că nu toți mor de bătrânețe. Cei care cedau nervos ajungeau în fața plutoanelor de execuție, s-a întâmplat să fim de față la două pedepse capitale: un automutilat, care își trăsese un glonte în mână, spre a fi evacuat la spital, în spatele frontului, și unul cu tentativă de dezertare; la spovedanie, n-au scos un cuvânt.

- *Mărturii despre jertfa armatei române la Dalnik au rămas și în paginile scrise de un tânăr învățător buzoian, ofițer rezervist în Regimentul 8 Infanterie Buzău, Constantin N. Mogoș, care predase vreo doi ani la Pleșcoi, autorul unui roman autobiografic, „Rănit de schija brandtului” (1942), pe care i-am semnalat și noi în revista, la rubrica „Raftul cu cărți” (nr. 6, decembrie 2009, p. 78). S-a stins din viață, în 1999, la Cotorca, comuna Glodeanu Siliștea, după ce înființase, cu foarte mulți ani în urmă, la școala din localitate, un interesant punct muzeistic.*

- După Vigoda, când efectivele regimentului au fost refăcute, a urmat Odesa, unde, împreună cu un prieten, am fost, după ce apărarea rușilor căzuse, într-o noapte, până în port, am primit misiunea de a asigura apărarea litoralului între aceasta și orașul Nicolaev, fiind, pe atunci, în efectivul Regimentului 10 vânători de munte. Am stat destulă vreme în localitatea Bujalîk, încât să am timp să cunosc un doctor rus și să botez doi copii; primar era un machedon, care știa românește, dar începusem și eu să mai rup câte ceva rusește.

- *Era un trai mai tihnit, mai așezat, de cantonament?*

- Nu chiar, rămăseseră partizani, multe agente femei, unele frumoase ca Elena Udrea, pericolul unor atacuri de pe mare, tehnica noastră de transmisiuni nu chiar performantă: niște gheuri mari, grele cu care puteam transmite telegrafic, în alfabetul morse pe o distanță de 30 km. cam distanța de până la mare, și telefonic vreo 15; grija ca radiogramele să fie verificate și răsverificate, exista un ofițer cu cifrul, spe a preveni accidente ce ar fi dus la irosirea de vieți, prin ghidarea greșită a tirului. Lumea destul de săracă, avuseseră loc deportări, casele mai răsărite erau pustii, burjuii fuseseră deportați prin Siberia, mâncarea, nici ea, foarte bună, când și când, linte cu viermi, mai furau și majurii, deh, ca la război. După marile înfrângerii de la Stalingrad, Cotul Donului, după încercarea nemților de a pătrunde, prin Caucaz, la regiunile petroliere rusești, lucrurile s-au precipitat, au luat o altă întorsătură. Am început retragerea, zi și noapte, către limanul Nistrului, pe sistemul asigurării schimbului de ariergardă: când noi, când germanii, trebuia să asigurăm ca rușii să nu ne sufle în ceafă. Am trecut, care cum am putut, unii agățați de snopi de stof, în Basarabia, în localitatea Crogmaz. Profitând de împrejurări, a trecut și o trupă de ruși, cu uniforme nemțești care, în toila nopții au deschis focul producând morți și confuzie. Cum totul era pe o pantă din care se vedea că soarta noastră cu rușii era cam petluită, fără bilet de voie, am ajuns, spre sfârșitul lui August 1944, la Buzău și apoi la Pâcle. Eram în sat când s-au ivit rușii, unii călări, pe cai de „captură”, cu hățuri improvizate din funie, pe văile dinspre „fierbători”, cum le ziceam vulcanilor noroioși, venind dinspre Arbănași; fiindcă li se dusesse buhul cu jafurile și violurile care le rămăneau în urmă, lumea pitise ce era

de furat, luase vitele și se adăposise prin pădurile apropiate. Eu, cu doi copilași, am ieșit la marginea satului. M-au somat să mă predau și am „conversat” cu ei câte ceva; erau grăbiți, voiau să ajungă pe Valea Buzăului spre a tăia retragerea trupelor germane spre Transilvania. Aliații de până mai ieri, nemții trăgeau cu artileria din pădurea Hodobei, de deasupra satului Cândești, de pe malul drept al râului.

La un moment dat, am avut impresia că vor să mă ia cu ei, ca perivocik, tălmaci, dar nu departe de sat, prin Pădurea Banului, m-au lăsat să mă întorc.

Am fost reconcentrat dar până să intrăm în front, rușii și românii trecuseră Tisa, dar nu fusese încă eliberată Budapesta.

- *Istoria spune că trupelor române sovieticii le-au fost refuzat onoarea de a elibera, ca în 1919, de armata roșie a lui Bela Kun, capitala Ungariei.*

- Nici ceilalți aliați, nemții, după cucerirea Odesei, care stătea ca pe un bolovan uriaș plin cu grote și tuneluri, nu ne-au ținut prea mult prin marele port al Mării Negre. Am intrat în operațiile de luptă abia în Cehoslovacia, și înaintam către Praga. Într-un orașel, Trencin, ne-a prins ziua de 9 mai 1945. Eram în casa unui pădurar, pe la ora nouă dimineață, când Radio Londra a comunicat că, la ora zero, comandantul trupelor din Boemia și Moravia va decreta capitularea.

Am ieșit afară, erau vreo trei miori ruși, să le spun marea veste: Kaput voina! S-a terminat războiul! Nu păreau încrezători, războiul împotriva capitalismului nu avea cum să înceteze, și aveau, în felul lor, dreptate, mai târziu a început „războiul rece”. Pe moment, am pierdut curajul, mai ales că nu mult după aceea a început reglajul tirului de artilerie. Inamicul a tras în aer cu artileria și rachetele, semn că nu mai avea de gând să lupte, saluta prin salve sfârșitul celui de al doi-

Transmisioniști români la est de Nistru, 1941

I
î

era o problemă: nemții preferau să se predea românilor, cum, pe alte fronturi din Europa, americanilor, francezilor, englezilor, nicidecum sovieticilor. Dar trupele noastre nu puteau ține prizonierii, ei trebuiau să fie predați Armatei roșii.

Pe 10 mai, în urma unei canoade care a blocat șoseaua cu tehnică germană distrusă sau rămasă fără combustibil, nu departe de Trencin, s-a predat o întregă divizie germană.

Noi am mai cantonat vreo lună și ceva, într-o pădure, după care am început lungul drum al întoarcerii, pe jos, de lângă Praga până la Iași.

- *Livretul militar consemnează că făceați parte din Divizia 6 Infanterie?*

- Da, dar nu am fost lăsați la vatră de la Iași, ci de undeva din Oltenia, de la Putineiu.

- *Cum a fost după demobilizare, când a început lupta pentru pace și pentru construirea unei lumi noi, lipsită de exploatare, când petițiile se terminau simptomatice cu lozinca „Onoare muncii!”*

- Am fost, un timp, un om al timpurilor noi. Am făcut parte din fruntea comisiei care lucra la naționalizarea proprietăților de peste 50 ha. Am dat pâclenilor câte un pogon pe vatra nouă a satului, din moșia lui Nicu Costaforu, moștenitorul unui mare avocat și, parcă, politician, și el progresist, din veacul al XIX-lea, care avea un

venit, cu cinci jandarmi, să și-l recupereze, nu s-a mai putut, au ieșit oamenii cu sapele. Pe urmă am muncit, vreo trei ani în domeniul forestier, pe la Nehoiu, de unde m-am întors iar la Pâcle, m-am și însurat, tocmai când era rândul meu să predau pământul la C.A.P. După alți doi ani am venit la Buzău și am intrat în rândul muncitorimii, începuse, timid, industrializarea. Mi-am cumpărat un loc de casă în fostul cartier „Ferdinand I” și viața a mers mai departe, până când, după 89, când eram deja pensionar, am făcut iar parte dintr-o comisie ce aplica legea 18, adică restituirea pământurilor luate de colectivele agricole de producție, dar, am constatat, lucrurile au fost de parte de reparațiile convenite, nici vorbă de „restituție in integrum”. Acum văd că multe din cele făcute de generația mea se taie și se dau la fier vechi.

- *Ultima consemnare din livretul militar al dumneavoastră, făcută în 1995, când se împlinea o jumătate de veac de la sfârșitul celui de al doilea război mondial, certifică faptul că ați fost înaintat la gradul de sergent major.*

- Pentru leatul meu, parcă lucrurile, în ciuda unei istorii fără curgere liniară, lucrurile păreau mai așezate. Uite, am fost rănit pe malul Nistrului, mi-a intrat o schiță în gambă și, în câțiva zeci de ani, s-a coborât până la gleznă, vreo două-

zeci de centimetri, unde s-a oprit; toate parcă aveau, totuși o limită. Acum, aud că se retrag câteva sute de brevete cu grade de colonel, date peste noapte, cum un an-doi, semn că se mai poate îndrepta câte ceva, dacă se dorește. Nouă, pe vremea lui Iliescu ne-au dat câte o cruce comemorativă și o diplomă jubiliară. Unii camarazi le purtau decorația în fiecare zi ca să călătorească gratuit pe mijloacele de transport ale primăriei. Mai erau niște bilete grauite pe C.F.R. și chiar pentru rate, dar, de când s-a privatizat transportul pe cele mai multe rute din județ, a căzut și asta, ne cedează uneori locul lor tinerii mai cu șapte ani de-acasă.

- *Observ, aici în cartierul acesta, modest cândva, apariția unor vile, imobile maiestuoase, dacă nu chiar foarte elegante.*

- Omul tot într-un pat se odihnește, chiar dacă are cincisprezece dormitoare, s-a înmulțit lumea, să zicem, „bună”, s-au îndesit casele, care erau una aici, una mai pe colo, dar s-au împușinat oamenii pe care îi cunoșteam și îmi făcea plăcere să îi salut. Dar așa e dat, veteranii de război sunt o organizație care se autodizolvă.

Eu și fratele mai mic, Oprea, care a murit demult, fie-i țărâna ușoară, am fost primii din sat care ne-am luat biciclete; am mers treizeci și ceva de km., pe pneuri, până acum câțiva ani, din oraș până la casa părintească. Mersul pe bicicletă nu este numai ceva sănătos, dar îți creează și o anumită etică, morală: un simț al echilibrului și o cântărire a forțelor proprii – când să ataci o pantă abruptă din șa, când să te cobori și s-o duci de coarne. Organismul învață să-și cunoască limitele și să le respecte.

Așa, ca o părere asupra societății de azi. Știi cum este când pui strugurii zdrobiți în tocitoare: aștepti să se ridice boasca, „pluta”, cum îi spuneam noi; vinul înăsprit se trage în butoi, unde el începe să lucreze spre limpezirea și puterea

lui. Boasca, în lumea de acum, s-a ridicat, cineva, desigur va apuca să vadă și limpezirea.

- *Un scriitor de la Băiești Aldeni, peste deal de Pâcle, a debutat prin anii '50, cu pseudonimul Ion Băieșu, deși în județ, singura mină, care mai apoi s-a și închis, a fost la Ojasca; nu putea semna cu numele său, întrucât se numea Ion Mihalache, cum se chemase un fruntaș țărănist, ajuns, sub noul regim, deținut politic, și va muri în închisoarea de la Râmnicu Sărat. Băieșu a scris, între altele, o proză, „Acceleratorul”. V-ar interesa o astfel de instalație imaginară de grăbire a timpului?*

- Da și nu prea. Fiu de țărani, care și acum mai trebăluiesc pe pământul de la Pâcle, obișnuit cu muncile pe anotimpuri, știu că toate au soroacele lor. Ați văzut că roșiile de import, cele tratate, ajutate să se coacă mai repede? Nu au nici un gust. E o vreme pentru toate. Am încredere că, mai târziu, va veni și aceea. Unde locuiți?

- *La bloc, undeva pe lângă sala sporturilor.*

- Este bine, dacă poate, omul să aibă o casă pe pământ. Eu am cumpărat, de la un subofițer, care fusese împrumutat pe strada asta, care acum se numește „Răscoalei 1907”, totdeauna a fost o luptă pentru pământ, patru sute și ceva de metri; singur am turnat fundația și am făcut și altele la care mă pricepeam să o ridic. Am câțiva butuci de vie, câțiva pomi, câțiva metri până la poartă. Uneori, când nu mă ia somul, fac câte o excursie, mai scurtă decât cea de la Botoșani la Odesa sau de la Praga la Iași. La orele acelea nu trece nimeni. Ai zice că nu ai ce vedea. Acest scurt „marș” îmi prilejuiește reamintirea, cu acceleratorul, cum ziceați, unei întregi istorii, a vieții mele, care s-a înghesuit și ea în rațița secolului trecut, și mi se pare că toate câte mi-au fost date, bune și rele, au trecut prin mine ca printr-un paratrăsnet.

Sunt pași pe care nu-i poți face pe un balcon.

Una dintre metehnele bătrâneții e insomnia. Mi-a plăcut să mai citesc și nu m-am oprit nici acum, când aș avea nevoie de niște ochelari care să „vadă” mai bine. Mai împrumut cărți de istorie de la un profesor vecin. Pe vremuri, prin anii '60-70, în satul vecin, la Joseni, trăia, aproape paralizat, preotul Gheorghe despre care se dusesse vestea că „deschide cartea” și îți vede acolo viitorul, soarta. Venea lume puhoi, mai ales la sfârșit de săptămână, ratele erau înțesate, lume ca la Maglav, pe vremea lui Petrache Lupu, care vorbea cu Dumnezeu. Securitatea îl supraveghea, ba chiar umbla vorba că, odată, când au vrut să-l aresteze, gaz-ul în care l-au urcat nu a vrut să mai pornească.

Tot cam așa, și mie, când deschid istoria, de un timp, se desface cartea, de cele mai multe ori, la Vlad Țepeș. Ceva o fi!

Oicum, când îmi amintesc ravigiile războiului prin care am trecut, atâtia oameni morți de tineri, îmi vise să zic că adventiștii, singurii care, pe atunci, nu puneau mâna pe armă, nu sunt de disprețuit, deși eu rămân tot creștin ortodox.. Dar istoria are, de multe ori, alte rațiuni decât bunul simț. Uite, comandamentul rușilor, care au rămas în Buzău, până în 1958, era pe aici, prin apropiere, pe „Strada martirilor”, numărul 58. Dacă rușii erau martiri, noi, care am plătit atâtia ani despăgubiri de război, ce putem să mai zicem, cum ar trebui să se numească strada noastră?

- *Vă mulțumim pentru răbdarea și farmecul cu care ne-ați povestit, într-o zi frumoasă de toamnă înaintată, din amintirile dumneavoastră oștenești și nu numai și vă dorim sănătate, cu stima pe care o merită pe deplin veteranii.*

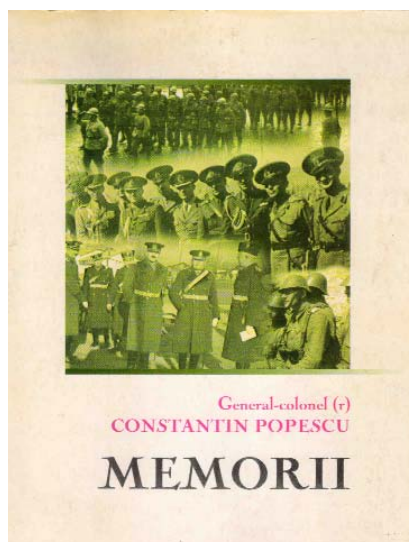
A consemnat E.N.

RAFTUL CU CĂRȚI

Memoriile generalului Constantin Popescu

Descoperim, cu o anume întârziere, o contribuție meritorie la istoriografia militară națională privitoare nu numai la Războiul cel Mare și perioada interbelică, ci și la alte diverse domenii (politic, cultural, social, istoric) aparținând gl. col. (r.) Constantin Popescu, „Memorii” (Societatea Scriitorilor Militari, 2004, 357 p.). Din cuvântul înainte, aparținând colonelului (r.) Liviu Vișan, rezumăm: C.P. s-a născut în 1893, lângă Ploiești, a absolvit Școala militară de ofițeri de artilerie, geniu și marină din București, fiind repartizat, cu gradul de sublocotenent, la Regimentul 3 obuziere de la Râmnicu Sărat; în campania din 1916 a luat parte la luptele de la Cincu, Sibiu, Brașov, Siriu și pe valea Buzăului, iar în 1917 la bătăliile de la Nămolosa și Mărășești (pentru merite deosebite, decorat și avansat la gradul de căpitan). După dezarmarea parțială a armatei, în urma păcii de la București (mai 1918), întreprinde în cont personal o aventuroasă și riscantă călătorie: București-Paris, via Murmansk, unde se înrolează în armata franceză, Divizionul 105 Artilerie grea, cu care participă la luptele date de la Lorena la Rin. Revenit în țară, este, vreme de opt ani, director de studii și profesor la școlile de artilerie, mai apoi comandant al Regimentului 32 artilerie din Satu Mare (1938-1940); între 1948-1951, colaborator apropiat al lui Emil Botnăraș (1948-1951, când trece în rezervă); a decedat la 3 martie 1985.

Vom decupa unele pagini privitoare la luptele date pe Valea Buzăului, începând cu data de 9 octombrie, când, după evacuarea Brașovului, la comanda Armatei a II-a revine generalul Averescu; divizionul de obuziere din care făcea parte era în componența Diviziei 6 Infanterie, care a început retragerea, ocupând poziții de tragere, imediat la nord de satul Siriu. Bateria a 4-a, suferă pierderi sub un

bombardament violent al artileriei grele inamice de 150 mm.; comandantul acesteia, căpitanul Panteleimon, fiind ucis, i se încredințează comanda locotenentului CP., pe 13 octombrie. Va schimba poziția expusă a bateriei pe Valea Siriului, mai apoi la Poiana Uscătura, peste apa Buzăului, unde, cu ajutorul sublocotenentului Aristide Bazilescu, profesor universitar cu studii făcute la Paris, va reuși să urce piesele de artilerie cu două tănjale a câte opt perechi de boi. Din această poziție va sprijini infanteria și va zădărnici încercările inamicului de a stăpune apărarea văii, în lunile octombrie și noiembrie. La părăsirea poziției, narează ofițerul, ca să nu mai aduc boii pe munte, am dat drumul obuzierelor în jos cu ajutorul servanților, și cu afetele îndreptate spre vale ca o frână (p.49-53). La 6 decembrie, aripa dreaptă a Armatei a II-a cu diviziile 3 și 6, care apăraseră pozițiile Bratocea, Tabla Buții și Buzău începe retragerea având de străbătut o regiune foarte accidentată, sub protecția unei ariergărzi și presiunea inamicului, care acționa cu trupe de munte, în intenția de a le tăia retragerea și de a-i captura. O „cumpănă” au artileriștii la Pârscov, pe malul stâng al Buzăului, în defileul Ciuta; ajung în sat noaptea, neștiind că nemții veniseră

în sat înaintea noastră cu trupe de munte care au mers pe scurtături și pe creste. Dimineața, când încearcă să tragă obuzierele la care erau înhămați cai, pe malul drept al râului, prin vad, se confruntă cu două pericole: tirul unui batalion de vânători de munte german, estompat de o ceață groasă, și torentul râului umflat de ploie: *Trebuia să trecem apa Buzăului cu orice risc, chiar dacă ne lua torentul apei sau ne înecam căci eram amenințați să fim capturați de inamic și altă scăpare nu era.* Cu sprijinul soldaților de pe autotrenuri și chesoane, în apa până la piept și mai sus, cu caii nervoși și speriați, când *gloanțele inamice și proiectilele mici de tunuri de munte cădeau mereu în apă și pe mal, printre noi, reușesc, într-un suprem și disperat efort să salveze obuzierele, chesoanele cu muniții și căruțele cu celelalte materiale.* Li se adaugă Regimentul 19 artilerie și anunță pe comandantul diviziei, generalul Arghirescu, aflat în satul Căndești despre faptul că artileria e în marș spre Buzău. Prin frig, ploaie rece și noroaie, ajung în orașul gol unde am putut să ne odihnim puțin culcați pe mese și pe unde a apucat fiecare. Între Buzău și Râmnicu Sărat, deși erau numai 27 de km. marșul atingea o viteză de cam 1 km la oră, fiindcă șoseaua era foarte aglomerată de trupele române ce se retrăgeau spre Moldova și de coloanele trupelor ruse care veneau spre Buzău. Peste tot erau cai morți, căruțe abandonate prin șanțuri și materiale aruncate, privești ce prevesteau un dezastru (p. 78-80).

Am adăuga că la Buzău nu s-a dat nici o bătălie, rușii au înaintat ca să aibă de unde se retrage; totuși, după bătălia Râmnicului, sau „bătălia de Crăciun”, cum i s-a mai spus, deși pierdută și aceasta, au fost decorați pentru bravură cu ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a generalul de divizie Anton Denikin, comandantul Corpului VII Armată Rus, generalul de divizie Petre

Lomonowski, colonelul Alexandru Bogoldin, din Cavaleria Inperială Rusă (singurul care „a împins eroismul până la sacrificiul de sine”), colonelul Vlasislav Endryevski, căpitanii Gheorghe Koblîka, Efim Golovko Ulazowski și Sergie Nojin (Eugen Ichim, *Ordinul militar de război „Mihai Viteazul”*, Editura „Modelism” & „Jertfa”, 2000, p. 91-93).

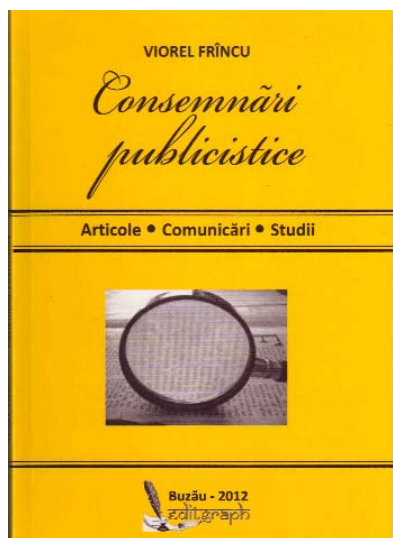
Documentat, cu un larg „câmp de observație”, generalul Constantin Popescu, și-a scris memoriile *în speranța că ele vor putea fi de ajutor la alcătuirea, peste ani și ani, a catechismului de învățătură pentru neam și țară*, în continuarea firească a ideii că „armata este o școală a națiunii”, drept care, pentru a sprijini activitatea de educație ostășească, *Ministerul de Război a dispus ca în fiecare corp de trupă să se înființeze o bibliotecă pentru ostași sub denumirea „Biblioteca soldatului”*.

Viorel Frîncu

Consemnări publicistice

Cu titlul, destul de „alb”, „Consemnări publicistice. Articole. Comunicări. Studii” (Buzău, Editura „Editgraph”, 2012, 206p.) Viorel Frîncu adaugă încă un contrafort proiectului „Scriitori buzoieni pentru literatura română”, propunere cu totul onorabilă, inițiată de Asociația „Renașterea Buzoiană”, în urmă cu ceva vreme.

Structurat pe două capitole aproape egale ca spațiu tipografic - „Din istoria presei buzoiene și râmnicene” și „Studii de istorie locală și națională” – volumul aduce sub o lupă recuperatoare momente și personalități ale culturii și istoriei unui interval de mai bine un secol, pornind de la „Vestitorul Bisericesc”(1839), prima gazetă religioasă din România, apărută la Buzău, până la recensământul editurilor și tipografiilor de până la 1989 (în prima secțiune a cărții), continuând cu secvențe de istorie militară, presărate între cel de al doilea război balcanic (1913) și finele celui de al doilea război mondial, în cea de a doua parte a cărții.

Este de amintit abordarea din unghiuri surprinzătoare, cu o acribie nu totdeauna specifică publiciștilor de ultimă oră, a unor oameni de carte și acțiune, care au ținut paginile presei de odinioară, de la mareșalul Alexandru Averescu, extrem de popularul șef al Partidului Poporului, în fostele județe Buzău și Râmnicu Sărat, până la buzoianul George Pâslaru, reporter de război pe Frontul de Est, o trecere în revistă a presei militare locale și a celor care au servit-o, a presei școlare, în perioada interbelică, într-un tablou de nobilă familie spirituală, unde bunicii pot fi episcopul Dionisie Romano și C.C. Datculescu, editorul „Gazetei săteanului”, de la finele secolului al XIX-lea, pagini onorate și de colaborarea lui Caragiale, iar urmașii Ion Caraion, hasdeianul care scotea prin anii antebelici revista (sau caietele de poezie) „Zarathustra” sau gazetarul poet, prematur sfârșit, Nicolae Panait.

Antecedente ale autorului pe acest subiect existau, și încă de anvergură („Istoria presei buzoiene și râmnicene în date”, Editura „Europrint”, 2009), dar informațiile, fatalmente, erau mai „tehnice”, cu dedicație către un public de nișă, exploratorii de bibliografii, cercetătorii; acum, posibilitățile analitice sunt folosite cu abilitatea naratorului care nu-și refuză persuasiunea – cum în ghiberna fiecărui soldat, Napoleon putea desluși bastonul de mareșal,

tot astfel în fiecare sălășuiește un potențial tânjitor după „o mie și una de nopți”.

Combatanți buzoieni din conflagrațiile secolului trecut, militari și preoți de trupă, între care mezinul este locotenentul aviator Ion Voiculescu, fiul scriitorului V. Voiculescu, medic militar în războiul întregirii, pagini de istorie despre cartierul „Mihai Viteazul”, mariaje exotice: o rosettească alături de feldmareșalul Friedrich Paulus, marele prizonier de la Stalingrad, a cărui lipsă de apetență pentru sinucidere

I-a isterizat pe Hitler, ba chiar ornitologia simbolică (vulturul Ilie, o mascotă de altădată a municipiului) sunt câteva din zonele în care Viorel Frîncu execută profesionește imersiuni, aducând în contingent oameni și întâmplări care probează că târguri ca Buzăul și Râmnicul Sărat nu au făcut parte din acel topos sadovenian denumit „locul unde nu s-a întâmplat nimic”.

Poate, doar după o anumită distanțare în timp, o așezare a istoriei, lucrurile și inșii capătă adevăratul lor relief, dreptul de cetate, necunoscut sau ignorat de contemporanii aflați „sub vremuri” sau cantonați numai în propria lor biologie viețuitoare. Este, în fond, un demers de a evalua la adevărata valoare obolul pe care acest ținut l-a dat istoriei și vieții culturale naționale, semn că, practicat cu echilibru, patriotismul local, înregistrând și micile istorii și generoasele gesturi, nu devine caduc.

Iconografia, de cele mai multe ori puțin cunoscută, dă paginilor respirație și aer de epocă. Apărute în diverse culegeri de studii și reviste asupra istoriei presei, semnalăm că o mare parte din articole au văzut „lumina tiparului” în paginile acestei reviste, de unde, parțial, și calificativul de „antologie unitară” acordat, într-un cuvânt înainte, de Dumitru Ion Dincă căruia i se alătură o nediscriminatorie accesibilitatea a lecturii: „pagini ce se citesc cu mare interes nu numai de specialiști, dar și de publicul larg.”

Bibliotecar

Strategia NATO pentru Combaterea Terorismului

----- General de brigadă dr. Nicolae Ciucă, Divizia 2 Infanterie „Getica”

La începutul anilor '90 au fost create noi state în centrul și estul Europei. Un deceniu mai târziu, a început era globală de combatere a terorismului ca urmare a atacurilor teroriste din 11 septembrie 2001 din Washington, D.C. New York și Pensilvania. Aceste acte au schimbat fundamental amenințările primare la adresa securității internaționale și au redefinit conceptul de securitate pentru toate statele. Pe 12 septembrie 2001 statele membre ale Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC) au condamnat necondiționat atacurile teroriste asupra SUA și s-au angajat să depună toate eforturile pentru combaterea proliferării terorismului.¹

Pornind de la premisa că legitimitatea alianței este bazată pe capacitățile și capabilitățile acesteia de a oferi apărare colectivă pentru toți membrii săi în cadrul internațional, relevanța actuală a acestui tip de organizație nu poate fi decât rezultatul analizei modului în care contribuie la contracararea amenințărilor comune actuale. Nu am putut găsi strategia NATO împotriva terorismului, dar am găsit în schimb Conceptul NATO de Apărare Împotriva Terorismului.²

Analizând Conceptul NATO de Apărare Împotriva Terorismului, acesta conține un spectru larg de măsuri de combatere a amenințărilor actuale. Acordă o atenție deosebită în special acelor amenințări pe care le presupune terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă și de către statele care pot amenința echilibrul actual al puterii, cum ar fi China, India, Brazilia și oferă un cadru eficient de stabilire a unei strategii pentru combaterea terorismului. Această analiză pornește de la premisa că NATO nu are încă o strategie și din această cauză este dificil să se ajungă la un consens internațional în privința unei strategii deoarece interesele naționale, modul în care sunt percepute amenințările și conceptele de apărare colectivă rămân dispartate chiar și după atacurile din 11 Septembrie.³

Drept urmare este important ca alianța și comunitatea globală să-și demonstreze angajamentul față de această organizație prin combaterea calamităților de la începutul mileniului al treilea. Pentru a îndeplini acest obiectiv, este obligatoriu să existe o strategie NATO aprobată după ce membrii alianței ajung la un acord. Astfel orice acțiune întreprinsă va avea legitimitate și credibilitate și va diminua timpul necesar luării deciziilor în funcție de caracteristicile noilor acte teroriste.

Scopul Strategiei

După 11 septembrie 2011, lupta împotriva terorismului a atins proporții nebănuite și acoperă un spectru larg de domenii. Multe măsuri⁴ la scară globală, regională sau individuală – demonstrează că o strategie de combatere a terorismului este de asemenea un element important în cadrul eforturilor comune ale alianței de a controla și contracara aceste acte ilegale, la fel cum este și evaluarea utilizării armelor de distrugere în masă și identificarea modalităților de combatere a acestora.

În mod clar este imposibil pentru o singură țară să rezolve toate aceste aspecte.⁵ Mai mult, este necesar să existe cooperare internă și un acord în cadrul alianței pentru a se ajunge la o strategie clară și viabilă pentru combaterea terorismului la nivel global. În plus, analizând măsurile luate de ceilalți actori internaționali, se poate constata că aproape toate organizațiile internaționale au înființat grupuri de lucru și comitete care adresează aspecte specifice ale terorismului.

NATO este un mecanism de apărare colectivă, deci un atac asupra oricărui membru NATO reprezintă automat un atac la adresa tuturor statelor membre și necesită reacția tuturor membrilor sub forma acțiunii colective. În acest sens, Articolul 5 al Tratatului Nord Atlantic subliniază faptul că misiunea de bază a NATO este apărarea colectivă a membrilor săi.⁶

Unele membre NATO, printre care Regatul Unit și Germania, au asistat Statele Unite în acțiunile militare de îndepărtare a regimului taliban din Afganistan. După aceea NATO a continuat asistența prin conducerea unei misiuni cu mandat ONU, în special în Kabul, dar organizația în sine nu a putut să reacționeze în niciun fel în cazul atacurilor teroriste împotriva membrilor alianței care au avut loc mai întâi în Madrid și apoi în Londra. Aceste atacuri îngrozitoare au avut drept rezultat retragerea trupelor spaniole din Irak. Prin urmare, astfel de probleme sunt importante și pot slăbi rezistența și importanța alianței. NATO are nevoie de o *Strategie de Combatere a Terorismului* clară, bazată pe Tratatul NATO și pe Planul de Acțiune în Parteneriat împotriva terorismului,⁷ pentru a-și putea apăra toți membrii și țările partenere împotriva atacurilor teroriste și pentru a menține pacea prin construirea unor relații bune cu alte organizații internaționale, guvernamentale și/sau ne guvernamentale.

Obiective, metode și mijloace

Obiectivele alianței pot fi derivate din primele articole ale Tratatului NATO.⁸ Dar acestea au fost create inițial pentru a contracara și pentru a oferi apărare împotriva amenințărilor Războiului Rece. Apoi, cu ocazia aniversării a 50 de ani în aprilie 1999, cei 19 membrii au aprobat „Coceptul Strategic al Alianței”. Acest acord a redefinit eficient misiunea alianței ca fiind aceea de a fi dedicată pentru a răspunde unui spectru larg de amenințări.⁹ Prin urmare, această politică transformă alianța pentru a acorda o importanță mai mare dimensiunii politice și pentru a-și exinde interesul geografic dincolo de teritoriul NATO. În plus, NATO are o politică deschisă în privința extinderii. Orice țară europeană care poate duce mai departe principiile Tratatului Nord Atlantic și care poate contribui la securitatea din zona Euro-Atlantică poate deveni membru al alianței la invitația țărilor membre.

În ultimii 11 ani, NATO a promovat interoperabilitatea politică și militară pe continentul european prin Parteneriatul pentru Pace și EAPC. Este evident că NATO vrea să continue să implice și alte țări oferindu-le cooperare pentru a se confrunta cu noile provocări legate de securitate și stabilitate care amenință nu numai alianța, ci și membrii săi. Dincolo de Europa, alianța se concentrează în special asupra Caucazului și Asiei Centrale, ca regiuni cu o enormă importanță strategică, dar și cu probleme endemice grave, inclusiv terorismul. NATO își va ține ușile deschise în vederea extinderii, nu numai ca o simplă opțiune, ci și pentru unirea eforturilor în vederea combaterii terorismului, considerat de către toți membrii alianței a fi o amenințare majoră la adresa stabilității și securității globale și regionale. Pentru a adresa aceste provocări, conducerea alianței trebuie să dezvolte noi strategii, noi mijloace de cooperare și instrumente, în concordanță cu transformarea sa profundă de la începutul mileniului al treilea. Aceasta este o provocare care include atât importanța, cât și relevanța alianței în sine. Conform Planului de Acțiune Partener împotriva terorismului, EAPC a stabilit principalele obiective pentru combaterea terorismului, dar, pe baza analizei evoluțiilor mediului de securitate regional și global, propun următoarele obiective:

- NATO trebuie să protejeze alianța și membrii săi împotriva atacurilor teroriste directe. Alianța va solicita tuturor membrilor săi și altor actori din arena internațională să apere valorile fundamentale ale societăților civilizate.

- NATO trebuie să întărească puterea alianței și parteneriatele. NATO trebuie să continue să construiască un sistem politic și militar de succes într-o lume democratică liberă. Trebuie să aibă o aplicabilitate practică, atât în interiorul cât și în afara alianței, în lumina valorilor esențiale care sprijină și mențin integritatea NATO.

- NATO trebuie să construiască un mediu de securitate stabil și favorabil. Dincolo de afirmarea valorilor sale, organizația trebuie de asemenea să integreze modificările produse în natura sistemului terorist. Politica de extindere va crea condițiile pentru un sistem internațional favorabil, demonstrând astfel hotărârea și angajarea alianței de

a lucra cu alte națiuni pentru a identifica teroriștii și cele mai bune mijloace de a-i înfrânge:

„Pentru a îmbunătăți pacea și stabilitatea în Europa și în afara ei, aliații europeni își întăresc capacitatea de acțiune, inclusiv prin sporirea capacităților militare. Sporirea responsabilităților și capacităților aliaților europeni în privința securității și apărării îmbunătățește mediul de securitate al alianței. Stabilitatea, transparența, predictibilitatea, scăderea gradului de înarmare și verificarea care poate fi asigurată prin controlul armelor și acordurile de neproliferare sprijină eforturile politice și militare ale NATO de îndeplinire a obiectivelor sale strategice.”¹²

Deși citatul de mai sus din Conceptul Strategic al Alianței a fost scris înainte de 11 septembrie 2011, el asigură cadrul pentru toată gama de provocări cu care se confruntă NATO în asigurarea întregului spectru de putere în cadrul abordării securității în secolul XXI. În acel concept strategic alianța și-a descris în mod adecvat obiectivele, metodele și mijloacele de realizare. Analiza acțiunilor specifice din Planul de Acțiune demonstrează eficiența și validitatea obiectivelor de mai sus implementate după cum urmează:

- *Sporirea consultărilor și a schimbului de informații.* Astfel va fi asigurat un domeniu larg pentru ca membrii săi să lucreze prin intermediul consultărilor politice, schimbului de informații și cooperării științifice pentru a identifica și rezolva noile amenințări și provocări la adresa securității.¹³ Toate acestea vor contribui la îndeplinirea angajamentului alianței de a lupta împotriva terorismului.

- *Sporirea gradului de pregătire pentru combaterea terorismului.* În urmărirea scopurilor sale, alianța și partenerii săi prin eforturile comune împotriva terorismului se vor concentra pe: reforma securității și apărării, planificarea forței, apărarea aeriană și managementul traficului aerian, schimburi de informații despre forțe, pregătire și exerciții, cooperarea logistică și în domeniul armamentului.¹⁴ Toate acestea vor îmbunătăți capacitatea alianței și a fiecărui membru și partener de a dezvolta planuri de alertare, includere, coordonare și răspuns rapid în cazul oricărui atac terorist.

- *Împiedicarea sprijinului acordat grupurilor teroriste.* NATO și partenerii săi trebuie să dezvolte mecanismele, tehnicile și procedurile care vor eradica terorismul indiferent unde și-ar avea rădăcinile. În acest sens, alianța își va concentra eforturile asupra: controlului granițelor, dimensiunii economice, controlul armelor și armelor ușoare, îmbunătățirea capacităților de a contribui la managementul crizelor, îmbunătățirea cooperării în domeniul planificării urgențelor, contribuția militară la managementul crizelor, cooperarea la activitățile științifice pentru reducerea impactului terorismului, cooperarea la achiziția și dezvoltarea de echipamente, asistența eforturilor partenerilor împotriva terorismului (utilizarea comitetului de coordonare politico-militară și înființarea/contribuția la fonduri mutuale PfP, programe de îndrumare).¹⁵

Cea de-a treia componentă se regăsește în Planul de Acțiune, și urmărește eforturile colective de diminuare a condițiilor pe care teroriștii le pot exploata.

Prin îndeplinirea acestor obiective, alianța ar trebui să își continue extinderea și coordonarea eforturilor multilaterale de combatere a terorismului. În special recomand a fi necesară extinderea obiectivului și a forțelor implicate în măsurile de combatere. În plus, NATO nu trebuie să uite că acest război împotriva terorismului nu se va termina repede sau ușor, iar NATO trebuie să reevalueze constant condițiile pentru a crea arhitectura necesară confruntării provocărilor secolului XXI.

O societate liberă este limitată în alegerea mijloacelor necesare îndeplinirii obiectivelor.¹⁶ Deși această declarație a fost făcută cu mulți ani în urmă, este relevantă și azi, în special în cazul organizațiilor multinaționale cum ar fi NATO. Această organizație contribuie la lupta împotriva terorismului prin operațiile militare din Afganistan, Balcani și zona Mediterană și prin luarea măsurilor necesare pentru a-și proteja populația și teritoriul împotriva atacurilor teroriste.¹⁷ Punerea în practică a acestor mijloace nu este ușor de realizat. Datorită lipsei unei strategii reale de combatere a terorismului¹⁸ și a unui proces de luare a deciziilor prea birocratic NATO nu și-a folosit, cel puțin după atacurile teroriste de la Madrid și Londra, toate capacitățile în războiul împotriva terorismului. Prin conceptul de apărare împotriva terorismului organizația a nominalizat următoarele capacități:

- Informații eficiente
- Capacitatea de dislocare și operațională. Odată ce se știe unde sunt teroriștii și ce vor să facă, forțele militare trebuie să fie capabile de dislocare. Deoarece există posibilitatea ca avertismentele să fie primite rapid, forțele trebuie să aibă un grad înalt de operaționalizare.
- Angajarea în luptă eficient. Forțele trebuie să fie capabile să fie angajate în luptă eficient. Aceasta înseamnă că trebuie să dispună de armament de înaltă precizie și de armament capabil să reducă riscul pagubelor colaterale.
- Protecția forței. Există o cerere constantă de protecție a forței pentru a asigura supraviețuirea forțelor alianței.
- Apărarea CBRN.¹⁹ Dată fiind posibilitatea ca teroriștii să folosească armele CBRN, trebuie să se acorde o prioritate ridicată echipamentului de apărare CBRN.²⁰

Aceste capacități trebuie luate în considerare, dar așa cum alianța însăși a recunoscut, se pot aduce îmbunătățiri și acestea sunt descrise în „Programul de Apărare Împotriva Terorismului”.²¹ Aplicarea capacităților alianței în războiul global împotriva terorismului trebuie să fie acceptată de toți membrii, deși s-ar putea să existe membri NATO care să ezite în privința angajării forțelor proprii, toți membrii și alianța însăși ar trebui să-și modifice abordarea în privința aplicării forței pentru a sprijini angajamentul și vor acționa decisiv pentru contracararea amenințărilor reprezentate de acest flagel.

Riscuri și amenințări

Riscurile se disting bine în cadrul conceptului militar NATO de apărare împotriva terorismului și au fost transcrise aici din evaluarea scrisă:

- Deși extremismul religios, în special venit din numărul mare de musulmani din țările NATO poate fi sursa amenințărilor teroriste imediate la adresa alianței, alte motivații ale terorismului pot să își aibă originea în problemele economice, sociale, demografice și politice rezultate în urma conflictelor nerezolvate sau din ideologiile care apar.

- În plus, deși observăm un declin al sponsorizării terorismului de către unele state, circumstanțele politice pot duce la o intensificare a acestei sponsorizări, asigurând teroriștilor zone sigure și resurse considerabile.

- Deși forma predominantă a atacurilor teroriste rămâne utilizarea creativă a armelor și explozivilor convenționali, ne așteptăm ca grupurile teroriste să depună toate eforturile pentru obținerea celor mai distructive mijloace disponibile, inclusiv a armelor de distrugere în masă.²²

Dincolo de aceste amenințări, subliniind riscurile derivate din implicarea dedicată a NATO în războiul împotriva terorismului, în special în Irak, este vital ca NATO să continue seria rezultatelor eficiente obținute în Balcani, Afganistan și zona Mediteraneană. Între timp, NATO a fost supus unui proces de reformă și restructurare. În consecință, dacă nu va fi suprasolicitat prin angajarea într-o campanie împotriva terorismului, există posibilitatea ca unii aliați să nu fie de acord. Totuși, dacă toți membrii sunt de acord să-și angajeze capacitățile în război, atunci NATO se poate aștepta ca teroriștii să atace una și/sau mai multe țări. În consecință, așa cum s-a întâmplat în cazul retragerii trupelor spaniole după atacurile oribile de la Madrid, există posibilitatea ca aceasta să afecteze consensul și unitatea alianței.²³

Nu în ultimul rând, este important să evidențiem, ca un risc major, faptul că neacordarea importanței cuvenite reacțiilor așteptate ca rezultat al atacurilor teroriste, cum s-a întâmplat în urma atacurilor de la Londra și Madrid, demonstrează vulnerabilitățile alianței și încurajează terorismul pentru a determina și influența unitatea de acțiune și efort a organizației.

Cele menționate mai sus nu trebuie considerate condiții permanente. Ele trebuie totuși adaptate și analizate în funcție de evoluția evenimentelor reale din arena internațională, ținând cont în același timp nu numai de actorii statali, ci și de cei non-statali, agenții și alți factori internaționali care vor influența mediul regional și global. Pe scurt, clarificarea și abordarea tuturor amenințărilor și riscurilor se dovedesc a fi dificile dar necesare în analiza posibilelor concluzii și recomandări.

Concluzii și recomandări

O strategie atotcuprinzătoare și decisivă pentru combaterea terorismului, și câștigarea păcii de către NATO ar trebui concepută foarte clar, eficient și proactiv, încât să poată fi susținută atât cât este necesar pentru îndeplinirea țelului de a înfrânge unul dintre cele mai mari flageluri care lovesc oameni nevinovați. Națiunile membre trebuie să sprijine această strategie de apărare. Susțin ideea că nu este de ajuns să stabilim obiective și să în-

tocmim un plan de acțiune. Bineînțeles asta nu înseamnă că strategia este unica soluție, este nevoie de mai mult de atât. Această strategie ar trebui să includă obiectivele conforme cu mijloacele disponibile și apoi este foarte important să se urmărească ridicarea capacității operaționale a țărilor individuale și a NATO per ansamblu, pentru a răspunde rapid și eficient urmărilor atacurilor teroriste (inclusiv atacurilor cu arme de distrugere în masă). Unele dintre problemele specifice dezbătute mai sus, se referă la o mai bună coordonare a eforturilor alianței, la protecția țărilor individuale și apoi la problema specifică a obținerii consensului și menținerii unității de acțiune în cadrul organizației.

Timpul este vital. NATO și națiunile membre se confruntă cu amenințarea reală a terorismului, iar contracararea acesteia în majoritatea cazurilor este crucială. Pentru o mai mare implicare, această luptă este o necesitate ce își are rădăcinile în responsabilitatea primară a națiunii a-și apăra propria infrastructură și propriul popor. Prin urmare NATO trebuie să aibă o strategie clară și trebuie să își sporească eforturile și participarea la campaniile pentru combaterea terorismului. Astfel, alianța necesită o strategie pentru că trebuie să fie pregătită să conducă operații militare pentru a lupta împotriva grupurilor teroriste și a capacităților acestora, oricând și oriunde este necesar, în funcție de situația internațională și de deciziile Consiliului Nord Atlantic.

Rolul coaliției în combaterea terorismului

Este binecunoscut faptul că Statele Unite au solicitat nu numai din partea țărilor europene asigurarea de sprijin militar, informațional, logistic și orice alte capacități care pot fi folosite eficient în războiul împotriva terorismului. După cum am menționat mai sus, nici NATO nici alte organizații multinaționale nu au oferit sprijin pentru combaterea terorismului, cel puțin nu la nivelul la care Statele Unite se așteptau. Prin urmare, există tendința de a se ajunge la concluzia că organizațiile multinaționale sunt mai puțin eficiente decât țările individuale deoarece necesită consensul unanim al membrilor și apoi un lung proces de luare a deciziei înainte de a-și implica capacitățile în acțiune. Drept urmare, în ultimele două teatre de operații importante pentru combaterea flagelului terorist, Statele Unite au trebuit să ceară țărilor individuale să li se alăture și să-și exprime deschis hotărârea și angajamentul de a înfrânge teroriștii și de a aduce pacea în- și apoi într-o lume liberă.

În mod special, rolul Coaliției este reprezentat de dificultățile care trebuie depășite pentru a o înființa. Este evident cât este de frustrant să obții sprijinul internațional și apoi cât de dificil este să îi menții coeziunea și unitatea de eforturi. Altă problemă dificilă o reprezintă menținerea implicării membrilor Coaliției până la victoria finală. Nu este întotdeauna posibil să te bazezi pe aliații tradiționali într-o anumită problemă dacă aceștia nu împărtășesc aceleași interese ca și fondatorii Coaliției⁵⁴. În cazul nostru, în timp ce campania va fi desfășurată pe termen lung, succesul acesteia va fi asigurat printr-o nevoie continuă

și sporită de parteneri. O coaliție constă în rolul fiecărei țări, indiferent de mărimea acesteia. Participarea sa aduce în organizație cel mai important aspect care contribuie la sporirea rolului său.

Un alt aspect foarte important este că armata nu este singurul punct de sprijin al forțelor și rolului coaliției. Există multiple și multilaterale puncte de sprijin și canale cum ar fi: diplomația, informațiile, finanțele, economia, legislația, care s-au dezvoltat și au evoluat astfel încât au modificat mediul coaliției. Drept urmare, chiar dacă nu oferă capacități militare substanțiale alăturându-se coaliției, dar își oferă disponibilitatea de a participa în cadrul coaliției în cel puțin unul dintre aceste domenii, fiecare țară care dorește să lupte împotriva acestui flagel poate oferi mult mai multă sustenabilitate și credibilitate coaliției pe arena internațională. De exemplu, Uniunea Europeană nu are disponibile capacități militare pentru a le oferi coaliției în Irak, dar a luat orice alte măsuri necesare pe plan diplomatic, al justiției și al securității interne. Dar acesta nu este o problemă ușoară; în timp ce lupta împotriva terorismului este considerată a fi o amenințare foarte complexă, construirea și conducerea unei coaliții este un obiectiv mult mai complicat.

În mod evident, acordurile bilaterale, sunt ușor de desfășurat și sunt mai eficiente. În timp ce nu numai Statele Unite, ci și orice alți actori preferă acest tip de aranjament, lupta internațională de combatere a terorismului impune o abordare diferită, atât pentru actorii principali cât și pentru cei secundari. Prin urmare, abordarea bilaterală va rămâne prioritară în domeniile militare și informaționale, dar și abordarea multilaterală trebuie să fie utilizată și dezvoltată pentru a obține capacități puternice în toate domeniile menționate mai sus. Astfel, o abordare multinațională în cadrul arenelor globale și regionale va îmbunătăți capacitatea coaliției de a identifica și înfrânge teroriștii individuali și/sau organizați din toată lumea.

Analizând țările care au participat la coaliție în Afganistan și Irak, este ușor de înțeles de ce au participat unele state individuale, în special din Europa de Est și America Latină. Unele nu aparțin încă unei organizații cum ar fi NATO, Uniunea Europeană sau orice altă instituție și au încercat să-și afirme prin participarea la aceste coaliții de combatere a terorismului hotărârea și angajamentul de a-și demonstra importanța și de a arăta cât de necesar este rolul fiecărei țări pentru înfrângerea terorismului. Pe de altă parte, nu este greu de aflat cât de ușor se pot retrage unele țări din echipă, ca rezultat al acțiunilor violente împotriva oamenilor nevinovați pe propriul teritoriu, după cum s-a întâmplat în Spania. În plus, aproape toate țările sprijinite de Spania, au hotărât de asemenea să-și retragă trupele.

În concluzie, rolul unei coaliții nu constă numai în legitimitatea și/sau numărul de state puternice care i se alătură. Rolul coaliției constă în abilitatea sa de a exploata cât mai mult posibil momentele importante. Apoi, coaliția trebuie să ofere alternative utile pentru pacea și stabilitatea din regiune, ceea ce pare a fi un avantaj important pentru atragerea sprijinului internațional. Un alt aspect

important pentru rolul și dimensiunile coaliției este oportunitatea oferită țărilor mici și/sau mijlocii de a-și urmări interesele pe termen lung sau scurt. Prețul plătit de acele țări prin participarea în cadrul coaliției le-a asigurat deja șansa de a se alătura unui club care consideră libertatea și democrația ca fiind valori supreme în viață. Succesul pe termen lung al coaliției va depinde de cooperarea țărilor individuale sau a organizațiilor regionale și/sau a organizațiilor internaționale de asemenea, având la bază lupta multilaterală împotriva acestui flagel.

Concluzii

Terorismul în sine, împreună cu proliferarea armelor de distrugere în masă și conflictele regionale sunt cele mai importante provocări cu care se confruntă statele individuale, alianțele și coalițiile în acest mediu global heterogen. Terorismul amenință să treacă de la construirea „califatelor” lărgite la folosirea armelor de distrugere în masă având ca țintă în special Statele Unite și aliații săi. Conform conținutului scrisorii de la al-Zarqawi (11 octombrie 2003), comunitatea internațională a aflat viziunea strategică a al-Qaeda și obiectivele sale politice. Așadar, putem ajunge la concluzia că natura acestei amenințări este globală, făcând dificilă asigurarea eficientă a măsurilor de contracarare de către state individuale, alianțe și/sau coaliții.

NATO a conceput două modalități de a implica alianța în războiul împotriva terorismului: „una în care NATO este la conducere și una în care NATO sprijină autoritățile naționale.”⁵⁵ Este prematur să realizăm dacă aceste eforturi

vor avea sau nu succes. Până acum, sub mandat ONU, NATO și-a dovedit nu numai importanța sa în cadrul luptelor din Afganistan, dar și contribuția hotărâtoare pe care ONU o are în obținerea consensului internațional pentru combaterea terorismului. Se simte necesitatea unei noi strategii de combatere a terorismului nu numai pentru NATO, ci și pentru ONU. Deși implicarea recentă a NATO și ONU în Irak nu poate fi considerată eficientă, se recomandă ca ambele organizații să-și sporească contribuția în zonă. Timpul este critic și implicarea, dar și o afirmare clară a strategiei acestor organizații sunt necesități care își au rădăcinile în responsabilitatea primară a națiunilor de a-și apăra popoarele și infrastructura.

Rolul coaliției în războiul de combatere a terorismului cuprinde un set foarte complex de interese individuale, regionale și/sau internaționale. Fiecare categorie este prioritară pentru un anumit domeniu de interese. Prin urmare, este foarte important ca națiunea conducătoare sau organizația coaliției să aibă puterea de a menține echilibrul în cadrul fiecărei abordări. În cele din urmă, este foarte important să ne asumăm faptul că abordarea individuală, bilaterală și multilaterală a acestui flagel poate dezvolta capacitățile de combatere a terorismului pe termen scurt și lung și poate duce la lărgirea cooperării internaționale împotriva terorismului. De asemenea, implicarea organizațiilor cum ar fi NATO, ONU și/sau a coalițiilor și sporirea eforturilor acestora pentru înfrângerea terorismului vor încuraja alte state individuale sau organizații să se implice sau să-și sporească participarea la activitățile de combatere a terorismului.

NOTE:

¹ Planul de Acțiune în Parteneriat împotriva Terorismului (Praga, 22 noiembrie 2002), <http://www.nato.int/docu/basicxt/b021122e.htm>

² NATO și lupta împotriva terorismului, *Summit-ul de la Praga – adaptându-ne amenințării terorismului*, la http://www.nato.int/issues/terrorism/evolve_c.html

³ „Unii au susținut ideea că NATO nu este un element important pentru a face față amenințării creată de terorism, din cauza refuzului său de a lua parte la războiul din 2003 condus de SUA împotriva regimului Hussein în Irak. Acest argument este în discrepanță cu scopul unei alianțe ca acord legal între națiuni cu privire la apărarea colectivă pentru una nelegală cu privire la acțiunea colectivă de apărare ... Washington consideră terorismul și proliferarea armelor de distrugere în masă, în special combinația dintre cele două, ca fiind cele mai importante amenințări cu care se confruntă nu numai Statele Unite, ci întreaga comunitate internațională din prezent. După cum indică disensiunile privind participarea la războiul cu Irak-ul, totuși, diferite națiuni văd într-o manieră diferită amenințarea colectivă creată de legătura dintre terorism și armele de distrugere în masă. Cu toate acestea, mulți vor fi de acord că fiecare dintre cele două reprezintă o importantă amenințare actuală pentru securitatea internațională, astfel că merită a fi discutate aici.” Dingli Shen, *Pot alianțele să combată amenințările contemporane?*, disponibil pe http://www.twq.com/04spring/docs/04spring_shen.pdf

⁴ Aici ne referim la: mijloace de arestare, supraveghere, adunare a informațiilor, legi speciale și așa mai departe; luând măsuri suplimentare cu privire la transportul aerian, maritim și terestru, cât și cu privire la sănătatea publică – pentru a se păzi împotriva atacurilor biologice, chimice și nucleare; intensificarea controalelor asupra transferurilor bancare și investigarea impactului activităților teroriste asupra economiei și în special asupra companiilor de asigurări.

⁵ Succesul nu va veni dacă se va acționa de fiecare dată individual, ci printr-o coaliție puternică de națiuni ce formează un front internațional împotriva terorismului puternic și unit... Ca urmare a atacurilor de la 11 septembrie, am primit recompensele investițiilor făcute în principalele noastre alianțe din ultimii 50 de ani. Aceste recompense sunt evidente în invocarea NATO fără precedent a Articolului 5 din Tratatul NATO, invocarea Australiei a Articolului 4 din Tratatul ANZUS, și în modul în care atât aliații noștri NATO și ANZUS au pus în aplicare ceea ce au spus, în fiecare front în războiul împotriva terorismului.” George W. Bush, *Strategia națională de combatere a terorismului* (Washington, D.C.: Casa Albă, februarie 2003), 20.

⁶ „Grupurile sunt de acord că un atac armat împotriva unuia sau mai multora dintre ele în Europa sau America de Nord va fi considerat un atac împotriva lor, a tuturor și prin urmare sunt de acord că dacă ar avea loc un astfel de atac, fiecare dintre ele, exercitându-și dreptul la autoapărare individuală sau colectivă recunoscut de Articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va asista Grupul sau Grupurile atacate prin luarea măsurilor necesare imediate, individuale și de comun acord cu celelalte Grupuri, inclusiv folosirea forței armate, pentru a restabili și menține securitatea în zona Nord-Atlantică. Orice astfel de atac armat și toate măsurile luate în urma lui vor fi raportate imediat Consiliului de Securitate. Astfel de măsuri se vor încheia în momentul în care Consiliul de Securitate va întreprinde măsurile necesare pentru a restabili și menține pacea și securitatea internațională.” Tratatul Nord Atlantic (Washington, 4 aprilie, 1949), disponibil pe site-ul <http://www.nato.int/docu/basicxt/treaty.htm>

⁷ Pe 12 septembrie 2001, statele membre ale Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC) au condamnat necondiționat atacurile teroriste asupra Statelor Unite ale Americii din 11 septembrie 2001 și s-au angajat să întreprindă toate eforturile pentru a combate flagelul terorismului. Bazându-se pe acest angajament, statele membre ale Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (numite în continuare state EAPC) sprijină astfel acest Plan de Acțiune al Parteneriatului împotriva Terorismului cu scopul de a-și îndeplini obligațiile sub egida legii internaționale cu privire la combaterea terorismului, fiind conștiente că în lupta împotriva terorismului sunt necesare eforturi întrunite și cuprinzătoare ale comunității internaționale și hotărâte să contribuie eficient la aceste eforturi, bazându-se pe o cooperare de succes până acum sub tutela EAPC.” Planul de Acțiune în Parteneriat împotriva Terorismului (Summit-ul din Praga, 21-22 septembrie 2002), disponibil pe <http://www.nato.int/docu/basicxt/b021122e.htm>.

⁸ „Grupurile încearcă să rezolve prin mijloace pașnice, după cum s-a stabilit anterior în Carta Națiunilor Unite, orice dispută internațională în care ar putea fi implicați, astfel încât pacea, securitatea și justiția internațională să nu fie puse în pericol și, în relațiile lor internaționale, să evite amenințările și folosirea forței într-un mod care nu e compatibil cu obiectivele Națiunilor Unite. Grupurile vor contribui la dezvoltarea în continuare a relațiilor internaționale de pace și prietenie prin consolidarea instituțiilor lor libere, printr-o mai bună înțelegere a principiilor pe care se bazează aceste instituții, și prin promovarea condițiilor de stabilitate și bunăstare. Ele vor căuta să elimine conflictul din politicile lor internaționale economice și vor încuraja colaborarea economică dintre toate grupurile sau doar o parte din ele.” Ibid.

⁹ Aici sunt incluse amenințări cum ar fi: conflictele regionale, proliferarea armelor de distrugere în masă și mijloacele de a le transmite, și amenințări transnaționale cum ar fi terorismul. Pentru mai multe detalii vezi: Summit-ul NATO, *Conceptul strategic al alianței* (comunicat de presă NAC-S (99)65 – 24 aprilie 1999), disponibil pe <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-065e.htm>.

¹⁰ NATO Topics, *Dezvoltarea*, disponibil pe <http://www.nato.int/issues/enlargement/index>.

¹¹ „Principalele obiective ale Planului de Acțiune al Parteneriatului împotriva Terorismului sunt de a: - reconfirma hotărârea statelor EAPC de a crea un mediu nefavorabil dezvoltării și extinderii terorismului, bazându-se pe valorile lor democratice comune, și de a se asista reciproc și pe alții în acest efort;

- sublinia determinarea statelor EAPC de a acționa împotriva terorismului sub toate formele și manifestările sale, și dorința lor de a coopera în prevenirea și apărarea împotriva atacurilor teroriste și pentru a face față urmărilor acestora;

- oferi Partenerilor interesați oportunități sporite pentru a contribui la și pentru a sprijini eforturile NATO în lupta împotriva terorismului, în concordanță cu caracterul specific al politicilor lor de securitate și apărare;

- promova și facilita cooperarea între statele EAPC în lupta împotriva terorismului, prin consultări politice și programe practice sub egida EAPC și a Parteneriatului pentru Pace; la cerere, de a oferi asistență statelor EAPC pentru a face față riscurilor și consecințelor atacurilor teroriste, inclusiv asupra economiei lor sau altor infrastructuri vitale.” Planul de Acțiune al Parteneriatului împotriva Terorismului (Summitul Praga, 21-22 septembrie 2002), disponibil pe <http://www.nato.int/docu/basicxt/b021122e.htm>

¹² Summit-ul NATO, *Conceptul strategic al alianței* (comunicat de presă NAC-S(99)65 – 24 aprilie 1999), disponibil pe <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-065e.htm>

¹³ Planul de Acțiune al Parteneriatului împotriva Terorismului (Summitul Praga, 21-22 septembrie 2002), disponibil pe <http://www.nato.int/docu/basicxt/b021122e.htm>

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ NSC-68: Un Raport al Consiliului Național de Securitate, de către Publicația Colegiului de Război al Forțelor Navale în Politica și Strategia de Securitate Națională, Volumul 2 – Prelegeri (Departamentul de Securitate și Strategie Națională, Colegiul American de Război al Forțelor Terestre-Carlisle Barracks, anul academic 2006), 257.

¹⁷ NATO Topics, NATO și lupta împotriva terorismului, disponibil pe <http://www.nato.int/issues/enlargement/index>.

¹⁸ Aici mă refer de asemenea la lipsa acordului comun și poziția diferită cu privire la implicarea alianței în regiunea centrală de luptă împotriva terorismului – Irak.”

¹⁹ Chimic, Biologic, Radiologic și Nuclear.

²⁰ NATO, Statul Major Internațional, *Conceptul military NATO de apărare împotriva terorismului*, disponibil pe <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm>.

²¹ Pentru mai multe detalii vezi: NATO Topics, *Apărarea împotriva programului terorismului*, disponibil pe http://www.nato.int/issues/dat/in_practice.htm.

²² NATO, Statul Major Internațional, *Conceptul NATO de Apărare împotriva Terorismului*, disponibil pe <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm>.

²³ Apoi va trebui să luăm în considerare interesele deosebite pe care unul sau mai multe membre ale alianței le pot avea în zona în care se desfășoară campania. În acest caz, vrem să subliniem poziția Turciei înainte și pe durata operației Iraqi Freedom. S-a întâmplat astfel nu numai pentru că este o țară islamică, dar și pentru că are probleme teritoriale cu națiunea kurdă.

²⁴ „Unii membrii NATO importanți nu au sprijinit Washingtonul pentru că nu au crezut că Saddam reprezintă o amenințare directă. Faptul că NATO nu a acționat nu dovedește că rolul alianței se va diminua atâta timp cât se ajunge la acțiuni militare pe motive întemeiate. Dat fiind abuzul în folosirea politicii de preempțiune, unii aliați NATO cum ar fi Franța sau Germania nu au fost de acord cu administrația Bush în privința războiului și a folosirii NATO în acest scop.” Ibid, 168-169.

²⁵ Nora Bensahel, *The Counter Terror Coalitions. Cooperation with Europe, NATO, and the European Union*, disponibil pe <http://www.rand.org/publications/MR/MR1746/MR1746.pdf>, 26.

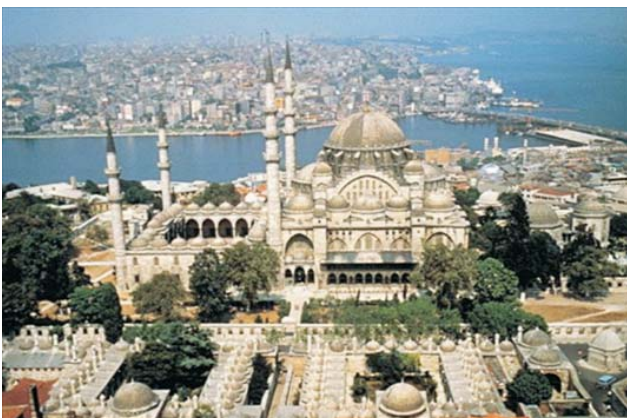
Turcia, putere emergentă În ascensiune și punte între Europa, Caucaz și Orientul Mijlociu

----- Colonel dr. Vasile Cerbu, Divizia 2 Infanterie „Getica”

Conceptul de țară emergentă nu este nou. Acesta a apărut acum aproximativ 30 de ani și a fost creat de Antoine Van Agtmael, fost economist olandez la Banca Mondială iar în prezent președinte al Fondului de Investiții Emerging Markets Management. Van Agtmael s-a gândit să găsească o altă formulă, alternativă la expresia „lumea a treia”, și să includă în ea țări care sunt cu un nivel de dezvoltare redus, dar cu un potențial foarte bun pentru a crește.

În prezent, percepția asupra conceptului de țară emergentă este alta: țară emergentă este acel stat a cărui economie reprezintă cel puțin 1% din PIB-ul mondial¹. La acest lucru s-a gândit și economistul american Jim O'Neil, care a creat acronimul BRIC (Brazilia, Rusia, India, China), actual BRICS prin adăugarea la organizație a Africii de Sud, care are o contribuție de doar 0,6% din PIB-ul mondial (deci mai are o cale lungă până a deveni o țară emergentă). Alăturată fiind Nigeriei și Egiptului, Africa de Sud intră într-un grup al celor 10 state cu economie cu cele mai mari perspective de creștere. În acest grup, Turcia cu ritmul său de creștere economică din ultimii 10 ani de aproximativ 9%, iese în evidență.

Turcia este cel mai estic punct al Europei, dar în același timp cel mai vestic punct al Estului². Situată fiind la confluența civilizațiilor, Turcia a căpătat un rol de arbitru pe scena internațională. Criza din Siria și

programul nuclear al Iranului au propulsat Turcia în prim-planul regiunii Orientului Mijlociu, fiind chemată să participe la organizarea acesteia. În acest demers, parteneriatul cu SUA este piatra de temelie a unei soluții optime pentru o regiune răscolită de suflul Revoluției de lasomie arabe, incertitudinile cauzate de opțiunile islamiste ale noilor guverne instalate dar și de sărăcia resurselor financiare și economice și a șomajului foarte ridicat. Este un moment în care Ankara și Washingtonul cooperează pentru a asigura stabilitatea în Irak, reducerea ambițiilor Iranului, eliminarea regimului lui Bashar al-Assad și asigurarea unor rute pentru resurse energetice viabile în Europa³.

Numeroși specialiști occidentali își pun întrebarea dacă Turcia este o țară emergentă care contează. Răspunsul pe care-l dau este da. Astfel, era Erdogan a adus prosperitate dar și impune, încă, modernizarea sistemului politic cât și a celui administrativ. Urmare a importanței economice a Turciei, fosta capitală a Imperiului Otoman, Istanbul, a fost de curând gazda Forumului Economic Mondial. Principalele subiecte discutate de liderii lumii finanțelor mondiale au fost criza europeană și transformările sociale care au loc în lume, în special în Orientul Mijlociu. Crizele care afectează toți vecinii Turciei atrag atenția asupra acesteia datorită creșterii profilului său internațional și rapidei sale creșteri economice. De asemenea și datorită încercării liderilor turci de a transforma Istanbulul într-un centru financiar mondial care să rivalizeze cu Dubaiul sau chiar cu Londra.

Summit-ul de la Istanbul are loc într-un moment de răscruce pentru finanțele mondiale și într-un moment în care s-au intensificat temerile investitorilor față de expansiunea crizei din zona euro. În același timp, în zona lumii arabe, tensiunile politice se mențin la cote ridicate ca urmare a războiului civil din Siria și a tranzițiilor dificile, însoțite de convulsii, din Egipt, Libia și Tunisia, în urma Revoluției de lasomie.

În cadrul summit-ului de la Istanbul prim-ministrul Turciei a expus realizările țării din ultimii ani: creștere

economică într-un ritm mediu anual de aproximativ 9%, o triplare a PIB-ului în dolari (la aproximativ 775 miliarde), creșterea investițiilor străine, intensificarea comerțului exterior, creșterea venitului pe cap de locuitor (aproximativ 10500 USD), stabilitate economică. Creșterea economică a Turciei este însoțită și de inflație. Urmare a acestor realizări, economia Turciei ocupă un binemeritat loc 17 în ierarhia mondială. Se apreciază că, la sfârșitul anilor 2050, Turcia se va situa în primele 10 state ale lumii sub aspect economic⁴.

Realizările Turciei au propulsat-o alături de Polonia, la masa bogaților, primind un scaun în Bordul Fondului Monetar Internațional (FMI), pe care-l va împărtăși însă cu Austria, Ungaria și Cehia. În discursul său la acest forum, premierul Erdogan aprecia că experiența acumulată de Turcia este un exemplu nu numai pentru țările din regiune ci și pentru țările din Europa afectate de criză.

Este Turcia o superputere regională cu economie emergentă? Pentru a răspunde trebuie să definim ce este o superputere: o țară care are puterea de a-și proiecta forța dominantă în lume, de cele mai multe ori în mai mult de o regiune de pe glob, în același timp⁵. O superputere nu este puternică numai din punct de vedere militar fiind, de asemenea, puternică economic și stabilă politic. Analizând cerințele pe care le implică definiția, apreciem că Turcia poate avea acest statut. Turcia leagă Asia de Europa, geografic și cultural, și ocupă o poziție geopolitică cheie pe harta lumii, este a 17-a economie mondială, este nodul strategic al liniilor de transport energetic, este o voce a lumii musulmane moderne, este un membru al NATO care poate juca un rol important în procesul de pace între Occident și Orientul Mijlociu, are un rol diplomatic foarte activ (denumit de unii analiști ca fiind „neotoman” referindu-se la vechiul imperiu care a precedat statul modern de azi).

Turcia este un amestec de cultură islamică și civilizație occidentală, dispusă pe două continente. Cu o populație de aproximativ 70 milioane de locuitori ma-

joritar musulmană, este al doilea stat cu forțe active în NATO, are un potențial militar, economic, cultural și ideologic în ascensiune. Rolul său de putere regională a crescut în special după dezintegrarea fostei URSS, la începutul anilor '90, rivalul său istoric. Turcia, motivată de noile realități militare, geopolitice și geostrategice, și-a propus, și în parte a reușit, să umple acest vid de putere creat de Federația Rusă, ca succesoare a URSS, care se afla în plină degringoladă economică, politică, socială și ideologică, pierzându-și prestigiul de superputere și diminuându-și drastic spațiul de influență. Totodată și-a proiectat o strategie care să-i permită să acceadă la poziția de lider în procesul de realizare a stabilității în zonă, să facă față amenințărilor și riscurilor asimetrice, să-i fie recunoscut statutul de port-drapel al intereselor lumii islamice, să fie deschisă dialogului cu Occidentul.

Relansarea economică i-a permis să-și diversifice și multiplieze relațiile de schimb și cooperare cu statele și organizațiile din Europa, din zona euroasiatică sau asiatică. Toate țările implicate în aceste relații economice înregistrează avantaje⁶. Astfel volumul comerțului extern al Turciei cu statele euroasiatice a crescut de la 10 miliarde de dolari, în 1997, la 80 miliarde de dolari, în 2011.

Tratativele de aderare a Turciei la Uniunea Europeană, începute în 2004, s-au împotmolit în ultimii ani din cauza unor divergențe aparent inflexibile în problema Ciprului, din motive culturale, sociale și religioase și mai ales din cauza ostilității fățișe a unor lideri europeni în frunte cu președintele francez Nicolas Sarkozy. Frustrați de tergiversarea tratatelor, liderii de la Ankara, în declarațiile lor, au diminuat importanța aderării la UE. Fiind un coridor vital pentru exportul de hidrocarburi din Asia Centrală și din Bazinul Mării Caspice spre Europa, Turcia are o importanță strategică deosebită pentru UE. Premierul spaniol Jose Luis Zapatero, care și-a asumat președinția rotativă a Consiliului UE în ianuarie 2010, încearcă să revitalizeze negocierile de aderare cu Turcia despre care el crede că merită să devină membră a UE. Ca să satisfacă premisele admiterii în UE, guvernul Erdogan a instituit reforme drastice, care au transferat puterea politică⁷.

Progresele realizate în Turcia constau în reformarea sistemului juridic, diminuarea rolului armatei în politica statului, consolidarea dreptului la libera asociere și exprimare, conferirea de drepturi minorităților, în domeniul educației, abolirea pedepsei cu moartea și eliminarea torturii și reducerea inflației⁸. Un aspect negativ al relațiilor dintre Turcia și UE este problema cipriotă și problema kurdă.

Turcia poate constitui o punte între UE și Orientul Mijlociu, între două culturi și două religii⁹, urmare a poziției sale geografice. Integrarea Turciei în UE poate constitui un model care îmbină democrația și modernismul cu Islamul. Se poate aprecia că astfel Europa transmite islamului că acesta nu este incompatibil cu democrația. Astfel, modelul acceptat de Turcia poate fi proiectat mai des în Orientul Mijlociu iar reformele instituite de către aceasta pot influența situația din Egipt, Siria, Tunisia, Libia și alte țări din Consiliul de Cooperare al Golfului (CCG) și din nordul Africii, care ar putea conduce astfel spre modernitate.

Poziția strategică a Turciei poate asigura UE un rol important în relațiile cu Orientul Mijlociu prin prezența acestora în zonele pivot ale lumii. Se asigură astfel stabilitate în balanța geopolitică a regiunii. Vecinătatea UE cu Orientul Mijlociu va asigura nu doar probleme ci și oportunități. Prin aderarea la UE a Turciei uniunea va deveni cel mai influent actor în zonă, fiind înlăturate astfel intervențiile SUA. UE și-ar asigura, astfel, statutul de actor global în relațiile internaționale, în special cu Orientul Mijlociu.

Turcia, datorită puterii economice, poziției geografice, relațiilor istorice și influenței sale în lumea occidentală și musulmană aspiră la rolul de lider al mișcării islamice contemporane realizată de nucleele etnice musulmane din vecinătatea faliilor de civilizație, care militează pentru renașterea și instaurarea hegemoniei islamice în lume: nucleul turcofon, nucleul iranian, nucleul arab, nucleul pakistanez, nucleul indonezian la care se adaugă republicile autonome din Federația Rusă¹⁰. Aceste aspecte justifică de ce SUA, atunci când elaborează strategiile politicii sale externe, țin cont de emergența centrelor de putere din aria statelor musulmane și apariția statelor pivot (Turcia, Pakistan, Indonezia, Iran, Egipt, Algeria, Arabia Saudită și Uzbekistan).

Turcia deține mai multe atu-uri inaccesibile principalilor săi rivali pentru statutul de stat nucleu al Islamului. În primul rând, populația sa, de circa 80 de milioane de locuitori este sunnită, la fel ca majoritatea impozantă a musulmanilor, spre deosebire de cea a Iranului învecinat, majoritară šiită. În al doilea rând, odată cu ascensiunea la putere a conservatorilor islamști moderați din AKP-ul premierului, Turcia este percepută, pe drept cuvânt, ca fiind cea mai funcțională democrație din lumea musulmană, scăpând, în același timp de eticheta de aliat necondiționat al SUA și UE. Apoi, spre deosebire de Pakistanul în conflict etern cu India sau Nigeria, a cărei populație este pe jumătate creștină, Turcia nu este „ancorată” într-o dispută teritorială, internă sau externă, atât de gravă încât să-i acapareze întreaga politică externă. În sfârșit, dar

nu mai puțin important, celălalt stat care și-a mărit influența în contextul revoluțiilor arabe este Regatul Saudit, însă intervențiile armate ale acestuia împotriva manifestanților din Bahrein și Yemen și menținerea unui regim autocrat în interior, nu permit Riadului să profite de reșezările geopolitice majore din Orientul Mijlociu¹¹.

Turcia este o putere militară semnificativă în regiune. De această situație trebuie să țină seama atât aliații cât și competitorii. Astfel, are a doua forță din NATO (aproximativ 510.000 militari activi și 380.000 rezerviști), strategia sa militară vizează: descurajarea, securitatea colectivă, apărarea avansată, participarea militară activă la managementul crizelor în zonă. Are un program de modernizare a forțelor armate multianual, în valoare de 150 miliarde de dolari, până în 2025. De asemenea și-a dezvoltat o industrie de apărare capabilă să producă echipament militar major cu grad de complexitate ridicat.

După destrămarea URSS, importanța geopolitică și geoeconomică a Turciei a crescut avându-se la bază următoarele considerente: conjugarea crizei energetice mondiale cu începutul valorificării potențialului fabulos al resurselor de hidrocarburi din zona Mării Caspice; spațiul islamic deține aproximativ 3/4 din resursele mondiale de hidrocarburi distribuit în zona Mării Caspice și Orientul Mijlociu; teritoriul turcesc poate asigura transportul în condiții de securitate a acestor resurse, dinspre zonele de exploatare (zona Caspică, Siberia, Golful Persic) spre beneficiari (Europa, Asia, Orientul Îndepărtat și SUA).

Între timp, însă, politica externă s-a schimbat. Stabilitatea internă este considerată foarte importantă și trebuie să se gasească un echilibru între securitate și libertate, pentru a se evita „haosul sau dictatura”, a subliniat Ahmet Davutoglu. Constituția a fost schimbată de trei ori și au fost acordate diverse drepturi kurzilor, a explicat ministrul, susținând că schimbările din țara sa sunt „o poveste de succes”.

Există o interdependență regională, Balcanii nu pot fi separați de UE, de zona extinsă a Mării Negre, Orientul Mijlociu și Bazinul mediteraneean, iar evoluțiile din Estul Europei din ultimii 20 de ani au creat efecte și în Orientul Mijlociu. Primăvara arabă a pus sub semnul întrebării regimurile autocratice, deoarece acestea deveniseră anacronice, fiind bazate pe realitățile geopolitice ale Războiului Rece, când în țările regiunii era mai importantă securitatea. Procesul de europenizare, dorința de integrare în UE au ajutat Turcia, iar faptul că autoritățile turce doresc integrarea deplină în Uniune este ca o garanție a echilibrului între haos și autocrație.

În ceea ce privește relațiile cu vecinii, diplomatul turc spune că și-a dorit să nu existe nici o problemă cu aceștia și a fost criticat ca nu vede pericolul rusesc sau grecesc. „Există două categorii de țări: prieteni și potențiali prieteni, Armenia e în a doua categorie. Acum avem relații excelente cu toți vecinii. Doctrina noastră este că nu avem dușmani permanenți”, a mai spus Ahmet Davutoglu - ministrul de interne al Turciei. Pe de altă parte, Turcia a reușit să deschidă peste 30 de ambasade în ultimii ani. Dorința de extindere a cooperării este foarte mare, pentru că există foarte mulți antreprenori tineri și dinamici, gata să-și asume riscul oriunde în lume. Există parteneriate strategice cu țări din Asia, Africa și America Latină¹².

Două mari provocări apreciem că are Turcia, pentru următoarele 12 luni, care pot influența viitorul țării pentru o lungă perioadă de timp: poziția Ciprului față de Turcia, odată cu preluarea de către acest stat a președinției UE, și problema (internă) de redactare a noii constituții. Din 1974, când armata turcă a invadat nordul Ciprului și s-a creat Republica Turcă a Ciprului de Nord, Ankara nu a recunoscut regimul politic de la Nicosia. În acest context, Turcia a anunțat că nu va participa la discuțiile privind propria sa accesare în UE, în condițiile în care acestea sunt prezidate de către reprezentanții guvernului de la Nicosia. Din reacția Comisiei Europene rezultă că neparticiparea la negocieri va reduce șansele Ankarei de aderare. La rândul său, ministrul turc de externe a amenințat cu represalii militare dacă se vor continua, de către Cipru, prospecțiunile de gaze naturale în terenurile offshore disputate cu Turcia sau dacă aeronavele militare israeliene vor mai survola spațiul aerian aferent teritoriului deținut de turci în Cipru. Această poziție nu este agreată de Bruxelles și se apreciază că UE va sprijini Ciprul în dezvoltarea propriilor resurse energetice. Chiar și în aceste condiții, UE este cel mai important partener economic al Turciei.

Dezbaterile pentru noua constituție au ajuns la un nivel ridicat de confruntare. Mulți politicieni turci doresc să dea o soluție problemei kurde (populația kurdă reprezintă aproximativ 18% din totalul populației Turciei). Oficialii de la Ankara nu-și pot permite, în condițiile actuale, să lase în afara Constituției nici un singur grup etnic, dar argumentează că introducerea acestora în constituție va face ca dezbaterile politice să fie fundamental schimbată.

Turcia are mari oportunități de a evolua, oferite de noul context internațional modelat în mare parte și de primăvara arabă. Sunt multe întrebări la care răspunsul nu se cunoaște în acest moment. Cu siguranță aceste răspunsuri se vor „rostogoli” într-un viitor nu prea îndepărtat..

Note bibliografice:

1. cf. <http://www.m.rfi.ro/articol/stiri/economie/turcia-vedeta-tarilor-emergente>;
2. cf. <http://www.alexandru-grumaz.ro/?p=2194>;
3. cf. Ibidem;
4. cf. <http://www.stiri.rol.ro/davutoglu-turcia-e-o-putere-regionala-desi-acum-10-ani-trecea-printr-o-criza-acuta-727768.html>;
5. cf. <http://www.alexandru-grumaz.ro/?p=2194>;
6. cf. Nazare, Vasile, „Turcia și jocurile de putere în bazinul Mării Negre”, în revista „Geopolitica”, nr. 25, Editura TOP FOR (T), București, 2005, pag. 111 - 112;
7. cf. cf. <http://www.revista22.ro/turcia-putere-regionala-ascendenta-8091.html>;
8. cf. Georgescu, Laura, „Turcia a îndeplinit condițiile UE”, <http://www.cotidianul.ro/index.php>;
9. cf. Busi, Dorel, „Aderarea Turciei la Uniunea Europeană”, în revista „Geopolitica”, nr. 25, Editura TOP FOR (T), București, 2005, pag. 40 - 42;
10. cf. Săgeată, Mircea, „Lumea islamică: rețea dinamică de sisteme”, Editura TOP FOR (T), București, 2006, pag. 23-39, 93-98;
11. cf. <http://www.danestefan.ro/2011/09/19/684>;
12. cf. <http://www.stiri.rol.ro/davutoglu-turcia-e-o-putere-regionala-desi-acum-10-ani-trecea-printr-o-criza-acuta-727768.html>;

Valea Buzăului

de la Măgura la Siriu

----- **Locotenent colonel Romeo Feraru, Divizia 2 Infanterie „Getica”**

Valea Buzăului, începând de la Măgura, din zona deluroasă către munte, oferă peisaje de o deosebită expresivitate, cum a remăncat-o și N. Grigorescu, cel care, a ridicat de prin aceste locuri schițe și crochiuri, doi ani la rând, la începutul secolului trecut, oaspete al colonelului Gogu Iliescu, la Căndești.

Din sus de Măgura, sat de meșteri în piatră, se află un monumental basorelieu, *Fântâna lui Mihai Viteazul*, realizat în anul 1975 de artistului Gheorghe Coman, unul dintre inițiatorii *Taberei de sculptură de la Măgura/Ciolanu*, reamintind de trecerea voievodului unificator, în anul 1599, spre Transilvania.

Urmând serpentinele ce urcă și coboară spre munte, la intrare în satul Ciuta se află, pe stânga, o biserică ridicată în anul 1762, frumoasă mărturie a școlii brâncovenești de arhitectură, monument istoric din patrimoniul național.

Dincolo de hanurile ce îmbie drumeții, în buza pădurii amatorii pot cumpăra, de la culegători, mai ales toamna, cătină, măceșe, coarne și ghebe.

La intrare în depresiunea Cislău, se poate vizita herghelia, singura care produce și crește cai din rasa Pur Sânge Englez. A fost înființată în anul 1894, iar din 1898 funcționează ca Depozitul de remontă al armatei, până în 1916. De menționat faptul că mareșalul Ion Antonescu, în 1907, având gradul de căpitan, a fost detașat o perioadă la această unitate.

Urmând indicatoarele de pe Drumul Național 10, spre stânga se poate ajunge în satul Buda Crăciunești, unde se află obârșia Doamnei Neaga, ctitorul a multor lăcășe de cult de pe întreaga vale, soția voievodului Mircea Ciobanu, de la sfârșitul secolului al XVI-lea. O campanie arheologică l-a adus pe Nicolae Iorga, prin 1930, aici, unde istoricul a identificat mormântul legendarei doamne.

În centru localității Cislău se află monumentul ridicat în anul 1911, în onoarea militarilor din ținutul Buzăului căzuți în Războiul de Independență din 1877-1878. Acesta a fost sculptat de Frederik Stork, renumit artist al epocii.

AREAL BUZOIAN

Mai la nord se află orașul Pătârlagele, al cărui nume e pus pe seama prezenței, în secolul XIII, a cavalerilor teutoni, care, venind dinspre Țara Bârsei, pe la Tabla Buții, în ofensivele împotriva cumanilor, au cantonat în aceste locuri, toponimul derivând din Peter Lager (Tabara lui Petru).

După judecătorie, spre stânga, la aproximativ 3 km., se poate vizita, în cartierul Valea Viei, casa memorială *Irineu Mihălcescu*, mitropolit al Moldovei (1939-1947) și autor a numeroase lucrări de teologie dogmatică.

Întorcându-ne pe același itinerar, ținem drumul spre Brașov pâna la Liceul Teoretic, ce poartă numele *Radu Vlădescu*, biochimist de renume european, membru titular al Academiei Române și al academiilor de medicină și medicină veterinară din Paris. De aici, urmând indicatorul, la dreapta, după 13 km., ajungem la Muzeul chihlimbarului din localitatea Colți. Aici de află o colecție de pietre semiprețioase, provenite din rășina fosilă (ambra), din care se confecționează diferite podoabe.

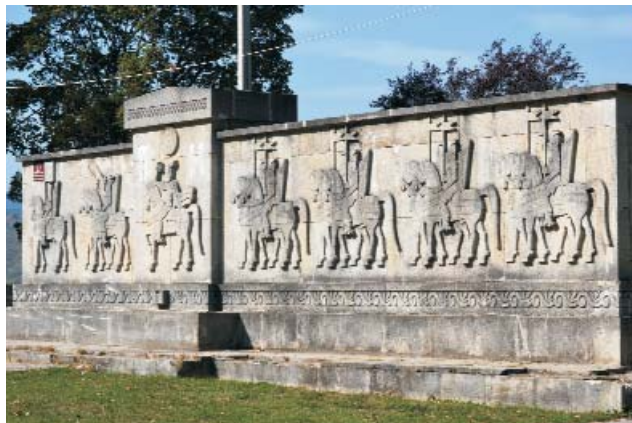
La 6 km. de muzeu se află, în satul Aluniș, o biserică săpată în piatră de doi ciobani în anul 1274 și atestată documentar la 1351, fost schit de călugări

până la 1871, astăzi biserica satului. Este parte integrantă a complexului de așezări rupestre din zona Aluniș-Nucu-Fișici, vestigii paleocreștine care fac din acest areal, legendara Țara a Luanei, un adevărat Athos buzoian.

Ne întoarcem pe același drum, iar la ieșire din Pătârlagele putem vedea, pe partea stângă, în zona Crivineni, pe lângă renumitele livezi de pruni, Pădurea de stejar pufos, rezervație naturală de interes național.

Nehoiu, odinioară, renumit centru de prelucrare a lemnului, este un frumos orașel de munte, care are în centru o impunătoare biserică, de curând ridicată. De remarcat faptul că pentru transportul cherestelei, între anii 1907-1909, a fost construită calea ferată Buzău-Nehoiășu.

Ne apropiem de capătul călătoriei noastre, urcând spre barajul de la Siriu. Până acolo, urmând indicatoarele, putem opta pentru varianta traversării râului, spre a ajunge pe valea Bîscii, la Gura Teghii, Varlaam și vârful Penteleu (1772 m.), starostele Munților Buzăului, unde altă dată, în iunie, avea loc o nedee, strămutată, mai apoi, la Buzău, în Drăgaică.

Amatorii de drumeție pot opta, la ieșirea din localitatea Siriu, pentru o variantă, pe Valea Cașoca, ce îi conduce către un peisaj pitoresc, la cascada Prunca și la renumitele *14 scaune*.

Barajul Siriu, construit în perioada 1972-1985, din rocă, steril și miez de argilă, este al doilea ca mărime, de acest tip, din Europa. Acesta are rolul de a regulariza apele râului Buzău și de a produce energie electrică. Lacul de acumulare are o lungime de aproximativ 10 km., o suprafață de 500 ha., și un volum maxim de apă de 155 milioane de metri cubi.

La coada lacului se află stațiunea Băile Siriu, cu izvoare feroase și termale, care treptat tinde să recupereze renumele de care se bucura odinioară.

Loc ideal de popas și recreere, lacul oferă vederii locuri de mare frumusețe, pasionaților de pescuit posibilitatea de a-și încerca norocul la potențiale capturi de clean, păstrăv sau crap, iar drumeților, trasee în munții Sirului, la Lacul Vulturilor și Vârful Mălăia, sau Tabla Buții.

Viitorii ofițeri ai forțelor aeriene s-au pregătit la Boboc

Botezul zborului

Prin adaptarea învățământului aeronautic românesc la cerințele Procesului Bologna și alinierea la standardele noii Legi a Educației nr. 1 din 2011, care are în vedere prioritățile din învățământul european, se poate afirma că învățământul aeronautic românesc este integrat în sistemul global al educației la nivel european.

O parte din acest sistem de învățământ îi este distribuită Școlii de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” de la Boboc, unde se execută în perioada iunie-august instruirea în zbor a personalului navigator. Este perioada din timpul anului în care studenții Academiei Forțelor Aeriene (AFA), facultatea de aviație, specializarea navigatori, sunt detașați la Boboc pentru a executa orele de zbor alocate anului în curs. Acestea sunt cele mai așteptate și mai gustate momente ale vieții de student militar la AFA. Nicio altă provocare a perioadei universitare nu se compară, în opinia acestora, cu zilele petrecute la zbor.

Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” le pune la dispoziția studenților o vastă rețea de laboratoare, simulatoare, biblioteci, săli destinate orelor de curs și nu în ultimul rând instructori cu experiență și dornici de a ajuta tinerilor vlăstare.

Pentru admiterea la zbor, pregătirea presupune stabilirea misiunii, calcularea timpilor, stabilirea reperelor, se studiază cazurile speciale, elemente de navigație. Toate acestea, în zilele premergătoare zborului efectiv.

Adaptarea unui mod de pregătire al viitorilor piloți la programele tendinței universale de globalizare a învățământului, în general, trebuie atent analizată și evaluată din punct de vedere a consecințelor dezvoltării profesionale pe termen mediu și lung. Pentru că formarea unui pilot se realizează cu un consum semnificativ de resurse. De aceea trebuie să fim conșienți că nici un pilot de luptă nu poate fi operațional după un interval de timp așa de scurt. Deprinderile practice se formează în timp și

vin odată cu experiența. În consecință, după terminarea examenului de licență la Brașov, studenții vor reveni în cadrul Școlii de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu”, în scopul specializării inițiale în armă și pregătirii pentru prima funcție. Dar până atunci se concentrează la zbor.

Tragerile din Poligonul Capu Midia, o provocare

Pe litoralul Mării Negre s-a executat între 1 și 7 august 2012 o ședință de tragere, la care au participat toate unitățile și subunitățile de artilerie și rachete anti-aeriene.

Totodată, la această activitate au participat și studenții de anul I ce se aflau în stagiul de instruire practică de câteva săptămâni la Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” de la Boboc. Au venit în poligon pentru a executa, întâia oară, trageri cu piese de artilerie.

Pentru cei pregătiți să tragă cu piesele de artilerie anti-aeriană, poligonul de la Capu Midia este ca o piatră de încercare. Primele trageri cu muniție reală reprezintă o perioadă importantă pentru tinerii studenți, deoarece este bine să-ți începi cariera cu dreptul. Dar înainte de toate, studenții sunt testați de instructori specializați care, având în spate o experiență vastă în domeniu, îți pot da acordul pentru executarea tragerilor.

Poligonul de tragere este un loc dur, un loc unde nu poți face greșeli, așa că siguranța este pe primul plan. După ce au fost admiși pentru tragere, studenții au aflat că botezul focului este unul scurt, dar trăit la intensitate maximă. Când tragerile s-au încheiat, rezultatele au fost declarate mulțumitoare, atât de către studenți, cât și de instructorii acestora, ceea ce ne duce cu gândul la pregătirea la care pot ajunge, mai ales că au toate condițiile pentru a face performanță. Chiar dacă peste câțiva ani vor mai executa și alte trageri, aceasta va fi mereu vie în conștiința lor.

Locotenent Daniela Marinescu

Asociația Soțiilor Cadrelor Militare din România, **Pheonix**

Pe parcursul a câtorva zile, un grup de instructori entuziaști au avut „curajul” de a organiza o tabără pentru copii. Micii cercetași au avut posibilitatea să „încerce” domenii diferite de pregătire. Radioamatorismul YO a fost reprezentat de o echipă din cadrul comisiei de arbitraj, Alex YO8SS și Petrică YO9RIJ care au transmis cunoștințele lor către copiii interesați de acest domeniu.

Pentru instructori a fost un bun prilej de a testa aptitudinile pedagogice în transmiterea cunoștințelor către generația nouă, iar activitatea a fost considerată un succes.

Petrică Stolnicu (YO9RIJ), președintele Colegiului Central al Antrenorilor și Arbitrilor al Federației Române de Radioamatorism

A fi cercetaș

Cu sinceritate, Mădălina-Maria Necula (YO9-1006/BZ)

Ați auzit de cercetași? Știți ce înseamnă să fii cercetaș? Este o adevărată provocare. Dacă aveți încredere într-o fată de 12 ani, rezervați-vă puțin din timpul dumneavoastră și citiți ceea ce urmează.

Era într-o zi de iunie, când tatăl meu m-a „convins” (să spun așa), să particip la tabăra de cercetași. A urmat o avalanșă de întrebări prin care speram să mi se prezinte, mai pe larg, activitățile și ideile acestei tabere.

Tata, militar de carieră, a început „instrucția”, iar eu ascultam, ca un adevărat „biban”, despre legea și jurământul cercetașului, despre busolă, supraviețuire, în concluzie SF-uri (pentru mine), dar „adevăruri” pe care le-am imortalizat în fotografii, filmări, dar mai ales în suflet.

Trebuie să recunosc că până acum n-am avut idee despre ce înseamnă să fii cercetaș, decât ceea ce am văzut în filme.

Am ajuns în tabără, ne-am cazat în paturi suprapuse, am identificat toaleta, dușurile, am fost organizați pe grupuri sub comanda instructorilor militari.

Mi se părea că nu găsesc oamenii pe care-i căutam. Nu era mama, nu era tata, nu erau prietenii mei. Eram dezamăgită, dar m-am înșelat. Erau instructorii, părinții noștri „surogat”. E uimitor să vezi câtă dragoste și afecțiune poate să „emane” un instructor militar.

Profilul „robot”, pentru indiferent care dintre ei, ar suna cam așa: om de calitate, serios, integru, adevărat „Google” pentru orice întrebare, dispus oricând pentru Karaoke sau pentru o bătaie cu frișcă dar și pentru neiertătoarea inviorare zilnică.

Am învățat ce înseamnă grupul, lucrul în echipă, disciplina. Am mâncat împreună, am dormit împreună, am învățat împreună, ne-am distrat împreună. Acum avem ceva ce ne leagă și știu că oricând, indiferent de locul în care m-aș afla pot să apelez la oricare din prietenii mei cercetași fără a fi dezamăgită. E o senzație fantastică. Și știți de ce? Pentru că am fost educați ca relațiile dintre noi să se bazeze pe respect reciproc, să-ți ajuți colegul, să-i fii prieten necondiționat, acest ceva pe care l-am învățat prima dată citind cele câteva zeci de motive pentru care merită să devin radioamatoare.

filiala Buzău, a organizat tabăra de cercetași

Adventure 2012

Am avut parte de toate tipurile de activități: de la apă până la cărările muntelui, de la relaxare până la adrenalină, de la muzică, dans și radioamatorism până la tradiționalul foc de tabără.

Dacă mă întrebați ce este radioamatorismul, o să vă dau răspunsul auzit de la instructorul nostru, dl. Stolnicu Petrică, alias „Vulturul”, care spunea simplu: „radioamatorismul este acel microb pe care dacă l-ai contactat, nu ai șanse de vindecare iar frumusețea și gravitatea lui o vei descoperi pe parcursul unei întregi vieți”!

Și are dreptate. Îmi amintesc cu plăcere cu ce interes butona un aparat (transceiver) din care se auzeau o multitudine de voci, piuituri, fluierături, bârâieli și alte zgomote. Pentru mine era „Star Wars” curat.

Se spune că radioamatorii se cunosc după indicative (apropo, când vorbea nu-și mai zicea Stolnicu, ci

YO9RIJ). Zilnic, ore întregi își butonează stațiile, asculta în căști doar zgomote care pentru un necunoscător par simple păcănituri sau fluierături și asta până când „prinde o voce” cu care începe comunicarea.

Un neinițiat nu înțelege o iotă din limbajul lor, până și „numele” cu care se prezintă – indicativul – este o alternanță de litere și cifre, ca un adevărat amalgam de expresii codate.

Sub bagheta neiertătoare a lui Petrică am deprins foarte repede câte ceva din tainele radioamatorismului: alfabetul fonetic internațional, alfabetul morse, cum se face trafic radio în benzile de radioamatori, ce este traficul de urgență. Este fascinant să poți vorbi cu un necunoscut de la capătul Pământului sau chiar din Cosmos.

Sunt fericită că m-am născut cu oarece aptitudini pentru radioamatorism (receptionarea codului Morse), aptitudini pe care alții nu le au și sunt mai săraci fără să știe (mulțumesc „nenea” Alex YO8SS).

După atâta muncă, la final, surpriză: majoritatea copiilor am primit autorizațiile și indicativele din partea secretarului federal al Federației Române de Radioamatorism, dl. Drăgulescu YO3FU.

Am trăit cele mai frumoase experiențe și vreau, ca la rândul meu, cândva, să ofer și eu posibilitatea transiterii acestora, celor mai mici decât mine.

Cred că oricine poate să fie cercetaș. E vorba numai de curaj, de dorința de a învăța ceva nou în fiecare zi, de un mod de viață, bazat pe respect și pe prietenie.

Merită încercat!

Concursul aplicativ militar „Memorial general Baștan”, ediția XXVI, 2012

Aripi și inimi pe cerul Buzăului

Eforturile conjugate ale personalului Centrului de Instruire pentru Operații Speciale „General Grigore Baștan” și ale Fundației „General Grigore Baștan” au dus la reînnoirea unei frumoase tradiții a parașutismului militar și îndrăznim să sperăm, chiar a Buzăului în sine, Concursul aplicativ militar „Memorial general Grigore Baștan”. După o întrerupere, care sperăm să fie și ultima, de un an, concursul ajuns la cea de a XXVI-a ediție și a debutat într-un decor autumnal pe aerodromul Boboc.

Plafonul de nori este jos, soarele își face cu greu loc printre norii ce par să nu se mai risipească. Îngrijorarea că o nouă piedică ar putea împiedica desfășurarea concursului nu lasă loc liberului arbitru. Echipele, sub directă conducere a domnului general Adrian Ciolponea, el însuși concurent, iau hotărârea ca și în condiții meteo dificile, concursul să aibă loc, pentru că emulația produsă de spiritul generalului Baștan a adus în fiecare dintre concurenți dorința de a câștiga marele trofeu.

Odată ședința tehnică încheiată, un ordin scurt îi aduce pe toți parașutiștii într-o formație unitară pentru exercițiile absolut obligatorii înainte de îmbarcare. Voia bună se suprapune peste concentrarea și determinarea specifică marilor competiții.

Spre marea încântare a doamnei Valentina Baștan, sufletul organizării acestei competiții, aeronava C 27J Spartan își face majestuos apariția la orizont.

Cu seriozitate maximă și competență urmează îmbarcarea parașutiștilor, închiderea trapei, rulajul și ali-

nierea pentru decolare, startul, zborul pe traiect, deschiderea trapei, lansarea pe echipe a concurenților. Parașutele abil strunite de concurenți se aliniază docil spre punctele marcate pentru aterizare. Centimetrii sunt obstacolul fiecărui concurent. Fiecare aterizare reușită înseamnă o opțiune importantă în lupta pentru podium. Aterizările sunt aproape fără excepție de o mare precizie și sunt contabilizate cu minuțiozitate de către arbitri.

Loturile se regrupează și se deplasează la poligonul Mărăcineni pentru faza a doua a competiției cea pur militară: aruncarea grenadelor de mână la precizie, reacția la contact cu un inamic inferior și la final, tragere de precizie cu armamentul de infanterie.

Rând pe rând pocnetul armelor aduce fiori în rândul trăgătorilor care se vor grăbi cu o nerăbdare greu disimulată la ținte. Fiecare lovitură este analizată cu atenție și înscrisă în fișele de arbitraj.

Soarele în neobosita lui alergare, se apropie vertiginos de orizont dar chipurile concurenților rămân concentrate și determinate pentru fiecare punct pus în joc.

În final toate echipele au parcurs probele obligatorii. Urmează ca arbitrii să cuantifice rezultatele și să anunțe câștigătorii. Clasamentul final a adus în postură de câștigător incontestabil lotul Statului Major al Forțelor Aeriene, pe locul al II-lea s-a clasat echipa Batalionul 610 Operații Speciale, iar pe locul al III-lea echipa Batalionului 630 Parașutiști.

La finalul concursului aducem mulțumiri organizatorilor, tuturor celor care au sprijinit desfășurarea acestui concurs, care menține vie mândria de a fi parașutist militar și care cinstește amintirea celor ce și-au dedicat viața parașutismului militar.

Locotenent-colonel Dragoș-Claudiu Axinia

Divizia 2 Infanterie „Getica”: instrucție, coeziune, disciplină

Exercițiul „SIRET 12”

... „o experiență benefică, o nouă ocazie de a remarca profesionalismul desăvârșit al echipei comandamentului bazat pe o experiență vastă, iar desfășurarea exercițiului precum și întocmirea în volum complet a documentelor, a creat oportunitatea perfecționării de către personalul participant a limbajului operațional bazat pe terminologia militară specifică NATO”..., a declarat generalul de brigadă Nicolae Ionel Ciucă, comandantul Diviziei 2 Infanterie 2 „Getica”.

La încheierea activității s-a executat analiza post-acțiune, identificându-se lecțiile învățate desprinse pe parcursul desfășurării exercițiului.

Locotenent colonel Toni Ene

Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „Getica” a condus exercițiul tactic de comandament cu comunicații și informatică în teren (CPX) „SIRET 12”, desfășurat în perioada 15 - 19.10.2012. Tema exercițiului a fost „*Deplasarea forțelor și mijloacelor diviziei de infanterie în vederea realizării dispozitivului de luptă, în condițiile participării la contracararea unor acțiuni insurgente, executarea apărării pe aliniamente succesive, oprirea și blocarea inamicului pe un aliniament favorabil și crearea condițiilor pentru introducerea în operație a forțelor principale NATO, pentru nimicirea inamicului pătruns și refacerea integrității teritoriale a statului romlandez*”.

Bazat pe un scenariu fictiv, în care denumirile referitoare la spațiul geografic, frontiere, evenimente și forțe adverse au fost imaginare, exercițiul a avut ca scop perfecționarea capacității statelor majore de

planificare și de conducere a acțiunilor, validarea procedurilor operaționale și dezvoltarea relațiilor funcționale dintre comandamentul diviziei și structurile subordonate, prin exersarea sarcinilor specifice operațiilor intermediare, de stabilitate și de sprijin.

Pentru unitățile subordonate de tip brigadă și batalion, planificarea operației, a avut caracter de continuitate, cu repere temporale în interiorul cărora fiecare entitate participantă a desfășurat activitățile specifice fazelor procesului de planificare, a emis documente pe care le-a transmis spre aprobare eșalonului superior și spre execuție, la subordonați.

Exercițiul „SIRET 12” a întrebunțat produse ale planificării realizate în comandamentul diviziei și structurile subordonate, pe timpul desfășurării exercițiilor de tip DMX, STX, LCX și MAPEX.

„Armata Română se 25 Oct Ziua Armat

Ziua Armatei României, sărbătorită la 25 Octombrie, reprezintă un simbol cu valoare de referință pentru conștiința poporului român, o zi care, dincolo de semnificația ei strict istorică, glorifică faptele de vitejie ale tuturor eroilor neamului românesc, de la cei care au contribuit la formarea națiunii și a statului român, la eroii știuți și neștiuți din cele două războaie mondiale, până la camarazii noștri, căzuți la datorie în teatrele de operații.

La români, fiecare bărbat a fost militar, iar aici, la Buzău, și-au dat întâlnire parașutiști, aviatori, geniști, transmisioniști, toate armele din oștirea română, spre a-și veghea strămoșii de sub brazdă și pruncii înălțându-se spre lumină.

Periplul cinstirii eroilor neamului s-a regăsit și în tematica simpozionului organizat la sediul Comandamentului Diviziei 2 Infanterie „Getica”. Despre trecutul Armatei Române, la timpul prezent și viitor, au vorbit atât personalități militare cât și oameni de istorie, care în fața unui public numeros, au făcut o radiografie a principalelor pagini de istorie scrise de Armata României.

Filiala Buzău a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere a organizat în sala de festivități a Consiliului Județean Buzău un concert în care artiști consacrați buzoieni au adus omagiul lor celor care au purtat și poartă încă, haină militară.

Centrul Militar Județean Buzău a desfășurat acțiuni sub egida Ziua Armatei României în școli. O echipă formată din reprezentanți ai biroului de informare-recrutare, elevi din școlile militare, militari participanți la misiuni în teatrele de operații s-au întâlnit cu elevii din mai multe școli din județul Buzău. Elevilor le-a fost captată atenția de poveștile expuse prin cuvinte spuse de către militarii care au fost în teatrele de operații din Afganistan sau Irak, dar și cu oferta educațională a colegiilor liceale militare, academiilor militare și centrelor de instruire pentru soldații profesioniști. La 25 octombrie, Parcul Eroilor a devenit neîncăpător. Militari activi, în rezervă, veterani,

Întoarce la tradiții“ ombrie, ei Românie

cetățeni ai municipiului Buzău și elevi au participat, îmbrăcați în haine de sărbătoare, la ceremonie militară cu depunere de coroane de flori la monumentul Regimentului 48 Infanterie.

Nimic nu a fost întâmplător anul acesta. În Piața Dacia s-a organizat ceremonia de depunere a jurământului militar de către elevii Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Aeriene „Traian Vuia” și a soldaților profesioniști din Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu”, dar și o inedită expoziție de tehnică militară. Sute de buzoieni au admirat echipamente de transmisiuni și de parașutare, mașini blindate

tip Humvee, mașina de luptă a infanteriei, echipamentul individual de luptă al militarilor din cadrul forțelor pentru operații speciale, echipamente și câinii EOD. Un alt punct de atracție a fost un scaun de catapultare, folosit pe avionul de antrenament și atac la sol IAR 99 ȘOIM, dar și casca „high tech” a piloților de pe MIG 21 Lancer. Pentru al doilea an consecutiv, la Monumentul „Ostașului Erou” din comuna Siriu s-a organizat o ceremonie militară cu depunere de coroane și jerbe de flori, constituind un moment de sărbătoare și de un pios omagiu adus armatei române, la care reprezentanți ai administrației locale, cadre didactice, elevi și locuitori ai comunei și-au dat concursul.

„Retragerea cu torțe”, din municipiul Buzău, acțiune simbolică menită a cinstea memoria militarilor căzuți la datorie pe câmpurile de luptă din țară sau străinătate, a încheiat seria manifestărilor dedicate sărbătorii Zilei Armatei Române. La sărbătoarea noastră, ne-au fost alături oameni de toate vârstele, care au înțeles că sacrificiul militarilor nu a fost și nu este zadarnic, contribuind prin munca lor, la imaginea României în rândul comunității internaționale. Oștirea română are anvergura și capacitatea de a face față responsabilităților, alături de aliații și partenerii ei, îndeplinindu-și misiunea încredințată de poporul român, aceea de a servi cu demnitate patria și valorile ei.

Locotenent-colonel Toni Ene

Geniștii buzoieni mereu eficienți

Batalionul 3 Geniu „General Constantin Poenaru” este unitatea tactică din cadrul Diviziei 2 Infanterie „Getica” care are ca principală misiune, realizarea sprijinului general de geniu al forțelor luptătoare pe teritoriul național în zona de responsabilitate.

În anul 2012, obiectivul principal al unității a fost menținerea nivelului de operaționalizare a Detașamentului Purificare Apă (subunitate pusă la dispoziția NATO) și pregătirea subunității pentru desfășurarea evaluării CREVAL.

De asemenea, începutul anului 2012 a marcat participarea la acțiunile de dezzăpezire din zona de responsabilitate din județul Buzău, militarii batalionului acționând pentru deblocarea căilor de acces pe comunicația E 85, transportul persoanelor afectate de fenomenele extreme, tractarea autovehiculelor, transportul de alimente în zonele afectate de zăpadă.

În luna septembrie militari din cadrul Detașamentului Purificare Apă au participat cu succes la exercițiul „BLONDE AVALANCHE”, în cadrul inițiativei regionale TISA. Exercițiul multinațional s-a desfășurat în premieră în garnizoana Brăila, unde geniștii buzoieni au amenajat puncte de aprovizionare cu apă din surse de suprafață, reprezentând un bun antrenament pentru militarii detașamentului, premergător exercițiului de

evaluare operațională „CĂLNĂU 12”, desfășurat în luna octombrie 2012.

Acest exercițiu a avut la bază un scenariu bazat pe art. 5 din Carta NATO, de apărare a unui stat membru NATO, în cadrul căruia Detașamentul Purificare Apă a acționat pentru realizarea sprijinului general de geniu al forțelor luptătoare prin amenajarea și deservirea punctelor de aprovizionare cu apă. Exercițiul a reprezentat o bună ocazie pentru verificarea procedurilor de operare și aplicarea acestora pe timpul desfășurării operației. Militarii subunității au fost apreciați de către echipa CREVAL pentru modul de rezolvare a momentelor și incidentelor create pe timpul exercițiului. Geniștii buzoieni au dovedit priceperi și deprinderi de specialitate, reușind să rezolve cu brio momentele tactice create.

Militarii Batalionului 3 Geniu au participat activ la toate activitățile organizate de divizie (exerciții de comandament, concursuri sportive, olimpiade pe arme și specialități militare), obținând rezultate deosebite, care ne onorează și, în același timp, ne obligă ca și pe viitor să acordăm o importanță deosebită pregătirii de specialitate.

Căpitan Fănel Iancu

Colonelul Pavel Zăgănescu, omagiu în bronz

Lupta din Dealul Spirii, 13 septembrie 1848 a companiei de pompieri, condusă de căpitanul Pavel Zăgănescu, împotriva unei coloane otomane de ocupație, estimată la 5.000 de baionete, reprezintă botezul de foc al armatei române moderne și, totodată, o dovadă a virtuților militare ale românilor, care, în raport cu forța agresorilor, aveau de jucat rolul lui David față de Goliath.

Locotenent colonelul Dimitrie Papazoglu, el însuși combatant în acea înfruntare cu turcii, a popularizat acest moment într-o litografie de mare tiraj, devenită imagine emblematică în istoriografia națională. Prima decorație militară națională, concepută de Cuza (1860), „Pro Virtuti Militari”, urma să se distribuie combatanților pompieri, era de bronz și avea pe față o acvilă cruciată, ținând în gheare spada și

scepstrul, pe revers o cunună de lauri înconjurând inscripția: „13 septembrie 1848 Dealul Spirii” (a fost distribuită la 1866, după abdicarea domnitorului care realizase Unirea Principatelor).

Colonelul Pavel Zăgănescu (1815-1897), fiul unor mici boieri din Râmnicu Sărat, a deținut, în cursul vremii funcții de o anumită anvergură, între care: comandant al Gardei civice, prefect al poliției Capitalei etc. și i s-au dedicat două monografii.

Între activitățile dedicate Zilei Pompierilor, anul acesta, de către Inspectoratul pentru Situații de Urgență a avut loc și dezvelirea unui bust al militarului, pe strada Crângul Meiului, în fața Detașamentului de pompieri din Râmnicu Sărat, moment cumva comemorativ (115 ani de la trecerea către cele veșnice).

Au participat reprezentanții I.S.U., primarul municipiului, Viorel Holban, cadre militare în activitate și în rezervă, cetățeni. Cei care au devoalat bronzul comandantului din Dealul Spirii au fost: domnul general în rezervă Constantin Zamfir și primarul râmnicean.

După sfințirea monumentului, alocuțiuni și depuneri de flori, o gardă de onoare, alcătuită din trei plutoane de pompieri, în frunte cu drapelul de luptă al I.S.U., au defilat, dând onorul celebrului înaintaș, în alpauzele celor prezenți la ceremonie.

Prin această salutară inițiativă, dedicată celui mai cunoscut dintre cei ce formează „panteonul” militar al urbei, edilitatea adaugă o piesă de preț memoriei colective și, nu mai puțin, patrimoniului artistic municipal.

Acordați 2% din impozitul anual pe venit
Fundăției „Mareșal Alexandru Averescu”
pentru a reda patrimoniului național o clădire istorică
CERCUL MILITAR BUZĂU

Detalii de completare și trimitere a formularului 230 pe site-ul
www.fundatia-averescu.ro

Constam
Construim împreună

Decorațiuni Piatră
pentru curte și grădină

www.decoratiunipiatra.ro

Calcar de Năieni

NETDATA
online solutions

Aquator®

Filtre de purificare a apei

Apă bună - viață lungă!

apă bună de băut

apă sigură pentru baie

apă purificată pentru gătit sănătos

apă proaspătă pentru florile din apartament și animalele de casă

apă curată pentru protejarea electrocasnicelor și a instalațiilor

apă ieftină fără efort

"Peste 80% din bolile corpului omenesc se datorează apei!"

Dr. Louis PASTEUR

DISTRIBUȚIE BUZĂU:

Sediul GRUP ROMET - Șos. Brăilei nr. 15

Magazin METALO - CHIMICE - Unirii Nord (vis a vis de sediul BCR)

Magazin METALO - CHIMICE - Unirii Sud (vis a vis de Piața Sud)

Produs de S.C. AQUATOR S.A. Buzău, membră
Șos. Brăilei nr. 15, Buzău - 120118, România

Tel: 0238 - 710 301; 0338 - 101 140; Fax: 0238 - 710 300

www.grupromet.ro www.aquator.ro

GRUP ROMET

1928

Products:

1. Chlorine Tanks
2. Dampers
3. Expansion Joints
4. Coils
5. Pressure Vessels
6. Decompression Chambers

CONSILIUL JUDEȚEAN BUZĂU

editgraph

editura - tipar offset - tipar digital

SC BETA SA

Phone: +40 238 710 555

Fax: +40 238 710 779

Website: <http://www.betabuzau.ro>

39, Santierului Street,
120 226

BUZAU ROMANIA

Fundația „Mareșal Alexandru Averescu”
Buzău, Bulevardul Unirii nr. 140
www.fundatia-averescu.ro